

Juraj Kerekeš

MARKETINGOVÉ ASPEKTY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE

2007

MARKETINGOVÉ ASPEKTY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE

© Ing. Juraj Kerekeš

Bratislava, 2007

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. ŠTÁTNA POLITIKA CESTOVNÉHO RUCHU SLOVENSKEJ REPUBLIKY	6
3. ASPEKTY ROZVOJA MIESTNEHO CESTOVNÉHO RUCHU	11
4. ÚZEMNÁ SAMOSPRÁVA Z POHLADU UDRŽATELNOSTI CESTOVNÉHO RUCHU A VYUŽITIA VOĽNÉHO ČASU	13
4.1. Trhové služby	13
4.2. Kultúrny potenciál	15
5. VYTVÁRANIE OBECNÝCH A REGIONÁLNYCH ZDRUŽENÍ CESTOVNÉHO RUCHU	16
5.1. Deklarácia partnerstva územnej samosprávy	20
5.2. Pôsobnosť územnej samosprávy na úseku cestovného ruchu	21
5.3. Poznatky a skúsenosti z medziobecnej spolupráce niektorých štátov Európy	22
6. NÁSTROJE REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VYTVÁRANIE EUROREGIÓNOV AKO FAKTOR SPOLUPRÁCE OBCÍ A REGIÓNOV	22
7. ÚLOHA ZMOS V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE	24
8. OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A JEJ VPLYV NA ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	25
8.1. Národné parky a chránené krajinné oblasti	26
8.2. Stupne ochrany prírody, podmienky ďalšieho rozvoja stredísk cestovného ruchu z hľadiska modernizácie infraštruktúry a rastu kvality služieb	28
9. ANALÝZA CESTOVNÉHO RUCHU V KONTEXTE MIESTNEJ SAMOSPRÁVY	29
9.1. Región Bratislava	30
9.2. Región Slovensko – juhozápad	31
9.3. Región Slovensko – severozápad	31
9.4. Región Slovensko – východ	32
10. PRODUKT CESTOVNÉHO RUCHU V MIESTNOM ÚZEMNOM PRIESTORE	33
10.1 Osobitosti vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky v obciach a vidieckych regiónoch	35
10.2. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika v nížinných oblastiach	36
10.3. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika v horských a podhorských oblastiach	37
11. MOŽNOSTI FINANCOVANIA A UPLATŇOVANIA EUROFONDOV V CESTOVNOM RUCHU	38
11.1. Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky na programovacie obdobie 2007-2013	38
11.2. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013	43
11.3. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Regionálneho operačného programu Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013	46
11.4. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Európskeho zoskupenia územnej spolupráce – cezhraničná spolupráca - na programovacie obdobie 2007-2013	51
11.4.1. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika	51
11.4.2. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúska republika	52
11.4.3. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarská republika	54
11.4.4. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Poľská republika	55

11.5. Vlastné zdroje miest a obcí	58
12. AKTIVIZÁCIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE	59
13. PROFILY REGIONÁLNYCH ASPEKTOV CESTOVNÉHO RUCHU	60
14. MOŽNOSTI VYTVÁRANIA PROJEKTOV VEREJNO SÚKROMNÝCH PARTNERSTIEV	62
15. VZDELÁVANIE A VÝCHOVA OBYVATEĽSTVA SO ZAMERANÍM SA NA POZITÍVNY VÝVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	63
16. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU	65
17. NÁVRH TÉM MARKETINGOVÉHO PLÁNU SACR	67
18. MARKETINGOVÉ PROJEKTY V MARKETINGU ÚZEMIA	68
19. AKTÍVNE OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE	72
19.1. Miestny kultúrno-historický cestovný ruch	72
19.2. Zdravotný a kúpeľný cestovný ruch	75
19.3. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika	76
20. MOŽNOSTI ROZVOJA VIDIECKEJ TURISTIKY A AGROTURISTIKY	77
20.1 Vízia vývoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky do r. 2020	78
21. ŠPECIFICKÉ CIELE NOVEJ STRATÉGIE ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO ROKU 2013 V KONTEXTE ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY	79
22. ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIA	81
23. LITERATÚRA	84
PRÍLOHY	86 - 146

1. ÚVOD

Z času na čas je užitočné od cudzinca a navyše odborníka dozvedieť sa, ako vidí cestovný ruch u nás na Slovensku. Podľa Waltera Leua, predsedu Európskej komisie cestovného ruchu z Bruselu, Slovensko stále považujú za nový, ešte nepoznaný turistický cieľ so starou kultúrou, aká je len v srdci Európy a s rovnako vzdelanými a kultúrnymi ľuďmi. Krásna krajina, zatiaľ stále ešte divoká a odlišná od iných európskych krajín. Typická regionálna gastronómia a k tomu tá pravá pohostinnosť robia ju príťažlivou a dobre „speňažiteľnou“, a to aj vďaka zlepšujúcemu sa imidžu Slovenska, ktorý získava pre rýchly progres na ceste vstupu do EÚ. Viditeľnejšie sú však aj nedostatky: medzinárodné povedomie o Slovensku ako o turistickom ciele nie je dostatočné, turistický produkt Slovenska nie je adekvátne reprezentovaný v ponukových katalógoch touroperátorov, v mnohých regiónoch je kvalitatívne i kvantitatívne nedostatočná infraštruktúra a verejný dopravný systém nezodpovedá potrebám krajiny s moderným cestovným ruchom.

Mestá a obce pri úvahách o podpore a rozvoji cestovného ruchu zohľadňujú viacero dokumentov. V územnom plánovaní rešpektujú záväznú časť územných plánov samosprávnych krajov a vlastné územné plány. Je optimálne, ak spracovaniu územno-plánovacej dokumentácie predchádza program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Participácia obyvateľstva na tomto dokumente je kľúčom k jeho k reálnemu fungovaniu a k zavedeniu želaných zmien. Rozvojové programy aj z hľadiska podpory a rozvoja cestovného ruchu môžu byť spracované pre jednotlivé sídla, združenia obcí alebo mikroregióny. V súčasnosti sa zohľadňujú potreby a priority do roku 2006. Mestá a obce už v predstihu môžu začať s prípravou zámerov, plánov a programov na obdobie rokov 2007 – 2013 v rámci ďalšieho programovacieho obdobia pre čerpanie finančnej nenávratnej pomoci z fondov Európskej únie.

Dôležitým nástrojom miest a obcí sú miestne dane a poplatky, ktoré prejdú zmenami od roku 2005 v rámci realizácie fiškálnej decentralizácie. Tento vzťah je dvojstranný, mestá a obce môžu vytvárať podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, avšak môžu z neho niečo aj získavať. Celkový objektivizovaný objem finančných prostriedkov môže byť – paradoxne – sprevádzaný aj vážnymi problémami v niektorých kategóriách obcí. Výsledok bude závisieť od vnútorného prerozdelenia systému. Nesprávne nastavený mechanizmus nebude tlakom na efektívnosť, ale na likvidáciu miest a obcí orientovaných na rozvoj cestovného ruchu. Na druhej strane, mestá a obce môžu veľa urobiť spoluprácou s verejným a privátnym sektorom. Partnerským zacielením na rozvoj cestovného ruchu môžu nastať zmeny vo zvýšenej prezentácii miest a obcí a vytvorením legislatívy činnosti miestnych a regionálnych združení cestovného ruchu v Slovenskej republike.

Formy cestovného ruchu umožňujú bližšie určiť podstatu cestovného ruchu z hľadiska ich účastníka, jeho potrieb a očakávaní. To dovoľuje lepšie pripraviť produkt a ponúkať ho na trhu pre cieľovú skupinu účastníkov cestovného ruchu. Individuálnu slobodu cestovania môžeme ochraňovať vtedy, ak sa miestny a vidiecky cestovný ruch, resp. vidiecka turistika a agroturistika bude rozvíjať na ekologickom základe, t.j. zelená turistika ako nový spôsob návratu a objavu vidieka a poľnohospodárskych oblastí sa snaží harmonicky skĺbiť aktivity voľného času a uvedomenia si kultúrneho a prírodného bohatstva štátu. Tieto výroky by sa mohli stať mottom pre vidiecke obce a v určitej obmene aj pre mestá pri tvorbe i realizácii koncepcie rozvoja vidieckej turistiky a agroturistiky. Cestovný ruch v územnej samospráve zohráva rolu významného iniciátora hospodárskeho rozvoja obcí, miest a regiónov a spočíva v aktívnom zapojení sa k zlepšeniu štruktúry návštevnosti, zvýšeniu jej objemu a taktiež k oživeniu regionálnej a národnej ekonomiky i zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov miestnej a regionálnej samosprávy. Z obsahového vymedzenia cestovného ruchu vyplýva, že môže spĺňať funkciu ekonomickú, zdravotno-rekreačnú, kultúrno-poznávaciu, vedecko-informačnú a spoločensko-výchovnú.

Za podstatné možno považovať plnenie úloh obcí, miest a regiónov v rámci podpory a rozvoja cestovného ruchu v nasledovných oblastiach:

- ochrana životného prostredia a jeho integrácia do turistických aktivít a do celkovej politiky štátu, t.j. zachovanie územia krajiny, uplatňovanie politiky ochrany historických, kultúrnych, vidieckych a turisticky atraktívnych miest a pod.
- ekonomický rozvoj podporený turistikou

- udržiavanie celkového vzhľadu obcí, materiálno technickej základne miestnej a vidieckej turistiky, agroturistiky, podpora rybolovu, lovu zvierat a pod.
- propagácia obcí v rámci regiónu, ich prezentácia na výstavách a veľtrhoch, ako aj prostredníctvom internetu
- spolupráca s informačnými centrami, regionálnymi agentúrami, prípadne ďalšími inštitúciami
- podpora trvalo udržateľného cestovného ruchu a prítiažlivého prostredia
- získanie finančných zdrojov pre realizáciu rozvoja regiónu a prilákanie zahraničných investícií
- využívanie kontaktov s družobnými obcami a pod.

Riešenie úloh v oblasti európskeho cestovného ruchu vyžaduje jednotný prístup na všetkých úrovniach Európskej únie. Európska komisia vypracovala obnovenú politiku európskeho cestovného ruchu s názvom „Posilnenie partnerstva v európskom turizme“. Jej hlavným cieľom je zvyšovať konkurencieschopnosť európskeho cestovného ruchu a vytvárať vyšší počet lepších pracovných miest pri súčasnom zabezpečovaní trvalo udržateľného rastu cestovného ruchu v rámci Európy, ako aj v celosvetovom kontexte. Európska politika sa zameriava na:

1. Opatrenia určené na zefektívnenie odvetvia cestovného ruchu
 - 1.1 Lepšia regulácia (usmerňovanie)
 - 1.2 Koordinácia politiky
 - 1.3 Lepšie využívanie dostupných finančných nástrojov EÚ
2. Podpora trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu
 - 2.1 Európska agenda 21 pre oblasť cestovného ruchu
 - 2.2 Osobitné podporné opatrenia na zabezpečenie udržateľnosti európskeho cestovného ruchu
3. Zlepšovanie vnímania a zviditeľňovanie odvetvia cestovného ruchu
 - 3.1 Lepšie pochopenie cestovného ruchu v Európe
 - 3.2 Podpora pri propagovaní európskych destinácií
 - 3.3 Zviditeľňovanie odvetvia cestovného ruchu: spoločný cieľ.

Podstatou rozvoja cestovného ruchu na Slovensku môže byť aj návrat človeka k prírode, intenzívne vnímanie pohody a odklon od masového cestovného ruchu k individuálnym formám užitia dovolenky a voľného času. Mestá a obce na Slovensku majú rôznorodý prírodný a kultúrny potenciál, ktorý je možné využiť aj v prospech rozvoja cestovného ruchu. V tomto prípade je dôležitá lokalizácia miest a obcí, ktoré majú nížinný, podhorský a horský charakter. Tým je dané aj ich rekreačné zázemie a miestna kultúra. Mestá a obce, ktoré sa nachádzajú v rekreačne hodnotnom prostredí s vhodnou urbanistickou štruktúrou a ľudovou architektúrou (kompaktné sídla, rozptýlené osídlenie- osady, samoty, lazy) možno pokladať za potenciálnu rezervu rozvoja miestneho cestovného ruchu, vidieckej turistiky a agroturistiky. Rekreačný a kultúrny potenciál týchto miest a obcí tvorí súčasť produktu cestovného ruchu, ktorý je predmetom ponuky väčšiny obcí, miest a regiónov na Slovensku.

2. ŠTÁTNA POLITIKA CESTOVNÉHO RUCHU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Štátna politika cestovného ruchu Slovenskej republiky bola vypracovaná Ministerstvom hospodárstva SR v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR na roky 2006 – 2010 a v nadväznosti na Novú stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, ktorú prijala vláda SR na svojom rokovaní 9. mája 2007. Vláda SR sa v programovom vyhlásení na obdobie rokov 2006 – 2010 zaviazala, že prehodnotí Stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 a stanoví zásady pre štátnu politiku rozvoja cestovného ruchu ako oblasť verejného záujmu s dôrazom na podporu rozvoja a významu domáceho a aktívneho zahraničného turizmu. Pripraví komplexnú legislatívu pre zabezpečenie realizácie štátnej politiky rozvoja cestovného ruchu s prihliadnutím na inštitucionalizáciu tohto odvetvia. Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu SR stanovila strategický cieľ zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu na Slovensku pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí. Materiál Štátna politika cestovného ruchu Slovenskej republiky obsahuje tri časti. V 1. časti sú uvedené východiská, ktoré tvoria rámec

navrhovanej politiky cestovného ruchu. Týmto rámcom – východiskami sú tak základné koncepčné dokumenty prijaté v predchádzajúcich obdobiach na Slovensku, ako aj dokumenty prijaté v rámci EÚ. Politika Európskej únie vo vzťahu k cestovnému ruchu uplatňuje zásadu, že cestovný ruch je v kompetencii národných štátov a preto môže presadzovať také aktivity, ktoré koordinujú, podporujú alebo rozširujú aktivity členských štátov.

Nová stratégia cestovného ruchu stanovuje základný cieľ cestovného ruchu ako optimálne uspokojovanie potrieb účastníkov cestovného ruchu v nenarušenom prostredí tak, aby sa zabezpečila a zlepšila kvalita života domáceho obyvateľstva a aby z neho malo národné hospodárstvo čo najväčší úžitok. Pri tomto ciele treba podporovať účasť domáceho obyvateľstva na cestovnom ruchu a rešpektovať únosnosť krajiny a sídiel v nej. Zámerom štátnej politiky cestovného ruchu je zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho trvalo udržateľný rozvoj, rozvoj zamestnanosti a zastavenie pracovnej migrácie, regionálny rozvoj, rozvoj podnikania a v neposlednom rade prezentácia a propagácia Slovenska ako krajiny cestovného ruchu.

Úloha štátu pri rozvoji cestovného ruchu je nesporná najmä z toho dôvodu, že celé odvetvie je ešte značne podkapitalizované. Subjekty na trhu sa málo zaujímajú o negatívne dôsledky svojho účinkovania na ostatné oblasti, čo zvyrazňuje úlohu štátu ako koordinátora pri presadzovaní udržateľného rozvoja cestovného ruchu formou administratívnych zásahov, ale aj podporou dobrých projektov, ktorými sa dajú sledovať spoločné ciele. Úlohou štátu je aj tvorba optimálnych podmienok pre podnikateľskú sféru. Ide najmä o budovanie dopravnej infraštruktúry, udržiavanie verejnej čistoty a poriadku, podpora podnikateľov tam, kde je v regióne silný potenciál, ale nie je využitý pre nedostatočnú materiálno-technickú základňu, ktorej vybudovanie v budúcnosti môže rozširovať zamestnanosť a región ekonomicky pozdvihnúť. Úlohou štátu je poskytovanie informácií pre účastníkov cestovného ruchu aj informácií pre jeho subjekty, pretože táto činnosť je pre podnikateľskú sféru nezaujímavá a nerentabilná. Ide o zodpovednosť štátu za kvalitné štatistické výkazníctvo a výskum tých javov, ktoré vyvolávajú účasť na cestovnom ruchu. Na národnej a regionálnej úrovni nemožno v rámci destinačného manažmentu bez výraznej finančnej účasti štátu využívať pre cestovný ruch rôzne kultúrne a historické atrakcie – hrady, zámky, kaštiele, kúpele, národné parky, pamiatky UNESCO, organizovať veľké festivaly, atď. Rozvoj ľudských zdrojov je taktiež jednou z nosných úloh štátu – stanovovanie obsahu a rozsahu vzdelávania, zhotovovanie výskumov pracovného trhu, podpora vzdelávania v súkromnej sfére, vo sfére miestnej a regionálnej správy. Štát musí neustále motivovať a nabádať súkromnú a verejnú sféru na užšiu spoluprácu a hľadanie spoločných cieľov (Public-Private-Partnership). Štát by prevzal na seba povinnosť spolufinancovania najmä u takých projektov, kde pôjde o PPP. Jedine štát môže svojimi zásahmi eliminovať alebo promočnými aktivitami zmierňovať negatívne vplyvy na cestovný ruch : terorizmus, pandémie, prírodné katastrofy, znečistenie životného prostredia, atď.

Ministerstvo hospodárstva SR (sekcia cestovného ruchu) - jeho úlohou je vypracovanie a zabezpečenie jednotného strategického postupu v celom odvetví, ako aj stanovenie cieľov na udržateľný rozvoj cestovného ruchu v krajine. Jemu patrí okrem štátneho riadenia aj odborné zastúpenie odvetvia v orgánoch cestovného ruchu doma i v zahraničí, marketing a propagácia, príprava legislatívy a jednotných štandardov služieb, zber štatistických informácií, koordinácia, zladžovanie záujmov a spolupráca medzi rezortmi, ktorých činnosť sa dotýka cestovného ruchu, zabezpečovanie zdrojov a prostriedkov na rozvoj turizmu, medzištátne kontakty a presadzovanie zámerov EÚ na domácom poli. Ministerstvu zatiaľ chýba kompetencia na usmernenie vzdelávania v cestovnom ruchu (osobitne v oblasti vzdelávania samosprávy, vzdelávania sprievodcov cestovného ruchu a pod.). V minulosti časté vnútorné zmeny útvaru cestovného ruchu na MH SR (zmena sekcie na odbor, začlenenie odboru z jednej sekcie pod inú a potom pod ďalšiu), neprispievali k stabilite zamestnancov a negatívne ovplyvňujú účinnosť ich práce. Vplyv riadenia cestovného ruchu štátom na podnikateľskú sféru je veľmi nízky, v súčasnosti je to okrem usmerňovania finančných prostriedkov zo ŠF EÚ a okrem podpory oživovania podnikania len rôznymi nepriamymi nástrojmi.

Ostatné rezorty

Slovensku chýba medzirezortný koordinačný a poradný orgán – vládny výbor pre cestovný ruch , ktorý by zladžoval záujmy a postupy jednotlivých ministerstiev, stanovoval by metodiku

využívania finančných zdrojov v prospech cestovného ruchu, postup pri tvorbe legislatívnych a ekonomických noriem pre cestovný ruch, sledoval by vývoj cestovného ruchu a riešil aktuálne otázky s tým spojené. Jeho predsedom by nemal byť minister, do ktorého rezortu je CR začlenený, ale podpredseda vlády SR. Cestovný ruch je charakteristický tým, že kým väčšina ostatných rezortov sa zaoberá pomerne úzkym segmentom ľudskej činnosti – doprava, školstvo, zdravotníctvo, kultúra, regionálny rozvoj, životné prostredie, atď. teda vnikajú do problematiky vertikálnym smerom, zatiaľ cestovný ruch má charakter medzirezortný, medziodvetvový, medzinárodný a svojou funkciou horizontálne pokrýva všetky tieto oblasti. Existuje teda mnoho tém, ktoré sa dajú riešiť len z pozície vlády. Význam tejto spolupráce je dvojaký – nielen koordinované presadzovanie cieľov cestovného ruchu v práci vlády, ale aj znásobovanie zdrojov na rozvoj cestovného ruchu. Medzirezortné koordinačné fórum cestovného ruchu bude pripravovať pre vládu SR podklady na ďalší postup v rôznych otázkach týkajúcich sa cestovného ruchu.

Regionálna územná samospráva - vyššie územné celky

V zmysle spracovanej Regionalizácie cestovného ruchu Slovenskej republiky je krajina delená na 21 regiónov cestovného ruchu, ktoré sa nekryjú s administratívnymi regiónmi, ktorých je osem. Každý samosprávny kraj má v rámci svojej organizačnej štruktúry odbor regionálneho rozvoja (alebo odbor s podobným názvom), v rámci ktorého majú niektorí zamestnanci na starosti aj problematiku cestovného ruchu. Jedine VÚC Banská Bystrica má zriadený samostatný odbor cestovného ruchu s 8 zamestnancami. Optimálnym riešením by bolo zriadenie oddelení resp. referátov pre cestovný ruch na všetkých regionálnych samosprávach ako aj na vybraných mestských a obecných úradoch so silným podielom cestovného ruchu na ekonomických aktivitách v lokalite. MH SR od septembra 2004 začalo pravidelné konzultačné porady s týmito zamestnancami v záujme lepšej vzájomnej informovanosti, koordinácie postupov pri riadení cestovného ruchu v regiónoch a spoločného postupu pri marketingových a propagačných aktivitách. Úlohou VÚC je vytvárať koncepcie rozvoja cestovného ruchu v regiónoch, marketingovými a propagačnými aktivitami podnecovať k návšteve regiónu a podporovať samosprávy miest a obcí pri riešení otázok spojených s cestovným ruchom. Nemajú nijako definovaný vzťah ku centrálnemu štátnemu riadeniu (MH SR), za svoju činnosť zodpovedajú poslancom samosprávneho kraja a vedeniu VÚC. Veľmi aktuálne je zriadenie koordinačných komisií cestovného ruchu pri regionálnych samosprávnych orgánoch.

Regionálne členenie krajiny z hľadiska administratívneho (8 samosprávnych krajov), štatisticko-plánovacieho, potenciálu cestovného ruchu (21 regiónov cestovného ruchu) a využívania ŠF EÚ (NUTS I a II) je značne rozdielne. Prijímateľom ŠF EÚ môže byť administratívna jednotka, napr. ako regionálne združenia obcí, obce na úrovni NUTS III alebo NUTS IV, alebo podnikateľské subjekty a ich profesijné asociácie, zväzy alebo združenia.

Regionálne poradensko-informačné centrá a regionálne rozvojové agentúry sa angažujú zatiaľ najmä pri usmerňovaní záujmu podnikateľov o štrukturálne fondy EÚ.

Miestna samospráva

Medzi jej hlavné úlohy na miestnej úrovni patrí: prispôsobenie služieb záujmom turistov, zdravotnícke služby, poštové služby, dopravné služby, verejná bezpečnosť, bankové a zmenárenské služby, otváracie hodiny obchodnej siete, vybudovanie a trvalá starostlivosť o verejné sociálne zariadenia, vytlačenie asociálnych občanov z verejných priestorov a z blízkosti turistických centier, zlepšenie imidžu taxislužby, riešenie nevhodného správania sa revízorov v MHD, atď. Všetci títo zamestnanci musia chápať dôležitosť svojho postavenia a význam turistov pre ich vlastnú existenciu.

Úlohy, ktoré majú v kompetencii jednotlivé stupne riadenia:

Štátna správa

- dlhodobé plánovanie udržateľného rozvoja cestovného ruchu na národnej úrovni,
- vytváranie legislatívnych a koncepčných podmienok na rozvoj cestovného ruchu, iniciovanie dobudovania organizačných štruktúr cestovného ruchu v regiónoch, metodické usmerňovanie združení, samospráv miestnych i regionálnych, profesijných zväzov, ako aj SACR,
- tvorba a realizácia podporných programov a schém štátnej pomoci, vytváranie koncepčných a administratívno-technických podmienok na využívanie štrukturálnych fondov EÚ,

- tvorba a realizácia marketingu, štátnej propagácie a prezentácie Slovenska ako krajiny cestovného ruchu,
- propagácia mnohotvárnosti produktu, ktorý rozširuje dopyt,
- tvorba konkurenčného podnikateľského prostredia (dane, úľavy, normy kvality),
- rozvoj dopravnej infraštruktúry vo svojej pôsobnosti,
- ochrana prírody a krajiny v záujme trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu,
- zastupovanie Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách cestovného ruchu (UNWTO, OECD – výbor pre cestovný ruch, Spoločenstvo podunajských štátov Die Donau, Vyšehradská štvorka),
- realizácia bilaterálnej spolupráce v cestovnom ruchu,
- zabezpečenie kvalitných štatistických údajov, zriadenie satelitného účtu cestovného ruchu,
- vzdelávanie odborníkov v cestovnom ruchu, podpora odborného školstva, organizovanie vzdelávania profesionálov, samospráv i obyvateľstva o význame CR,
- skúmanie socioekonomických javov súvisiacich s cestovným ruchom.

Regionálna územná samospráva (VÚC)

- tvorba programov a plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území samosprávneho kraja vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- vypracovanie územných plánov,
- realizácia programov regionálneho rozvoja a koordinácia subjektov v súvislosti s týmto rozvojom,
- podpora podnikania a spolupráce so subjektmi pôsobiacimi na území samosprávneho kraja,
- koordinácia rozvoja cestovného ruchu s cieľom všestranného rozvoja územia a uspokojovania potrieb jeho obyvateľov,
- rozvoj dopravnej infraštruktúry vo svojej pôsobnosti,
- tvorba vlastných finančných nástrojov na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- zriaďovanie pracovných komisií cestovného ruchu,
- zriaďovanie regionálnych združení cestovného ruchu,
- zriaďovanie a prevádzkovanie regionálnych turistických informačných kancelárií,
- kontrola realizácie investičných i neinvestičných projektov v regióne,
- zladžovanie aktivít podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti,
- inštalácia a údržba informačných a propagačných systémov, vytváranie informačných databáz cestovného ruchu v kraji,
- starostlivosť o výchovu obyvateľstva k podpore rozvoja cestovného ruchu v kraji,
- spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu na Slovensku.

Miestna územná samospráva (obce a mestá)

- tvorba plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta a obce vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- vypracovanie územných plánov,
- koordinácia subjektov v danom teritóriu pri poskytovaní služieb cestovného ruchu,
- tvorba vlastných finančných nástrojov na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- zriaďovanie pracovných komisií cestovného ruchu,
- zriaďovanie miestnych združení cestovného ruchu,
- zriaďovanie a prevádzkovanie turistických informačných kancelárií,
- budovanie infraštruktúry podporujúcej aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovod, plynofikácia, kanalizácia, verejné sociálne zariadenie, atď.),
- zladžovanie aktivít podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti,
- budovanie a značkovanie turistických chodníkov, cyklotrás, bežeckých tratí, odpočívadiel, informačných a orientačných systémov,
- inštalácia a údržba informačných a propagačných systémov,
- sústredžovanie štatistických údajov o cestovnom ruchu v obci,

- vyberanie miestnych daní (daň za ubytovanie),
- vytváranie podmienok na výchovu miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu ako prvku predstavujúcemu pozitívny vplyv na celkový vývoj obce,
- spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy a s orgánmi samosprávneho kraja pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu.

Podnikateľské zväzy (asociácie) a podnikateľské subjekty

- tvorba produktov a služieb cestovného ruchu a ich predaj,
- zlepšovanie kvality, rozširovanie sortimentu produktov a služieb,
- rozširovanie trhov, propagácia a ochrana miestnych prírodných a kultúrnych hodnôt a životného štýlu,
- predlžovanie sezónnosti a zvyšovanie výnosov,
- rozvíjanie profesií na báze odborného vzdelávania, sprístupňovanie služieb všetkým sociálnym vrstvám zákazníkov,
- zavádzanie štandardov kvality a ich uplatnenie vo všetkých činnostiach vrátane výcviku a vzdelávania zamestnancov,
- odovzdávanie najlepších skúseností, ktoré rozširujú pozitívne prínosy,
- vytváranie partnerstva na zabezpečenie aktivít aj neplatených a neziskových služieb (informácie).

Návrh finančného riadenia cestovného ruchu

Rozvoj cestovného ruchu bol po roku 1989 štátom dotovaný len v minimálnom rozsahu. Hlavná časť rozvojových zámerov sa financovala buď z európskych štrukturálnych fondov alebo zo súkromných prostriedkov. Štátne prostriedky, resp. prostriedky daňových poplatníkov sa v odvetví cestovného ruchu preukázateľne zhodnocujú progresívnejšie než v ktoromkoľvek inom odvetví národného hospodárstva. Z hľadiska tejto efektivity je treba do budúcnosti uvažovať o formách financovania, alebo spolufinancovania podpory cestovného ruchu len priamo zo štátneho rozpočtu alebo z fondu, na ktorého finančných zdrojoch by sa štát čiastočne podieľal. V zahraničí to je bežná forma podpory rozvoja perspektívnych produktov cestovného ruchu. V Rakúsku, Taliansku, Francúzsku, Írsku, vo Švajčiarsku sa poskytujú priame dotácie podnikateľom vo vidieckom turizme.

Plnenie úloh si bude vyžadovať od zainteresovaných subjektov finančnú spoluúčasť v takejto štruktúre:

Štátna správa by mohla financovať:

- podporné programy a schémy štátnej pomoci z prostriedkov fondov EÚ a spolufinancovať ich z prostriedkov štátneho rozpočtu vrátane implementačných agentúr,
- propagáciu a marketing Slovenska prostredníctvom Slovenskej agentúry pre cestovný ruch,
- členské príspevky Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách cestovného ruchu (UNWTO, OECD, Spoločenstvo podunajských štátov Die Donau),
- tvorbu strategických, koncepčných, územných i plánovacích dokumentov v oblasti cestovného ruchu prostredníctvom rozpočtových kapitol ústredných orgánov štátnej správy,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve štátu, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atraktivít a pod.),
- vzdelávanie a ďalšie zvyšovanie kvalifikácie a odbornej prípravy,
- záchranné systémy v zimných i letných strediskách cestovného ruchu v záujme bezpečnosti návštevníkov (horská, vodná, cestná a letecká záchranná služba),
- náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny,
- výskumnú základňu, štatistiku a satelitný účet cestovného ruchu.

Regionálna územná samospráva (VÚC) by mohla financovať :

- tvorbu programov a plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území samosprávneho kraja vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,

- zhotovenie územnej plánovacej dokumentácie,
- regionálne združenia cestovného ruchu,
- regionálne turistické informačné kancelárie,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve samosprávy, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atrakcií, kúpaliská a pod.),
- propagáciu a prezentáciu aktivít a atrakcií cestovného ruchu v príslušnom teritóriu,
- projekty cestovného ruchu a rozvojové programy podporované z verejných zdrojov a realizované vlastnými inštitúciami alebo podnikateľskými subjektmi.

Miestna územná samospráva (obce a mestá) by mohla financovať :

- tvorbu plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta a obce vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- tvorbu územných plánov lokalít a zón,
- miestne združenia cestovného ruchu,
- turistické informačné kancelárie,
- inštaláciu a údržbu dopravných informačných a propagačných systémov,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve samosprávy, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atrakcií, kúpaliská a pod.),
- infraštruktúru podporujúcu aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovod, plynofikácia, kanalizácia, parkovisko, verejné sociálne zariadenie, atď.),
- budovanie a údržbu miestneho orientačného a informačného systému cestovného ruchu, vrátane značenia turistických chodníkov, cyklotrás, náučných chodníkov, odpočívadiel, atď.,
- aktivity súvisiace s výchovou miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu,
- opatrenia na zlepšenie verejnej hygieny, estetického vzhľadu miest, obcí a ich verejných priestranstiev.

Podnikateľské subjekty by mohli financovať :

- výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení slúžiacich na poskytovanie služieb cestovného ruchu,
- združenia cestovného ruchu formou členských príspevkov,
- ďalšie vzdelávanie a zdokonaľovanie profesionálnych schopností vlastných pracovníkov poskytujúcich služby cestovného ruchu,
- propagáciu a prezentáciu vlastných služieb a zariadení cestovného ruchu s využitím ďalších atrakcií v danom regióne,
- zavádzanie systémov kvality,
- partnerstvá pre neplatené služby potrebné pre podnikateľskú činnosť.

3. ASPEKTY ROZVOJA MIESTNEHO CESTOVNÉHO RUCHU

Pre rozvoj miestneho územného rozvoja cestovného ruchu je nevyhnutné v prvom rade udržať vidiecku populáciu, a to za predpokladu zabezpečenia jej plnohodnotnej kvality života. Jedným zo základných predpokladov zlepšenia kvality života je umožniť obyvateľstvu spolurozhodovať o svojej budúcnosti a vytvoriť podmienky pre trvalo udržateľný sociálno-ekonomický rozvoj v miestnej samospráve. **V tomto zmysle sa možno zamerať na nasledovné:**

- Ekonomickú základňu stavať na trvaloudržateľnom rozvoji malého a stredného podnikania a jeho všestrannej podpore miestnou samosprávou.
- Podnikateľské aktivity musia byť v prvom rade založené na využití miestnych zdrojov – prírodných, materiálnych, kultúrnych a historických.
- Miestny územný cestovný ruch, rozvoj terciálnej ekonomickej sféry a finalizáciu zdrojov vrátane podpory rozvoja remesiel chápať ako tvorbu pridanej hodnoty a následne zamestnanosti a príjmov predstavujúcich oblasti, ktoré pomôžu riešiť súčasné ekonomické problémy územnej samosprávy.

- Rozvíjať miestne územno-samosprávne spoločné podnikanie, vrátane možnosti rozvíjať podnikateľské aktivity v rámci združení obcí podľa § 20a zákona č. 396/1990 Zb. v znení zákona č. 453/2001 Z.z. o obecnom zriadení, a to najmä v oblasti sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (predovšetkým zhromažďovanie, odvoz a spracúvanie komunálneho odpadu, odvádzanie a čistenie odpadových vôd), miestnej dopravy, oblasti školstva, kultúry a miestneho cestovného ruchu.
- Podporovať sebazamestnávanie a podporovať rozvoj tradične znevýhodnených skupín – mládeže, žien alebo menšín – etnických alebo spoločenských a pripravovať pre ne špeciálne programy rozvoja podnikania v cestovnom ruchu.
- Venovať pozornosť podnikaniu žien a využívať ich schopnosti pre inovácie a invencie, ako aj schopnosti budovať vzťahy, siete a tak multiplikovať získané skúsenosti a vedomosti, rovnako ako aj ich motiváciu, ktorou sú deti, rodina a vlastná obec. Tým im poskytnúť väčší priestor zúčastniť sa nielen tvorbe spoločných hodnôt ale aj spolurozhodovať o budúcnosti obce.
- Podporovať rozvoj inštitúcií, ktoré slúžia rozvoju podnikania v cestovnom ruchu a poskytujú poradenstvo, informácie a vzdelávanie, ako aj finančné zdroje. Tu zvlášť uprednostňovať tie, ktoré pripravujú produkty vyhovujúce vidieku – ako poradenstvo a vzdelávanie na lokálnej úrovni - priamo na mieste, alebo v prípade finančných inštitúcií – mikropôžičkové alebo malé pôžičkové schémy.
- Podporovať zavádzanie miestnych (lokálnych) finančných nástrojov a ich tvorbu tak, aby spĺňali podmienku adresnosti, pružnosti, flexibilitnosti, transparentnosti, individuálneho prístupu a akcieschopnosti.
- Nástroje na národnej úrovni alebo na úrovni Európskej únie vytvárať tak, aby boli administratívne nenáročné a jednoduché, transparentné a ich použitie v miestnej územnej samospráve efektívne. Zavádzať nástroje ktoré majú pôsobenie dovnútra územia a sú vertikálneho pôvodu a decentralizované.

Vzhľad mesta alebo obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktoré ovplyvňujú dojem návštevníka a obyvateľa. Udržiavané fasády obchodov, podnikov budov, ulice bez odpadkov, upravené záhrady a parky vyvolávajú v návštevníkovi už pri prvom kontakte s mestom alebo obcou príjemný pocit, ktorý ho môže povzbudiť na predĺženie pobytu oproti pôvodnému plánu na opakované návštevy. Navyše môže odporúčať návštevu mesta alebo obce svojim príbuzným, priateľom a známym. Toto je najlacnejšia a veľmi účinná reklama, na ktorú sa každému mestu alebo obci oplatí vynaložiť úsilie. Mnohí predstavitelia miestnej samosprávy zistili, že udržiavanie a zlepšovanie vzhľadu mesta alebo obce nielen uspokojovalo návštevníkov, ale aj posilnilo hrdosť miestnych obyvateľov. Spolupráca na zlepšovaní vzhľadu obce, mesta a okolia pozitívne ovplyvnila medziľudské vzťahy a celkovú kvalitu života občanov. Rozšírenie a zlepšenie existujúcich zariadení, alebo výstavba nových objektov môžu byť aj veľmi náročné na investície. Jedným zo spôsobov financovania rozvoja infraštruktúry v miestnej samospráve sú príjmy z miestnych poplatkov a podielové dane. Na Slovensku nie je jednoduché získať od bánk finančné prostriedky, pretože nie je dostatočne vytvorená sieť miestnych, resp. lokálnych bánk, doba splatnosti úverov je krátka a úrok za úvery je veľmi vysoký. Preto sa javí potreba vytvoriť takú legislatívu, ktorá by poskytla malým podnikom možnosti získavania výhodných úverov pre ich podnikateľské zámery v oblasti urbanizácie, architektúry i technickej infraštruktúry miest a obcí. Ďalšou z možností, ako získať nové zariadenia a služby v miestnej samospráve je prilákať zahraničných investorov. Mestá a obce by sa mali snažiť o zachovanie svojho historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, aby uchovali alebo zvýšili svoju hodnotu z pohľadu rozvoja cestovného ruchu. Prostredníctvom decentralizácie a transformácie vlastníctva sa mnohé miestne samosprávy stali vlastníkami historických pamiatok, ako sú hrady a zámky, ktorých stav sa pohybuje od výborného až po dezolátny.

Historické pamiatky sú často potenciálne veľmi zaujímavé pre rozvoj cestovného ruchu. V mnohých prípadoch je však nevyhnutné uskutočniť nákladné reštaurátorské práce, prv než možno pamiatku sprístupniť verejnosti. Marketing je jednou z najdôležitejších stránok každej obnovy miestneho a regionálneho územného priestoru. Aj najatraktívnejšie a najlepšie situované pobytové miesta môžu trpieť nízkou návštevnosťou a obývanosťou, ak sa efektívne nepropagujú. Keď sa

obec rozhodne začať rozvíjať vidiecky priestor, stretáva sa s problémom nedostatku financií na marketing. Zo začiatku je marketingom „ústna reklama“. Obyvatelia a návštevníci sa podelia o svoje príjemné dojmy s rodinou, priateľmi a známymi. Keď sa po určitom čase zapojí viac firiem do obnovy vidieka, výnosy z neho sa budú zvyšovať a vytvorí sa viac finančných prostriedkov na marketing i rozvoj vidieckeho priestoru a následne Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bude možné doplniť aj o činnosti náročnejšie na financovanie. V mestách zase príjemné a čisté prostredie posilní dojmy návštevníka a pri poskytnutí lokálnych propagačných materiálov prostredníctvom turistickej informačnej kancelárie umocní možnosti návratu na tieto miesta s rozšírením návštevnosti aj ďalších blízkych lokalít poskytujúcich aktívny, resp. pasívny oddych v strediskách cestovného ruchu.

4. ÚZEMNÁ SAMOSPRÁVA Z POHĽADU UDRŽATELNOSTI CESTOVNÉHO RUCHU A VYUŽITIA VOĽNÉHO ČASU

Veľká časť Slovenských obcí naďalej vymiera. Iba časť slovenských obcí má šťastie, že budú v blízkosti veľkých miest, v prihraničnej oblasti, alebo v turisticky atraktívnych regiónoch. V takýchto obciach väčšinou demografické problémy nemajú až taký veľký rozmer ako v mnohých izolovanejších obciach a vidieckych oblastiach. Niektoré obce tak naďalej vymierajú a počet obyvateľov v nich sa výrazne znižuje. Odhaduje sa, že pokles obyvateľstva zaznamenali v posledných dvadsiatich rokoch u takmer polovice slovenských obcí. Najvýraznejšie sú poklesom postihnuté niektoré obce východného a stredného Slovenska, predovšetkým v okresoch Medzilaborce, Snina, Svidník či Rimavská Sobota. Odchod najmä mladých ľudí z dediny má pre obec negatívne dopady. Znižuje sa počet ľudí v produktívnom veku, zvyšujú sa náklady na sociálnu a zdravotnú starostlivosť, brzdí sa celkový rozvoj obce. V takýchto obciach sa často musí rozmýšľať o rušení základných a materských škôl neobývaných domov a pod.

Ako predchádzať vyľudňovaniu obcí a izolovanejších vidieckych oblastí? Ako „udržať“ najmä mladého človeka na dedine? Riešenie problému nie je jednoduché. Každá jednotlivá obec má rozdielne podmienky a možnosti pre riešenie daného problému. Možnosti sú rozdielne najmä ak porovnáme obce s výhodnou, resp. s nevýhodnejšou polohou. Aj keď poloha je podstatným faktorom ovplyvňujúcim rozvoj obce, nemusí byť rozhodujúcim.

Najvýznamnejšími faktormi ovplyvňujúcimi rozhodovanie najmä mladých ľudí o otázke zotrvať či odísť z dediny sú **pracovné príležitosti, úroveň poskytovaných služieb, infraštruktúra** a v neposlednom rade **možnosti využitia voľného času**, teda možnosti realizovania sa. Je potrebné, aby obec venovala pozornosť všetkým uvedeným faktorom, ktoré majú priamy vplyv na kvalitu života obyvateľov obce a tým aj ovplyvňujú rozhodovanie najmä mladých ľudí. Mladý človek musí vidieť v rozhodnutí zostať na dedine perspektívu a istotu do budúcnosti preto by každá obec mala mať svoju stratégiu rozvoja do budúcnosti. Dobrým nástrojom je napríklad program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, v ktorom by sa obec mala snažiť špecifikovať svoj rozvojový potenciál, možnosti svojho rozvoja a cestu, ktorou tento rozvojový zámer do budúcnosti uskutočniť pri čo najlepšom využití vlastných zdrojov a vlastného potenciálu. Aj keď podmienky a potenciál sú v jednotlivých obciach a vidieckych oblastiach rozdielne postup pri riešení problému oživenia ich ekonomického rastu a problému vyľudňovania dedín môže byť pre obce podobný.

4.1. Trhové služby

Je potrebné si uvedomiť, že najmä **trhové služby**, ako sú poradenstvo, informačné kancelárie a pod. patria medzi ekonomické aktivity, kde sa vytvorí najviac pracovných príležitostí. Ich rozvoj je však podmienený aj úrovňou vybudovanosti najmä dopravnej, technickej a informačnej infraštruktúry.

Najlepším spôsobom ako zmierniť vyľudňovanie niektorých miest, obcí a vidieckych oblastí a zmierniť súčasný stav, kedy najmä mladí ľudia z vidieka odchádzajú, je zabezpečiť **rast počtu pracovných príležitostí**, čiže zvyšovanie zamestnanosti s využitím všetkých možností existujúceho potenciálu. Núka sa hneď zopár riešení, ktorými by sa mohli dané ciele dosiahnuť. **Obchod a služby**, predovšetkým **trhové služby**, patria k tým ekonomickým aktivitám, kde sa dá vytvoriť

najviac pracovných miest. Významná diferencovanosť podmienok má veľký vplyv na rozdielnosť v rozvinutosti služieb a obchodu v jednotlivých vidieckych regiónoch. Vybavenosť službami vo vidieckych regiónoch je značne nerozvinutá z pohľadu štruktúry, rozsahu, ale aj kvality poskytovaných služieb v porovnaní s mestom.

a) trhové služby s väzbou na poľnohospodársku výrobu

Z pohľadu rozvoja vidieka v oblasti **trhových služieb** a obchodu má pre rast vybavenosti predovšetkým **rekreačných, kultúrnych a športových služieb** v budúcnosti väčší význam **prepojenie na poľnohospodársku výrobu**. Dotýka sa to najmä oblastí, kde je možné realizovať špecifickú poľnohospodársku výrobu, ktorej produktmi sú ekologicky čisté produkty, spracované po domácky (pečenie chleba- vlastná predajňa alebo predaj priamo z domu), ale aj oblastí, kde je predpoklad produkovania, následného spracovania a ponuky z domu jednotlivých poľnohospodárskych produktov (vínne pivnice-ochutnávky, zabíjačkové hody). Takéto činnosti predpokladajú i existenciu ubytovacích zariadení s možnosťami stravovania, ktoré môžu byť charakteru bývania v zrekonštruovaných sedliackych domoch, s obmedzenou kapacitou, alebo penziónoch s výrazne väčšou kapacitou ubytovania.

Vybudované ubytovacie kapacity sa využívajú v zimných mesiacoch ako sprievodná služba pri športovej rekreácii – lyžovanie, skupinové oslavy Vianoc a Silvestra, ale tiež v letných mesiacoch - individuálna a skupinová turistika, školy v prírode a pod. Vo všeobecnosti ide o poskytovanie trhových služieb, ktoré spadajú do oblasti miestnej turistiky. Dobrým príkladom obcí, ktoré sa začali vo veľkom venovať cestovnému ruchu sú napríklad obce Oravy, Liptova a Kysúc. S príchodom turistov sa mení aj spôsob obživy obyvateľstva. Dôležitá v tomto prípade je aj zmena zmýšľania ľudí, keď „vymenili“ polia a dobytok za podnikanie v cestovnom ruchu a začali ponúkať ubytovanie v penziónoch v súkromí. Takýto obrat v zmýšľaní a činnosti obyvateľov má pre obce a ich rozvoj veľký význam. Obec nevymiera a naopak mnohí sa chcú prisťahovať. Zvyšuje sa počet pracovných príležitostí čím sa znižuje nezamestnanosť. V súčasnosti sa veľký podiel vidieka orientuje na poskytovanie služieb v oblasti vidieckej **turistiky** a **agroturistiky**. Zasadou však je, že **podnety pre rozvoj turizmu vychádzajú zvnútra na podnet občanov** (aj občanov ako podnikateľov) a nie vplyvom zvonku. Takáto koncepcia rozvoja turizmu by mala byť zostavená v súvislosti s celkovým rozvojom obce a má ukázať o aký typ turizmu pôjde (športový, kultúrny, turizmus orientovaný na podujatia, turizmus orientovaný na cieľové skupiny-rodiny, starší ľudia).

Agroturizmus ako súčasť vidieckeho turizmu reprezentujú rekreačné aktivity umožňujúce dovolenkový pobyt na vidieku spojený s využívaním dostupných turistických služieb, s poznávaním života roľníka a lesohospodárstva, alebo priamu účasť rekreatantov na výrobnom procese. tento druh turistiky poskytuje ubytovanie na sedliackom dvore s animáciou - výuka jazdy na koni, kŕmenie hospodárskych zvierat, spracovanie niektorých druhov poľnohospodárskych produktov.

b) služby bez väzby na poľnohospodárstvo

Ďalšou možnosťou rozvoja sú **trhové služby bez väzby na poľnohospodárstvo**, ktoré sa dotýkajú činností spojených s lesnou výrobou, odpadovým hospodárstvom a doplnkovými činnosťami s väzbou na výrobné a spracovateľské aktivity v okolí, vrátane centra ako sú opravovne a požičovne strojov, zariadení a áut. Ďalšími trhovými službami môžu byť vybrané služby za školstvo, zdravotníctvo a šport. Významnými trhovými službami sú činnosti pobočiek peňažných a poisťovacích ústavou a komerčných poradenských firiem. Treba si uvedomiť, že zvýšenie ekonomickej výkonnosti trhových služieb patrí k základným predpokladom rozvoja ekonomiky vidieckych regiónov.

Dôležitou oblasťou ovplyvňovania hospodárskeho života v obci je **podpora existujúcich podnikov**. Dôvodom orientácie na podporu je úloha podnikov v zabezpečovaní zamestnanosti, ale aj ich väzba na ďalšie inštitúcie a služby v obci. Pri rozhodovaní o tom, aké formy podpory chcú miestne samosprávy zabezpečiť podnikom nachádzajúcim sa v území, je potrebné vziať do úvahy objem vnútorných zdrojov určených na podporu a vytipovať podniky, u ktorých sa dá predpokladať, že poskytnuté finančné prostriedky nielen využijú efektívne, ale ich zámery v priestore sú dlhodobého charakteru s perspektívou vytvárania pracovných miest v súlade s vývojom v demografickej oblasti. Pri podpore jednotlivých podnikov sa využívajú rôzne opatrenia ako sú

fiškálne (využitie miestnych daní a poplatkov), poskytovanie informácií o iných možnostiach finančnej podpory (komerčných bánk, investičných fondov, finančné poradenstvo), iniciatívy založené na využívaní pozemkov a iných nehnuteľností (kde miestne samosprávy môžu uvažovať o obecnom majetku ako o záruke za pôžičky pre miestne podniky, môžu poskytnúť tento majetok ako vklad do podniku, prípadne prenajať svoj majetok podniku).

4.2 Kultúrny potenciál

Veľmi dobrou príležitosťou ako zviditeľniť obec, mesto resp. región a zabezpečiť rozvoj cestovného ruchu a prilákať návštevníkov je využitie **kultúrneho potenciálu**. Každé mesto, obec alebo región má svoju vlastnú históriu. V mnohých územiach sa v minulosti udiali významné, alebo zaujímavé udalosti, na ktoré sa už možno zabudlo, ale ktoré by bolo dobré si pripomenúť. Nemusí ísť však len o udalosť, avšak v mnohých územiach sa nachádzajú mnohé iné zaujímavosti, ktoré sa môžu využiť v prospech obce a rozvoja turizmu. Rodné domy významných osobností, múzeá, hrady, zámky historické pamiatky, skanzeny, miesta archeologických vykopávok, pútnicke miesta, miesta historických udalostí (stretnutí, bitiek a pod.). Stačí spoznať minulosť obce, resp. územia a jeho okolia a využiť všetky zaujímavosti na prilákanie návštevníkov či už domácich, alebo aj zahraničných. Obnovenie tradície trhov, jarmokov, tradičných remesiel, ktorými bola územná samospráva v minulosti preslávnená, organizovanie tematických kultúrnych podujatí zameraných napr. na povesti viažuce sa k danej oblasti, v ktorej sa obec nachádza, či rekonštrukcie historických bitiek a pod. Sú to všetko aktivity, ktoré môžu miestnu a regionálnu samosprávu zviditeľniť a zabezpečiť jej rozvoj. V prípade kultúrnych podujatí je však žiadúce, aby sa nekonali iba raz do roka, avšak pravidelnejšie aspoň raz do mesiaca. Spolupráca viacerých miest a obcí v tejto oblasti môže byť veľmi prospešná.

Vytvorenie informačného centra, vytvorenie mapy konkrétnej oblasti s vyznačenými atraktivitami a podujatiami konajúcimi sa v území spolu s ich popisom, vyznačenie trás a náučno-poznávacích chodníkov a cyklotrás taktiež prispeje k zatraktívneniu danej oblasti a k prilákaní väčšieho počtu návštevníkov, čo následne umožní rozvoj obchodu a služieb a k zvýšeniu počtu pracovných príležitostí. Zaujímavou sa môže javiť aj prípadná spolupráca s partnerskou zahraničnou obcou, resp. regiónom či už s podobným názvom, podobnou históriou a pod. Tu sa môže jednať aj o výmenné prázdninové pobyty pre študentov, ktorí by počas pobytu pomáhali s rekonštrukciou pamätníka, cintorína či inej historickej stavby v obci, alebo jej okolí, v spojení s poznávaním slovenskej tradičnej kultúry.

V rámci kultúrneho potenciálu sa nesmie zabúdať ani na oblasť **možností využitia voľného času**. Otázku využitia voľného času netreba brať na ľahkú váhu. Na prvý pohľad možno banálny argument, že v meste alebo obci sa nič nedeje môže závažiť pri rozhodovaní najmä mladých ľudí o tom či zostať v meste alebo obci, alebo nie. Pritom sa opäť núkajú mnohé možnosti, ako vyriešiť aj otázku využitia voľného času. Veľmi populárnou formou môžu byť rôzne trhy, jarmoky, predvádzanie tradičných remesiel, kultúrne či športové podujatia. Väčšina miest a obcí má kultúrne stredisko a školu. To už je základ pre prípravu podujatí (kino, výstavy, športových hier, vystúpení, karnevalov, poznávania prírody a pod.), s priamou účasťou detí a mladých ľudí.

Vybudovanie športovísk taktiež môže mesto alebo obec zatraktívniť v očiach najmä jej mladých obyvateľov. Vybudovať športovisko pritom nemusí byť veľkým problémom najmä ak sa do ich budovania zapoja tí pre ktorých sa športovisko buduje, teda deti a mladí ľudia. Možno napríklad využiť nevyužívanú trávnatú plochu a osadiť na nej brány a ihrisko je na svete. Na vhodnej vyasfaltovanej ploche je možné osadiť pár basketbalových košov a také pieskové volejbalové ihrisko taktiež nemôže byť problém v meste alebo obci vybudovať. Taktiež sa núka možnosť vybudovania cyklotrás, bežkárskeho trás či turistických chodníkov.

Tieto riešenia sa môžu zdať triviálne, ale najmä deti a mladí ľudia by určite uvítali takúto aktivitu vytvorenia nového ihriska či športoviska.

Veľmi dobrým spôsobom pre rozvoj dediny s možnosťou zapojenia mladých ľudí je ich účasť na **Programe obnovy dediny (POD)**, či **súťaži dedina roka**. Program obnovy dediny je otvorený rozvojový program, prostredníctvom ktorého miestna územná samospráva a občania dediny (prípadne skupiny dedín, mikroregiónov) s pomocou odborníkov a štátu v spolupráci

s miestnymi podnikateľmi plánujú, projektujú a realizujú také aktivity, ktoré prispejú k zlepšeniu a skrášleniu prostredia v ich obci s cieľom trvalého zvýšenia štandardu života v obci so zachovaním jeho špecifik. Hlavným cieľom programu obnovy dediny je obnova duchovného a hmotného, prírodného a umelého prostredia smerujúca k zachovaniu identity sídiel, krajiny a kultúry vidieka pri uplatnení princípov trvaloudržateľného rozvoja. Základným nástrojom POD je zvýšená ľudská aktivita, ktorá je hnacím motorom procesu a súčasne šetrí finančné prostriedky.

Či už ide o **ekonomický, prírodný či kultúrny** potenciál je potrebné, aby mesto, resp. obec mala prehľad o svojich možnostiach rozvoja. Je potrebné aby mala zmapované všetky potenciály a aby ich využila najlepším možným spôsobom v prospech svojho rozvoja. Len tak si môže zabezpečiť:

- ekonomický rozvoj,**
- rast počtu pracovných príležitostí,**
- rozvoj poskytovaných služieb,**
- rozvoj infraštruktúry**
- **možnosti využitia voľného času**

najmä pre mladých ľudí. Len zvyšovaním kvality života obyvateľov v mestách, obciach, resp. regiónoch a zabezpečovaním istôt do budúcnosti sa dá zmierniť súčasný stav vyľudňovania mnohých vidieckych oblastí a vymieranie mnohých malých a koncových obcí na Slovensku s cieľom rozvoja cestovného ruchu.

5. VYTVÁRANIE OBECNÝCH A REGIONÁLNYCH ZDRUŽENÍ CESTOVNÉHO RUCHU

Mestá, obce regióny môžu spolupracovať na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočňovania činnosti v oblasti cestovného ruchu, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, alebo zriadením, resp. založením právnickej osoby. Majetok, ktorý obce získajú na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočňovania cestovného ruchu sa stáva spoluvlastníctvom všetkých obcí, ktoré sú účastníkmi zmluvy. Podiel na majetku získanom spoločnou činnosťou zodpovedá sume vložených prostriedkov, ak sa mestá a obce nedohodnú inak. Spolupráca sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výhodnosti a v súlade s potrebami obyvateľov, pričom regióny, mestá i obce majú rovnaké postavenie.

Zmluva uzavretá za účelom uplatňovania miestneho rozvoja cestovného ruchu sa uzatvára na určitý čas alebo na neurčitý čas. Zmluva o založení miestneho združenia cestovného ruchu musí mať písomnú formu a obsahuje najmä:

- a) označenie účastníkov zmluvy,
- b) vymedzenie predmetu zmluvy,
- c) vymedzenie času, na ktorý sa uzatvára ,
- d) práva a povinnosti účastníkov zmluvy,
- e) podiel každého mesta a obce na majetku získanom spoločnou činnosťou,
- f) spôsob využitia stavby, ak je predmetom zmluvy,
- g) spôsob odstúpenia od zmluvy a vyporiadania majetkových a finančných záväzkov.

Na platnosť zmluvy o zriadení miestneho združenia cestovného ruchu je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov obecného zastupiteľstva každého mesta alebo obce, ktorá je účastníkom zmluvy. Za záväzky vzniknuté voči tretím osobám zo zmluvy uzavretej za účelom uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti účastníci zmluvy zodpovedajú spoločne a nerozdielne, ak zmluva neustanovuje inak. Súčasťou zmluvy o zriadení združenia sú jeho stanovy. Návrh na registráciu združenia obcí sa podáva Krajskému úradu, v ktorého územnom obvode sa nachádza sídlo združenia. K návrhu na registráciu je vhodné priložiť:

- a) zmluvu o založení miestneho združenia cestovného ruchu podpísanú starostami všetkých obcí, ktoré sa stávajú členmi združenia obcí, s uvedením ich mena, priezviska, rodného čísla, bydliska, funkcie a názvu obce,

- b) uznesenia o schválení zmluvy obcami, ktoré sú jej účastníkmi,
- c) oznámenie o tom, kto je splnomocnencom oprávneným konať v mene združenia,
- d) statovy združenia, v ktorých sa uvádza:
 - 1. názov miestneho združenia cestovného ruchu,
 - 2. sídlo,
 - 3. cieľ činnosti,
 - 4. orgány združenia, spôsob ich ustanovenia, určenie orgánov oprávnených konať v mene združenia,
 - 5. zásady hospodárenia,
 - 6. spôsob zániku, naloženia s majetkom a vyporiadania všetkých záväzkov združenia,
- e) meno, priezvisko a adresa osoby splnomocnenej na podanie návrhu na registráciu združenia.

Obce môžu zriaďovať **združenia obcí** cestovného ruchu. Združenie obcí je právnickou osobou a nadobúda právnu subjektivitu dňom registrácie registrujúcim orgánom. Predmetom činnosti združenia obcí je najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (predovšetkým zhromažďovanie, odvoz a spracovanie komunálneho odpadu, odvádzanie a čistenie odpadových vôd), miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch. Svojou činnosťou združenie obcí napomáha vytváraniu podmienok pre plnenie úloh obcí, ako aj úloh vyššieho územného celku.

Názov miestneho združenia cestovného ruchu sa musí líšiť od názvu právnickej osoby, ktorá už vyvíja činnosť na území Slovenskej republiky. Ak návrh na registráciu nemá všetky náležitosti, alebo údaje v ňom uvedené sú neúplné alebo nepresné, Krajský úrad určí lehotu najviac 10 dní na odstránenie nedostatkov návrhu a konanie preruší. Ak navrhovateľ nedostatky návrhu na registráciu v určenej lehote neodstráni, Krajský úrad konanie zastaví. Krajský úrad registráciu odmietne, ak z predloženej zmluvy alebo stanov vyplýva, že činnosť združenia obcí nie je v súlade:

- a) s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, s verejným záujmom,
- b) s predmetom činnosti zameraného na miestny cestovný ruch.

O odmietnutí registrácie rozhodne Krajský úrad do 30 dní od začatia konania. Proti rozhodnutiu o odmietnutí registrácie možno podať do 15 dní od doručenia rozhodnutia splnomocnencovi opravný prostriedok na Krajský súd príslušný podľa sídla združenia, a ak ide o združenie s pôsobnosťou na celom území Slovenskej republiky, na Najvyšší súd Slovenskej republiky. Súd rozhodnutie Krajského úradu zruší, ak neboli dané dôvody na odmietnutie registrácie. Deň právoplatnosti rozhodnutia súdu je dňom registrácie združenia. Krajský úrad na žiadosť splnomocnenca združenia zašle jedno vyhotovenie stanov, na ktorom vyznačí deň registrácie. Ak splnomocnencovi združenia nebolo do 60 dní od začatia konania doručené rozhodnutie Krajského úradu o odmietnutí registrácie, združenie nadobúda právnu subjektivitu dňom nasledujúcim po uplynutí tejto lehoty; tento deň je dňom registrácie. Krajský úrad zašle splnomocnencovi združenia jedno vyhotovenie stanov, na ktorom vyznačí deň registrácie. Ak Krajský úrad nezistí dôvod na odmietnutie registrácie, vykoná do 30 dní od začatia konania registráciu a v tejto lehote splnomocnencovi združenia poskytne jedno vyhotovenie stanov s vyznačením dňa registrácie. O registrácii sa nevydáva rozhodnutie. Vznik združenia ako právnickej osoby, jeho názov a sídlo oznámi Krajský úrad do 7 dní od registrácie Štatistickému úradu Slovenskej republiky.

Miestne združenie cestovného ruchu zaniká:

- a) dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením s iným združením,

b) právoplatným rozhodnutím Krajského úradu o jeho rozpustení.

Pri zániku združenia jeho štatutárny orgán oznámi zánik združenia do 15 dní príslušnému Krajskému úradu. Ak Krajský úrad zistí, že združenie vyvíja činnosť v rozpore so zákonmi a predmetom činnosti, bezodkladne ho na to upozorní a vyzve ho, aby do jedného mesiaca od doručenia upozornenia od takej činnosti upustilo. Ak združenie v tejto činnosti pokračuje, Krajský úrad vydá rozhodnutie o jeho rozpustení. Proti tomuto rozhodnutiu možno podať opravný prostriedok na Krajský súd. Opravný prostriedok má odkladný účinok. Ak sú pre to závažné dôvody, môže súd na dobu do právoplatnosti jeho rozhodnutia činnosť združenia pozastaviť. Po túto dobu smie združenie vykonávať len činnosť nevyhnutnú na plnenie jeho povinností podľa zákona. Súd rozhodnutie Krajského úradu zruší, ak neboli dané dôvody na rozpustenie združenia. Ak miestne združenie cestovného ruchu zaniká rozhodnutím súdu, súd v rozhodnutí určí súčasne likvidátora.

Po vzniku miestnych združení možno predpokladať vznik združení regionálneho charakteru v zmysle § 7 ods. 1 zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), ako potrebu spolupráce a koordinácie rozvoja samosprávneho kraja v širšom, z hľadiska predmetu činnosti v ucelenom území. **Na úrovni územno-samosprávnych regiónov** cestovného ruchu pre pobytové a rekreačné aktivity návštevníkov sa vyžaduje porovnateľnosť s inými strediskami v Európe, ktoré sú komplexne vybavené, dobre organizované s udržiavanými priestormi cestovného ruchu, s dostatočnými kapacitami zariadení a s dobrou prístupnosťou. Na tejto úrovni sa požaduje kvalita poskytovaných služieb cestovného ruchu aj v kúpeľných mestách a obciach Slovenska. Takisto vecné i obsahové činnosti turisticko-informačných kancelárií je vhodné uplatňovať na regionálnej úrovni. Regionálne samosprávy by mali zabezpečovať čiastočne štátnu a úplnú regionálnu propagáciu, problematiku marketingu, informačných služieb a zabezpečovanie neziskových, pre účastníkov cestovného ruchu však nevyhnutných potrieb a podmienok ich aktivizácie v turistike.

Na celoštátnej úrovni je vhodné pre príchod do miest pobytu zo zahraničia alebo z domova zabezpečiť dopravnú infraštruktúru štátu na úrovni medzinárodne a celosvetovo porovnateľných štandardov technického vybavenia so štandardnými službami súvisiacimi s cestovaním a odpočinkom na cestách, vrátane informačných služieb a nadväzných servisných služieb. Takisto je žiaduce zabezpečenie leteckej, cestnej železničnej a lodnej dopravy, čerpacích staníc, parkovísk, informačných stredísk a ostatných zariadení potrebných pre rozvoj cestovného ruchu na Slovensku.

Obec, mesto alebo región cestovného ruchu môže spolupracovať a uzatvárať dohody o spolupráci so samosprávnymi územnými celkami alebo orgánmi cudzích štátov a môže sa stať členom **medzinárodného združenia (euroregióny)** rozvíjajúceho jej záujmy. Dohoda alebo členstvo v medzinárodnom združení nesmie byť v rozpore s Ústavou SR, s ústavnými zákonmi, zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a nesmie byť v rozpore s verejným záujmom. Ak je nevyhnutné zriadiť dohodou osobitný orgán, tento môže mať len súkromnoprávnú povahu. Ak o to združenie cestovného ruchu požiadala, Krajský úrad posúdi návrh dohody alebo členstvo v medzinárodnom združení. Na požiadanie Krajského úradu, orgány štátnej správy bezodkladne poskytujú súčinnosť pri vypracúvaní stanoviska. Obec, mesto alebo región zasiela rovnopis uzavretej dohody alebo dokladu o členstve v medzinárodnom združení Krajskému úradu, ktorý vedie ich evidenciu.

Mestá a obce môžu spolupracovať najmä na základe:

1. zmluvy uzavretej za účelom uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti,
2. zmluvy o zriadení spoločného obecného úradu,
3. zmluvy o zriadení združenia obcí,
4. zriadenia alebo založenia právnickej osoby podľa osobitného zákona.

Cestovný ruch je silne ovplyvňovaný územnými podmienkami nezávislými od existujúceho a navrhovaného územno-správneho usporiadania Slovenska. Preto sú medzi jednotlivými regiónmi výrazne odlišné podmienky, pre ktoré je potrebné venovať pri rozvoji cestovného ruchu veľkú pozornosť regionálnym hľadiskám. V procese decentralizácie a modernizácie verejnej správy je schválená decentralizácia koordinačných, plánovacích a metodických činností v oblasti cestovného

ruchu na samosprávu vyššieho územného celku, ako aj usporiadanie vyšších územných samosprávnych celkov. Tieto skutočnosti predstavujú zvýšenú úlohu miestnej a regionálnej samosprávy pri rozvoji cestovného ruchu.

Orgány územnej samosprávy a najmä podnikatelia by mali vytvárať podmienky pre rozvoj cestovného ruchu na nasledovných úrovniach:

Na obecnej a miestnej úrovni, v mieste pobytu, na úrovni podnikov, zariadení a prevádzok, ktoré zabezpečujú základné podmienky pobytu. Ide o kvalitné, štandardné, dobre udržiavané a medzinárodným štandardom zodpovedajúce ubytovacie a stravovacie zariadenia s dostatočnou kapacitou a štruktúrou, s komplexom doplnkových služieb, ktorými musí disponovať každá lokalita, obec, mesto a stredisko a ktoré sa má stať súčasťou cestovného ruchu. Prioritný význam majú miestne združenia, ktoré sa následne môžu spájať do regionálnych združení.

Preto ako základný prvok inštitucionálneho usporiadania na miestnej úrovni je možné zakotviť do príslušných právnych noriem zriadenie miestnych združení cestovného ruchu v tých obciach a mestách, ktoré boli určené ako strediská sústredeného cestovného ruchu a ktoré vyberajú kúpeľný a rekreačný poplatok. V ostatných mestách a obciach bude táto možnosť zakladania v rámci vlastnej iniciatívy. Členmi združení budú obce, podnikateľské subjekty podnikajúce v oblasti cestovného ruchu (cestovné kancelárie, ubytovacie a stravovacie zariadenia, turisticko-informačné kancelárie, prevádzkovatelia lanoviek a vlekov atď.), pričom jej členmi môžu byť aj iné subjekty pôsobiace v iných odvetviach v danej lokalite. Rozdielny vplyv na vývoj a výsledky cestovného ruchu budú diferencované vo výške členských príspevkov. Úloha týchto združení bude spočívať v koncepcnej, koordinačnej, marketingovej, informačnej činnosti, ako aj v oblasti kvality poskytovaných služieb.

Financovanie združení môže byť realizované v nadväznosti na navrhovaný komplexný systém financovania cestovného ruchu. Zdrojmi budú:

- kúpeľný a rekreačný poplatok (v prípade novelizácie resp. zmeny na daňový a odvodový systém príslušná zodpovedajú položka)
- členské príspevky
- dotácie z centralizovaných zdrojov - štátny rozpočet
- zdroje získané zo štrukturálnych fondov EÚ
- ostatné zdroje - granty, dary a pod.

Po vzniku miestnych združení cestovného ruchu predpokladáme vznik združení regionálneho charakteru, ako potrebu koordinácie rozvoja cestovného ruchu v širšom, z hľadiska cestovného ruchu v ucelenom území. **Na úrovni samosprávnych regiónov** cestovného ruchu pre pobytové a rekreačné aktivity návštevníkov sa vyžaduje porovnateľnosť s inými strediskami v Európe, ktoré sú komplexne vybavené, dobre organizované s udržiavanými priestormi cestovného ruchu, s dostatočnými kapacitami zariadení a s dobrou prístupnosťou. Na tejto úrovni sa požaduje kvalita poskytovaných služieb cestovného ruchu aj v kúpeľných mestách a obciach Slovenska. Takisto vecné i obsahové činnosti turisticko-informačných kancelárií je vhodné uplatňovať na regionálnej úrovni. Regionálne samosprávy by mali zabezpečovať čiastočne štátnu a úplnú regionálnu propagáciu, problematiku marketingu, informačných služieb a zabezpečovanie neziskových, pre účastníkov cestovného ruchu však nevyhnutných potrieb a podmienok ich aktivizácie v turistike.

Úlohou združení cestovného ruchu bude nielen ich koordinačná funkcia, ale aj koncepčná práca a v neposlednom rade úlohy v oblasti územného marketingu vrátane zabezpečovania informačných služieb. Ich financovanie bude zabezpečené prerozdeľovaním v rámci už existujúceho systému, pričom by malo ísť iba o minimálne finančné čiastky (s výnimkou prostriedkov na akcie, ktoré budú mať regionálny charakter). V rámci decentralizácie a modernizácie verejnej správy územno-samosprávne orgány budú predstavovať rozhodujúcu zložku rozvoja cestovného ruchu v regiónoch. Rozšírenými kompetenciami a zákonmi súvisiacimi so združovaním miestnych a regionálnych subjektov cestovného ruchu i v oblasti cezhraničnej spolupráce, budú hlavnou zložkou rozvoja a koordinácie aktivít na úseku cestovného ruchu v regiónoch, mestách i obciach. Bude potrebné vytvoriť „Koordinačné komisie cestovného ruchu“ pri územno-samosprávnych orgánoch a „Referáty cestovného ruchu“ v rámci ich aparátov. Po

vytvorení podmienok na získavanie finančných zdrojov budú môcť aktívne a intenzívne vstupovať aj do štátnej propagácie a marketingu doma i v zahraničí.

5.1 Deklarácia partnerstva územnej samosprávy

Deklarácia partnerstva územnej samosprávy obsahuje nasledovný text:

My, predstavitelia územnej samosprávy Slovenskej republiky, reprezentovaní Združením miest a obcí Slovenska, ktoré reprezentuje 8 VÚC a 2 751 miest a obcí (127 miest, 2 624 obcí)

- vedomí si nezastupiteľnej zodpovednosti za rozvoj Slovenska a kvalitu života obyvateľov našich regiónov, miest a obcí,
- s cieľom spoločne prispievať k zabezpečeniu komplexného a proporcionálneho rozvoja všetkých regiónov Slovenska,
- v pevnej viere, že práve cieľavedomé rozvíjanie regiónov, miest a obcí orgánmi územnej samosprávy je cestou k modernizácii Slovenska, ku zvýšeniu konkurencieschopnosti jeho ekonomiky, k spokojnosti občanov a k lepšiemu využitiu vedomostného potenciálu Slovenskej republiky,
- uvedomujúc si, že budovanie silnej a efektívnej územnej samosprávy umožní Slovensku reagovať na globalizačné trendy tak, aby z nich profitoval každý, kto tu žije,

dohodli sme sa slobodne a dobrovoľne na týchto princípoch

Ako predstavitelia samosprávnych krajov a členských miest a obcí združených v ZMOS, s vedomím narastajúcej potreby budovania široko koncipovaného partnerstva a jeho možného pozitívneho vplyvu na každodenné fungovanie samosprávnych krajov a miest, obcí Slovenskej republiky, sa zaväzujeme

- obhajovať a presadzovať práva a oprávnené záujmy samosprávnych krajov a miest, obcí Slovenskej republiky a pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia aktívne ovplyvňovať rozvoj ich samosprávnych funkcií,
- spoločne obhajovať a presadzovať princípy samosprávnej demokracie a subsidiarity, zjednocovať postup samosprávnych krajov a miest, obcí pri vykonávaní ich kompetencií,
- navrhovať vecne príslušným orgánom riešenie problémov územnej samosprávy a presadzovať ich v súlade s Ústavou a zákonmi SR, s prihliadnutím na Európsku chartu miestnej samosprávy a pripravovanú Európsku chartu regionálnej samosprávy,
- koordinovať spoločný postup a vzájomne sa podporovať pri presadzovaní spoločných záujmov oboch úrovní samosprávy a ich združení voči ústredným orgánom štátnej správy v Slovenskej republike najmä v oblasti legislatívy a financovania územnej samosprávy, s ohľadom na ich dopady na regionálnu a miestnu úroveň,
- podporovať vytváranie konkrétnych partnerstiev na regionálnej úrovni, zameraných na zosúladenie spoločných postupov v oblastiach spoločného záujmu, s dôrazom na koordinovanú prípravu kvalitných a komplexných programov miestneho a regionálneho rozvoja, umožňujúcich efektívne a úspešné pôsobenie územnej samosprávy pri získavaní prostriedkov v rámci priorít Národného strategického referenčného rámca SR na obdobie rokov 2007-2013
- vymieňať si informácie o aktuálnych témach, ktorými sa zaoberajú inštitúcie EÚ a ktoré môžu mať dopad na naše samosprávne kraje a mestá, obce,
- vybavovať územnú samosprávu znalosťami a zručnosťami potrebnými k tomu, aby mohla lepšie využívať príležitosti, ktoré členstvo v Európskej únii územným samosprávam ponúka,
- umožniť vzájomne prednostnú účasť na všetkých podujatiach – seminároch, konferenciách, tematických prezentáciách, okrúhlych stoloch, formálnych i neformálnych stretnutiach, organizovaných reprezentantmi územnej samosprávy, vytvárať podmienky na výmenu názorov a skúseností predstaviteľov samosprávnych krajov a miest, obcí,
- vytvoriť mechanizmus pravidelného partnerského dialógu predstaviteľov samosprávnych krajov a ZMOS na celoslovenskej i regionálnej úrovni,

- formulovať spoločné stratégie, smerujúce k posilňovaniu postavenia územnej samosprávy na národnej i európskej úrovni.

V Bratislave dňa 25. apríla 2007 na XVII. snem ZMOS predmetnú deklaráciu prijalo cca 1800 zúčastnených primátorov a starostov a podpísali predseda ZMOS a predsedovia VÚC.

5.2. Pôsobnosť územnej samosprávy na úseku cestovného ruchu

Zákon č. 369/1990 Zb. v znení zákona č. 453/2002 Z.z. o obecnom zriadení v § 20 b Združenie obcí ustanovuje, že predmetom činnosti združenia obcí je najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie, **a miestny cestovný ruch**; svojou činnosťou združenie obcí napomáha vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí, ako aj úloh vyššieho územného celku.

Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja ustanovuje v § 3 ods. 2 písm. e) „Podpora regionálneho rozvoja je zameraná na rozvoj cestovného ruchu“ aj na obecnej i regionálnej úrovni.

Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na samosprávne kraje na úseku cestovného ustanovuje:

v § 2 písm. l) sú zahrnuté kompetencie **obce** na úseku a cestovného ruchu, ktoré sú nasledovné:

1. vypracúvanie programov cestovného ruchu,
2. koordinovanie spolupráce právnických osôb vo veciach cestovného ruchu.

v § 3 písm. p) sú zahrnuté kompetencie **samosprávneho kraja** na úseku cestovného ruchu, ktoré sú nasledovné:

1. koordinovanie plnenia koncepcií a úloh súvisiacich s rozvojom cestovného ruchu,
2. poskytovanie podkladov, informácií, číselných údajov, rozborov a vyhodnotení orgánom štátnej správy a obcí na základe ich žiadosti.

Zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení zákona č. 334/2007 Z.z. na úseku cestovného ruchu ustanovuje:

v § 4 samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, pričom (písm. podľa zákona) najmä:

k) koordinuje rozvoj cestovného ruchu

m) utvára podmienky na rozvoj cestovného ruchu a koordinuje tento rozvoj

Pôsobnosť a činnosť **obcí a miest** v oblasti cestovného ruchu možno do najbližšej budúcnosti odporúčať nasledovne:

- zriaďuje miestne združenia cestovného ruchu v tých obciach, ktoré sú určené ako strediská sústredeného cestovného ruchu a ktoré vyberajú kúpeľný a rekreačný poplatok
- vyberá daň za lôžko za turistu a deň
- vytvára turistickú informačnú kanceláriu
- vykonáva príslušné opatrenia v kontrolnom režime daňových orgánov v súčinnosti s možnosťou vzájomného porovnávania dokumentov podnikateľských i nepodnikateľských subjektov (napr. pri ubytovaní v súkromí) nachádzajúcich sa v obci
- sústreďuje štatistické údaje za cestovný ruch v obci
- zabezpečuje výchovu miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu ako prvku predstavujúceho pozitívny vplyv na celkový vývoj obce

Pôsobnosť a činnosť **samosprávnych vyšších územných celkov – samosprávnych krajov** v oblasti cestovného ruchu možno do budúcnosti odporúčať nasledovne:

- koordinuje činnosť na úseku cestovného ruchu
- realizuje činnosti súvisiace s vypracovaním programov regionálneho rozvoja a koordináciou činností subjektov v súvislosti s týmto rozvojom
- vyberá turistickú daň
- zriaďuje regionálne združenia cestovného ruchu za účelom koordinácie a spracovania koncepcie (marketing, informačné služby) cestovného ruchu
- zosúladzuje ekonomické aktivity podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti
- vykonáva marketing cestovného ruchu na miestnej a regionálnej úrovni
- zriaďuje turistické informačné kancelárie na úrovni samosprávneho kraja

- koordinuje turistické informačné kancelárie nachádzajúce sa v samosprávnom kraji
- kontroluje úroveň poskytovania služieb v oblasti cestovného ruchu
- vyhlasuje strediská sústredeného cestovného ruchu
- zabezpečuje výchovnú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť na úseku cestovného ruchu medzi obyvateľstvom a podnikateľmi za účelom celkového vývoja regiónu
- spracováva štatistické údaje za oblasť cestovného ruchu na úrovni samosprávneho kraja

5.3. Poznatky a skúsenosti z medziobecnej spolupráce niektorých štátov Európy

Potreba takejto spolupráce má všeobecne tri rozmery:

1. zamestnávanie profesionálnych pracovníkov, ktorí sa zaoberajú úlohami ako sú stavebné povolenia, alebo zabezpečovanie fungovania základných škôl, sociálnych služieb
2. typ inštitúcie (vlastnícky podiel v spoločnom úrade) a spôsob jej riadenia
3. spôsob financovania zamestnancov a inštitúcií, ktoré slúžia skupine obcí.

Z pohľadu medzinárodných skúseností existuje nasledujúci možný rámec pre spoluprácu:

1. založenie "medziobecných" asociácií, ako subjektov, ktoré môžu vlastniť majetok, zamestnávať ľudí a prevádzkovať rozpočet; asociácia bude riadená radou nominovanou zakladajúcimi obcami
2. vytvorenie spoločného podniku na prevádzku služieb; obce utvárajú spoločný majetok buď na základe počtu obyvateľov, alebo na základe hodnoty ich vkladu a nominujú radu; prevádzkové náklady sú hradené užívateľmi poskytovaných služieb
3. vytvorenie neziskovej organizácie financovanej ročnými grantami obcí, ktoré nominujú aj radu
4. zadaním úloh jednej obci, ktorá koná v mene skupiny obcí alebo poskytuje spoločné administratívne služby.

Spôsob financovania spadá do dvoch kategórií v závislosti od toho, či sú prevádzkové náklady kryté poplatkami užívateľov alebo daňami (vrátane štátneho rozpočtu). Spolupráca je zvyčajne jednoduchšia v službách ako je napríklad vodovod alebo zber odpadu, ktoré sú spravidla hradené priamo užívateľmi. Obce môžu prispievať do kapitálových aktív buď priamo alebo formou pôžičiek. Existuje iná skupina úloh, ktoré nie sú priamo platené užívateľmi, ale ktoré tvoria dôležitú časť príjmov, napr. poplatky za stavebné povolenia alebo obchodné licencie. Väčšie problémy vznikajú so službami spojenými s daňami, a to tak zo strany štátu ako aj miestnymi.

Medzinárodné skúsenosti tvoria nasledujúce možnosti:

1. dotácie z rozpočtov obcí na základe vzorca finančnej spoluúčasti
2. obec poskytuje služby na základe priamej účelovej dotácie zo štátneho rozpočtu
3. špeciálne granty zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie fungovania spoločných úradov
4. strediskové obce/mestá zabezpečujú služby na základe grantu alebo podielových daní
5. obce platia poplatky spoločnému úradu na základe rozsahu zabezpečených služieb.

6. NÁSTROJE REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VYTVÁRANIE EUROREGIÓNOV AKO FAKTOR SPOLUPRÁCE OBCÍ A REGIÓNOV

Regionálna politika i naďalej bude mať vlastné špecifické nástroje a bude využívať štandardné ekonomické i finančné nástroje, regionálne diferencované alebo aplikované s väčšou intenzitou. Charakteristickými znakmi regionálnej politiky v závislosti od špecifických cieľov a jej adekvátnych nástrojov sú:

Stabilizačná funkcia, t.j. okamžitá stabilizácia krízového vývoja v lokalizovaných regiónoch a odvetviach a minimalizácia negatívneho dopadu na rozvoj národného hospodárstva. Stratégiou stabilizačného programu môže byť časová priorita pri riešení existujúcich krízových situáciách a jeho aplikácia v predpokladanom krízovom období. Nástrojom stabilizačného programu môže byť

aj balík ekonomických nástrojov, pričom podmienkou je vysoká miera funkčnosti v zmysle dosiahnutia cieľov stabilizačného programu.

Doplňková funkcia, t.j. obmedzenosť váhy regionálnej politiky v celkovom kontexte hospodárskej politiky, pomocou programov, ktoré financujú programy zamerané výlučne na štartovaciu fázu. To podnecuje predkladateľov navrhovať ekonomicky životaschopné projekty.

Dočasný charakter konkrétnych podporných opatrení limitovaných časovo alebo trvaním podmienok, pričom stanovenie časového limitu podporných opatrení uľahčuje zrušenie neúspešných a napomáha preorientovať sa na úspešnejšie opatrenia.

Katalytický charakter podporných opatrení aplikovaných v záujme urýchlenia sociálno-ekonomických procesov.

Regionálna diferenciácia podporných prostriedkov podľa vymedzených samosprávnych krajov alebo podľa intenzity pôsobenia.

Jednou z kľúčových zložiek regionálnej politiky budú aj rozvojové stratégie zamerané na prilákanie zahraničných investícií a kapitálu a zároveň štátna podpora bude smerovaná na regionálne aktivity zamerané na využívanie regionálnych zdrojov, podporu domácich malých a stredných podnikov, vzdelávanie pracovnej sily a revitalizáciu starých priemyselných areálov v obciach a mestách Slovenska. Legalizáciu regionalizácie krajín Európy podporuje Maastrichtská dohoda, ktorá regióny chápe ako nevyhnutné články v štruktúre inštitúcií podieľajúcich sa na rozhodovacích procesoch a zároveň ako nástroje ochrany územnej identity proti rastúcej homogenizácii sveta. Navrhovaná Európska charta regionálnej samosprávy zdôrazňuje, že regionalizácia je prejavom práva občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí a vyjadruje presvedčenie, že existencia regionálnych samosprávnych celkov vytvára efektívne riadenie, ktoré je zároveň blízke občanom.

Aktivizácia cezhraničnej spolupráce vo významnej miere závisí taktiež od toho, v akej podobe sa dokáže formulovať regionálna či miestna politika a v akej podobe sa vytvára priestor pre spoluprácu tohto typu. Euroregiónom, ako vyššiemu typu cezhraničnej spolupráce založenej na občianskych iniciatívach a kompetenciách miestnych samospráv sa dostalo od Európskej únie a Rady Európy nielen morálnej podpory, ale boli vytvorené aj fondy na ich finančnú podporu (štátny rozpočet v kapitole Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Interreg III a pod.). Táto forma cezhraničnej spolupráce sa osvedčila nielen ako prevencia etnických konfliktov, ale aj ako pružná a efektívna spolupráca eliminujúca centralistický prístup. Euroregióny sú stále štruktúry so svojou vlastnou identitou a administratívou, technickými a finančnými zdrojmi. Ako združenia právnických osôb si samé zabezpečujú prostriedky pre svoje pôsobenie, určité obmedzené prostriedky na zahájenie činnosti a základné technické vybavenie im poskytuje štát a zúčastnené miestne samosprávy. Za určitú formu regionálnej politiky zameranej na cezhraničnú spoluprácu môžeme považovať napríklad spoločne koordinované aktivity v územiach SR, zahrnutých do existujúcich euroregiónov a mikroregiónov. V rámci Slovenskej republiky existujú nasledovné Euroregióny, ktoré aktívne ovplyvňujú sídelný, priestorový a regionálny rozvoj prihraničných regiónov:

- Región Karpaty ⇒ Karpatský euroregión – obce z Maďarska, Ukrajiny, Poľska, Rumunska a Slovenska
- Región Tatry ⇒ Euroregión Tatry – obce z Poľska a Slovenska
- Región Beskydy ⇒ Euroregión Beskydy – obce z Poľska, Česka a Slovenska
- Región Biele Karpaty ⇒ Euroregión Bílé – Biele Karpaty – obce z Česka a Slovenska
- Regionálne združenie Záhorie ⇒ Euroregión Pomoravie – obce z Rakúska, Česka a Slovenska
- Regionálne združenie Váh – Dunaj - Ipel' ⇒ Euroregión Váh – Dunaj – Ipel' – obce z Maďarska a Slovenska
- Ipel'ský Euroregión ⇒ Euroregión Ipel'ský - Ipoly – obce z Maďarska a Slovenska
- Región Neogradiensis ⇒ Euroregión Neogradiensis – obce z Maďarska a Slovenska
- Únia Slanej a Rimavy ⇒ Euroregión Slaná – Rimava – obce z Maďarska a Slovenska
- Združenie obcí – Južný región ⇒ Euroregión Ister – Granum – obce z Maďarska a Slovenska
- Podunajsko – Dolnovážské združenie ⇒ Euroregión Podunajského Trojspolku – obce začlenené v euroregióne Podunajských krajín Rakúska, Bulharska, Nemecka, Chorvátska, Maďarska,

Moldavska, Rumunska, Ukrajiny a Slovenska

- Združenie Bodvianska únia a Občianske združenie mikroregiónu Domica ⇒ Euroregión Kras – obce z Poľska a Slovenska
- Únia Bratislava – Brno – Burgenland – Győr - Niederösterreich – Sopron – Wien ⇒ Europaregión Viedeň – Bratislava – Győr – Brno ⇒ CENTROPE - obce z Rakúska, Česka, Maďarska a Slovenska

Registráciu záujmových združení aj zahraničných osôb, ktoré vznikajú za účelom rozvoja cezhraničnej spolupráce v rámci euroregiónov uskutočňujú Krajské úrady. Združenie nadobúda právnu spôsobilosť zápisom do registra vedeného na Krajskom úrade príslušne podľa sídla združenia a o odvolaní sa proti jeho rozhodnutiu vo veci registrácie rozhoduje Ministerstvo vnútra SR. V súčasnosti, po prijatí príslušných legislatívnych krokov k inštitucionalizácii a registrácii euroregiónov, je možné uplatňovať aj spoločné komisie zamerané na riešenie podstatných oblastí euroregiónov. Spoločné komisie, ktoré napr. v rámci Euroregiónu Tatry, pôsobia v oblasti cestovného ruchu, ochrany životného prostredia, hospodárstva, kultúry, pôdohospodárstva a výživy, ochrany zdravia a zdravotníckej záchrannej služby, dopravy, územného plánovania a pod. sa snažia koordinovať niektoré spoločné aktivity v území euroregiónu. Najvýraznejšie sa prejavujú vo sfére kultúrnych kontaktov a spoločensko-hospodárskych aktivít. K zásluhám územných euroregionálnych orgánov patrí i to, že došlo k dohode medzi Slovenskou republikou a susediacimi krajinami o otvorení ďalších hraničných prechodov i neštandardného lokálneho charakteru.

7. ÚLOHA ZMOS V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE

Spolupráca miest a obcí umožňuje väčšmi presvedčiť zodpovedných činiteľov vo vláde SR a v parlamente o hospodárskom prínose cestovného ruchu, o nevyhnutnosti poskytnúť finančné prostriedky na budovanie všeobecnej infraštruktúry (cesty, inžinierske siete, telekomunikácie, a pod.), záchranu historických pamiatok a na reklamnú kampaň cestovného ruchu v regióne. V každej demokratickej spoločnosti sa obyvatelia a spolky s rovnakým záujmom združujú, aby presvedčili, že ich záležitosť je správna a dôležitá. Vzhľad mesta alebo obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktoré ovplyvňujú dojem turistu. Udržiavané fasády obchodov, podnikov a iných budov, ulice bez odpadkov, čisté chodníky, upravené záhrady a parky vyvolávajú v turistovi už pri prvom kontakte s mestom alebo obcou príjemný pocit, ktorý ho môže povzbudiť k predĺženiu pobytu či k opakovaným návštevám. Navyše turista môže odporúčať návštevu mesta alebo obce svojim príbuzným, priateľom a známym. Toto je najlacnejšia a veľmi účinná reklama, na ktorú sa každej obci alebo mestu oplatí vynaložiť úsilie. Mnoho miest a obcí už zistilo, že udržiavanie a zlepšovanie vzhľadu nielen uspokojovalo turistov, ale posilnilo aj hrdosť miestnych obyvateľov.

Združenie miest a obcí Slovenska je reprezentantom cca 95 % obcí a miest v SR a je:

- najväčšia mimovládna organizácia na Slovensku, združujúca obce a mestá ako právnické osoby
- je demokratická, reprezentatívna, nezávislá a nadstranícka organizácia
- angažuje sa na riešení vecných problémov miest a obcí
- v súčasnosti má ZMOS viac než 2 700 členských miest a obcí
- jeho sídlom je Bratislava
- činnosť je financovaná z riadnych a mimoriadnych členských príspevkov

Hlavné ciele

- obhajovať a presadzovať spoločné záujmy a práva združených miest a obcí na základe princípov Európskej charty miestnej samosprávy, v súlade s Ústavou a zákonmi Slovenskej republiky
- ovplyvňovať rozvoj aktivít miestnej územnej samosprávy a vytvárať podmienky pre riešenie otázok spoločných pre členov združenia
- navrhovať a predkladať vecne príslušným orgánom riešenie problémov samosprávy obcí a miest pri rešpektovaní autonómneho postavenia členských miest a obcí
- zjednocovať postup členských miest a obcí pri vykonávaní im zverených úloh

Najvýznamnejší partneri vecného dialógu ZMOS

- prezident SR

- Národná rada SR
- vláda SR a jednotlivé ústredné orgány štátnej správy
- politické subjekty
- Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
- Konfederácia odborových zväzov SR
- profesné organizácie pôsobiace v samospráve obcí a miest
- medzinárodné organizácie a zahraniční partneri

Činnosť ZMOS

- koordinačná: vytváranie podmienok na výmenu názorov, skúseností a na formovanie spoločných stratégií a riešení
- iniciatívna: aktívne zapájanie predstaviteľov miest a obcí a ich odborných znalostí do riešenia spoločných problémov
- metodicko-informačná: poskytovanie poradenskej činnosti, organizovanie odborných konferencií a podujatí, vydávanie periodických a neperiodických publikácií o miestnej samospráve pre obce a mestá, organizovanie tematických zahraničných študijných ciest a pobytov

Organizačná štruktúra ZMOS

- organizáciu riadia jej orgány (snem, predseda, kontrolná komisia, rada združenia, odborné sekcie rady združenia a pod.) v ktorých sú zastúpení predovšetkým volení predstavitelia obcí a miest
- najvyšším orgánom združenia je snem, schádza sa spravidla raz ročne
- medzi snemami je výkonným orgánom Rada ZMOS, tvorená zástupcami 56 regionálnych združení obcí a miest
- štatutárnym predstaviteľom organizácie je predseda, ktorého volí snem

Mestá a obce považujú za potrebné orientovať pomoc v rozvoji cestovného ruchu predovšetkým na tie územia, ktoré majú vybudované, resp. potrebujú dobudovať kapacity pre cestovný ruch. To môže byť ďalším krokom k vybudovaniu odvetvia cestovného ruchu a predmetom spolupráce ZMOS, SZVTA, SZPA, AICES a iných organizácií zaoberajúcich sa cestovným ruchom. Rozvoj cestovného ruchu si vyžaduje aktívnu spoluprácu všetkých miest, obcí, miestnej štátnej správy a podnikateľských subjektov v príslušnej turistickej oblasti. Je to veľmi dôležité, pretože stredná Európa oplýva turistickými atrakciami, ktoré si vzájomne konkurujú v boji o turistov i finančné prostriedky plynúce z cestovného ruchu. Spolupráca môže mať rôzne formy: napr. spojiť prostriedky na marketing, podieľať sa na spoločných marketingových stratégiách, spolupracovať pri skvalitňovaní cestnej siete, telekomunikácií a iných špecifik podporujúcich rozvoj a atraktivitu cestovného ruchu.

8. OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A JEJ VPLYV NA ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Hľadanie spoločných východísk umožňujúcich trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu pri súčasnom rešpektovaní princípov ochrany prírody je veľmi náročná aj pri zostavovaní zonácií chránených území na Slovensku. V súčasnosti na Slovensku nachádza 9 národných parkov a 14 chránených krajinných oblastí. Podľa definície v § 19 zákona č. 543/2002 Z. z., rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinnnej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti, môže vláda Slovenskej republiky (ďalej len vláda) nariadením vyhlásiť za národný park. Podľa definície § 18 tohto zákona, rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia môže ministerstvo životného prostredia všeobecne záväzným právnym predpisom ustanoviť za chránenú krajinnú oblasť maloplošné chránené územia v rozsahu a štruktúre: 222

národných prírodných rezervácií (NPR), 383 prírodných rezervácií (PR), 187 chránených areálov a 231 národných prírodných pamiatok. Národná sieť chránených území zaberá 23,3 % územia Slovenskej republiky, ale doteraz ešte nebola prehodnotená z hľadiska skutočnej potreby ochrany jednotlivých ohrozených biotopov a druhov. V zmysle záverov Koncepcie ochrany prírody a krajiny, vypracovanej na Ministerstve životného prostredia SR sa javí za vhodné prehodnotiť jestvujúcu národnú sústavu chránených území.

8.1. Národné parky a chránené krajinné oblasti

Pretože prevažná časť procesu prípravy a realizácie projektov rozvoja infraštruktúry a služieb horských a podhorských stredísk cestovného ruchu sa dotýka oblastí s najvyšším stupňom ochrany prírody, najviac problémov vzniká práve z titulu ochranou prírody stanovených obmedzení, ktoré legislatívne normy upravujú činnosť na území národných parkov (NP) a chránených krajinných oblastí (CHKO):

A. Národné parky (NP): NP Slovenský raj, NP Malá Fatra, NP Pieninský národný park, NP Nízke Tatry, NP Poloniny, NP Muránska planina, NP Slovenský kras, NP Veľká Fatra, NP Tatranský národný park

B. Chránené krajinné oblasti (CHKO): CHKO Štiavnické vrchy, CHKO Kysuce, CHKO Ponitrie, CHKO Záhorie, CHKO Strážovské vrchy, CHKO Dunajské Luhy, CHKO Vihorlat, CHKO Malé Karpaty, CHKO Poľana, CHKO Cerová vrchovina, CHKO Východné Karpaty, CHKO Biele Karpaty, CHKO Horná Orava, CHKO Latorica.

Pre oblasť ochrany prírody a krajiny platia aj ďalšie opatrenia upravujúce:

- obchod s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín
- obsah žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania a o spôsobe výpočtu náhrady
- štátne prírodné rezervácie a chránené náleziská v Tatranskom národnom parku
- chránené areály, prírodné pamiatky a národné prírodné pamiatky
- chránené nerasty a skameneliny, ich spoločenské ohodnocovanie
- Dohovor o mokradiach s medzinárodným významom najmä ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor)
- Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva
- Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES)
- Dohovor o biologickej diverzite
- Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (Bonnský dohovor)
- Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Bernský dohovor)
- prístup SR k Dohode o ochrane netopierov v Európe
- Dohoda o ochrane africko – euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva a pod.

Z príslušných noriem v súčasnosti platných sú žiadúce úpravy predovšetkým v národnej sústave chránených území, pretože v porovnaní so súčasnou európskou legislatívou pre územie národných parkov (NP) a chránených krajinných oblastí (CHKO) stanovuje nadštandardne vysoký režim ochrany prírody v stupni 4 alebo 5 (v stupnici od 1 do 5). Táto vysoká ochrana prírody má za následok obmedzenia podnikateľských aktivít zameraných na rozvoj horských turistických oblastí Slovenska, ktorých väčšina sa nachádza na území s najvyšším stupňom ochrany prírody. Obmedzenia sú výraznou prekážkou ďalšieho rozvoja infraštruktúry a služieb horských a podhorských stredísk cestovného ruchu, ako základnej podmienky dosiahnutia európskej úrovne služieb. Obmedzenia sa priamo dotýkajú aj územne najbližších miest a obcí, v ktorých priamo vplývajú na rozvoj služieb a tvorbu pracovných príležitostí. Týkajú sa hlavne činností spojených s novou výstavbou alebo modernizáciou:

- osobných lanových dráh a lyžiarskych vlekov
- systémov výroby technického snehu
- záchytných nádrží a rozvodov pitnej a úžitkovej vody
- čistiarní odpadových vôd a kanalizačných systémov

- ubytovacích a stravovacích objektov
- prívodov a rozvodov elektrickej energie alebo plynu
- bežeckých a zjazdových lyžiarskych tratí
- prístupových komunikácií a parkovacích plôch
- označených peších turistických chodníkov a cykloturistických trás.

V záujme zjednodušenia podmienok samosprávy a podnikateľských subjektov pre rozvoj podnikania v odvetví cestovného ruchu a rešpektovania princípov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu je vhodné vykonať niektoré nasledovné zmeny:

- prehodnotiť hranice chránených území s cieľom redukovať počet a rozsah veľkoplošne chránených území a chrániť iba mimoriadne cenné časti prírodného prostredia
- redukované plochy veľkoplošne chránených území premietnuť do záväznej časti územných plánov príslušných územných celkoch s cieľom zvýšiť záujem o investovanie, vytváranie nových podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí na tomto území
- z chránených území vyňať dlhodobu urbanizovaný priestor – intravilán obcí, cestná sieť a základná technická infraštruktúra, infraštruktúra cestovného ruchu (trasy lanoviek a vlekov, zjazdové a bežecké trate, systémy technického zasnežovania, pešie turistické a cykloturistické trasy a pod.)
- takto upravené a “očistené” chránené územia zaradiť do národného zoznamu NATURA 2000
- prehodnotiť počet a obsahovú náplň jednotlivých stupňov ochrany prírody
- zjednodušiť a výrazne skrátiť doterajší viacstupňový časovo náročný proces a lehoty vydávania stanovísk, resp. výnimiek k podnikateľským zámerom z oblasti cestovného ruchu a zmeniť ho na jednoduchý a efektívny proces v kompetencii odborne spôsobilých subjektov
- definovať základnú terminológiu, ktorá je v súčasnosti príliš všeobecná a nepresná, čo umožňuje ľubovoľnú interpretáciu pojmov v rozpore s účelom predmetu činnosti chránenia územia
- pravidelne aktualizovať a presne definovať aj terminológiu v ostatných dokumentoch o ochrane prírody (napr. ÚSES-územný systém ekologickej stability), aby nevznikali odborne nepodložené návrhy biocentier a biokoridorov obmedzujúce rozvoj cestovného ruchu.

V schvaľovacom procese príslušných programových dokumentov pri schvaľovaní finančnej podpory z fondov Európskej únie, ako aj v rámci stavebného konania, navrhovaná činnosť podlieha aj povinnosti jej posudzovania v zmysle zákona č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej len EIA). Investorovi je určená povinnosť vypracovať na každú novú činnosť hodnotiacu správu, ktorú môžu spracovať iba osoby s odbornou spôsobilosťou pre danú problematiku. V hodnotiacej správe sa investorovi ukladajú nevyhnutné opatrenia podmieňujúce realizáciu zámeru s cieľom minimálne zachovať alebo nezhoršiť kvalitu okolitého životného prostredia. Väčšinu opatrení stanovených v hodnotiacej správe za navrhovanú činnosť dokážu jednotliví investori splniť, vyskytlo sa však viac prípadov nadštandardných požiadaviek na investora vyvolaných a presadzovaných zástupcami správy niektorých NP alebo CHKO. V dôsledku uvedených, často odborne nepodložených požiadaviek, časť investorov od svojho zámeru odstupuje najmä pre finančnú náročnosť splnenia takejto požiadavky. Navyše spracovanie hodnotiacej správy okrem finančnej náročnosti predstavuje pre investora aj veľké časové zdržanie (6 až 10 mesiacov) v procese vybavovania stavebného povolenia. V záujme zjednodušenia a rešpektovania princípov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu je vhodné vykonať niektoré nasledovné zmeny:

- výrazne diferencovať ekologický význam jednotlivých chránených plôch v rámci veľkoplošne chránených území a úmerne tomu stanoviť rozsah spracovania hodnotiacej správy, vrátane zrušenia povinnosti jej vypracovania v opodstatnených prípadoch
- chránené plochy s najmenším ekologickým významom v rámci celku, totožným s okolitou nechránenou krajinou vyňať z procesu posudzovania podľa EIA
- úmerne vyššie uvedeným zmenám definovať a presne stanoviť aj skrátenie lehôt jednotlivých fáz procesu vypracovania hodnotiacej správy za navrhovanú činnosť.

Okrem zmien a doplnkov navrhovaných v uvedených dvoch zákonoch sú nevyhnutné aj zmeny a doplnky v ďalších zákonoch, ako sú zákony o vyhlásených NP a CHKO, zákon o poľovníctve, zákon o ochrane pamiatok a pod..

8.2. Stupne ochrany prírody, podmienky ďalšieho rozvoja stredísk cestovného ruchu z hľadiska modernizácie infraštruktúry a rastu kvality služieb.

Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. je pre územnú ochranu stanovených 5 stupňov ochrany prírody, pričom pri rastúcom stupni ochrany sa zväčšuje rozsah obmedzení na danom chránenom území. Jednotlivé stupne ochrany prírody majú obsiahnuť definovaný rozsah činností, na ktoré musí v danom území udeliť súhlas orgán ochrany prírody.

V lokalitách horských stredísk cestovného ruchu platia prevažne 4. a 5. stupeň ochrany územia, pretože väčšina stredísk leží na území Národného parku (NP), alebo chránenej krajinskej oblasti CHKO). Pre objasnenie rozsahu jednotlivých stupňov ochrany, nie je možné napr.:

- a) v 4. stupni ochrany okrem iných činností je zakázané umiestniť informačné, reklamné alebo propagačné zariadenie, ako aj akýkoľvek iný reklamný alebo propagačný pútač, alebo tabuľu, vykonávať geologické práce, umiestniť stavbu a pod.
- b) v 5. stupni ochrany je okrem iných činností zakázané zasiahnuť do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt, osvetľovať bežeckú trať, lyžiarsku trať alebo športový areál, rušiť pokoj a ticho, umiestniť stavbu a pod.

Jednotlivé stupne ochrany územia, ak to vyžaduje záujem ochrany NP, CHKO alebo prírodných rezervácií, majú priradené aj ochranné pásma, ktoré majú vždy o 1 stupeň nižšiu ochranu ako vlastné chránené územie. Stupeň ochrany je definovaný len v právnych normách Slovenskej republiky. Smernice Európskej komisie (EK) tento pojem nepoznajú a preto EK ani nepožaduje uvádzať stupeň ochrany. Stupeň ochrany podľa slovenského práva je teda možné znížiť, pokiaľ to nebude mať negatívny vplyv na stav chránených biotopov a druhov. Na druhej strane, aj keď EK nestanovuje intenzitu ochrany, môže na základe analýzy v prípadoch zistenia negatívnych vplyvov zaviazat' členský štát k zintenzívneniu ochrany územia.

Všetky významné strediská zimného cestovného ruchu na Slovensku, ktoré vzhľadom na ich vysoký rozvojový potenciál je vhodné aj v budúcnosti prioritne rozvíjať, sa nachádzajú na územiach NP alebo CHKO.

V súčasnosti situáciu komplikuje zdĺhavý proces vybavovania výnimiek, čo však nemožno pokladať za optimálne riešenie, pretože často závisí od subjektívneho prístupu pracovníkov NP, CHKO alebo ďalších orgánov ochrany prírody. Sťažuje to aj spracovanie a schvaľovanie územných plánov. Skutočnosť, že najvýznamnejšie lyžiarske strediská vznikli už dávno pred vyhlásením národných parkov a v čase vyhlásenia NP už boli do vysokej miery urbanizované, však akt vyhlásenia národného parku neakceptoval. V dôsledku toho v niektorých lyžiarskych strediskách sú lanovky a lyžiarske vleky v najvyššom 5. stupni ochrany, čo je v rozpore so samotným princípom vzniku národného parku. Prehodnotenie obsahu jednotlivých stupňov ochrany prírody je jednou z možností odstránenia problémov v rozvoji stredísk CR a je zahrnuté medzi navrhovanými zmenami v legislatíve. Tento problém úzko súvisí s prehodnotením hraníc chránených území a riešením môže byť kombinácia oboch požiadaviek. Zmenu klasifikácie chránených území a ich zonácie, podľa MŽP SR, možno na chránených územiach vymedziť na 4 zóny podľa charakteru prírodných hodnôt. Ku každej zóne sa viaže určitý stupeň ochrany a s ním súvisí aj rozsah činností a zákazov, ktoré sú v kompetencii príslušného orgánu ochrany prírody. Zóna a na ňu viazaný stupeň ochrany by mal mať prednosť pred stupňom, ktorý bol priradený chránenému územiu vyhlásenému vo všeobecne záväznom predpise, alebo pred stupňom, ktorý vyplýva zo zákona č. 543/2002 Z. z. Zóny v NP vyhlasuje MŽP SR po dohode s MP SR, zóny v CHKO vyhlasuje MŽP SR. V prírodných rezerváciách, prírodných pamiatkach a chránených areáloch ustanovuje zóny krajský úrad. I keď bol zákon o ochrane prírody a krajiny viackrát novelizovaný, v súčasnosti vzniká potreba jeho ďalšej aktualizácie a novelizácie, pretože jeho posledné znenie už výrazne obmedzuje hospodársku činnosť na chránených územiach, najviac však rozvoj horských a podhorských oblastí s dobrými podmienkami na rozvoj cestovného ruchu.

Slovensko ako hornatá krajina má veľmi dobré prírodné podmienky na rozvoj zimných športov. Až 62 % územia tvoria hory a horské lúky, na ktorých sa možno bezpečne lyžovať aj pri minimálnej snehovej vrstve. S nástupom nového dovolenkového trendu v Európe a to rozdeľovaním ročného dovolenkového fondu na dve alebo tri časti, popri trávení letnej dovolenky pri mori, narastá hlavne v posledných rokoch aj záujem o zimnú dovolenku v horských strediskách cestovného ruchu. Na Slovensku je v súčasnosti približne 350 lyžiarskych stredísk, v ktorých dopravu lyžiarov a turistov zabezpečuje takmer 1000 osobných horských dopravných zariadení (39 lanoviek, viac ako 950 vlekov). Vzhľadom na európsky i svetový trend je vhodné postupne nahrádzať v jednotlivých strediskách niekoľko vlekov sedačkovou alebo kabínkovou lanovkou so zodpovedajúcim prepravným výkonom (menší záber pôdy, väčšie pohodlie lyžiarov a turistov, vyššia prepravná rýchlosť a tým aj kratší čas prepravy atď.), tento trend sa bude úmerne podmienkam v jednotlivých horských strediskách postupne presadzovať aj na Slovensku.

Výhody, ktoré možno získať realizáciou rozvojových projektov s využitím uvedeného trendu v podmienkach Slovenska však eliminuje príliš zložitý a časovo náročný prípravný a schvaľovací proces spojený s výstavbou osobných lanoviek alebo iných stavieb infraštruktúry cestovného ruchu, ktorý ešte navyše komplikuje zväčša najvyšší stupeň ochrany prírody a krajiny v danej lokalite. V nadväznosti na globálne otepľovanie, tak ako vo väčšine alpských stredísk aj na Slovensku sa začali budovať výkonné zasnežovacie systémy. Priebeh zimnej lyžiarskej sezóny v posledných rokoch jednoznačne ukázal, že žiadne stredisko sa nezaobíde bez technického snehu, ak chce poskytovať komplexné služby lyžiarom v trvaní minimálne 90 dní. Na Slovensku je cca 150 km (cca 750 ha) lyžiarskych bežeckých a zjazdových tratí s technickým zasnežovaním. Väčšina významných stredísk zimnej turistiky na Slovensku sa však nachádza na území národných parkov, národných prírodných rezervácií, prírodných rezervácií, chránených krajinných oblastí, alebo v ich ochranných pásmach, čo nesie so sebou špecifické požiadavky na ochranu prírody.

Medzi možnosťami riešenia, pre rozvoj cestovného ruchu nepriaznivého stavu, je možné zahrnúť:

- zmenu stupňa ochrany daného územia,
- prehodnotenie rozsahu ochrany v rámci jednotlivých stupňov ochrany územia,
- vyňatie aktivitami cestovného ruchu urbanizovaného priestoru z pásma s vysokým stupňom ochrany územia.

Ako jedno z riešení sa ponúka posilnenie pôsobnosti územnej samosprávy v oblasti ochrany prírody a krajiny v intraviláne miest a obcí, vrátane zabezpečenia jej odbornej spôsobilosti pre výkon schvaľovacieho procesu v tejto oblasti. Požiadavkou tohto riešenia je však vyčlenenie súčasných alebo potenciálnych centier cestovného ruchu zo systému veľkoplošných chránených území s následným zrušením povinnosti hodnotenia vplyvov na životné prostredie podľa EIA prípadne iných predpisov, čím sa zníži frekvencia stretu podnikateľských a ochranárskych záujmov a iných rozporov.

9. ANALÝZA CESTOVNÉHO RUCHU V KONTEXTE MIESTNEJ SAMOSPRÁVY

Z analýzy podmienok krajiny Slovenska vyplýva, že cestovný ruch má dobré územné predpoklady pre jeho súčasný i perspektívny vývoj. Turistika podľa výškovej členitosti územia a v nadväznosti na to, podľa lokalizácie miestnych a vidieckych sídiel, má predpoklady na pomerne rovnomerné rozloženie na Slovensku. Pre vidiecku turistiku sú najvhodnejšie sídla poľnohospodárskeho charakteru a fariem v sústredenej dedinskej zástavbe, ale aj sídla rozptýleného osídlenia typu lazov, kopaníc a majerov. Pre tento typ cestovného ruchu sa môžu využiť aj staré banské sídla lokalizované v najatraktívnejších krajinných typoch. Atraktivnosť ponuky pre užívateľov miestneho cestovného ruchu je závislá od polohy sídla (najatraktívnejšie sú podhorské a horské sídla), tradícií v mestách a obciach, ktoré ponúkajú možnosť zoznámiť sa so starými remeslami, folklórom, gastronómiou, ľudovou architektúrou, prípadne aj od možnosti osvojiť si niektoré tradičné ľudové prvky formou krátkodobých kurzov. Vychádzajúc zo SWOT analýzy zameranej na spoznanie uplatňovania regionálneho a miestneho cestovného ruchu na Slovensku, možno charakterizovať nasledovne:

Silné stránky:

- vhodné prírodné prostredie
- dostatok voľných pracovných síl
- rozsiahly a dosiaľ málo využívaný bytový fond na vidieku
- relatívne nízka cenová úroveň poskytovaných služieb
- metodická podpora Ministerstva hospodárstva SR a Ministerstva pôdohospodárstva SR
- široká sieť vzdelávacích a poradenských inštitúcií
- rozširujúca sa medzinárodná spolupráca
- odborné záujmové zväzy s predmetom činnosti cestovného ruchu.

Slabé stránky:

- chýbajú typické miestne usadlosti
- nevhodná štruktúra materiálno-technickej základne
- nedostatok finančných zdrojov
- nedostatočná odborná kvalifikácia podnikateľov a pracovníkov
- malé skúsenosti vidieckeho obyvateľstva s cestovným ruchom v území a regióne
- malý stupeň finalizácie poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej výroby vhodnej pre uplatňovanie cestovného ruchu
- nízka kúpna sila domáceho obyvateľstva
- nedostatok možností pre aktívny oddych v mestách a na vidieku
- nízka kvalita poskytovaných služieb
- chýbajúci rezervačný systém ubytovania
- nedostatočná servisná infraštruktúra na vidieku.

Príležitosti:

- tradičná pohostinnosť slovenského ľudu
- bohaté kultúrne tradície slovenského národa
- pilotné projekty rozvoja cestovného ruchu.

Riziká:

- nedostatočná podpora cestovného ruchu
- zhoršujúci sa ekonomický vývoj v mestách a obciach na Slovensku.

Jednotlivé územia Slovenskej republiky možno z pohľadu analýzy špecifikovaného územného profilu uplatňovania cestovného ruchu so zameraním sa na ťažiskové formy cestovného ruchu podľa geografického územia Slovenska (nížinné, podhorské, horské oblasti) charakterizovať nasledovne:

9.1. Región Bratislava

Silné stránky regiónu:

- významný polohový potenciál v kontaktnej zóne s Rakúskom, Maďarskom, Českou republikou a krajinami EÚ v subregióne Viedeň – Bratislava – Győr
- región má priaznivé podmienky pre rozvoj cestovného ruchu
- relatívne dobre rozvinutá dopravná a ubytovacia infraštruktúra, najmä s prítomnosťou železničného, leteckého a vodného uzla v Bratislave
- v regióne sa nachádzajú významné kultúrne, športové a prírodné podmienky.

Slabé stránky regiónu:

- zábery pôdneho a lesného fondu v dôsledku extenzívneho rozvoja urbanizovaného prostredia, dopravnej siete a inžinierskych sietí
- nedostatočné využívanie potenciálu kraja
- pomalá obnova kultúrno-historických pamiatok
- nedostatočné využívanie tradícií vidieka
- nedostatočná prezentácia cestovného ruchu v samosprávnom kraji.

Šance regiónu:

- formovanie medzinárodného parku Podunajsko (nivy Dunaja, Moravy a Dyje)
- rozšírenie kontaktov so zahraničím pre prezentácii cestovného ruchu

- prílev zahraničného kapitálu
- zvýšenie pracovných príležitostí
- zvýšenie podielu cestovného ruchu na ekonomike samosprávneho kraja
- rozvoj hl. m. Bratislavy ako kongresového centra
- skvalitnenie a rozširovanie služieb cestovného ruchu ako jednej z najvýznamnejších ekonomických aktivít v podmienkach regionálneho rozvoja samosprávneho kraja.

Riziká regiónu:

- nevhodné využívanie neobnoviteľných a obnoviteľných prírodných zdrojov
- nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj cestovného ruchu
- predpoklad narastania kriminality a prílevu drog
- presadzovanie nadregionálnych a medzinárodných projektov s negatívnym dopadom na krajinné prostredie
- konflikty zámerov územného rozvoja so záujmami ochrany prírody a krajiny.

9.2. Región Slovensko - juhozápad

Silné stránky regiónu:

- priaznivé geomorfologické a klimatické podmienky bez výrazných prírodných bariér umožňujú všestranný územný rozvoj
- aktívny rozvoj výstavnej turistiky a vidieckeho cestovného ruchu (Agrokomplex)
- región má priaznivé podmienky pre rozvoj kúpeľného a zdravotného cestovného ruchu
- zdroje termálnych vôd umožňujú ich využitie na rozvoj letného cestovného ruchu
- v regióne sa nachádzajú významné kultúrne a historické pamiatky.

Slabé stránky regiónu:

- nedostatočne využívaný rekreačný potenciál regiónu
- neprístupný celý areál Nitrianskeho hradu.

Riziká regiónu:

- rozvoj cestovného ruchu môže nepriaznivo ovplyvniť ekosystémy v chránených krajinných oblastiach
- záber úrodnej poľnohospodárskej pôdy na úkor výstavby rekreačných a turistických zariadení
- nedostatok možností na finančné zabezpečenie rozvoja cestovného ruchu.

Šance regiónu:

- využitie termálnych prameňov a potencionalných termálnych zdrojov (oblasť Želiezoviec, Komjatice a Rastislavice) na kúpeľný a zdravotný cestovný ruch
- zvýšenie lôžkovej kapacity ubytovacích zariadení
- revitalizácia existujúcich rekreačných oblastí
- vytvorenie Centra agroturistiky v obci Trávnik
- využitie okolia vodného diela Gabčíkovo na rekreačné účely a rozšírenie siete termálnych kúpalísk, najmä v južnej časti kraja.

9.3. Región Slovensko – severozápad

Silné stránky regiónu:

- rozvinuté kúpeľníctvo a liečebný cestovný ruch
- atraktívne prírodné prostredie a veľký podiel chránených území so špecifickými prírodnými zvláštnosťami, geomorfologickými a klimatickými predpokladmi pre zimné športy, zimnú a letnú turistiku
- tradícia v poskytovaní služieb cestovného ruchu pre turistov krajín V4
- perspektívne strediská cestovného ruchu
- oblasť vhodná pre celoročný rekreačný pobyt a športové aktivity
- cenová dostupnosť služieb cestovného ruchu pre turistov krajín V4
- dobré podmienky pre rozvoj vidieckej turistiky a spracovanie špeciálnych pobytových programov
- veľké množstvo kultúrno-historických pamiatok
- poriadanie medzinárodných a národných výstav.

Slabé stránky regiónu:

- málo rozvinutý marketing, slabá kvalita manažmentu v oblasti cestovného ruchu, nedostatočná propagácia, absentuje sieť informačných zariadení, slabá propagácia historických, kultúrnych a prírodných zaujímavostí v regióne
- sezónnosť využívania kapacít cestovného ruchu
- malá intenzita cezhraničného ruchu
- chýba požadovaný vyšší štandard značnej časti kapacít cestovného ruchu
- nedostatok doplnkových aktivít pre voľný čas v strediskách cestovného ruchu
- nedostatok ubytovacích kapacít hotelového typu najmä v mestách
- nízka úroveň väčšiny hotelových služieb
- nedostatočná propagácia regiónu
- nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu kultúrno–historických objektov a nevyjasnené vlastnícke vzťahy.

Riziká regiónu:

- malá podpora rozvoja cestovného ruchu z celoslovenskej úrovne, vrátane legislatívy
- zhoršenie stavu historických pamiatok a stupňa narušenia urbanistickej celistvosti mestských pamiatkových rezervácií a zón
- neprístupnosť niektorých historických pamiatok (havarijné stavy)
- nedostatok finančných zdrojov na záchranu, údržbu a obnovu kultúrnych a historických pamiatok.

Šance regiónu:

- zlepšenie turistického imidžu regiónu prostredníctvom cieľenej propagácie, certifikácie mikroregiónov cestovného ruchu ako aj vytvorenie systému značiek kvality vidieckych turistických zariadení
- budovanie regionálnych informačných systémov v sektore cestovného ruchu
- ďalší rozvoj cezhraničnej spolupráce
- schválenie zákonov zaoberajúcich sa cestovným ruchom.

9.4. Región Slovensko - východ**Silné stránky regiónu:**

- rekreačný potenciál, ktorý tvoria najmä nenarušené veľkoplošné prírodné komplexy
- podhorské, horské a vysokohorské prostredie, kúpeľníctvo, historické a kultúrne dedičstvo
- vhodná geografická poloha a prírodné dispozície pre rozvoj cestovného ruchu
- existujúce strediská cestovného ruchu s regionálnym, nadregionálnym i európskym významom
- dobré predpoklady pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky vo väzbe na regionálne špecifické atraktivity (vinohradníctvo - Tokajská oblasť, región Veľký Krtíš, folklór a ľudové zvyklosti)
- turistické atraktivity regionálneho a medzinárodného významu
- vysoko atraktívne územie s bohatými prírodnými danosťami s množstvom chránených území a kultúrno–historických pamiatok
- bohatstvo minerálnych, termálnych a liečivých prameňov
- vybudované liečebné a kúpeľné zariadenia stredoeurópskeho významu
- geografické a geomorfologické podmienky pre rozvoj cykloturistiky
- vhodná poloha z hľadiska cezhraničnej spolupráce s Maďarskom, Poľskom a Ukrajinou
- realizácia významných kultúrnych a športových podujatí s medzinárodnou účasťou
- skúsenosti v cezhraničnej spolupráci a schopnosť komunikácie hlavne s turistami susedných štátov
- oživovanie tradícií obecných a mestských dní
- lokalizácia najvýznamnejších stredísk cestovného ruchu na Slovensku.

Slabé stránky regiónu:

- nedostatočná propagácia, marketing a kvalifikácia pracovníkov znižuje možnosti efektívnejšieho využívania rekreačného potenciálu krajiny a zariadení cestovného ruchu

- nedostatočná sieť hotelov všetkých kategórií a slabo rozvinutý systém penziónov s primeranými službami
- nedoriešené majetkovo-právne vzťahy v prevádzkovaných a neprevádzkovaných zariadeniach cestovného ruchu
- nepostačujúca štruktúra i štandard poskytovaných služieb v stravovacích zariadeniach
- chýbajúce doplnkové služby počas nepriaznivého počasia a kultúrneho využitia voľného oddychového času
- nízky záujem o poskytovanie služieb v malých strediskách cestovného ruchu
- zaostávanie vybavenosti stredísk cestovného ruchu, nedostatky v hygiene i kvalite poskytovaných služieb
- nedostatočne fungujúci marketing a propagácia turistických atraktivít regiónu
- chýbajúce skúsenosti, resp. neodborný prístup majiteľov stredísk cestovného ruchu
- jazykové bariéry personálu vo vzťahu k zahraničným turistom
- nedostatočné a nekoncepčné riešenie dopravnej obsluhy stredísk cestovného ruchu a statickej dopravy
- rozvoj aktivít znižujúcich hodnotu životného prostredia
- obmedzené možnosti využívania pamiatkovo chránených objektov a chátranie historických a kultúrnych pamiatok.

Šance regiónu:

- dobudovanie diaľnice D1 a obnovenie pravidelnej leteckej dopravy na medzinárodné letisko Poprad
- prijatie základných legislatívnych úprav v oblasti cestovného ruchu
- legislatívna úprava podporujúca rozvoj cezhraničnej spolupráce
- zvýšený záujem o aktívny cestovný ruch zo strany zahraničných turistov v období demokratizácie spoločnosti a členstva Slovenska v Európskej únii
- finančná podpora malého a stredného podnikania zo strany štátu so zameraním na rozvoj cestovného ruchu
- zmedzinárodnenie existujúcich a otvorenie ďalších hraničných prechodov
- dobudovanie kultúrneho a historického dedičstva so zameraním sa na architektonické pamiatky a výstavbu kultúrnych zariadení spojených s atraktívnym krajinným prostredím realizovaním kultúrnych podujatí.

Riziká regiónu:

- nízka kvalifikačná štruktúra obsluhujúceho personálu a nedostatočné jazykové znalosti
- zavedenie vízovej povinnosti pre občanov Ukrajiny s negatívnym dopadom na návštevnosť stredísk cestovného ruchu v regióne
- nedostatočná a neprehľadná legislatíva týkajúca sa malého a stredného podnikania vo vzťahu k rozvoju cestovného ruchu
- konkurencieschopnosť iných regiónov a štátov v oblasti cestovného ruchu
- stupeň využitia zariadení cestovného ruchu nezodpovedá ich kapacitám a počet domácich i zahraničných návštevníkov má klesajúcu tendenciu.

Analýza poukázala aj na potrebu charakterizovať nížinné, podhorské a horské oblasti na Slovensku. Za horské sídla možno považovať tie, ktoré sú lokalizované v nadmorských výškach nad 600 m.n.m. a sú vybudované v blízkosti kompaktných lesných komplexov, alebo v enklávach – prevažne horských dolinách, prípadne na horských lúkach. Za podhorské sídla možno považovať tie isté ako horské sídla s tým rozdielom, že sú lokalizované v nižších polohách, pričom typickým podhorským sídlom sú samoty (napr. na Kysuciach), ktoré sa nachádzajú v blízkosti horských komplexov. Za nížinné oblasti možno považovať tie, ktoré sú lokalizované na nížinách do výšky 300 m.n.m. a na dnách kotlín, ktoré majú svojím rovným povrchom charakter nížin alebo rovín.

10. PRODUKT CESTOVNÉHO RUCHU V MIESTNOM ÚZEMNOM PRIESTORE

Cestovný ruch nie je na Slovensku novým fenoménom. Slovenská krajina bola už v období Rakúsko-Uhorska miestom pasívneho či aktívneho oddychu šľachtických rodín. Dôkazom toho sú

početné šľachtické letné sídla vybudované na vidieku a v mestách. Vidiek im poskytoval priestor pre aktivity, ktoré nebolo možné v stiesnených podmienkach mesta vykonávať, napr. jazda na koni, poľovníctvo, a napokon vidiek vábil aj dobrým vidieckym vzduchom. V súčasnosti demografické trendy poukazujú na migráciu vidieckeho obyvateľstva do miest (obyvateľstvo odchádza z vidieka za vidinou ľahšieho života v meste) a vidiek sa jednoducho vyľudňuje. Ak chceme zastaviť tento negatívny trend je potrebné poskytnúť vidieckemu obyvateľstvu perspektívu, a jednou z alternatív je realizácia vidieckeho cestovného ruchu.

Cestovný ruch v miestnej samospráve je formou cestovného ruchu, ktorá zahŕňa súbor činností zameraných na uspokojovanie potrieb spojených s cestovaním a pobytom ľudí v mestách, vo vidieckom prostredí a vo voľnom čase. Zvyčajne ide o činnosti spojené s návratom k prírode, s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch a rôznych ubytovacích zariadeniach na vidieku a v mestách, kde súčasťou ponuky je aj možnosť stravovania sa alebo vlastnej prípravy stravy a vykonávania rozličných činností spojených s pobytom. Súčasťou vidieckej turistiky je aj agroturistika, ktorá zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov, fariem a poľnohospodárskych podnikov podľa miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojovanie potrieb návštevníkov. Agroturistiku možno považovať za doplnkovú činnosť poľnohospodárskeho podnikateľského subjektu. Pomáha zachovať kultúrny ráz krajiny, udržať a obnoviť osídlenia a zvýšiť hospodársku úroveň územia produkciou a realizáciou krajových špecialít, remeselné-umeleckých výrobkov a ponukou folklóru. Produktom vidieckej turistiky a agroturistiky je poskytovanie služieb, ktoré majú špecifický charakter. Možno ich rozdeliť z hľadiska hierarchie uspokojenia potrieb na základné a doplnkové. K základným službám patria služby ubytovacie a stravovacie, ktoré upravuje Živnostenský zákon, kategorizácia pohostinských prevádzkárňí a klasifikačných znakov na ich zaradovanie do skupín a kategorizácia ubytovacích zariadení a ich klasifikačné znaky na ich zaradovanie do príslušných oblastí z pohľadu kvality poskytovania služieb.

Na základe prieskumu vykonaného na vzorke 406 obcí, ktoré sa zapojili do Programu obnovy dediny, bolo spoznané, že ubytovacia kapacita pre ubytovanie potencionálnych účastníkov vidieckeho cestovného ruchu na jednu obec predstavuje cca 55 lôžok. Medzi ubytovacími zariadeniami prevládajú najmä rekreačné chalupy, rekreačné chaty, turistické ubytovne a menej penzióny. Na vidieku sa prevažne poskytujú ubytovacie zariadenia nehotelového typu a jednoducho zariadené. Priamo v obciach sa nachádza cca 38% ubytovacích zariadení a v jej okolí (v katastri obce) cca 62% zariadení. Poskytovanie služieb je na vidieku často naviazané aj na poskytovanie stravovacích služieb, pretože je to výhodné nielen pre majiteľa zariadenia, ale aj pre ubytovaného hosťa. Majiteľovi zariadenia vytvára poskytovanie stravovacích služieb priestor pre realizáciu vlastnej poľnohospodárskej produkcie, resp. odbyt svojich produktov a návštevníkovi umožňuje zoznámiť sa s regionálnymi gastronomickými špecialitami.

Súčasťou produktu miestneho cestovného ruchu sú aj doplnkové služby. Tieto ponúkajú hosťom aktívne využitie voľného času. Služby poskytuje zväčša sám hostiteľ, avšak v praxi je aj obvyklé, že ich sprostredkováva. Najčastejšie zariadenia v obciach pre vidiecku turistiku sú futbalové a volejbalové ihriská, telocvične, cyklotrasy, tenisové areály, fitnesscentrá, lyžiarske vleky a lanovky, bežecké trate. K významným aktivitám vidieckej turistiky možno zaradiť aj jazdu na koňoch, dopravu na kočoch, poľovníctvo, rybolov, zber lesných plodov, húb a liečivých bylín, účasť na folklórnych podujatiach a jarmokoch, prechádzka vo vinohradoch s ochutnávkou vína, účasť na remeselnej výrobe keramiky a majoliky, zoznámenie sa s ľudovými výšivkami, piesňami a hudbou, užitie termálnych a minerálnych vôd, spoznanie ľudovej architektúry, poznávanie historických pamiatok zahrnutých do svetového dedičstva UNESCO, zoznámenie sa s chovom plemenného horského koňa, pešie prechádzky nedotknutou vidieckou prírodou, plavba po riekach, brodenie sa v potokoch a bystrinách, návšteva sakrálnych objektov, ako aj zapájanie sa do poľnohospodárskych sezónnych a domácich prác. Takmer každá obec má svoje potenciálne ambície v rozvoji cestovného ruchu na vidieku. Toto predpokladá vysokú snahu predstaviteľov miestnej územnej samosprávy zrealizovať svoje zámery a aktívnu účasť obyvateľov na poskytovaní služieb vidieckeho cestovného ruchu.

10.1 Osobitosti vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky v obciach a vidieckych regiónoch

Každá obec pri koncipovaní vidieckej turistiky a agroturistiky by mala brať do úvahy prírodné predpoklady, historické pamiatky, polohu obce a jej prítlačivosť, turistické atraktivity v blízkom okolí, podmienky pre chatové a záhradkárske kolónie, vybavenosť kultúrnymi, športovými a rekreačnými zariadeniami, rozvoj, udržiavanie a propagáciu krajových špecialít a atraktivít, produkciu ekologicky kvalitných potravín, produkciu a propagáciu výrobkov s miestnou tradíciou, dopyt po určitom produkte s módnym vplyvom, štruktúru výroby a služieb, dopravnú dostupnosť. Veľký význam pri plnení úloh obcí zohráva propagácia a ich spolupráca s informačnými a propagačnými inštitúciami, agentúrami pre regionálny rozvoj a organizáciami zaoberajúcimi sa cestovným ruchom a doplnkovými službami.

Väčšina obcí v rámci vidieckej turistiky a agroturistiky by mala ponúknuť:

- ubytovacie a stravovacie zariadenia
- športovo-rekreačné zariadenia
- turistické atraktivity v blízkom okolí
- kultúrno-spoločenské a obchodné zariadenia
- zariadenia komunálnych služieb
- miestny folklór a remeslá, tradície, pôdohospodárske dedičstvo a vidiecku identitu
- pobytové zariadenia v štýle domáckych tradícií a pod.

V snahe definovať vidiek čo najvýstižnejšie, možno uviesť niekoľko prístupov k jeho charakteristike. Odborníci zaoberajúci sa problematikou vidieka najčastejšie používajú dva prístupy k jeho klasifikácii:

- a) na základe hustoty obyvateľstva na jednotku plochy,
- b) na základe podielu obyvateľstva žijúceho vo vidieckych oblastiach.

Prvé kritérium je vhodné pre klasifikáciu územia na miestnej úrovni. Členské štáty OECD stanovili hranicu 150 obyvateľov na km² ako kritérium vidieckosti územia. Podľa tohoto kritéria žije na slovenskom vidieku 78,4% obyvateľstva a Slovensko je vidiecka krajina.

Druhé kritérium je vhodné pre klasifikáciu vidieka na regionálnej úrovni. Na základe tohoto kritéria sa rozlišujú regióny na viac alebo menej vidiecke. Stupeň vidieckosti je daný podielom obyvateľov žijúcich vo vidieckych obciach. Regióny s podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach vyšším ako 50% nazývajú prevažne vidiecke, regióny s podielom obyvateľstva od 15% do 50% sú prechodné a regióny s podielom menším ako 15% sú prevažne urbanizované. Na Slovensku žije v prevažne vidieckych regiónoch 48% obyvateľstva, v prechodných 40% a v urbanizovaných len 12% obyvateľov. Aj toto kritérium potvrdzuje vidiecky charakter Slovenskej republiky.

Ďalším znakom, ktorý charakterizuje vidiek je dominantné postavenie poľnohospodárstva a lesníctva v ekonomike štátu. Podľa podielu regionálnych príjmov v európskych krajinách, poľnohospodárstvo a lesníctvo už nevytvára podstatu vidieckej ekonomiky a predstavuje iba 5,5% z celkovej priemernej zamestnanosti a predpokladá sa jej ďalšie znižovanie. Podobný trend sa prejavuje aj na Slovensku, keď tento podiel predstavuje 5% v poľnohospodárstve a v lesníctve 1,3% z celkovej priemernej zamestnanosti.

Uvádzané charakteristiky ohraničujú vidiecke prostredie. Avšak typický obraz vidieka dotvárajú aj ďalšie, nemenej dôležité komponenty. Ide predovšetkým o tradičnú sociálnu štruktúru vidieckeho obyvateľstva, tzv. vidiecku spoločnosť, kultúrnu identitu a dedičstvo vidieka a napokon aj rozsiahly potenciál relatívne nenarušeného prostredia. Z hľadiska cestovného ruchu možno vidiek považovať za rekreačný priestor so špecifickými vlastnosťami vytvárajúcimi podmienky pre uspokojovanie potrieb požiadaviek účastníkov vidieckej turistiky a agroturistiky.

Rekreačnú dedinu možno charakterizovať ako vidiecke osídlenie s disponibilným bytovým fondom, rekreačným priestorom a pôvodnou ľudovou architektúrou. Kvalita poskytovaných zložiek začleňuje jednotlivé obce do nasledovných kategórií:

- I. – výlučne rekreačná funkcia, kvalitné prírodné prostredie a charakteristická urbanistická štruktúra (napr. obce Donovaly, Špania dolina, Demänová a pod.)
- II. – prevláda rekreačná funkcia a v budúcnosti sa v obciach neuvažuje s ďalším rozvojom hospodárskej funkcie (napr. obce Rajecká Lesná, Kľak, Krahule, Podbieľ, Staré Hory)

- III. – doplnková rekreačná funkcia má vyhovujúce podmienky na rozvoj rekreácie, prírodné a krajinné prostredie so zvyškami pôvodnej ľudovej architektúry, nedotknutá príroda, lazy, samoty, osady (napr. Mýto pod Ďumbierom, Blatnica a pod.).

Kategorizácia rekreačných dedín na Slovensku poukázala na ich rozdielny potenciál, určila základné smery orientácie obcí a ovplyvnila tak ich súčasné funkcie. Definíciu rekreačnej dediny možno považovať za stále aktuálnu z dôvodu, že disponibilný bytový fond, osobitý rekreačný priestor a pôvodná ľudová architektúra sú základnými podmienkami pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. Vychádzajúc z uvedenej skutočnosti a lokalizácie vidieckych sídiel majú najlepšie predpoklady pre vidiecku turistiku a agroturistiku najmä tie obce, ktoré sa nachádzajú v horských a podhorských oblastiach a v niektorých nížinných oblastiach Slovenska. Každá z oblastí má svoje osobitosti, ktoré vytvárajú špecifickú ponuku v rámci rozvoja aktivít vidieckeho cestovného ruchu.

10.2 Vidiecky cestovný ruch a agroturistika v nížinných oblastiach

Podunajská nížina s intenzívnou poľnohospodárskou rastlinnou a živočíšnou výrobou, s architektúrou vidieckych sídiel viažúcou sa na ráz krajiny (prevažne murované domy bez drevených prvkov s veľmi málo zachovanými niekdajšími typickými prvkami zastrešenia slamou alebo rákosím), predurčuje vidiecku turistiku na samotách, tzv. majeroch. Podmienky sú vytvorené možnosťou pobytu aj na roľníckom dvore, predovšetkým na majeroch s možnosťou zapojenia sa do domácich prác a niektorých ľahších poľnohospodárskych prácach. Možnosť jazdy na koňoch a kočoch znásobuje atraktivnosť pobytu, ako aj atraktivitu, ktoré poskytuje Dunaj s možnosťou rybolovu, pobytu pri dunajských ramenách a prehliadkou zaujímavých chránených území.

Východoslovenská nížina má v podstate ten istý charakter ako Podunajská, s tým, že tam nie sú osobitosti charakteru samoty. Činnosti, ktoré vznikli v podmienkach vidieckych sídiel sú podobné ako na Podunajsku. Ako doplnkové činnosti sa ponúkajú výlety do tokajských oblastí v okolí Slovenského Nového Mesta a Zemplínskej Šírave.

Záhorská nížina poskytuje poľnohospodárske vidiecke sídla s pestovaním zeleniny. Pre vidiecku turistiku by mohli tieto obce ponúknuť pobyty zamerané na zdravú výživu (na báze zeleniny) a drobné poľnohospodárske práce s možnosťou poznávania starej habánskej architektúry, výroby keramiky, návštevy historických hradov s poriadaním rôznych podujatí s historickým námetom, návštevy vodných plôch s možnosťou kúpania alebo rybolovu (Veľké Leváre, Jakubov, Plavecký Štvrtok a pod.), prípadne návšteva malokarpatských vinohradníckych obcí. Pre tieto návštevy sa ponúka uplatňovať doprava na kočoch.

Hornonitrianska kotlina ponúka pre vidiecky cestovný ruch obce na jej južnej a juhozápadnej časti, ktoré sú lokalizované v relatívne nezávadnom prostredí nezasiahnutom exhalátmi. Poľnohospodárska výroba vo viacerých obciach preferuje ovocinárstvo, čo pri rekreačnom pobyte sa môže použiť ako motivačný faktor správnej výživy. Charakter sídiel z hľadiska architektúry nie je typický.

Juhoslovenská kotlina (Ipeľská, Lučenecká, Rimavská) pripomína vo svojich rovinatých častiach Podunajsko. Poľnohospodárska výroba sa zameriava na rastlinnú výrobu (obilinárstvo, pestovanie cukrovej repy, kukurice a pod.). Pobytu na poľnohospodárskych dvoroch so zameraním sa na drobné poľnohospodárske práce, opatrovanie drobného domáceho zvieratstva, možnosť poznávania kováčskeho remesla, rybolov v nezávadných vodách Ipeľa a jeho prítokov v okolí Vinice a Neniniec, možnosť návštevy kúpeľného strediska Dudince, termálneho kúpaliska v Santovke a Vinici predurčuje úspešnú rekreáciu hosťa. Oblasť je známa aj chovom husí a kačíc, ktoré sa konzumujú prevažne v jesennom období. Táto oblasť ponúka aj rôzne atraktívne doplnkové činnosti vo forme šúpania kukurice pri jej zbere, jesenné večery s páraním peria, varenie slivkového lekváru a lekváru zo šípok a čiernej bazy, slávnosti hodov s dedinskými zábavami a rôznymi tradičnými zvyklosťami. Pre túto kotlinu sú typické samoty, resp. majery vhodné pre kľudný vidiecky pobyt. Vo východne ležiacej Rimavskej kotline charakter poľnohospodárstva pozvoľna prechádza do rastlinnej výroby, k chovu dobytku a oviec, v mnohých obciach prevláda pestovanie ovocia. Charakter vidieckych sídiel nadobúda rysy podhorských obcí, samoty strácajú charakter nížinných majerov a nadobúdajú charakter lazov viazaných na podhorské lokality. Kotlina má bohaté

poľovnícke revíry, pričom na ubytovanie a služby solventnejším návštevníkom sa môžu využiť budovy kaštieľov a zemianskych kúrií, prípadne budovy poľnohospodárskych podnikov.

10.3 Vidiecky cestovný ruch a agroturistika v horských a podhorských oblastiach

Malokarpatská oblasť ponúka orientáciu na zvlášť bohaté vinohradnícke obce s celoročnou ponukou vína v typických vinohradníckych domoch a pestrú gastronomickú ponuku z husacieho mäsa a múky. Pobyt vo vidieckych sídlach môže byť spestrený prechádzkami do vinogradov, do lesných priestorov s listnatými a ihličnatými stromami pohoria ako aj do vybudovaných rekreačných stredísk. Poľnohospodárske podniky a súkromné roľnícke domy môžu zabezpečovať dopravu kočmi a uplatňovať rekreačné alebo tréningové jazdecké cesty, resp. areály. V severnejších častiach pohoria sa ponuka dopĺňa poľovníckymi revírmi. Zároveň sa naskytá ponuka spoznávania výroby predmetov z keramiky (napr. Modra, Vajnory), výšivkárstva a iných ručných prác.

Oblasť Bielych Karpát a Kysucko-Beskydská oblasť ponúka rekreačný potenciál vidieckych sídiel so sústreďovaním sa do typických roztrúsených kopaníc, ktoré sú často dopravne vzájomne veľmi vzdialené a sú to ojazstne osamelé obytné budovy s doplnkovými hospodárskymi objektmi patriacimi jednej rodine a nazývané aj podľa mena týchto rodín. Tieto samoty sú ideálne pre rodinnú rekreáciu s možnosťou prechádzok, zapojenia sa do systému života rodiny, so zberom húb, liečivých bylín, poznávaním starých remesiel ako je košíkárstvo, drevorezbárstvo, výroba predmetov z kovových drôtov. V zimnej sezóne sa naskytá možnosť využitia nenáročných lyžiarskych terénov a doprava saňami.

Oblasť Štiavnických a Kremnických vrchov má charakter banských sídiel s menšími banskými domami stavanými často z kameňa. Poľnohospodárske vidiecke sídla sú v dolinách riek netypické. Pobytu rekreantov sa môžu sústreďovať do baníckych domov s využitím hlavne prírodných atraktivít pohoria, turistických peších výletov, prípadne na bicykloch, zberu lesných plodov a liečivých bylín, spoznávaním historických a technických pamiatok s pobytom pri vodných plochách – tajhoch. V tradičných centrách remeselnej výroby /napr. Pukanec/ sa ponúka poznávanie keramickej výroby a drevorezbárstva. V zimnom období sa ponúkajú možnosti lyžiarskych túr a zjazdového lyžovania (napr. Krahule). Poznávanie historických miest a historických pamiatok môže byť doplnkovou ponukou.

Fatransko-Tatranská oblasť (Malá a Veľká Fatra, Západné, Vysoké a Belianske Tatry, oblasť Nízkyh Tatier) ponúka najbohatší prírodný potenciál. Obce majú charakter poľnohospodárskej výroby s dôrazom na chov dobytka a ovčiarstva. Architektúra sídiel sa prispôsobuje krajine s použitím stavebných prvkov dreva a kameňa. V oblasti Malej Fatry možno nájsť početne roztrúsené osídlenia typu lazov. Vidiecke sídla týchto oblastí sú v nadväznosti na prírodné predpoklady celoročne využiteľné s prevažným využitím v lete a zime a s doplnkovým využitím na jeseň. V lete to môžu byť pobytu na roľníckom dvore, prípadne v zariadeniach poľnohospodárskych podnikov, ktoré zabezpečujú všetky služby návštevníkov vrátane stravovania na báze krajových špecialít, dopravu kočmi, v zime saňami, organizovanie návštev tradičných folklórnych podujatí (Ždiarska svadba, Jánošíkovské slávnosti vo Vrátnej a Štefanovej a pod.). V týchto oblastiach je aj bohatá ponuka remeselných tradícií na báze ovčiarstva (výroba koží, spracovanie vlny, súkenníctvo, kožušníctvo, výroby syrov, bryndze a pod.), tkanie plátna a kobercov, paličkované čipiek (Špania dolina). Vo Veľkofatranskej oblasti je bohatá tradícia ľudového liečiteľstva na báze liečivých bylín (Blatnica, Mošovce) využiteľná na poriadanie kurzov týchto bylín a prípravu čajovín. Bohatá je aj drevorezbárska tradícia a košíkárstvo. Letné pobytu možno doplniť turistiku prírodných zaujímavostí (napr. jaskyne), zberom lesných plodov (maliny, brusnice, čučoriedky, huby) ako aj poznávaním vysokohorských plies a geomorfologických zaujímavostí. Pre turistiku je vhodné aj jesenné obdobie. Zimné obdobie ponúka možnosť využitia lyžiarskych terénov pre turistiku i zjazdové lyžovanie. Okolité pohoria sa vyznačujú množstvom značkových turistických a cykloturistických trás. Milovníkom zimných športov sa ponúka 30 lyžiarskych stredísk, ktoré ponúkajú zjazdové trate rôznej náročnosti, bežecké lyžiarske trate a skialpinistické lokality. V letnom období je vyhľadávaným miestom oddychu Liptovská Mara, ktorá poskytuje výborné podmienky na športový rybolov, jazdy na koňoch alebo návštevy jaskyne

(Demänovské, Važecká). Termálne kúpalisko v Bešeňovej alebo v Liptovskom Jáne ponúkajú celoročné kúpanie v prírode. Každoročný festival vo Východnej láka milovníkov folklóru z celého sveta. Oblasť Liptova je bohatá na históriu svojim typickým folklórom a ľudovou architektúrou, ktorú odzrkadľuje múzeum Liptovskej dediny v Pribyline a osada Vlkolinec, ktorá je zapísaná do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Oblasť Spišskej Magury, Východných Beskýd a Levočských vrchov ponúka vidiecke sídla čiastočne inklinujúce k typickej východoslovenskej sídelnej architektúre. Úroveň vybavenosti infraštruktúrou v obciach v atraktívnych sídlach je v mnohých prípadoch na nízkej úrovni. Kompenzácia tohto stavu je možná osobnou iniciatívou majiteľov ponúkaných objektov k pobytom (zavedenie vlastného vodovodu, septiky a pod.). Ponuka pre vidiecku turistiku je na báze prírodných atraktivít využiteľných prevažne v lete, na jeseň a v zime (turistika, zber lesných plodov, plavba plŕami po Dunajci). Pobytoví návštevníci na vidieku môžu spoznávať hlavne ovčiarsku výrobu, drevovýrobu, typickú gastronómiu, ľudové zvyklosti, bohatstvo kultúrno-historických pamiatok sústredených v tejto oblasti. Pre zimné pobyty sa ponúkajú možnosti lyžiarskej turistiky a zjazdového lyžovania.

Oblasť Nízkych Beskýd a ich vidieckych sídiel sú zatiaľ „nevyužitým potenciálom vidieckej turistiky“. V architektúre mnohých obcí prevládajú drevené stavebné prvky, zvlášť sakrálne pamiatky sú stavané z dreva (drevené kostolíky – národné kultúrne pamiatky). Poľnohospodárska výroba v mnohých obciach používa staré nástroje (pluhy ťahané volmi, bránice, ručná žatva obilia a pod.). Obce v tejto oblasti by mali dobudovať inžinierske siete, aby spĺňali rekreačný vidiecky pobyt a zlepšiť služby. Príroda je čistá, nezasiahnutá exhalátmi, s bohatstvom lesných komplexov a fondom typickej vidieckej, miestami k Ukrajine inklinujúcej architektúre. Prírodné podmienky poskytujú predpoklady predovšetkým pre letný pobyt s možnosťou lyžiarskej turistiky v zimnom období.

Oblasť Slovenského Rudohoria poskytuje podmienky pre vidiecku turistiku rovnako ako v sídlach s poľnohospodárskym charakterom, ako aj v starých banských sídlach. Z hľadiska nezávadnosti životného prostredia je vhodnejšia severná a severovýchodná časť tejto oblasti. Vidiecke sídla týchto „čistých“ priestorov sú vhodné pre kľudovú rekreáciu rodín s deťmi s možnosťou využitia turistických trás s prechádzkami v lete i v zime. Pri zabezpečení atraktívnej dopravy kočmi sa naskytá možnosť návštevy krasových oblastí južne od tejto oblasti.

11. MOŽNOSTI FINANCOVANIA A UPLATŇOVANIA EUROFONDOV V CESTOVNOM RUCHU

11.1. Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky na programovacie obdobie 2007-2013

Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky na programovacie obdobie 2007-2013 v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a vytvárania miestnych akčných skupín v rámci rozvoja vidieka a spoločných záujmov rozvoja je zameraný nasledovne:

Os 3 Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva opatrenie: podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu

Kód opatrenia

313 Podpora činností v oblasti cestovného ruchu

Právny základ

Kapitola I, články 52 (a) (iii) a 55 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

Príloha II, bod 5.3.3.1.3. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

Odôvodnenie podpory

Analýza SWOT sociálnej situácie na Slovensku poukazuje v silných stránkach na vysoký rekreačný a turistický potenciál vidieckej krajiny, existenciu kultúrno-historických pamiatok, existenciu profesijných a záujmových združení a dostupnosť voľnej pracovnej sily. V slabých stránkach zdôrazňuje nedostatok pracovných príležitostí na vidieku, migráciu obyvateľstva (hlavne mladých) z vidieka do priemyselných centier a nevyužitie materiálnej základne vo vlastníctve súkromných osôb pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. V príležitostiach je uvedená podpora rozvoja vidieckej turistiky a agroturistiky a vytváranie nových pracovných príležitostí. Ohrozenia

uvádzajú nízky investičný potenciál, vysoké percento vidieckeho obyvateľstva v poproduktívnom veku a nízka mobilita pracovnej sily.

Keďže nezamestnanosť v SR k 31. decembru 2003 predstavovala 17,4 % z obyvateľstva v produktívnom veku a nezamestnanosť v 36 vybraných, prevažne vidieckych okresoch, bola vyššia ako celoštátny priemer (23 %), podpora činností v oblasti cestovného ruchu sa javila ako dôležitý faktor vytvárania nových pracovných príležitostí, znižovania nezamestnanosti, a tým stabilizovania obyvateľstva vo vidieckom priestore. Zvýšenie počtu návštevníkov v regióne sa prejavil i na rozvoji ďalších odvetví vidieckej ekonomiky. Vláda Slovenskej republiky schválila svojím uznesením č. 923/2005 Koncepciu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky, v ktorej je deklarovaná nevyhnutnosť venovania pozornosti cestovnému ruchu ako faktoru hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov s ohľadom na vytváranie pracovných príležitostí a zdrojov príjmov ako obyvateľstva, tak miestnych rozpočtov.

Vidiecky cestovný ruch na Slovensku sa stáva relatívne novou formou cestovného ruchu hlavne v horských a podhorských oblastiach. Možno ho definovať ako využívanie voľného času na vidieku rôznymi rekreačnými činnosťami s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch alebo účelových ubytovacích zariadeniach postavených v tomto prostredí. Slovensko má mimoriadne dobré podmienky pre vidiecky cestovný ruch, keď horské a podhorské oblasti zaberajú vyše 2 mil. hektárov. Vidiecky charakter má 86 % slovenského územia a žije na ňom 40 % obyvateľstva, čím sa radíme na 4. miesto spomedzi 25 štátov EÚ (po Grécku, Slovinsku a Rakúsku). Z vyše 2 900 slovenských osád, dedín a miest je až 2 500 situovaných v atraktívnych prírodných vidieckych oblastiach. To znamená, že na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu sa hodí ktorýkoľvek región Slovenska, teda aj taký, ktorý zápasí s vysokou mierou nezamestnanosti.

Prínos rozvoja cestovného ruchu možno vymedziť z viacerých hľadísk:

- umožňuje využiť a zhodnotiť danosti vidieckeho prostredia, a to pri pomerne nízkej finančnej náročnosti,
- vytvára nové pracovné príležitosti,
- stabilizuje obyvateľstvo vo vidieckom priestore, odbúrava zbytočne vysokú každodennú mobilitu za prácou vo väčších sídlach a mestách,
- vytvára podmienky pre zachovanie tradičného osídlenia vidieka,
- umožňuje po úprave využívať jestvujúcu materiálnu základňu vo vlastníctve súkromných osôb,
- umožňuje speňaženie vlastných produktov na stravovanie a pohostenie návštevníkov,
- napomáha obnove a rozvoju obce formou získania finančných prostriedkov z príjmu zo služieb cestovného ruchu,
- má pozitívny vplyv na regionálny rozvoj, platobnú bilanciu a rozvoj cestovného ruchu na Slovensku. Vidiecky cestovný ruch v rámci návštevy SR v roku 2003 uprednostnilo v priemere 3 % zahraničných návštevníkov. V štruktúre ubytovacích zariadení cestovného ruchu v SR predstavovalo v roku 2003 ubytovanie na súkromí 16,9 %.

Diverzifikácia vidieckej ekonomiky je preto kľúčovým cieľom na zachovanie a zlepšenie rovnováhy pracovných príležitostí a spoločenských podmienok vidieckeho obyvateľstva. Ak sa podarí začleniť vidiecke spoločenstvá do širšej ekonomiky bez rušivých geografických presunov, potom bude možné dosiahnuť ústredný cieľ rozvoja vidieka. Cieľom tohto opatrenia je podporiť rozvoj nízkokapacitného ubytovania na vidieku a marketing služieb cestovného ruchu. Dôležitou oblasťou pri využívaní objektov v rámci cestovného ruchu je ich náležitá propagácia a vytvorenie internetových rezervačných systémov, ktoré zabezpečia ich lepšiu využiteľnosť, zvýšenie návštevníkov danej oblasti, a tým vytvorenie dodatočných príjmov a stabilizáciu obyvateľstva vo vidieckom priestore. Predmetné opatrenie nebolo v skrátenom programovacom období 2004 – 2006 implementované prostredníctvom Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, ale v rámci Operačného programu Priemysel a služby. Celkove v rámci opatrenia „Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu“ bolo k 30. júnu 2006 predložených 336 projektov v objeme požiadaviek na verejné zdroje 233,5 mil. €. Alokácia finančných prostriedkov na roky

2004 – 2006 predstavovala 54,24 mil. €. K 30. 6. 2006 bolo schválených 40 projektov v celkovej výške podpory z verejných zdrojov 34,29 mil. €.

Hlavný cieľ

Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym aktivitám, rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít a zvyšovanie vidieckej zamestnanosti.

Špecifické ciele

- zvýšiť zdroje príjmov vidieckeho obyvateľstva;
- vytvoriť nové pracovné miesta;
- udržať už existujúce pracovné miesta;
- zvýšiť rekreačné kapacity na vidieku;
- zlepšiť úroveň poskytovaných služieb;
- vytvoriť nové možnosti trávenia voľného času v prírode v spojení s aktívnym odpočinkom;
- zvýšiť informovanosť širokej verejnosti o možnostiach pobytu v zariadeniach vidieckeho cestovného ruchu.

Rozvoj cestovného ruchu je dôležitý z hľadiska udržania osídlenia na vidieku, vytvárania pracovných príležitostí v malých vidieckych sídlach a prílevu návštevníkov vidieka, ktorí môžu pozitívne ovplyvniť i rozvoj ďalších oblastí vidieckej ekonomiky.

Rozsah a činnosti

Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ, napr.:

Časť A

- rekonštrukcia a modernizácia nízkokapacitných ubytovacích zariadení – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane pripojenia na internet;
- prestavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane pripojenia na internet;
- prístavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane pripojenia na internet;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia kempingového ubytovania vrátane oplatenia, osvetlenia a sociálnych zariadení

Časť B

- marketing služieb vidieckeho cestovného ruchu a rozvoja regiónu.

Opis typu operácií zahrnutých v článku 55 nariadenia ES č. 1698/2005

V časti A. budú podporované investičné akcie zamerané na rekonštrukciu a modernizáciu nízkokapacitných ubytovacích zariadení, prestavbu a prístavbu časti rodinných domov na nízkokapacitné ubytovanie a kempingové ubytovanie.

V časti B. pôjde o akcie zamerané na marketing cestovného ruchu a rozvoja regiónu.

Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť A

Fyzické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti cestovného ruchu. V prípade žiadateľov podnikajúcich v oblasti poľnohospodárstva ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť nižší ako 30%.

Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť B

Právnické osoby združujúce subjekty pôsobiace v oblasti vidieckeho cestovného ruchu.

Druh podpory pre časť A

Druh podpory:	nenávratný finančný príspevok
Spôsob financovania:	podielové financovanie
Typ investície:	zisková

Druh podpory pre časť B

Druh podpory:	nenávratný finančný príspevok
Spôsob financovania:	plné financovanie
Typ investície:	nezisková

Výška podpory pre časť A

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- **50 %** (37,5 % EÚ, 12,5 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia, pričom minimálne 50 % predstavujú vlastné zdroje;
- **30 %** (15 % z EÚ, 15 % SR) v ostatných oblastiach, pričom minimálne 70 % predstavujú vlastné zdroje.

Výška oprávnených nákladov na jeden projekt: min. 2 600 €, max. 200 000 €.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť A. vyčlenených 95 %.

Výška podpory pre časť B

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- **100 %** (75 % EÚ, 25 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia.
- **100 %** (50 % EÚ, 50 % SR) v ostatných oblastiach

Výška oprávnených nákladov na jeden projekt: min. 1 500 €, max. 80 000 €.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť B. vyčlenených 5 %.

Demarkačné línie a kritériá s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ

Program rozvoja vidieka SR (EAFRD)	podpora vidieckeho cestovného ruchu, predovšetkým podporou nízkapacitného ubytovania (do 10 lôžok), v prípade žiadateľov podnikajúcich v poľnohospodárstve ich podiel príjmov na celkových príjmoch musí byť nižší ako 30 %.
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (ERDF)	podpora len projektov komplexných centier cestovného ruchu s celoročným využitím pre podnikateľské subjekty s podielom príjmov z poľnohospodárskej výroby na celkových príjmoch do 30%.

Súlad s pravidlami o štátnej pomoci

Opatrenie v časti A. je v súlade s nariadením Komisie č. 1998/2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES pri pomoci de minimis.

Spoločné monitorovacie ukazovatele EÚ

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Cieľ 2007 – 2013
Výstup	Počet podporených aktivít	705
	Celkový objem investícií v €	74 220 000
Výsledok Dosah	Prírastok turistických návštevníkov	313 100
	Hrubý počet vytvorených pracovných miest	250
	Prírastok čistej pridanej hodnoty vyjadrenej paritou kúpnej sily (t.j. ekonomický rast)	%
	Čistý prírastok ekvivalentu pracovného miesta (t.j. tvorba zamestnanosti)	125

Os 4: Realizácia prístupu Leader – priorita: Zlepšovanie manažmentu a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach

Odôvodnenie podpory

V programovacom období 2004 – 2006 nebol v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka prístup Leader na Slovensku implementovaný. Ministerstvo pôdohospodárstva SR však už v priebehu rokov 2004 a 2005 využilo iné zdroje na vytváranie lokálnych partnerstiev typu Leader a vyškolenie manažérov. Jednou zo zrealizovaných aktivít bolo využitie technickej pomoci programu SAPARD. Jednalo sa o pomoc zameranú na vypracovanie rozvojových stratégií v 11 územiach SR. Išlo o tri projekty realizujúce sa na území celej SR na úrovni NUTS II. Hlavným cieľom bolo poskytnutie technickej pomoci v oblasti budovania kapacít území pre prípravu,

riadenie a realizáciu stratégií zameraných na rozvoj vidieka a diverzifikáciu poľnohospodárstva v území danej NUTS II založených na trvalo udržateľnom integrovanom prístupe typu LEADER. Kľúčovú úlohu zohrala aj účasť občanov a verejno-súkromných partnerstiev typu miestnych akčných skupín. Hlavným nositeľom a užívateľom týchto stratégií boli vidiecke územia, organizované ako občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb alebo ako združenia obcí.

Výstupom štúdií bolo zároveň zistenie značného potenciálu ľudských zdrojov a skúseností na miestnej úrovni, čo smeruje ku skutočnosti, že implementácia projektov prístupom zdola nahor využitím znalostí miestnych potrieb územia, ako aj skúseností miestnych aktérov, prispeje k zefektívneniu čerpania finančných prostriedkov z fondu EAFRD. Dôraz musí byť ale kladený na koordináciu rozvojových aktivít a investícií na miestnej úrovni. Podpora prístupu zdola nahor by zároveň mala vyústiť do dôvery možnosti zapojenia sa a zvýšeného záujmu miestnych obyvateľov o dianie v ich regióne. V priebehu roka 2006 sa takisto realizovalo vypracovanie štúdií a podkladov pre zadefinovanie základných kritérií a dokumentov potrebných pre implementáciu prístupu Leader v SR od roku 2007. SWOT analýza Národného strategického plánu rozvoja vidieka pre obdobie 2007 – 2013 upozorňuje na viaceré ohrozenia a slabosti. Z pohľadu slabo rozvíjajúcej sa ekonomiky a nestabilnej sociálnej situácie najviac rezonujú nasledovné:

- prehlbovanie úpadku obcí a vidieka;
- nekoordinované postupy a aktivity partnerov na miestnej úrovni;
- nerozvinuté ľudské a manažérske kapacity pre rozvojové plánovanie typu zdola nahor;
- nezáujem miestnych obyvateľov o veci verejné (slabá úroveň šírenia informácií);
- sociálna izolovanosť v koncových vidieckych obciach.

Na druhej strane veľký potenciál pracovnej sily na vidieku v spojitosti s významným prírodným a kultúrnym dedičstvom ponúka široké možnosti rozvoja vidieka.

Vo vidieckych oblastiach SR je preto potrebné zabezpečiť kontinuitu medzi vyššie uvedenými zrealizovanými aktivitami a podporovanými činnosťami cez Os Leader. Nutné je takisto zabezpečiť budovanie schopností a zručností miestnych skupín a partnerstiev na vytváranie partnerstiev v zmysle Osi 4 s cieľom prípravy a realizácie integrovaných stratégií rozvoja území. S tým súvisí takisto potreba rozvíjania zručností aktívneho vidieckeho obyvateľstva, aktívneho pri ekonomickom rozvoji svojho územia. Nedostatok finančných prostriedkov v rozpočtoch jednotlivých obcí podnecuje zároveň potrebu ich vzájomnej spolupráce. Podľa zistení MP SR vychádzajúcich z už zrealizovaných aktivít v tomto smere, je možné predpokladať značný záujem o čerpanie prostriedkov z Osi Leader.

Opatrenia

- 1. Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia**
- 2. Vykonávanie projektov spolupráce**
- 3. Chod miestnej akčnej skupiny**

Vidiecke územie podporované v rámci Osi Leader musí:

- spĺňať minimálnu hranicu 10 000 obyvateľov a maximálnu 150 000 obyvateľov;
- z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000;
- súvislé vidiecke územie, ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí v rámci územia žiadajúceho o podporu, sformované na princípe spoločného záujmu a jednotne zvolenej témy;
- územie musí mať miestnou akčnou skupinou („MAS“) vypracovanú Integrovanú stratégiu rozvoja územia („stratégia“) s jasne formulovanými prioritami a opatreniami;
- musia byť predložené všetky doklady o formovaní územia MAS, spolu so súhlasom všetkých zahrnutých obcí.

Metóda Leader nebola v SR v programovacom období 2004 – 2006 implementovaná. Jedná sa o metódu, ktorá umožňuje prístupom zdola nahor podporiť projekty miestnych žiadateľov, ktoré vyberá MAS s kladením dôrazu na miestne potreby územia, definované v stratégii. Cieľom je hlavne zlepšenie kvality života vo vidieckych regiónoch, zhodnotenie prírodného a kultúrneho dedičstva, ako aj posilnenie ekonomických aktivít na vidieku. Analýza SWOT medzi potrebami definovala takisto podporenie vytvárania MAS a vytvárania stratégií ich vlastného územia. Na

dosiahnutie cieľa opatrenia, cez integrovaný rozvoj miestneho územia, je potrebné implementovať stratégiu efektívnym spôsobom. Stratégia musí obsahovať jednotlivé opatrenia na dosiahnutie miestnych potrieb územia pokrytého miestnou akčnou skupinou. Podporu z EAFRD na projekty v rámci vypracovanej stratégie je možné poskytnúť na všetky podporované opatrenia Osi 3 v rámci Programu rozvoja vidieka SR. Opatrenie sa musí realizovať prístupom Leader. Opatrenie úzko nadväzuje predovšetkým na opatrenie Osi 3 „Získavanie zručností, ožiovovanie a vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia“, ktoré pomáha vytvoriť predpoklady pre efektívnu implementáciu stratégií rozvoja územia.

11.2. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013

Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast prioritná Os 2 - Cestovný ruch - Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na programovacie obdobie 2007-2013 je zameraný nasledovne

Cieľ a zameranie prioritnej osi

Prioritná os Cestovný ruch, ktorej cieľom je **„Rast konkurencieschopnosti a výkonnosti cestovného ruchu“** je zameraná na využitie prírodného, kultúrneho a doteraz vybudovaného potenciálu pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu, s cieľom prednostne financovať budovanie komplexných služieb cestovného ruchu s celoročným využitím, spojených s predajom, prostredníctvom nových služieb s vyššou pridanou hodnotou (využitie minerálnych a geotermálnych prameňov, prírodných a kultúrnych atraktivít Slovenska pre rozvoj letnej a zimnej turistiky s komplexnými službami pre zákazníka, s definovaním aj tzv. fakultatívnych výletov, vždy spojených s predajom slovenských výrobkov, napr. sklo, porcelán, výšivky, ochutnávky vín, prezentácie ľudových umeleckých remesiel spojených s predajom, atď.), aby sa zabezpečila inovatívnosť, trvalá udržateľnosť a podporila zamestnanosť v regiónoch. Ďalej sa zameriava na podporu propagácie slovenského cestovného ruchu doma i v zahraničí, a to najmä dobudovaním Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu (NUTIS).

Prioritné osi programu	Názov opatrenia
2 – Cestovný ruch	2.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu
	2.2 Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska

Stratégia cestovného ruchu by sa mala podľa rozhodnutia vlády SR realizovať v nasledovných operačných programoch :

1. v Operačnom programe Základná infraštruktúra, kde je zaradená časť stratégie len pre verejný sektor a
2. v Operačnom programe Konkurencieschopnosť a hospodárska rast, ktorý by mal riešiť len súkromný sektor.

Cieľom prioritnej osi je však financovať budovanie komplexných služieb cestovného ruchu s celoročným využitím, spojených s predajom, prostredníctvom nových služieb s vyššou pridanou hodnotou. Preto Ministerstvo hospodárstva SR navrhuje riešiť tento problém v spolupráci s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR prostredníctvom vyhlásenia spoločných výziev oboch riadiacich orgánov, so spoločne definovanými kritériami a so spoločnou hodnotiacou komisiou, aby sa zabezpečila synergia medzi verejným a súkromným sektorom a teda aj oboma operačnými programami.

Popis opatrení na realizáciu prioritnej osi

Opatrenia sú zamerané rast konkurencieschopnosti cestovného ruchu v oblasti poskytovaných služieb, ďalej je to zvýšenie kvality ponuky cestovného ruchu a vytvárania nových atraktivít v regiónoch a dosiahnutie porovnateľnej úrovne ponuky so susednými krajinami a

krajinami s vyspelým cestovným ruchom. Opatrenia v rámci prioritnej osi budú podporovať súkromný sektor na jednej strane a verejný sektor podporou na dobudovanie jednotného informačného systému cestovného ruchu a propagácie Slovenska doma i v zahraničí. Pomoc z ERDF bude poskytnutá činnostiam v nasledovných oblastiach:

- pri podpore investícií do ucelených produktov cestovného ruchu a celoročnou prevádzkou
- pri podpore rozvoja informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska - je potrebné pozornosť zamerať na podporu všetkých foriem propagácie a prezentácie Slovenska ako krajiny cestovného ruchu a to v súlade s marketingovou stratégiou Slovenska, ktorej nositeľom je Slovenská agentúra pre cestovný ruch. Je potrebné dobudovať Jednotný národný informačný systém Slovenska, ktorého tvorba začala v predchádzajúcom programovom období 2004-2006 tak, aby tento informáciami poskytovanými prostredníctvom internetu pokrýval celé územie Slovenska.

Opatrenie č. 2.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu

Účel:

Účelom navrhovaného opatrenia je rast konkurencieschopnosti cestovného ruchu v oblasti poskytovaných služieb podporou investičných a neinvestičných aktivít v súkromnom sektore. Podpora budovania komplexných služieb cestovného ruchu s celoročným využitím (využitie minerálnych a geotermálnych prameňov pre rozvoj letnej a zimnej turistiky s komplexnými službami pre zákazníka, vytváranie rekreačných centier s možnosťami kultúrnych a poznávacích zájazdov spojených s predajom miestnych výrobkov napr. sklo, porcelán, výšivky, ochutnávky vín spojených s predajom a pod.).

Výsledky:

- vytvorenie komplexných turistických služieb s celoročnou prevádzkou
- vytvorenie nových inovatívnych služieb s vyššou pridanou hodnotou
- zlepšenie služieb pre zákazníkov a tým aj predĺženie pobytu zahraničných turistov na území Slovenska
- obnovené kultúrno-historické objekty pre účely cestovného ruchu
- nové produkty cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok SR a prírodných zvláštností
- obnovené kultúrne dedičstvo a prírodný potenciál
- zlepšený prístup k zariadeniam a strediskám cestovného ruchu a kultúry
- príprava a realizácia poznávacích zájazdov
- rozšírenie ponuky pre zákazníkov v prípade nepriaznivého počasia

Popis:

Opatrenie sleduje napomôcť súkromnému sektoru dosiahnuť synergetický efekt a to investíciami do infraštruktúry cestovného ruchu s významnými dopadmi na rast výkonnosti sektora cestovného ruchu v súkromnej sfére a na rast zamestnanosti.

Podporovať sa budú veľké projekty komplexných turistických programov s celoročným pôsobením s dôrazom na využitie prírodného (minerálne a geotermálne pramene) a kultúrneho dedičstva a existujúcich turistických zariadení cestovného ruchu. Cieľom je vytvoriť na Slovensku niekoľko turistických programov s celoročnou ponukou, ktoré budú schopné spojiť rôzne letné a zimné aktivity (športové, kultúrne, fakultatívne a iné) v ucelený produkt a svojou jedinečnosťou a zohľadnením národných osobitostí Slovenska prilákať tak domácich ako aj zahraničných turistov na dlhšiu dobu. Pri tvorbe komplexných turistických programov s celoročným využitím bude základným kritériom aj využitie kultúrnych, prírodných a iných atraktivít regiónu (napr. vínná cesta, gotická cesta, železná cesta a iné výlety spojené s predajom, lokality UNESCO), čím sa podporia nadväzujúce odvetvia a vytvárajú sa kultúrno-historické objekty pre prípadnú rekonštrukciu pre účely cestovného ruchu. Rozvoj ucelených produktov cestovného ruchu vrátane ich koordinovanej ponuky prostredníctvom teritoriálneho turistického manažmentu zohrá v budúcnosti významnú

úlohu pri zintenzívnení a skvalitnení cestovného ruchu na Slovensku. Vybudovanie komplexných programov prispeje aj k zmierneniu regionálnych rozdielov v ekonomickej výkonnosti Slovenska.

Kategórie intervencie:

55 – Propagácia prírodných krás

56 – Ochrana a rozvoj prírodného dedičstva

57 – Podpora pri zlepšovaní služieb cestovného ruchu

58 – Ochrana a zachovanie kultúrneho dedičstva

Oprávnené aktivity :

V rámci budovania komplexných služieb cestovného ruchu:

- podpora budovania mikroinfraštruktúry k strediskám CR, t.j. najmä mikroinfraštruktúry, ktorá sama o sebe neprodukuje zisk (parkoviská, inžinierske siete, verejné sociálne zariadenia, odpočívadla, orientačné tabule a pod.);
- výstavba nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu (napr. obnova kúpeľníctva, doplnkové a športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky, využitie banských diel na CR, o využitie lokalít priemyselného dedičstva pre cestovný ruch, atď.);
- vytváranie nových atrakcií v regiónoch (napr. areálov pre športovcov či už letných alebo zimných, atď.);
- podpora obnovy pamiatkových území, tematických kultúrnych trás a rekonštrukcia kultúrnych a historických objektov a zariadení so zámerom ich využitia na účely cestovného ruchu; zahrňujúcich aj lokality UNESCO zapísané, ale aj navrhované na zápis do zoznamu UNESCO
- podpora manažmentu voľného času;
- podpora výstavby a obnovy lyžiarskych tratí, vodných mól, prístavísk a pod.;
- podpora veľkých projektov;
- a ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.

Jedným z hlavných kritérií na podporu vyššie uvedených aktivít je, aby „komplexné turistické programy s celoročným využitím“ organizovali fakultatívne výlety v SR, zabezpečili aktivity počas celého ročného obdobia (leto/zima) a vyhli sa tak sezónnosti.

Predpokladané formy štátnej pomoci:

- Schéma štátnej pomoci pre podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu do ucelených produktov cestovného ruchu.

V rámci horizontálnej pomoci bude formou rizikového kapitálu po schválení schém nepriamej štátnej pomoci realizovaná táto pomoc:

- Schéma štátnej pomoci na **poskytnutie záruk a poskytnutie bonifikácie úroku z úveru** pre podporu podnikateľov a zavádzania inovácií do priemyslu a služieb;
- Schéma štátnej pomoci rizikového kapitálu.

Tieto schémy nepriamej štátnej pomoci formou rizikového kapitálu budú spracované horizontálne za priority pre opatrenia 1.1., 1.4., 2.1.

SO/RO

Slovenská agentúra cestovného ruchu

Opatrenie č. 2.2 Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska

Účel:

Účelom tohto opatrenia je podpora propagácie slovenského cestovného ruchu doma i v zahraničí. Má prispieť k vytvoreniu priaznivého obrazu o Slovensku ako krajine cestovného ruchu s bohatým kultúrnym a historickým dedičstvom s množstvom prírodných krás aj pomocou dobudovania Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu (NUTIS). Opatrenie

priamo podporuje propagáciu Slovenska prostredníctvom subjektov verejného sektora a je nepriamo zamerané na podporu malých a stredných podnikateľov pri ich prezentácii na domacom i zahraničnom trhu, na tvorbu imidžu pri podnikaní v cestovnom ruchu.

Toto opatrenie zahŕňa:

- zlepšenie úrovne prezentácie Slovenska,
- dobudovanie jednotného informačného systému cestovného ruchu.

Výsledky:

- vytvorenie, naplnenie a aktualizácia informačných databáz pre potreby rozvoja kultúry a cestovného ruchu v rámci informačného systému SACR
- zvýšenie prezentácie v cestovnom ruchu na medzinárodných a domácich veľtrhoch a výstavách

Popis:

Slovensko je v súčasnosti málo známou krajinou, s potrebou budovania osobitného imidžu. Je málo známe na ázijských a amerických trhoch cestovného ruchu, ale aj v časti západnej Európy.

Zámerom je preto vytvoriť ucelenú stratégiu, nasledovanú programom intenzívnej propagácie. Snahou je aj vytvorenie informačného systému. Realizácia opatrenia bude orientovaná aj na spoluprácu s nositeľmi prezentácie na miestnej a regionálnej úrovni, využitie a zapojenie nových, resp. existujúcich turisticko-informačných kancelárií do uvedeného informačného systému. Nadstavbou NUTIS-u by mal byť aj rezervačný systém, resp. systém umožňujúci on-line prepojenie na potenciálnych turistov a poskytovateľov služieb cestovného ruchu, čo vytvorí podmienky pre samofinancovanie systému.

Kategórie intervencie:

55 – Propagácia prírodných krás

57 – Podpora pri zlepšovaní služieb cestovného ruchu

Oprávnené aktivity:

- rozvoj informačných služieb cestovného ruchu - pokračovania v tvorbe Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu, zber informácií do NUTIS-u TIK-mi, vytváranie a činnosť turisticko-informačných kancelárií a pod.;
- tvorba informačných a prezentačných materiálov, účasti na propagačných a prezentačných aktivitách cestovného ruchu, podpora prezentácie SR v zahraničí ako atraktívnej turistickej destinácie a pod.

Predpokladané formy pomoci

- priama formy podpory formou nenávratného finančného príspevku;

SO/RO:

Slovenská agentúra pre rozvoj cestovného ruchu

11.3. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Regionálneho operačného programu Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013

V súvislosti s podporou cestovného ruchu je stratégia Regionálneho operačného programu (ROP) zameraná na tie oblasti, ktoré najväčšmi prispievajú k posilňovaniu atraktivity SR a jej regiónov a najvýznamnejšie sa podieľajú na zvyšovaní ich konkurencieschopnosti. Stratégia ROP pre oblasť turizmu vychádza z Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, ktorá identifikuje územné aj tematické priority pre oblasť turizmu.

Stratégia ROP pre oblasť cestovného ruchu identifikuje nasledovné priority pre prijímateľov z verejného sektora:

a) z tematického hľadiska:

- podpora významných stredísk cestovného ruchu s celoročným využitím
- podpora kultúrno-poznávacieho a mestského turizmu

- podpora doplnkových aktivít zameraných na propagáciu regiónov a stredísk cestovného ruchu, podpora budovania partnerstiev a regionálnych klastrov medzi aktérmi cestovného ruchu a pod.

b) z územného hľadiska:

- územia s medzinárodným významom
- územia s národným významom
- územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región.

Na základe uznesenia vlády SR č. 1005/2006 sa podpora cestovného ruchu zo ŠF v programovom období 2007-2013 realizuje zvlášť pre prijímateľov z verejného sektora prostredníctvom ROP a podporu súkromného sektora prostredníctvom OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Uvedené rozdelenie predstavuje zároveň aj deliacu líniu medzi oboma operačnými programami. Relevantné využitie potenciálu SR a jej regiónov v oblasti turizmu je možné zabezpečiť koordináciou poskytovania podpory z oboch operačných programov. Posilnenie konkurencieschopnosti stredísk cestovného ruchu a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu nemôže byť obmedzené na intervencie výlučne do verejného alebo len súkromného sektora. Aktérmi cestovného ruchu sú zástupcovia oboch sektorov, a preto je stratégia oboch operačných programov komplementárna.

OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast prispieva k zvyšovaniu úrovne poskytovaných služieb v turizme, k ich rozširovaniu a posilňovaniu ich celoročného charakteru a k vytváraniu pracovných miest v cestovnom ruchu. Okrem zariadení cestovného ruchu, ktoré sú vo vlastníctve podnikateľských subjektov, je nezanedbateľným faktorom konkurencieschopnosti aj príľahlá verejná infraštruktúra, ktorá je vo vlastníctve územných samospráv (orientačné tabule, parkoviská, chodníky, verejné priestranstvá, sociálne zariadenia, cyklotrasy, odpočívadlá turistické a informačné kancelárie a pod.). Prvky uvedenej infraštruktúry priamo negenerujú zisk, ale poskytujú doplnkové služby v turizme, zlepšujú informovanosť návštevníkov a zvyšujú atraktivitu prostredia. Na základe uvedenej stratégie sú vytvorené podmienky na podporu územných samospráv v rámci ROP v súvislosti s verejnou infraštruktúrou a podporu podnikateľských subjektov ako prevádzkovateľov zariadení v cestovnom ruchu v rámci OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

Vyššie uvedené tematické a územné priority sú pre oblasť cestovného ruchu smerodajné pre stratégiu ROP a OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Realizačné mechanizmy koordinácie podpory verejného a súkromného sektora prostredníctvom oboch programov sú založené na výbere konkrétnych stredísk cestovného ruchu. Ich konkurencieschopnosť sa podporí koordinovanými intervenciami pre prijímateľov z verejného a súkromného sektora. Spolupráca oboch riadiacich orgánov je založená na príprave spoločných výziev na predkladanie projektov, na výmene informácií a vzájomnou účasťou zástupcov oboch riadiacich orgánov na procese výberu podporovaných operácií. Podpora projektov, ktoré naplňajú priority v zmysle Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, významne prispeje k využitiu potenciálu SR a jej regiónov v tejto oblasti.

Doplnkové aktivity realizovateľné samostatne v rámci ROP predstavuje podpora územných regionálnych samospráv formou prezentácie cestovného ruchu na regionálnej úrovni, posilnenie spolupráce a partnerstva jednotlivých aktérov v oblasti cestovného ruchu, podpora budovania partnerstiev a regionálnych klastrov (forma spolupráce územnej samosprávy, výskumnej inštitúcie a súkromného sektoru, ktorí vzájomne využívajú produkty a služby a môžu tiež zúžitkovať inovácie podobného charakteru v rámci svojej činnosti) a pod. Aplikovaním princípu tematickej a územnej koncentrácie (s ohľadom na regionalizáciu cestovného ruchu) je stratégia smerovania intervencií do oblasti cestovného ruchu prostredníctvom ROP definovaná nasledovne:

- podpora verejnej mikroinfraštruktúry cestovného ruchu príľahlej ku komplexným strediskám cestovného ruchu s celoročným využitím a to v územiach zadefinovaných ako územia s

medzinárodným a národným významom z územiach v regióne vyššej kategórie ako príslušný región,

- podpora doplnkových aktivít zameraných na propagáciu regiónov a stredísk cestovného ruchu,
- podpora budovania partnerstiev medzi aktérmi cestovného ruchu a regionálnych klastrov (forma spolupráce územnej samosprávy, výskumnej inštitúcie a súkromného sektoru, ktorí vzájomne využívajú produkty a služby a môžu tiež zúžitkovať inovácie podobného charakteru v rámci svojej činnosti).

Cieľ a zameranie prioritnej osi 3 ROP

Cieľ prioritnej osi 3 ROP: Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a rozvoja turizmu

Napĺňanie cieľa prioritnej osi 3 ROP je realizované prostredníctvom nasledovných skupín aktivít:

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni (galérií, knižníc a múzeí)
- revitalizácia nevyužitých, resp. nevhodne využitých nehnuteľných kultúrnych pamiatok v území vo vlastníctve verejného sektora s využitím na rozšírenie činnosti pamäťových a fondových inštitúcií a ich využitia v kultúrno-poznávacom turizme, v odôvodnených a výnimočných prípadoch je možné revitalizované pamiatky využívať na kultúrno-spoločenské a osvetové účely
- obstaranie vybavenia pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni a kultúrno-spoločenských a osvetových zariadení v nadväznosti na ich rekonštrukciu, rozširovanie a modernizáciu
- podpora nekomerčnej verejnej infraštruktúry (verejné priestranstvá, parkoviská, orientačné tabule, chodníky, odpočívadlá, verejné WC atď.) priľahlej k strediskám cestovného ruchu s celoročným využitím v územiach s medzinárodným a národným významom a územiach v regióne vyššej kategórie ako príslušný región
- podpora prezentácie cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni, vytváranie a podpora existujúcich turisticko-informačných kancelárií, vytváranie partnerstiev na úrovni samospráv a súkromného sektora a regionálnych klastrov
- podpora tvorby ucelenej ponuky produktov cestovného ruchu s dôrazom na efektívne využitie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom prípravy kultúrno-poznávacích turistických trás na územiach s medzinárodným a národným významom a územiach v regióne vyššej kategórie ako príslušný región.

Intervencie v rámci prioritnej osi 3 ROP sú zamerané na posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a rozvoj turizmu prostredníctvom podpory pamäťových a fondových inštitúcií, fondu nevyužitých, resp. nevhodne využitých nehnuteľných kultúrnych pamiatok, podpory stredísk cestovného ruchu s celoročným využitím v zmysle stratégie navrhutej ROP v kapitole 4. Súčasťou podpory sú aj doplnkové neinvestičné aktivity zamerané na propagáciu regiónov a posilňovanie partnerstiev medzi aktérmi rozvoja turizmu.

Transformačný proces v uplynulých rokoch ovplyvnil aj inštitúcie vykonávajúce činnosť v oblasti kultúry. Ich počet je v porovnaní s ostatnými zariadeniami občianskej vybavenosti nižší, napriek tomu aj táto oblasť bola postihnutá nedostatkom kapitálových investícií. Rovnako ako pri zariadeniach občianskej infraštruktúry analyzovaných v predchádzajúcich častiach, aj v oblasti kultúry je výrazným problémom jednotlivých zariadení ich stavebno-technický stav. Mnohé z uvedených zariadení musia zabezpečovať technické podmienky na zachovanie zbierkového prípadne knižničného fondu a mnohé sídlia v pamiatkovo chránených objektoch.

Potenciál cestovného ruchu Slovenska je rozsiahly, pokrývajúci takmer všetky rozhodujúce formy a druhy cestovného ruchu. Územie cieľa Konvergenencie disponuje najmä v hospodársky menej rozvinutých regiónoch nevyužitým potenciálom využitia kultúrneho a prírodného dedičstva. Intervencie v rámci prioritnej osi 3 ROP prispievajú k zachovaniu kultúrneho dedičstva a jedinečnosti regiónov a k posilňovaniu ich atraktivity pre návštevníkov.

Charakter oprávnených intervencií daný stratégiou ROP pre posilňovanie kultúrneho dedičstva prostredníctvom podpory infraštruktúry pamäťových a fondových inštitúcií a revitalizáciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok je:

- intervencie do stavebných objektov zamerané na odstránenie nevyhovujúceho stavebno-technického stavu a na odstránenie ich vybavenia
- podpora aktivít na odstránenie nevyhovujúcich podmienok pre imobilných užívateľov a zníženie vysokej energetickej náročnosti prevádzky s ohľadom na špecifiká nehnuteľných kultúrnych pamiatok
- podpora verejných knižníc v zriaďovateľskej pôsobnosti miestnych a regionálnych samospráv pričom je smerovaná do inovačných a kohéznych pólů rastu
- revitalizácia nevyužitých pamiatkových objektov v území. Prioritne by mali byť podporované pamiatky charakterizované zlým stavebo-technickým stavom, avšak majú potenciál využitia v rámci pamäťových a fondových inštitúcií, resp. cestovného ruchu (napr. rozšírenie expozícií galérií a múzeí v zriaďovateľskej pôsobnosti územných samospráv, budovanie kultúrno-tematických trás, obnova technických pamiatok a ich sprístupnenie verejnosti a pod.). V odôvodnených a výnimočných prípadoch podpora nehnuteľných kultúrnych pamiatok v kohéznych póloch rastu a vo vlastníctve verejného sektora s ich alternatívnym využitím na kultúrno-spoločenské a reprezentačné sály, expozície obecných a regionálnych dejín a pamätihodností, obrazáreň alebo výstavná sieň, miestny archív alebo kultúrne centrum, zariadenia na uskutočňovanie záujmovo-umeleckej činnosti a amatérskych aktivít
- podpora kultúrno-poznávacích trás a podpora miestneho kultúrneho cestovného ruchu v oblastiach zadaných ako územia s medzinárodným a národným významom a územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región podľa Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2013.

Pri podpore nevyužitých, resp. nevhodne využitých pamiatkových objektov v územnej oblasti je nevyhnutným predpokladom získania podpory preukázanie súladu s existujúcimi stratégiami a koncepciami na miestnej a regionálnej úrovni, splnenie platných legislatívnych podmienok na prevádzkovanie konkrétneho zariadenia, preukázania dlhodobej finančnej udržateľnosti zariadenia a prijatie záväzkov na zachovanie dlhodobého účelového využitia intervencie. Intervencie ROP nie sú zamerané na samostatné zakonzervovanie nehnuteľných kultúrnych bez následného využitia. Zámerom ROP je podporiť obnovu a ochranu nehnuteľného pamiatkového fondu prostredníctvom trvalého a aktívneho využívania v prospech rozvoja príslušného regiónu. Charakter oprávnených intervencií daný stratégiou ROP je pre oblasť cestovného ruchu:

- podpora verejnej mikroinfraštruktúry cestovného ruchu príľahlej ku komplexným strediskám cestovného ruchu s celoročným využitím v územiach zadaných ako územia s medzinárodným a národným významom a územiach v regióne vyššej kategórie ako príslušný región
- podpora doplnkových aktivít zameraných na propagáciu regiónov a stredísk cestovného ruchu
- podpora budovania partnerstiev medzi aktérmi cestovného ruchu a regionálnych klastrov (forma spolupráce územnej samosprávy, výskumnej inštitúcie a súkromného sektora, ktorí vzájomne využívajú produkty a služby a môžu tiež uplatňovať inovácie podobného charakteru v rámci svojej činnosti).

Miesto realizácie projektov v rámci prioritnej osi 3 ROP

Intervencie v rámci prioritnej osi 3 ROP sú na území cieľa Konvergencia smerované:

1. v prípade knižníc do inovačných pólů rastu, v prípade galérií a múzeí do inovačných a kohéznych pólů rastu
2. mimo pólů rastu, a to v nasledovných prípadoch:
 - a) ak ide o nevyužitú, resp. nevhodne využitú nehnuteľnú kultúrnu pamiatku v území, ktorej podpora formou rozšírenia činnosti pamäťovej a fondovej inštitúcie má potenciál napojenia na trasy kultúrno-poznávacieho turizmu (územia s medzinárodným a národným významom

a územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región v zmysle Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013).

- b) v prípade projektov zameraných na verejnú infraštruktúru príslušnú k významným strediskám turizmu, ktorých lokalizácia mimo pólov rastu je daná využitím prírodných podmienok v území (územia s medzinárodným a národným významom a územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región v zmysle Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013).

Podmienkou smerovania intervencií mimo pólov rastu je preukázanie trvalej udržateľnosti a splnenie všetkých legislatívnych podmienok pre realizáciu projektu.

Oprávnení prijímatelia v rámci prioritnej osi 3 ROP

Oprávnenými prijímateľmi v rámci prioritnej osi 3 ROP sú územné samosprávy ako zriaďovateľ pamäťových a fondových inštitúcií, vlastníci nevyužitých, resp. nevhodne využitých nehnuteľných kultúrnych pamiatok a aktéri rozvoja cestovného ruchu.

Zdôvodnenie prioritnej osi 3 ROP

Prioritná os 3 ROP je zameraná na posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a rozvoja turizmu na území cieľa Konvergencia v podmienkach SR. Ako vyplýva z analytickej časti ROP, situácia v uvedenej oblasti je v súčasnosti poznačená dlhodobým poddimenzovaním kapitálových investícií zo strany zriaďovateľov príslušných typov zariadení, resp. ich predchodcov. Dôsledkom uvedeného stavu je neuspokojivý technický stav využívaných stavebných objektov, nevyhovujúce podmienky na uchovávanie knižničného a zbierkového fondu, v mnohých prípadoch morálna a fyzická zastaranosť vnútorného vybavenia a príslušných technických zariadení. Na základe analýzy súčasného stavu možno konštatovať, že v budúcnosti bude infraštruktúra pamäťových a fondových inštitúcií orientovaná na digitalizáciu a sprístupňovanie knižničného ale aj zbierkového fondu prostredníctvom IKT. Z uvedeného dôvodu nebude prostredníctvom ROP realizovaná podpora budovania nových zariadení. Je však nevyhnutné stabilizovať stavebno-technický stav v súčasnosti využívaných objektov a klásť dôraz aj na ich debarierizáciu.

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim kvalitu života obyvateľov a atraktivitu územia jednotlivých regiónov je zveľadené kultúrne a historické dedičstvo v podobe revitalizovaných nehnuteľných kultúrnych pamiatok v území. Intervencie je nevyhnutné smerovať predovšetkým do nevyužívaných, resp. nevhodne využívaných pamiatkových objektov, ktoré v minulosti plnili významné hospodárske, spoločenské a kultúrne funkcie typu kúrie, kaštiele, meštianske domy ako i do obnovy a regenerácie príslušných historických parkov. Vzhľadom na transformačný proces ekonomiky SR nepredstavovali nevyužívané objekty vo vlastníctve verejného sektora prioritu pri alokovaní obmedzených kapitálových zdrojov na opravu a údržbu. Zámerom je zlepšiť technický a prevádzkový stav budov, s dôrazom na uplatnenie tradičných technológií a postupov pri ich.

Revitalizácia uvedených pamiatkových objektov je spojená s ich využitím ako rozšírených expozícií pamäťových a fondových inštitúcií s možnosťou apojenia na kultúrno-poznávacie trasy. Alternatívne využitie uvedených objektov sa spája s kultúrno-spoločenskými funkciami typu koncertných a reprezentačných sál, expozícií obecných a regionálnych dejín a pamätihodností, obrazárň alebo výstavných siení, miestnych archívov alebo kultúrnych centier, osvetových zariadení a pod.

Cestovný ruch je chápaný ako faktor hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov prinášajúci možnosti pre vytváranie pracovných príležitostí a zdroje príjmu rozpočtov miestnych samospráv. Ide o veľmi špecifické odvetvie s priestorom pre mnoho rôznorodých aktivít. Intervencie ROP sú smerované na realizáciu projektov s dôrazom na doplnkové služby v turizme, pre komplexné využitie potenciálu cestovného ruchu v príslušnom regióne. Rozvojom ucelených produktov si Slovensko zachová jedinečnosť a originalitu, čo prispeje k zvyšovaniu návštevnosti a k zmierňovaniu regionálnych rozdielov krajiny. Podporu je potrebné smerovať aj do projektov na zlepšenie priestorovej informovanosti účastníkov cestovného ruchu a skvalitnenia informačných

a prezentačných služieb, celoročného využitia stredísk cestovného ruchu, konferenčného cestovného ruchu a pod.

11.4. Podpora z Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Európskeho zoskupenia územnej spolupráce – cezhraničná spolupráca - na programovacie obdobie 2007-2013

11.4.1. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika

Cezhraničný región má vytvorené prírodné, kultúrne, ekonomické a sociálne predpoklady pre rozvoj takmer všetkých druhov vnútrozemského turizmu. Cestovný ruch patrí dlhodobo na oboch stranách hranice k službám s prebytkovou bilanciou. Spoločným problémom vývoja cestovného ruchu patrí v oboch krajinách pokles, alebo stagnácia domácich návštevníkov, ktorú možno s menšími rozdielmi pozorovať od roku 2000 (zdroj: štatistika cestovného ruchu v ČR - <http://www.czechtourism.cz/>, v SR - <http://www.economy.gov.sk/index/go.php?id=57>). Táto tendencia je výraznejšia hlavne v slovenskej časti regiónu. Pozitívny trend mierneho rastu počtu domácich a zahraničných návštevníkov je od roku 2002 (posledné dáta za 2005) zaznamenaný iba v turisticky najvýkonnejšom regióne ČR, Juhomoravskom kraji (oproti 2002 sa počet zahraničných návštevníkov/rok zvýšil o 85 500, domácich o viac ako 75 tisíc) a v SR v Žilinskom kraji (proti 2001 sa priemerný počet zvýšil o 84 101 návštevníkov/rok).

Na území je množstvo kultúrnych a historických pamiatok celoštátneho aj medzinárodného významu a koná sa tu množstvo významných tradičných kultúrnych a športových akcií. Spoločnou základňou pre rozvoj turizmu sú stredom územia vedúce paralelné turistické prúdy v smere sever – juh, pričom hraničné pohorie vnútorného karpatského oblúka (Bílé - Biele Karpaty, Javorníky a Beskydy) medzi nimi tvorí predel, ale zároveň aj spoločné turistické a rekreačné ciele. Dôsledkom toho, že sa územím v povodí riek Moravy a Odry ťahne hlavná sídelná a dopravná os regiónu, je toto územie cieľom víkendovej rekreácie obyvateľov z väčších miest a miestom pre rozvoj cestovného ruchu

Najčastejšími zahraničnými návštevníkmi na oboch stranách hraníc regiónu sú hlavne turisti zo susednej krajiny, tzn. že sa zvyšuje podiel slovenských a českých turistov v prihraničnom území. Ročne prechádzajú či navštevujú región desiatky tisícov zahraničných návštevníkov, ale efekt, vyjadrený napríklad tržbami z pobytov, je zatiaľ veľmi malý. Veľký rozvoj zaznamenáva cykloturistika. V porovnaní s ostatnými regiónmi má cezhraničný región určitý náskok v budovaní značenia cyklotrás (najmä množstvo, dĺžka a ich prepojenie so susedným Poľskom a Rakúskom). Spoločným problémom vývoja cestovného ruchu je v oboch krajinách pokles, alebo stagnácia domácich návštevníkov. Tento trend možno s menšími rozdielmi pozorovať od roku 2000. Táto tendencia je výraznejšia hlavne v slovenskej časti regiónu. Pozitívny trend mierneho rastu počtu domácich a zahraničných návštevníkov je od roku 2002 zaznamenaný iba v turisticky najvýkonnejšom regióne ČR, v Juhomoravskom kraji a v SR v Žilinskom kraji.

Dlhodobým a nezlepšujúcim sa problémom ani v turisticky najvýkonnejších regiónoch cieľového regiónu je nízka efektívnosť služieb cestovného ruchu, predovšetkým využitie stálych lôžok v regióne. Ani v regiónoch Juhomoravského a Žilinského kraja nedosahuje ani 28%. (MSK-22,3%, ZLK-30,5, JMK-26,0% v roku 2005), (ZAK-28%, TTK-30,3%, TNK-32,0%). Problém nedostatočného využitia potenciálu rozvoja cestovného ruchu v celom cieľovom regióne nespočíva v nedostatočnom počte ubytovacích zariadení, ale predovšetkým v ich kvalite, kvalite základnej a sprievodnej turistickej infraštruktúry, nedostatočná kvalita a marketing služieb cestovného ruchu. Na území regiónu chýbajú hotely päťhviezdičkovej kategórie. Iba jeden je v Moravskosliezskom kraji. Hotely vyššej kategórie sú zastúpené v menšej miere v najväčších mestách regiónu. V regióne sú zastúpené hotely nižších kategórií a penzióny, turistické ubytovne, kempy. Aj keď úroveň ich ponuky aj vybavenia postupne stúpa, je stále pre rozvoj cestovného ruchu v regióne nedostačujúca (tiež vzhľadom na lôžkovú kapacitu).

Pre Cieľ Európska územná spolupráca v slovensko-českom pohraničí sú za oblasti pre podporu z fondov EÚ považované oblasti na administratívnej úrovni NUTS III pozdĺž hranice. **Oprávnené regióny Slovenskej republiky:** Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Žilinský kraj. **Oprávnené regióny Českej republiky:** Juhomoravský kraj, Moravskosliezsky kraj, Zlínsky kraj. Pri podpore rozvoja cestovného ruchu je potrebné pri všetkých projektoch eliminovať, resp.

zmierniť konflikt medzi rozvojom cestovného ruchu a ochranou životného prostredia Medzi indikatívne aktivity možno zaradiť:

- podpora rozvoja kooperačných sietí verejnoprávnych, hospodárskych a občianskych aktérov, ktoré sa budú zaoberať individuálnymi tematickými aktivitami v podporovaných oblastiach;
- rozvoj spoločných systémov vzdelávania
- investície do cezhraničnej infraštruktúry cestovného ruchu, zvyšovanie kvality turistických služieb a rozvoj ich spoločného marketingu;
- organizovanie spoločných cezhraničných podujatí v oblasti cestovného ruchu a kultúry, výmeny poznatkov;
- podpora vytvárania spoločných produktov kultúry, cestovného ruchu a tradičných remesiel;
- podpora spoločného záchranného systému;
- podpora malých projektov s cezhraničným charakterom v rámci Fondu mikroprojektov

Prioritná os	Príspevok Spoločenstva	Národné financovanie	Indikatívne rozdelenie národného financovania		Celkom finančné prostriedky Miera spolufinancovania		
			Národné verejné zdroje	Národné súkromné zdroje		Príspevo k EIB	Príspevok z ďalších fondov
1. Podpora sociokultúrneho a hospodárskeho rozvoja cezhraničného regiónu a spolupráce	50 079 676	8 837 590	8 837 590	58 917 266	0,85	353 503	

Prioritná os	Aktivity na podporu rozvoja v prihraničnom regióne
1. Podpora sociokultúrneho a hospodárskeho rozvoja cezhraničného regiónu a spolupráce	• investície do cezhraničnej infraštruktúry turizmu, zvyšovanie kvality turistických služieb a rozvoj ich spoločného marketingu • organizovanie spoločných cezhraničných podujatí v oblasti turizmu a kultúry, výmeny poznatkov • podpora vytvárania spoločných produktov kultúry, turizmu a tradičných remesiel

Oba členské štáty sa dohodli, že **úlohy Riadiaceho orgánu programu** bude vykonávať Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

11.4.2. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúska republika

Strategickým cieľom operačného programu cezhraničnej spolupráce medzi Rakúskom a Slovenskou republikou na obdobie 2007-2013 je vybudovať región so živými a na znalostiach založenými ekonomikami, sociálne a environmentálne atraktívny, ktorý bude zohrávať dôležitú úlohu medzi európskymi metropolitnými regiónmi. Rakúsko-Slovenský prihraničný región pozostáva z nasledovných NUTS III regiónov: **Rakúska republika:** Weinviertel, Wiener Umland-Nordteil, Wiener Umland-Südteil, Nordburgenland, Viedeň (hlavná programová oblasť) a susedné (hraničiacie) regióny Waldviertel, Mostviertel-Eisenwurzen, Sankt Pölten, Niederösterreich-Süd a Mittelburgenland. **Slovenská republika:** VÚC Bratislava a VÚC Trnava.

Prostredníctvom dlhoročnej spolupráce sa vytvorilo množstvo cezhraničných **cyklotrás** v trojstrannom regióne medzi Rakúskom, Slovensko a Maďarskom. Cyklotrasa pozdĺž rieky March/Moravy a medzinárodná Dunajská cyklotrasa sú osobitne dôležité pre turizmus v rakúsko-

slovenskom prihraničnom regióne. Na rakúskej a slovenskej strane hraníc sa vybuďovali rôzne vedľajšie cesty (napr. na Slovensku trasa do Karpát, Moravská cyklotrasa) ako doplnok k Dunajskej cyklotrase, ktorá sa takto zatriktívníla pre turistov. Plánuje sa ďalší rozvoj siete cyklotrás (v spolupráci s Maďarskom), čo tiež zahŕňa ďalšiu integráciu národných prírodných chránených oblastí (ďunajské lužné lesy, Neziderské jazero, moravské lužné lesy, Malé Karpaty, atď').

Strategickým cieľom operačného programu cezhraničnej spolupráce medzi Rakúskom a Slovenskou republikou na obdobie 2007-2013 je vybudovať región so živými a na znalostiach založenými ekonomikami, sociálne a enviromentálne atraktívny, ktorý bude zohrávať dôležitú úlohu medzi európskymi metropolitnými regiónmi. Dve tématické priority programu boli definované tak, aby priamo prispeli k dosiahnutiu celkového strategického cieľa programu a obe sú založené na vybudovaní a rozvoji udržateľných sietí spolupráce:

Priorita 1: Znalostný región a ekonomická súťaživosť (podľa Lisabonskej stratégie)

Priorita 2: Dostupnosť a trvalo udržateľný rozvoj (Gothenburgský prístup)

Cieľom prioritnej osi je vybudovať cezhraničnú inovatívnu a vzdelanostnú ekonomiku založenú na kultúrnom dedičstve a sociálnej inklúzii. Stratégia prioritnej osi 1 sa zameriava na rozvoj medzinárodne orientovanej, inovatívnej a znalostnej regionálnej ekonomiky, ktorá stimuluje vzdelávanie, spoluprácu a inovácie ako najefektívnejšie faktory pre odpoveď na proces globalizácie a prekonanie bariér pre intenzifikovanie spolupráce. **V rámci priority 1 – Opatrenie: Kultúrna spolupráca a spolupráca v cestovnom ruchu** sa stala čoraz dôležitejším faktorom s ohľadom na rozvoj zamestnanosti, reštrukturalizáciu miest a impulzom pre rozličné sektory výroby a služieb. Aktivity v tejto oblasti slúžia na podporu úlohy kultúrnej oblasti ako súčasť demokratického vývoja EU, umožnenie vytvárania spoločných kultúrnych iniciatív ale aj ako kritické verejné fóra. Toto zahŕňa proaktívny prístup k (kultúrnej) diverzite, toleranciu a predchádzanie konfliktom a aktívne zaoberanie sa problematikou sociálnych zmien, znalostnej spoločnosti, vzdelávania, migrácie a globalizácie. Oblasť kultúry rovnako poskytuje širokú paletu príležitostí na posilňovanie spolupráce v prihraničnom regióne a dopĺňa a úzko súvisí s intervenciami v iných oblastiach, napr. vzdelávaní, rozvoji ľudských zdrojov a turizme.

Cieľom je priblížiť komunity na obidvoch stranách hranice prostredníctvom objavovania iných kultúr a kultúrnych hodnôt. Očakáva sa podpora vzájomnej tolerancie, princípy multikulturality a akceptovanie menšín ako dôležitej súčasť znalostnej a nezaujatej spoločnosti, ktorá sa zaoberá kultúrnou diverzitou. Dôraz sa bude klásť na intenzifikáciu spolupráce a prepojenia medzi organizáciami aktívne pôsobiacimi v oblasti kultúry zameranými na široký rozsah cieľových skupín v prihraničnom regióne. Špecifickú pozornosť si zasluhuje vytvorenie udržateľných kultúrnych sietí a platforiem zahrňujúcich verejné, poloverejné a súkromné inštitúcie schopné poskytovať v dlhodobom výhľade vysoko kvalitné produkty a služby. Výmena informácií, skúseností a transfer know-how (v oblasti manažmentu, kompetencií a inovatívnych prístupov, atď.) medzi kultúrnymi organizáciami a operátormi zohráva významnú úlohu pri rozvoji kapacít v tomto sektore. Existujúce potreby organizácií je tiež možné pokryť prostredníctvom komplexných informácií a poradenských služieb ponúkaných organizáciám a inštitúciám aktívne pôsobiacim v oblasti kultúry. Vznikajúci integrovaný (kohézny) rakúsko-slovenský prihraničný región vyvoláva potrebu formulovania spoločných stratégií a politik pre efektívne reagovanie na výzvy globálnej ekonomiky aj v oblasti kultúry. Hlavným kritériom by mala byť udržateľnosť operácií vychádzajúcich zo správne definovaného konceptu.

Vychádzajúc z dôležitosti cestovného ruchu v rámci regiónu a širokého rozsahu existujúcich turistických a rekreačných zariadení sa **spolupráca v turizme považuje za základňu pre rozvoj cezhraničných aktivít**. Avšak prihraničný región ešte stále poskytuje príležitosti pre lepšie využitie turistického potenciálu, ktorý predstavuje dôležitú výzvu z perspektívy cezhraničných aktivít. Vertikálne a horizontálne rozširovanie (rozšírenie a prehĺbenie) spolupráce prinesie nové príležitosti pre ponúknuť nových a kvalitnejších produktov zodpovedajúcich meniacim sa potrebám a požiadavkám klientov. Úzka spolupráca a budovanie sietí bude rozhodujúce pre rozvoj spoločných

stratégií pre propagáciu prihraničného regiónu a jeho lokalít ako atraktívnych destinácií. Spoločný marketing destinácií sa bude zameriavať na potenciálnych klientov tak mimo prihraničných regiónov ako aj obyvateľov regiónu. Doplnkové aktivity sa budú zameriavať na ďalší rozvoj turistických a rekreačných zariadení v regióne (napr. interregionálne cyklotrasy, plavebné aktivity). Okrem toho bude podporovaná propagácia kultúrneho dedičstva vrátane renovácie pamätihodností, avšak aktivity budú mať pilotný charakter a mali by vykazovať zhodu s príslušnými rozvojovými stratégiami.

Finančný plán – celkové finančné alokácie pre celé programové obdobie (v Eurách)

	Komunitné financovanie	Národné súkromné financovanie	Celkové financovanie	Miera spolufinancovania	Príspevky EIB	Ostatné financovanie	
	Národné verejné financovanie						
Prioritná os 1 ERDF	27 193 987	4 798 939	-	31 992 926	85%	-	-

Prioritná os	Aktivity na podporu rozvoja v prihraničnom regióne
A1.2 Kultúrna spolupráca, spolupráca v cestovnom ruchu	1. Učiaci sa/ znalostný región a ekonomická konkurencieschopnosť

11.4.3. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarská republika

Hlavnou atrakciou v oblasti turizmu je v celom prihraničnom regióne prírodná krajina. Pozdĺž rieky Dunaj (v oboch krajinách) a rieky Tisa sa citeľne zvýšila popularita vodného turizmu, napriek tomu stále nedostatočne využívaného. Na oboch stranách programového územia sa nachádzajú turistické destinácie v horských oblastiach. Okrem toho sa tu nachádza niekoľko významných lokalít kultúrneho dedičstva, spolu s mestami, ktoré majú kultúrne – historický význam - Sopron, Pannonhalma, Győr, Esztergom, Visegrád, Szentendre, Budapešť, Vác, Eger, Sáropatak atď. v Maďarsku a Trnava, Bratislava, Komárno, Nitra, Kremnica, Banská Štiavnica, Banská Bystrica, Spišská Nová Ves, Rožňava, Kežmarok, Levoča, Bardejov, Košice atď. na Slovensku. Najnavštevovanejším miestom cezhraničného regiónu je Budapešť. Hlavné mesto charakterizuje 41% z celkového počtu návštevníkov (2004). V roku 2004 strávili návštevníci v Budapešti viac ako 6000 turistických nocí. Nachádza sa tu veľké množstvo zdrojov termálnych a minerálnych vôd. Ľudia, ktorí majú záujem o modernú zdravotnú starostlivosť majú možnosť navštíviť strediská zdravotnej starostlivosti v Maďarsku aj na Slovensku (Győr, Gabčíkovo, Dunajská Streda, Budapešť, Eger, Mezőkövesd, Miskolc atď.). Programové územie zahŕňa tiež niekoľko vinárskych regiónov - Sopron, Eger, Tokaj a ich blízke okolie. Úroveň rozvoja turistickej infraštruktúry a ponuka programov je štandardná. V súčasnosti aj napriek tomu, že v oblasti turizmu nastáva rozvoj, stále je obmedzený. Cezhraničný turizmus medzi dvomi zúčastnenými krajinami a ich regiónmi sa takisto nachádza pod hranicami svojho potenciálu. Prírodné hodnoty územia predstavujú dobrý základ pre takzvaný “ekoturizmus”: (sledovanie vtákov, ekoaktivity, atď.). Približne 5 miliónov turistov strávilo v roku 2004 v programovej oblasti viac ako 15 miliónov nocí, zatiaľ čo kapacita turistického ubytovania bola približne 188 752 lôžok.

Programová oblasť pozostáva z nasledovných regiónov v **Maďarskej republike**: Győr – Moson – Sopron; Komárom – Esztergom; Pest+ Nógrád; Heves; Borsod – Abaúj – Zemplén; Szabolcs – Szatmár – Bereg; Budapest a samoprávnych krajov v **Slovenskej republike**: VUC Bratislava; VUC Trnava; VUC Nitra; VUC Banská Bystrica; VUC Košice.

Oblasť podpory z EFRR z prioritnej Osi 1 – Hospodárstvo a spoločnosť a opatrenia 1.3 **Spoločná podpora turizmu** je zameraná na spoločný rozvoj produktov rozvoja cestovného ruchu so zameraním sa na:

- Rozvoj turistických atrakcií a súvisiacich zariadení infraštruktúry, vrátane infraštruktúry kultúrnych pamiatok previazaných na spoločné kultúrne dedičstvo národov programového územia s využitím v kultúrno-poznávacom CR, (vrátane pešej turistiky, vidieckej turistiky a jazdeckých chodníkov, parkovacích miest v blízkosti turistických atrakcií a spoločných turistických chodníkov) súvisiacej so spoločnými turistickými produktmi.
- Zriadenie inštitúcií spoločného manažmentu destinácií prostredníctvom spolupráce a sieťovania medzi existujúcimi turistickými organizáciami.
- Propagácia, marketing a predaj - so špeciálnym dôrazom na on-line propagáciu spoločných produktov turizmu za účelom podpory rastu počtu návštevníkov regiónu z domácich aj medzinárodných trhov (zlepšenie viacjazyčného toku informácií v turizme, návrhy a príprava informačných brožúr pre návštevníkov, letákov, tabúl a informačných značiek v oboch krajinách, vývoj interaktívnych internetovských stránok a systémov on-line rezervácií, databázy turistických zariadení).

Riadiacim orgánom je určená **Národná Rozvojová Agentúra** so sídlom v Budapešti, ktorá zodpovedá za koordináciu programu a je považovaná za rámcovú inštitúciu pre plánovanie a implementáciu programu.

11.4.4. Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Poľská republika

Poľsko-slovenské prihraničné územie má všetky predpoklady k rozvoju a využitiu aktivít spojených s odpočinkom, turistikou, ekoturistikou a agroturistikou. Bohaté prírodné prostredie, kultúrne dedičstvo, pozitívny obraz územia a turistické infraštruktúra otvárajú nové možnosti pre rozvoj celoročnej turistiky a rekreácie, čo je podporené aj početnými strediskami zimných športov, ktoré sa nachádzajú v tejto oblasti. Napriek tomu, okrem oblastí a miest dobre pripravených pre turistiku a odpočinok, nachádzajúcich sa hlavne v západnej časti územia, sú tu aj oblasti, kde je turistická infraštruktúra slabo rozvinutá. V prihraničnej oblasti naďalej existujú miesta, kde sa vyskytuje veľký, ale nevyužitý potenciál pre rozvoj turistiky. Týka sa to hlavne východnej časti územia, kde prírodné podmienky, historické objekty a iné turistické atrakcie nie sú stále plne využívané. Na podporovanom území sa nachádzajú početné renomované kúpele, ale ich štandard nie je vždy prispôsobený úrovni štandardov EÚ. Medzinárodné kultúrne a športové podujatia tvoria podstatný rozmer cezhraničnej spolupráce. Festivaly, súťaže, výstavy a folklórne podujatia prispievajú k nadväzovaniu priamych kontaktov medzi miestnymi komunitami a samosprávami Poľskej a Slovenskej republiky.

Oblasť slovensko-poľského pohraničia zahŕňa plochu 38 096 km² (22 314 km² na poľskej strane a 15 782 km² na slovenskej strane). Dĺžka štátnej hranice Poľskej republiky so Slovenskou republikou je 541 km, čo predstavuje 15,40 % z celkovej dĺžky hraníc Poľska a 39,93 % z celkovej dĺžky hraníc Slovenskej republiky. Programové územie tvoria nasledujúce územné jednotky úrovne NUTS III a NUTS IV:

V **Poľskej republike** hranice – NUTS III (subregióny): bielsko-bialski, nowosądecki, krośniensko-przemyski a NUTS IV (okresy):

- oświęcimski (subregión krakowsko-tarnowski – NUTS III),
- pszczyński (subregión centrálnej śląski (sliezsky) – NUTS III),
- rzeszowski a Rzeszów grodzki (subregión rzeszowsko-tarnobrzeski).

V **Slovenskej republike** hranice – NUTS III (regióny) Žilinský kraj a Prešovský kraj.

Poľsko-slovenské prihraničné územie má všetky predpoklady k rozvoju a využitiu aktivít spojených s odpočinkom, turistikou, ekoturistikou a agroturistikou. Bohaté prírodné prostredie, kultúrne dedičstvo, pozitívny obraz územia a turistické infraštruktúra otvárajú nové možnosti pre

rozvoj celoročnej turistiky a rekreácie, čo je podporené aj početnými strediskami zimných športov, ktoré sa nachádzajú v tejto oblasti. Napriek tomu, okrem oblastí a miest dobre pripravených pre turistiku a odpočinok, nachádzajúcich sa hlavne v západnej časti územia, sú tu aj oblasti, kde je turistická infraštruktúra slabo rozvinutá. V prihraničnej oblasti naďalej existujú miesta, kde sa vyskytuje veľký, ale nevyužitý potenciál pre rozvoj turistiky. Týka sa to hlavne východnej časti územia, kde prírodné podmienky, historické objekty a iné turistické atrakcie nie sú stále plne využívané. Na podporovanom území sa nachádzajú početné renomované kúpele, ale ich štandard nie je vždy prispôsobený úrovni štandardov EÚ. Medzinárodné kultúrne a športové podujatia tvoria podstatný rozmer cezhraničnej spolupráce. Festivaly, súťaže, výstavy a folklórne podujatia prispievajú k nadväzovaniu priamych kontaktov medzi miestnymi komunitami a samosprávami Poľskej a Slovenskej republiky.

Dôležitým aspektom miestneho rozvoja na oboch stranách hranice je turistika. Potenciálne je poľsko-slovenské prihraničné územie ideálne miesto pre rozvoj cezhraničnej turistiky. Z výskumov vyplýva, že (počítajúc každé prekročenie hranice zvlášť) ročne prekračuje hranice 4 mil. Slovákov a viac ako 5 mil. Poliakov. Pre Poliakov je však Slovenská republika často iba časťou cesty na juh Európy. Na druhej strane, napriek tomu, že až 95% slovenských turistov prekračujúcich hranice zostáva v prihraničnej zóne, zostáva v nej kratšie než 24 hodín. Slovenská časť oblasti podpory je, v porovnaní s poľskou, lepšie vybavená turistickou infraštruktúrou, avšak turistická infraštruktúra na poľskej strane hranice je využívaná intenzívnejšie. Na jedno nocľážné miesto v roku 2003 na poľskej strane pripadalo 24 hostí a na slovenskej strane 21. Rozdiel sa prehĺbil v roku 2004, keď ukazovateľ počtu hostí v prepočte na nocľážné miesto sa v Poľsku zvýšil na 25 a na Slovensku klesol na 19.

Z dlhodobej perspektívy cestovný ruch patrí do sektoru vykazujúceho zisk na oboch stranách prihraničného regiónu. Spoločným problémom turistických služieb je znižujúca sa efektivita a výkon turizmu (okrem NUTS III regiónu nowosadecki), hlavne na slovenskej strane prihraničného regiónu. Od roku 2002 je bilancia turizmu charakterizovaná klesajúcim počtom turistov využívajúcich ubytovanie. Počet turistov, ktorí sa ubytujú najmenej na jednu noc v sledovanom území výrazne narástol za posledné tri roky iba v subregiónoch nowosadecki a bielsko-bialski. Ďalším vážnym dlhodobým problémom pre prihraničný región je nízka kvalita ponúkaných služieb. Vybudovaním turistickej infraštruktúry (zahŕňajúc miesta na prespanie), miera vyťaženia izieb za posledné dva roky pomaly narastá iba v subregióne nowosadecki. Porovnaním s priemerom EÚ je možno pozorovať veľmi malú mieru vyťaženia izieb: na slovenskej strane je to v priemere 30% a na poľskej strane prihraničného regiónu je najvyššia dosiahnutá miera 40% (v subregióne nowosadecki). Nedostatočná úroveň využitia turistického potenciálu (hlavne v horských oblastiach) je na jednej strane daná neprístupnosťou a nízkou kvalitou cezhraničnej infraštruktúry a na strane druhej nízkou kvalitou turistických služieb.

Prioritná Os II: Socioekonomický rozvoj je zameraná na rozvoj dynamiky v oblasti socioekonomických zmien a registruje vysokú nezamestnanosť, na strane druhej je jej prírodný a kultúrny potenciál pozoruhodný, ponúka dobré podmienky pre rozvoj sektora turistických služieb. Projekty implementované v rámci tejto priority by mali prispieť k využitiu tohto potenciálu a podporiť socioekonomický rozvoj regiónu. Navrhnuté sú tri opatrenia, ktoré sa koncentrujú na rozvoj turizmu, ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva ako aj na vytvorenie siete spolupráce medzi poľskými a slovenskými partnermi. **Opatrenie 1: Rozvoj cezhraničnej spolupráce v oblasti turizmu** je zamerané na rozvoj turistickej infraštruktúry. Veľký dôraz bude kladený na investície týkajúce sa rozvoja existujúcich a potenciálnych liečebných zariadení a kúpeľov. Zlepšenie v tejto oblasti by tiež zmiernilo problém marginalizácie vyplývajúci z nezamestnanosti. Spolupráca v oblasti turistiky, športu a rekreácie môže tiež priniesť úžitok, pretože z dlhodobého hľadiska sa práve ona môže stať dôležitým činiteľom pri rozvoji regiónu. Je tiež potrebné rozvíjať vzťahy medzi poľskými a slovenskými turistickými organizáciami a združeniami. Vzájomné kontakty tak môžu neskôr prispieť k rozvoju podnikania. Aby sa rozvinul cezhraničný turizmus, mala by byť podporená výuka cudzích jazykov, ako aj výmena informácií a dát. O rozvoj špecifického sektora turizmu sa môže pričiniť aj spolupráca medzi liečebnými zariadeniami

a kúpeľmi. Región ponúka sľubné podmienky pre rozvoj ekoturistiky a agroturistiky. Je tiež potrebné podporiť snahy o nadviazanie spolupráce medzi rôznymi strediskami alebo turistickými organizáciami na oboch stranách hranice. Zároveň treba podčiarknuť význam regionálnych turistických produktov cezhraničnej oblasti a posilniť ich propagáciu a ochranu, ale aj podporiť aktivity smerujúce k rastu bezpečnosti rekreujúcich sa turistov a tiež turistov, ktorí prichádzajú do horských oblastí za športovými aktivitami.

Finančný plán – celkové finančné alokácie pre celé programové obdobie (v EUR)

Prioritná os	Financovanie Spoločenstva	Národné financovanie z verejných zdrojov	Národné financovanie zo súkromných zdrojov	Celkové financovanie	Miera spolufinancovania
Prioritná os II: Sociálny a hospodársky rozvoj	53 518 639	9 444 466	-	62 963 105	85%

Prioritná os	Aktivity na podporu rozvoja v prihraničnom regióne
2. Sociálny a hospodársky rozvoj	2.1. Rozvoj ľudských zdrojov a podpora podnikania 2.2. Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS) boli ustanovené pravidlá a ciele uľahčovať a podporovať cezhraničnú, nadnárodnú a medziregionálnu územnú spoluprácu medzi členskými krajinami Európskej únie s výhradným cieľom posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť. Úlohy EZÚS sa konkrétne obmedzujú v prvom rade na vykonávanie programov alebo projektov územnej spolupráce spolufinancovaných Spoločenstvom prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu alebo Kohézneho fondu. Slovenská republika po vypracovaní zákona zameraného na európsku územnú spoluprácu do augusta 2007 bude v programovom období 2007-2013 čerpať 227 284 545 EUR. Návrh jednotlivých programov obsahuje zameranie ich využitia v harmonizácii a zosúladienia so zámermi susediacich prihraničných krajín so Slovenskou republikou.

Strategickým cieľom Slovenskej republiky na programovacie obdobie 2007-2013 je:
Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

Dlhodobou víziou hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska obsiahnutou v Národnom strategickom referenčnom rámci SR na programovacie obdobie 2007-2013 (NSRR) je dosiahnuť „Celkovú konvergenciu ekonomiky Slovenskej republiky k priemeru EÚ 15 cestou trvalo udržateľného rozvoja“. NSRR prispeje aj k napĺňaniu dlhodobej vízie dosiahnutím strategického cieľa. Stratégia NSRR sa orientuje na podporu vytvárania podmienok a prechodu SR na vedomostne orientovanú ekonomiku cestou podpory existujúcich pólov rastu, vytvárania nových pólov rastu, v neposlednom rade napojenia a integrácie zaostávajúcich regiónov tak, aby bolo zabezpečené rozširovanie rastových efektov aj do nich. Na základe doterajších skúseností a očakávaného vplyvu príspevkov Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na hospodársky a sociálny rozvoj sa budú príspevky NSRR realizovať koncentračným, nerozptyľovým spôsobom. Znamená to, že stratégia pri napĺňaní strategického cieľa sústreďuje príspevky na vybrané témy a územia, aby sa dosiahla maximálna synergia a vytvoril predpoklad pre dosiahnutie najvyššej efektívnosti a účinnosti príspevkov Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

Celková finančná alokácia SR na podporu z fondov Európskej únie:

Fondy EÚ	EUR (v bežných cenách)
Kohézny fond	3 898 738 563
Európsky fond regionálneho rozvoja	6 189 562 776
Európsky sociálny fond	1 499 603 156
Spolu	11 587 904 495
Fondy EÚ	EUR (v bežných cenách)
Európsky fond pre rybné hospodárstvo (EFF)	13 688 528
Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka	1 969 418 078
Spolu	1 983 106 606

11.5. Vlastné zdroje miest a obcí

Východiská financovania originálnych pôsobností miest a obcí v rokoch 2007 – 2009 medzi ktoré patria aj rozvoj cestovného ruchu a jeho koordinácia možno charakterizovať nasledovne:

V roku 2007 by mali dosiahnuť daňové príjmy miest a obcí sumu 42 067 mil. Sk, čo je nárast oproti rozpočtu na rok 2006 o 12,4 %. Oproti aktuálnej prognóze výnosu daňových príjmov miest a obcí v roku 2006 je to nárast o 5,63%. Z toho nárast výnosu dane z príjmov FO sa oproti aktuálnej prognóze na rok 2006 navrhuje o 7,05 %, nárast výnosu dane z nehnuteľností o 1,59% a daní za špecifické služby o 1,3%.

Prognóza výnosu daňových príjmov miest a obcí na roky 2007 - 2009 na 1 obyvateľa (Pri výpočte uvažované s rovnakým počtom obyvateľov SR v rokoch 2006-2009)

(v mil. Sk)	Rozpočet	Predpoklad			
	2006	2007	2008	2009	
Daňové príjmy spolu	6 954	7 813	8 455	9 191	
z toho: daň z príjmov fyzických osôb	5 124 5 899	6 513	7 222		
daň z nehnuteľností	1 114	1 189	1 207	1 226	
daň za špecifické služby	715	724	734	743	
daň za dobývací priestor	0,4	0,4	0,4	0,4	

V rokoch 2007 – 2009 by mal pokračovať priaznivý vývoj daňových príjmov miest a obcí. Najväčší podiel na ich pravidelnom náraste bude mať výnos dane z príjmov fyzických osôb. Medziročný rozpočtovaný nárast výnosu miest a obcí z dane z príjmov fyzických osôb by v rokoch 2007-2009 nemal klesnúť pod 10%. U ostatných daní sa v strednodobom výhľade očakáva len mierny medziročný rast. Pri nezmenenom počte obyvateľov SR by mali daňové príjmy miest a obcí na 1 obyvateľa vzrásť z rozpočtovaných 6 954 Sk v roku 2006 na 9 191 Sk v roku 2009.

Prognóza výnosu daňových príjmov miest obcí v porovnaní s daňovými príjmami verejnej správy na roky 2007 – 2009 (na hotovostnej báze)

Ukazovateľ	Skutočnosť	Prognóza				
	2005	2006	2007	2008	2009	
Daňové príjmy obcí spolu	36 507	39 825	42 067	45 523	49 488	
Daňové príjmy verejnej správy spolu	272 663	280 686	300 349	321 257	343 568	
Daňové príjmy obcí – medziročný rast v %		9,1	5,6	8,2	8,7	
Daňové príjmy verejnej správy – medziročný rast v %	12,4	2,9	7,0	7,0	6,9	
Daňové príjmy obcí – podiel na HDP v %	2,48	2,45	2,37	2,39	2,44	
Daňové príjmy VS – podiel na HDP v %	18,5	17,3	16,9	16,9	16,9	

V rokoch 2007 – 2009 sa očakáva postupný rast podielu daňových príjmov miest a obcí na plánovanom HDP. Na konci sledovaného obdobia sa však tento rozpočtovaný podiel len priblíži dosiahnutej úrovni v roku 2005. Oproti dosiahnutej úrovni roku 2005 sa však očakáva pokles podielu daňových príjmov na HDP nielen u obcí ale aj v rámci celej verejnej správy.

Návrh dotácií zo ŠR na financovanie originálnych kompetencií miest a obcí

DOTÁCIA	ROK 2006			ROK 2007			Rozdiel	
	Bežné výdavky	Kapitálo -vé výdavky	Spolu	Bežné výdavky	Kapitálové výdavky	Spolu	v Sk	v %
Dotácie na originálne kompetencie obcí	554 044	179 109	733 153	741 315	43 958	785 273	52 120	7,1
dotácia na individuálne potreby obcí		81 000	81 000	81 000		81 000	0	0,0
Z toho:								
b) dotácia na záchranu historických pamiatok						0		
Banská Štiavnica		9 000	9 000	9 200		9 200	200	2,2
Bardejov		10 500	10 500	10 800		10 800	300	2,9
Bratislava		13 265	13 265	13 602		13 602	337	2,5
Levoča	11 000	11 000	11 300		11 300	300	2,7	
Kremnica		11 500	11 500	11 800		11 800	300	2,6
c) dotácia pre zariadenia sociálnych služieb	554 044	42 844	596 888	603 613	43 958	647 571	50 683	8,5

Aj v roku 2007, v druhom roku fiškálnej decentralizácie, sa plánujú výdavky zo štátneho rozpočtu SR na zabezpečenie originálnych pôsobností miest a obcí. Jedná sa o dotácie na financovanie sociálnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí pre cca 90 (mestá a obce prevzali tieto sociálne zariadenia v procese decentralizácie verejnej správy a ich financovanie prostredníctvom daňových príjmov nebolo v rámci fiškálnej decentralizácie doriešené), dotácie na záchranu kultúrnych pamiatok v menovitých mestách a dotácie na individuálne potreby obcí (o ich pridelenie sa obce a mestá uchádzajú na MF SR).

12. AKTIVIZÁCIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE

Rozvoj cestovného ruchu nie je možný bez vysokej úrovne kvality a sortimentu poskytovaných služieb, štátnej a komerčnej propagácie, zodpovedajúcich investícií, ľudských zdrojov, legislatívnych i ekonomických opatrení a týmto potrebám zodpovedajúcej organizačnej štruktúry. Svoju nezastupiteľnú úlohu v tejto oblasti zohráva aj územná samospráva. Poznatky v rámci Európy naznačujú, že podpora cestovného ruchu závisí od celkovej politiky a naväzujúci prístup k cestovnému ruchu. Nie všetky mestá a obce majú rovnakú možnosť priamo profitovať z cestovného ruchu a závisí to od geografickej polohy, prírodných zdrojov i ekonomickej základne. Ak si obec alebo mesto želá, aby cestovný ruch hral významnejšiu úlohu v ich hospodárstve a zároveň má základné predpoklady pre jeho rozvoj, musí začať toto odvetvie rozvíjať. Obec alebo mesto môže aktivizovať občanov a podnikateľské subjekty na rozvoj miestneho cestovného ruchu. Vzhľadom na potrebu širokej ponuky atraktivít za rôzneho počasia a v rôznych ročných obdobiach je vhodné spájať aktivity viacerých obcí a miest.

Rozvoj cestovného ruchu je vhodné orientovať aj na mestá a obce, ktoré majú vybudované, resp. potrebujú dobudovať kapacity pre cestovný ruch. To môže byť prvým krokom k vybudovaniu

silného odvetvia cestovného ruchu a predmetom spolupráce organizácií zaoberajúcich sa cestovným ruchom. Stratégia rozvoja cestovného ruchu si vyžaduje aktívnu spoluprácu všetkých obcí, miest a podnikateľských subjektov v príslušnej turistickej oblasti. Je to veľmi dôležité, pretože stredná Európa oplýva turistickými atrakciami, ktoré si vzájomne konkurujú v boji o turistov a finančné prostriedky plynúce z cestovného ruchu. Spolupráca môže mať rôzne formy: napr. spojiť prostriedky na technickú infraštruktúru, marketing, podieľať sa na spoločných marketingových stratégiách, spolupracovať pri skvalitňovaní cestnej siete, telekomunikácií a iných špecifik, podporujúcich rozvoj cestovného ruchu.

Vzhľad obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktoré ovplyvňujú dojem turistu. Udržiavané fasády obchodov, podnikov a iných budov, ulice bez odpadkov, čisté chodníky, upravené záhrady a parky vyvolávajú v turistovi už pri prvom kontakte s mestom alebo obcou príjemný pocit, ktorý ho môže povzbudiť k predĺženiu pobytu či k opakovaným návštevám. Navyše turista môže odporúčať návštevu mesta alebo obce svojim príbuzným, priateľom a známym. Toto je najlacnejšia a veľmi účinná reklama, na ktorú sa každému oplatí vynaložiť úsilie. Mnoho miest a obcí už zistilo, že udržiavanie a zlepšovanie vzhľadu nielen uspokojovalo turistov, ale posilnilo aj hrdosť ich miestnych obyvateľov.

Rozvoj cestovného ruchu nemožno realizovať bez propagácie, realizovanej najmä turistickými informačnými kancelármi (TIK). Turistická informačná kancelária je obvykle prvou zastávkou turistov v neznámom meste a obci, poskytuje im informácie, odpovedá na ich otázky a propaguje danosti pre cestovný ruch. Vhodne umiestnené informačné centrum zabezpečuje, aby návštevníci neprešli cez mesto alebo obec bez povšimnutia, aby sa tu zastavili najesť, kúpili si suveníry, prípadne tu prenocovali a prezreli si krásy územia slovenských regiónov, miest a obcí.

Mikroregióny a regióny potrebujú dôkladnejšiu a ucelenejšiu propagáciu cestovného ruchu, dobudovanie technickej a sociálnej vybavenosti, kultúrne zázemie, bohatý program a napokon také množstvo turistov, aby cestovný ruch prinášal finančný osov podnikateľom v cestovnom ruchu, mestám, obciam a regiónom, ako aj občanom tým, že budú vytvorené pracovné príležitosti. Optimistický pohľad na základe bilancovania cestovného ruchu od r. 1990 neposkytuje dobrý obraz a vývoj smerom k racionálnemu a efektívnemu využívaniu tohto progresívneho odvetvia prebieha pomaly a s nežiadúcimi výkyvmi.

13. PROFILY REGIONÁLNYCH ASPEKTOV CESTOVNÉHO RUCHU

Regionálne združenia vytvárajú predpoklady na rôzne formy nadobecných vzťahov, vzájomnú spoluprácu a pomoc, formovanie spoločných záujmov a koordináciu spoločných postupov v celej šírke problematiky územnej samosprávy. Stratégiou zabezpečenia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu v SR je podporovanie rozvojových aktivít, programov a krokov uskutočňovaných štátom, územnými samosprávami a inými organizovanými záujmovými skupinami na miestnej a regionálnej úrovni s cieľom dosiahnuť regionálny rozvoj v kontexte s rozvojom cestovného ruchu. Jedná sa o súbor opatrení zabezpečujúci vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj samosprávnych krajov prostredníctvom inštitucionalizovaného systému regionálnej politiky a cestovného ruchu, ktorého cieľom by malo byť:

- znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých samosprávnych krajov
- prispievať k harmonickému a vyváženému rozvoju jednotlivých regiónov v cestovnom ruchu
- podporovať hospodársky a sociálny rozvoj, najmä pokiaľ ide o aktivizáciu nedostatočne využívaného geografického a ľudského potenciálu.

Regionálna politika v SR je realizovaná prostredníctvom štátnych programových dokumentov, akými sú Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Sektorové operačné programy, Regionálne operačné programy, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a Program rozvoja obce. Regionálna politika EÚ v súčinnosti so SR sa zameriava najmä na podporu zaostávajúcich regiónov (vo vzťahu k priemeru EÚ), vrátane štruktúrne postihnutých oblastí a na boj s nezamestnanosťou.

Zásady regionálnej politiky v kontexte rozvoja cestovného ruchu v územnej samospráve možno charakterizovať nasledovne:

Zásada subsidiarity zdôrazňuje aktívnu participáciu príslušných orgánov štátneho územno-samosprávneho a súkromného sektoru na všetkých úrovniach (národnej, samosprávneho kraja, okresnej, miestnej i obecnej) prípravy, realizácii a monitorovaní výsledkov opatrení realizovaných v rámci stratégie regionálneho rozvoja a cestovného ruchu jednotlivých krajov a regionálnych samospráv.

Zásada koncentrácie znamená zameranie úsilia vrátane finančných zdrojov na podporu rozvoja tých regiónov, ktoré dlhodobo vykazujú nižšiu ekonomickú výkonnosť a slabú životnú úroveň.

Zásada programovania predznačuje, že regionálny rozvoj cestovného ruchu by mal byť realizovaný na základe koncepčného prístupu a programovej koordinácie aktivít subjektov zainteresovaných na rozvoji daného územia. K naplneniu tejto zásady môžu slúžiť programovacie, implementačné a monitorovacie funkcie na národnej a regionálnej úrovni.

Zásada doplnkovosti vychádza zo zásady, že prostriedky štátu nie sú väčšinovým, ale iba doplnkovým zdrojom, ktorý prispieva k podpore aktivít vznikajúcich v samosprávnom kraji. V rámci predvstupových iniciatív Slovenska do EÚ je zabezpečované aj spolufinancovanie regionálnych programov cestovného ruchu podporovaných zo štrukturálnych fondov EÚ.

Zásada územnej a vecnej pôsobnosti samosprávy zdôrazňuje, že podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona o samosprávnych krajoch, v území a okruhu vecí na ktorom príslušný orgán samosprávy pôsobí, môže vykonávať svoju právomoc a konať v okruhu vecí vymedzených v pôsobnosti územnej samosprávy v oblasti cestovného ruchu.

Zásada osobnej pôsobnosti obce, resp. jej nariadenia, sa vzťahuje nielen na obyvateľov, ale aj na fyzické a právnické osoby majúce k obci alebo mestu určitý právny alebo faktický vzťah a ktorý napomáha rozvoju obcí a miest v oblasti cestovného ruchu.

Predstavitelia územnej samosprávy vo svojej pôsobnosti jednoznačne presadzujú dodržiavanie princípov miestnej samosprávy v zmysle Čl. 2 Európskej charty miestnej samosprávy, ktoré znamenajú uznávať miestnu samosprávu zákonodarstvom príslušnej krajiny a v prípade potreby aj ústavou. Uplatňovanie časti I. a časti II. charty je zamerané na rozhodujúci podiel miestnej samosprávy na demokracii, účinnej správe a decentralizácii moci. Navrhovaná Európska charta regionálnej samosprávy zároveň požaduje vytváranie samosprávy vyššieho územného celku, ako plnohodnotného orgánu, definovaného zákonom, disponujúceho právnou subjektivitou, ekonomickou samostatnosťou, s vlastným majetkom a nástrojmi pomocou ktorých bude môcť spravovať vlastnú zodpovednosť v prospech občana jemu zverené kompetencie, vrátane regionálneho, hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Významným prvkom pri definovaní porovnania stavu regionálneho rozvoja bude vnútorné rozdelenie samosprávneho kraja v závislosti na väzby s regiónmi v blízkom okolí z dôvodu možnosti ich spolupráce. Ekonomickú silu budú charakterizovať aj vlastné sily na cezhraničnú spoluprácu a možnosti vytvárania euroregiónov na územiach Slovenska a Európskej únie.

Skúsenosti európskych krajín, kde proces regionalizácie prebehol bez ohľadu na to či sú krajiny federalizované alebo unitárne, poukazujú na výrazné rozdiely v úrovni regionalizácie a svedčia o zásadných rozdieloch aká sa pripisuje v štruktúre verejnej správy. Regióny môžu reprezentovať rozdielne jednotky z hľadiska charakteru a rozsahu zabezpečovaných pôsobností v oblasti cestovného ruchu. Prakticky každá územná jednotka reprezentujúca stupeň vyšší ako miestna úroveň môže byť chápaná ako región. Vyšší územný celok, ktorý vzniká na základe subsidiarity môže reprezentovať územie vhodné pre racionálny výkon miestnych kompetencií, avšak nemusí mať predpoklady pre výkon autonómnej miestnej politiky. Účinnosť hospodárskej oblasti je výrazne závislá na regionálnej autonómii, ktorá sa realizuje v oblasti tvorby právnych noriem (touto kompetenciou disponujú federalizované štáty a nie regióny, okrem prípadu vytvorenia dvojkomorového parlamentu, z čoho jednu komoru tvoria zástupcovia regiónov), tvorby pravidiel riadenia (dane, poplatky, administratívne nástroje a rôzne formy podpory podnikateľskej sféry), participácie na komponentoch tvoriacich objekt riadenia, podielom regiónov na kompetenciách v rozhodujúcich odvetviach verejného sektora a cestovného ruchu, kompetencie v rozhodovaní o tvorbe a realizácii regionálnych zdrojov (priama účasť na daniach odvádzaných fyzickými a právnickými osobami do verejných rozpočtov). Veľkosť regiónov v jednotlivých krajinách je rozdielna, kým v Dánsku žije v priemere v regióne 372 tis. obyvateľov, vo Švédsku 366 tis.

obyvateľov, vo Švajčiarsku 262 tis. obyvateľov, v Holandsku, Taliansku i Španielsku sú regióny s počtom nad 1 mil. obyvateľov. Veľkosť regiónu určuje primeraný rozsah jeho kompetencií v regionálnom rozvoji a cestovnom ruchu a priradenie kompetencií určuje potrebu veľkosti hraníc územnej oblasti cestovného ruchu.

14. MOŽNOSTI VYTŮVÁRANIA PROJEKTOV VEREJNO SÚKROMNÝCH PARTNERSTIEV

Verejno súkromné partnerstvo (PPP) je forma spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom s cieľom financovania a poskytovania verejných služieb. Zjednodušene možno povedať, že v rámci PPP sú subjekty verejného sektora partnerom a zákazníkom súkromného sektora, od ktorého nakupujú služby. Súkromný partner v zásade financuje výstavbu a prevádzkuje dielo a ako protihodnota je mu umožnené poskytovať služby spojené s týmto dielom za platby od jeho používateľov alebo od verejného partnera. Dôležitou charakteristikou PPP je rozdelenie rizík spojených s výstavbou a prevádzkou diela medzi súkromným a verejným partnerom a dlhodobosť zmluvných vzťahov medzi súkromným a verejným partnerom.

Keďže v rôznych krajinách je PPP definované rôzne, častým problémom sú nejasnosti pri rozlišovaní, ktorý projekt je možné označiť ako PPP a ktorý nie. Aj keď býva niekedy za PPP označená takmer akákoľvek spolupráca medzi subjektom verejnej správy a súkromným subjektom, od outsourcingu až po privatizáciu, tieto formy spolupráce verejného a súkromného sektora sú u nás bežné a nevyžadujú z hľadiska vyrovnanosti rozpočtu verejnej správy a dlhu verejnej správy nový prístup. Do definície PPP nespádajú dlhodobé zmluvy verejnej správy so súkromným partnerom ako dlhodobá zmluva na nákup služieb, dodávka stavby na kľúč, spoločný podnik - joint-venture, záruky, lízing a privatizácia. Schéma technickej pomoci môže byť zameraná na tie PPP projekty, ktoré majú tieto kľúčové znaky:

- súkromný partner zabezpečuje výstavbu a prevádzku diela, t.j. infraštruktúry, a ako protihodnotu poskytuje služby spojené s týmto dielom za platby od jeho používateľov alebo od verejného partnera,
- súkromný partner nesie niektoré ekonomické riziká spojené s realizáciou výstavby a prevádzky diela, ktoré obvykle nesie verejný obstarávateľ
- predpokladané investičné náklady prevyšujú sumu stanovenú v zákone č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 19 ods. 15) a v zákone č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 611/2005 Z. z. (§ 17a ods. 3 a 4)
- dlhodobosť zmluvných vzťahov (zmluva sa uzatvára najmenej na 3 roky).

Najväčšie skúsenosti s realizáciou PPP projektov má Prešovský samosprávny kraj. V rámci Prešovského samosprávneho kraja boli v roku 2005 realizované PPP projekty na obnovu povrchov vozoviek ciest II. a III. triedy (opravy o dĺžke cca 210 km ciest, čo činí 8,61 % z celkovej dĺžky ciest II. a III. triedy spravovaných Prešovským samosprávnym krajom).

V Košickom samosprávnom kraji sa od roku 2005 využíva aj financovanie formou PPP projektov. Prvotné zdroje potrebné na uskutočnenie výstavby, resp. rekonštrukcie zabezpečuje zhotoviteľ stavby a sú smerované predovšetkým na realizáciu bežných stavebných úprav ciest, ktoré nespĺňajú podmienky pre čerpanie úverovej angažovanosti a nie sú vhodné ani pre čerpanie z fondov EÚ. V roku 2005 a 2006 boli týmto spôsobom zrealizované stavebné úpravy ciest a mostných objektov v objeme 750 mil. SKK a v súčasnosti je plánovaných ďalších 300 mil. SKK na realizáciu touto formou.

Banskobystrický samosprávny kraj v súčasnej dobe nemá uzavreté žiadne partnerstvá, ale v budúcom období pripravuje PPP projekty ako vybudovanie regionálneho inovačného centra na podporu inovácií, vybudovanie stredísk odbornej výchovy učňov a celoživotného vzdelávania, vybudovanie technologického parku so zameraním na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov,

obnova kultúrneho dedičstva v spolupráci s vlastníkmi pamiatok, budovanie infraštruktúry stredísk cestovného ruchu a infraštruktúry v nadväznosti na ochranu životného prostredia a výstavby ciest.

V Žilinskom samosprávnom kraji sa uvažuje s realizáciou PPP projektu „Vytvorenie partnerstva za účelom vytvorenia združeného pracoviska spoločnosti MAR SK a Žilinskej univerzity“. Spoločnosť MAR SK, s.r.o. predpokladá v spolupráci so Žilinskou univerzitou vytvoriť partnerstvo - združené pracovisko slúžiace na vývoj komponentov pre automobily, ich modernizáciu, modifikáciu a skúšobníctvo. V Žilinskom samosprávnom kraji sa v súčasnosti definujú potenciálne projektové zámery, ktoré by mohli byť realizované na báze PPP.

Bratislavský samosprávny kraj, Nitriansky samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj a Trnavský samosprávny kraj v doterajšej praxi PPP projekty nerealizovali, deklarujú však svoj záujem o realizáciu PPP projektov v budúcnosti. Bratislavský samosprávny kraj vytvára v súčasnosti pracovnú skupinu, ktorá sa bude zaoberať prípravou a realizáciou PPP projektov.

Na zmluvu medzi verejným a súkromným partnerom sa vzťahuje všeobecná úprava Obchodného zákonníka o obchodných záväzkových vzťahoch (§ 261 ods. 2) a subsidiárne aj Občiansky zákonník. Špeciálna verejnoprávna úprava sa vzťahuje na koncesnú zmluvu, ktorá je jedným zo zmluvných typov upravujúcim právne vzťahy medzi verejným a súkromným partnerom na princípe koncesie. Z hľadiska legislatívnej regulácie PPP musia byť pred uzatvorením koncesnej zmluvy splnené určité zákonné podmienky ustanovené zvlášť pre zadávateľa, ktorým je subjekt ústrednej správy (napr. ministerstvo), a zvlášť pre zadávateľa, ktorým je jednotka územnej samosprávy. Tieto pravidlá upravujú uzatváranie koncesných zmlúv z hľadiska možných dopadov ich realizácie na dlh verejnej správy a sú ustanovené v zákone č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v zákone č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 611/2005 Z. z. Zakotvenie týchto pravidiel zákonnou formou je dôležité v súvislosti so zodpovednosťou Slovenskej republiky za udržiavanie dlhu verejnej správy na úrovni požadovanej podľa Maastrichtských kritérií, resp. vo všeobecnosti z pohľadu zodpovednosti Slovenskej republiky dodržiavať Maastrichtské kritériá.

15. VZDELÁVANIE A VÝCHOVA OBYVATEĽSTVA SO ZAMERANÍM SA NA POZITÍVNY VÝVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Podstatným cieľom pestovania vzťahu k cestovnému ruchu je vymedziť organizačné, vecné, personálne i inštitucionálne zabezpečenie, obsahovú náplň, ako aj základné nástroje uplatňovania výchovy miestneho obyvateľstva k cestovnému uchu ako prvku predstavujúceho pozitívny vplyv na celkový vývoj regiónu i podnikania. Rozvojom cestovného ruchu možno dosiahnuť rast ekonomického potenciálu regiónu, rast ekonomickej výkonnosti a efektivity využitia disponibilných zdrojov v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovanie jeho konkurencieschopnosti a životnej úrovne obyvateľov, prispievajúci k sociálnemu a ekonomickému rozvoju obce, mesta, regiónu i krajiny. Vytvorenie komplexného systému výchovy k cestovnému ruchu na úrovni štátu, na úrovni samosprávneho kraja, ako aj na obecnej úrovni sa stáva dôležitým momentom aj pri hodnotení Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie.

Hlavná činnosť Európskej únie je postavená na princípoch spolupráce a dodržiavania partnerstva a subsidiarity, z ktorých vychádzajú aj zásady regionálnej politiky na Slovensku postavené na princípoch napr. koncentrácie, partnerstva, programovania, resp. doplnkovosti. Uplatňovanie princípov regionálnej politiky EÚ uplatňované v Slovenskej republike môže závisieť aj od občanov Slovenska na presadzovaní rozvoja svojho vyššieho územného celku na čele s predsedom samosprávneho kraja.

Európska charta miestnej samosprávy predpokladá, že spolupráca obcí a miest by mala zahŕňať všetky oblasti kultúrneho, spoločenského a hospodárskeho života a mala by rozvíjať k tomu nevyhnutnú infraštruktúru aj v cestovnom ruchu. Vyžaduje potrebu vzájomného poznania susedov, vzájomného chápania sa, ako dôležité východisko pre budovanie dôvery. Navrhovaná Európska charta regionálnej samosprávy uplatňuje vytváranie samosprávneho kraja, ako plnohodnotného orgánu, definovaného zákonom, disponujúceho právnou subjektivitou,

ekonomickou samostatnosťou, s vlastným majetkom a nástrojmi, pomocou ktorých bude môcť spravovať vlastnú zodpovednosť v prospech občana a územnej samosprávy.

Cestovný ruch vo svete predstavuje jedno z najdynamickejších sa rozvíjajúcich národohospodárskych odvetví. Prednosti cestovného ruchu ako ekonomického odvetvia a možnosti rozvíjania cestovného ruchu na Slovensku sú všeobecne známe. Mnoho výskumných úloh, vedeckých prác, diela vedecko-populárnej literatúry a odborných článkov (napr. Huba M., Ira V.: Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch, STUŽ/SR, Bratislava 2000; Cestovný ruch v regiónoch a cezhraničná spolupráca, príručka MH SR, Bratislava 2000; Novacká a kol.: Kongresový cestovný ruch v SR, vydavateľstvo EKONÓM, Bratislava 2000; Manažment regiónu a strediska cestovného ruchu, príručka MH SR, Bratislava 1997; Manažment, financovanie, peňažné toky a zdroje investícií pre malý podnik cestovného ruchu, príručka MH SR 1995) o cestovnom ruchu charakterizujú prednosti cestovného ruchu vo všeobecnosti a osobitne vo vzťahu k územiu Slovenska, ako aj potrebu rozvoja v záujme efektívneho využívania atraktivít nášho územia, intenzifikácie ekonomiky a znižovania zamestnanosti. Plne rozvinutý konkurencieschopný trh cestovného ruchu je strategický proces, ktorý nie je možné vytvoriť za jeden rok. Je to viacročný proces vyžadujúci podporu vlády SR, mimovládnych inštitúcií a organizácií, orgánov štátnej správy, územnej samosprávy a konštruktívnu spoluprácu všetkých zainteresovaných rezortov, regiónov, stredísk cestovného ruchu, miest a obcí i podnikateľov v Slovenskej republike.

Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu je vhodný na nasledovných územno-samosprávnych úrovniach:

- a) Na obecnej, resp. miestnej úrovni, v mieste pobytu, na úrovni podnikov, zariadení a prevádzok, ktoré zabezpečujú základné podmienky pobytu. Ide o kvalitné, štandardné, dobre udržiavané a medzinárodným štandardom zodpovedajúce ubytovacie a stravovacie zariadenia s dostatočnou kapacitou a štruktúrou, s komplexom doplnkových služieb, ktorými musí disponovať každá lokalita, obec, mesto a stredisko cestovného ruchu a ktoré sa majú stať súčasťou cestovného ruchu.
- b) Na úrovni mikrorégiónoch, resp. stredísk cestovného ruchu (regiónov cestovného ruchu) pre pobytové a rekreačné aktivity návštevníkov sa vyžaduje porovnateľnosť s inými strediskami v Európe, ktoré sú komplexne vybavené, dobre organizované s udržiavanými priestormi cestovného ruchu, s dostatočnými kapacitami zariadení a s dobrou prístupnosťou. Na tejto úrovni sa požaduje kvalita poskytovaných služieb cestovného ruchu aj v kúpeľných mestách a obciach Slovenska. Samosprávne kraje by mali zabezpečovať čiastočne štátnu a úplnú regionálnu propagáciu, problematiku marketingu, informačných služieb a zabezpečovanie neziskových, pre účastníkov cestovného ruchu však nevyhnutných potrieb a podmienok ich aktivizácie v turistike.
- c) Na celoštátnej úrovni je vhodné pre príchod do miest pobytu zo zahraničia alebo z domova zabezpečiť dopravnú infraštruktúru štátu na úrovni medzinárodne a celosvetovo porovnateľných štandardov technického vybavenia so štandardnými službami súvisiacimi s cestovaním a odpočinkom na cestách, vrátane informačných služieb a nadväzných servisných služieb. Takisto je žiadúce zabezpečenie leteckej, cestnej železničnej a lodnej dopravy, čerpacích staníc, parkovísk, informačných stredísk a ostatných zariadení potrebných pre rozvoj cestovného ruchu na Slovensku.
- d) V zahraničí je vhodné zabezpečovať predaj produktov cestovného ruchu a trvalo organizovať marketing cieľového miesta a poskytovať informácie i informačné publikácie organizáciám, firmám, médiám a jednotlivcom, vrátane ponuky zameranej na podporu vzbudenia záujmu o Slovensko a predaja na veľtrhoch i výstavách cestovného ruchu medzinárodného významu.

Vytvorenie komplexného systému výchovy k cestovnému ruchu je vhodné realizovať na nasledovných úrovniach:

A. Národnej - V príprave personálu - školskej a mimoškolskej - posilniť výchovu týkajúcu sa vzťahu a priameho kontaktu s hosťom. Podľa dostupných zdrojov každoročne ukončí stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie orientované do oblasti cestovného ruchu okolo 3 400 absolventov. Javí

sa preto potreba zosúladenia vysokoškolskej a špecializovanej stredoškolskej výchovy s potrebami cestovného trhu.

B. Regionálnej - spoluprácou s regionálnou samosprávou, miestnou štátnou správou a ostatnými združeniami pôsobiacimi v oblasti cestovného ruchu a územnej samosprávy vytvárať podmienky na vzdelávanie a poznávanie atraktivít prírodných, historických, kultúrnych a iných daností predmetného regiónu cestovného ruchu. Prostredníctvom školských organizácií pôsobiť na obyvateľov a vysvetľovať možnosti a prínosy cestovného ruchu, ako aj poskytovať návody, ako jeho rozvoj na regionálnej i miestnej úrovni podporovať.

C. Miestnej – za účasti miest a obcí, združení cestovného ruchu, organizácií tretieho sektora a ďalších profesijných organizácií zaoberajúcich sa rozvojom cestovného ruchu pestovať vzťah obyvateľov k cestovnému ruchu i turistom, ako jeden zo zdrojov prosperity v miestnej územnej samospráve, napĺňania jej hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na úseku rozvoja cestovného ruchu, ako aj plnenia prioritnej úlohy hospodárskej politiky Slovenskej republiky.

Na uvedených úrovniach je vhodné intenzívne vytvárať podmienky pre tvorbu komplexného produktu cestovného ruchu, pri vzájomnej previazanosti a koordinácii všetkých zúčastnených. Strategickým cieľom je vytvorenie komplexných a konkurencieschopných produktov cestovného ruchu na všetkých územno-správnych úrovniach za účelom dosiahnutia homogénneho územia turistiky na Slovensku.

Ďalšia úroveň aktivít cestovného ruchu predstavujúca celé územie sídelného útvaru, ako jednotka osídlenia tvoriaca od iných jednotiek osídlenia priestorovo oddelený útvar, môže byť združenie cestovného ruchu v podobe samostatných aj mimosídelných centier rekreácie. V nich sú sústredené zariadenia pre rekreačné aktivity, pre letné a zimné športy, relaxáciu, pre klimatické alebo kúpeľné liečenie. Sústreďujú sa tu aj služby, ktoré zabezpečujú civilizovanú, nerušenú a bezpečnú činnosť zariadení a aktivít a tiež sprevádzanie a ochranu host'ov. V združeniach sa aktivizujú všetky ekonomické i mimoekonomické činnosti, ktoré podporujú pobyt, poskytujú služby a predaj tovaru, poskytujú informácie a umožňujú všestranné vyžitie a naplnenie cieľov návštevy miesta a pobytu v ňom.

Pre koordináciu vybavenosti a jej kompletizáciu v záujme ponuky produktu cestovného ruchu Slovenska je potrebné, aby samosprávne kraje, obce i mestá vrátane hlavného mesta SR Bratislavy, v krátkej dobe vypracovali svoju stratégiu rozvoja cestovného ruchu v nadväznosti na regionálny rozvoj, ktorá by sa opierala tak o prípustné územné možnosti rozvoja, o ekologickú únosnosť územia, ako aj ekonomické ciele a možnosti konkurencieschopnej ponuky cestovného ruchu. Cieľom by sa mal stať rozvoj a ponuka komplexných produktov cestovného ruchu a tým aj zaradenie do skupín, ktoré by sa stali trvalým cestovným a pobytovým cieľom turistov. Strategickým cieľom by malo byť dosiahnutie čo najviac komplexne vybavených a konkurencieschopných územných oblastí cestovného ruchu, ktoré budú ponúkať kvalitné produkty cestovného ruchu Slovenska.

Cestovný ruch ako najdynamickejšie priemyselné odvetvie a s tým súvisiaci regionálny rozvoj v samosprávnych krajoch, mestách a obciach Slovenska si nenárokujú výlučnosť, avšak úplnosť. Dáva podnety a impulzy na jednotlivých úrovniach inštitucionalizácie cestovného ruchu, pre komplexno-globálne videnie tvorby i predaja produktu cestovného ruchu v našej krásnej slovenskej krajine, pre štátnu správu a územnú samosprávu, ako aj pre podnikanie. Takisto naznačuje problematiku ekoturistiky, cykloturistiky, vidieckej turistiky, agroturistiky, kongresovej, poznávacej, horskej, vodnej, poľovníckej, kúpeľno-liečebnej, športovej, oddychovej a inej turistiky, ako aj potrebu rozsiahlej súčinnosti medziodvetvovej spolupráce a kooperácie rezortov, regiónov, miest, obcí a organizácií pôsobiacich na úseku cestovného ruchu v Slovenskej republike.

16. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Marketingová stratégia na miestnej regionálnej úrovni by mala byť prienikom názorov obyvateľov, návštevníkov a zúčastnených subjektov cestovného ruchu tak, aby vyjadrovala

príťažlivé, bezpečné a zdravé prostredie; vhodnú vybavenosť; že obyvatelia, turisti a podniky sa nesnažia odísť, avšak skôr do nej prichádzajú; poskytuje slušné ubytovanie a slušný zárobok; umožňuje priestor na rozvoj podnikania; je vybavená dobrou základnou infraštruktúrou a cestnými komunikáciami; je kultúrna; rozvíja miestny a regionálny cestovný ruch.

Podstatným súborom taktických nástrojov miestnej samosprávy pri dodržiavaní princípu subsidiarity s regionálnou samosprávou je aj marketingový mix pre produkt mesta a obce. Zložitosť produktu tvorí súbor hmotných i nehmotných produktov a je príčinou rozšírenia štyroch nástrojov marketingového mixu, t.j. produkt, miesto, cena, propagácia, o ďalšie štyri, t.j. ľudia, materiálne prostredie, procesy a v neposlednom rade aj partnerstvo, ktoré zaručuje spoluprácu subjektov na spoločnej tvorbe produktu v územnej samospráve. Mnohé služby, ktoré mestá a obce poskytujú a ktoré predstavujú ich ponuku sa poskytujú tak, ako to umožňujú ich vlastnosti a danosti geografického územia v súčinnosti s relevantnými zákonmi, napr. zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, zákon o majetku obce, tzv. malý kompetenčný zákon, zákon o obecnom zriadení, zákon o rozpočtových pravidlách a pod. To znamená, že určité prvky marketingového mixu čiastočne strácajú na význame pričom mesto a obec musí klásť dôraz na iné. Prostredníctvom svojho marketingového mixu môže ponúkať produkty cestovného ruchu obyvateľom, turistom, súkromnému sektoru, neziskovým organizáciám, zahraničným subjektom a pod. Bez spracovania správneho definovania produktu marketingového mixu cestovného ruchu a jeho účinnej propagácie nie je možné dosiahnuť marketingovú stratégiu regionálneho rozvoja cestovného ruchu tak, aby aj subjekt miestnej alebo regionálnej samosprávy mohol mať vplyv na realizáciu štrukturálnych nástrojov Európskej únie v oblasti cestovného ruchu.

Cieľom marketingovej stratégie by malo byť vytvorenie možností „predať“ celé mesto alebo obec, jej časti, resp. jednotlivé miesta zodpovedajúce príslušným trhovým segmentom cestovného ruchu. Bez vysokého zadĺženia na rôzne aktivity zamerané na ich hlavné funkcie bude možné rozvíjať aj podstatnú úlohu mesta, resp. obce pri výkone samosprávnych funkcií, ktorou je starostlivosť o všestranný rozvoj územia a potreby obyvateľov. Bez evidencie prostredníctvom informačných technológií a poznania základných údajov činností miest a obcí nebude možné kvalitne vytvárať a zostavovať miestnu, regionálnu a štátnu marketingovú evidenciu o strategickom rozvoji cestovného ruchu. Marketing územia, resp. „city marketing“ je najúčinnnejšie vytváraný a vykonávaný z miestnej úrovne, pričom obecné, miestne a mestské úrady najlepšie poznajú potreby, vlastnosti, silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia príslušného územia a krajinného usporiadania v ktorom pôsobí miestna a regionálna územná samospráva.

Mestá a obce pri úvahách o podpore a rozvoji cestovného ruchu zohľadňujú viacero dokumentov. V územnom plánovaní rešpektujú záväznú časť územných plánov samosprávnych krajov a vlastné územné plány. Je optimálne, ak spracovaniu územno-plánovacej dokumentácie predchádza program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Participácia obyvateľstva na tomto dokumente je kľúčom k jeho k reálnemu fungovaniu a k zavedeniu želaných zmien. Rozvojové programy aj z hľadiska podpory a rozvoja cestovného ruchu môžu byť spracované pre jednotlivé sídla, združenia obcí alebo mikroregióny. V súčasnosti sa zohľadňujú potreby a priority do roku 2006. Mestá a obce už v predstihu môžu začať s prípravou zámerov, plánov a programov na obdobie rokov 2007 – 2013 v rámci ďalšieho programovacieho obdobia pre čerpanie finančnej nenávratnej pomoci z fondov Európskej únie.

Dôležitým nástrojom miest a obcí sú miestne dane a poplatky, ktoré prejdú zmenami od roku 2005 v rámci realizácie fiškálnej decentralizácie. Tento vzťah je dvojstranný, mestá a obce môžu vytvárať podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, avšak môžu z neho niečo aj získať. Celkový objektivizovaný objem finančných prostriedkov môže byť – paradoxne – sprevádzaný aj vážnymi problémami v niektorých kategóriách obcí. Výsledok bude závisieť od vnútorného prerozdeľovacieho systému. Nesprávne nastavený mechanizmus nebude tlakom na efektívnosť, ale na likvidáciu miest a obcí orientovaných na rozvoj cestovného ruchu. Na druhej strane, mestá a obce môžu veľa urobiť spoluprácou s verejným a privátnym sektorom. Partnerským zacielením na rozvoj cestovného ruchu môžu nastať zmeny vo zvýšenej prezentácii miest a obcí a vytvorením legislatívy činnosti miestnych a regionálnych združení cestovného ruchu v Slovenskej republike.

Podstatným cieľom procesu vývoja marketingu regionálneho rozvoja cestovného ruchu bude vymedziť organizačné, vecné, personálne a inštitucionálne zabezpečenie, obsahovú náplň a základné nástroje jeho uplatňovania. Marketingom územia bude možné dosiahnuť poznatkový rast ekonomického potenciálu obce, mesta, regiónu, rast ekonomickej výkonnosti a efektivity využitia disponibilných zdrojov v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu, zvyšovanie jeho konkurencieschopnosti, ako aj prispievanie k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju územnej samosprávy na Slovensku.

17. NÁVRH TÉM MARKETINGOVÉHO PLÁNU

A. Letná turistika a pobyty pri vode (SACR má spracovanú databázu o horách)

- a) Využívanie voľného času pri termálnej vode (aquaparky, prírodné kúpaliská)
- b) Letné rekreácie a športy (adrenalinové aktivity na vode a na zemi, speleológia a jaskyne, golf, lyžiarske strediská v lete)
- c) Horská a podhorská turistika (vysokohorské túry, podhorské turistické prechádzky)

B. Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch (SACR má spracovanú databázu o kúpeľníctve)

- a) Kúpanie v liečivých vodách (termálne kúpaliská, rekreačno-liečebné pobyty)
- b) Wellness programy s medicínskym zázemím v kúpeľoch pre zdravých a ohrozených
- c) Ponuka pre sociálne kontakty (park, výstavné siene, galérie)

C. Zimný cestovný ruch a zimné športy

- a) Zimné rekreačné strediská (športové vybavenie, služby, lanovky, umelé zasnežovanie)
- b) Lyžovanie v horských a podhorských oblastiach (adrenalinové lyžovanie, vysokohorské lyžovanie, podhorské lyžovanie, lyžovanie na miernych svahoch)

D. Mestský a kultúrno-poznávací cestovný ruch

- a) Národné dedičstvo (poznávanie pamiatkového fondu, národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území, pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón)
- b) Pamiatky UNESCO (kultúrno-historické objekty zaradené do UNESCO, súťaž o Európske hlavné mesto kultúry)
- c) Kultúrne dedičstvo (folklór, tradície trhov, jarmokov, výroba tradičných remesiel)
- d) Sakrálna turistika (kostoly, kláštory, kalvárie, synagógy, cintoríny)
- e) Historická architektúra (hrady, zámky, paláce, pevnosti a opevnenia, radnice, meštianske domy)
- f) Cyklotrasy (cesty pre bicyklistov v horských oblastiach a v nížinách)
- g) Kultúrne podujatia (kalendár folklórnych a kultúrnych podujatí)

E. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika

- a) Ubytovacie zariadenia vo vidieckom priestore (ranče, farmy, malé ubytovacie zariadenia)
- b) Ubytovanie na samote (zapojenie sa do systému života rodiny na vidieku, so zberom húb, liečivých bylín, poznávaním starých remesiel ako je košíkárstvo, drevorezbárstvo, výroba predmetov z kovových drôtov)
- c) Vínne cesty a architektúra – mesto, krajina, pivnica (pobyt vo vidieckych sídlach spestrený prechádzkami do vinogradov, ponuka vína v typických vinohradníckych domoch a pestrú gastronomickou ponukou z husacieho mäsa a múky, vínne pivnice-ochutnávky, vinotéky, vínne cesty Malokarpatská, Južno-zemplínska a pod.)
- d) Remeselné tradície (výroba koží, spracovanie vlny, súkenníctvo, kožušníctvo, výroba syrov, bryndze, tkanie plátna a kobercov, paličkovanie čipiek, kováčstvo, drevorezbárska tradícia a košíkárstvo)
- e) Poľovníctvo a rybárstvo (jazda na koňoch, lov zveri, chov a ochrana lesných zvierat, športový rybolov)

- f) Agroturistika (stravovania na báze krajových špecialít, príprava domácich poľnohospodárskych produktov, bioprodukty, zber lesných plodov - maliny, brusnice, čučoriedky, huby)
- g) Ľudová architektúra (múzeum Liptovskej dediny v Pribyline, osada Vlkolinec)
- h) Dovolenkový pobyt na vidieku (využívanie dostupných turistických služieb, poznávanie života roľníka a lesohospodárstva, priamu účasť rekreantov na výrobnom procese, ubytovanie na sedliackom dvore s animáciou - výuka jazdy na koni, kŕmenie hospodárskych zvierat, spracovanie niektorých druhov poľnohospodárskych produktov)
- i) Karpatský turistický pas (cezhraničná spolupráca Interrreg III A)

F. Možnosti uplatňovania štrukturálnych fondov EÚ

- a) Implementácia Opatrenia 2.3 - Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému v rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby Národného rozvojového plánu SR na programovacie obdobie 2004-2006 (výsledky, realizácia, ďalšie možnosti)
- b) Možnosti uplatňovania Opatrenia 2.2 – Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013 (zlepšenie úrovne prezentácie Slovenska, dobudovanie jednotného informačného systému cestovného ruchu)
- c) Možnosti uplatňovania Opatrenia 3.2 – Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu Regionálneho operačného programu Národného strategického referenčného rámca SR na programovacie obdobie 2007-2013 (podpora prezentácie cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni doma i v zahraničí, vytváranie partnerstiev na úrovni samospráv a súkromného sektora)

G. Grantové schémy pre cestovný ruch (zameranie, možnosti podpory, koneční prijímatelia, uplatnenie a implementácia)

H. Partnerstvá v cestovnom ruchu (prezentácia partnerstiev v rôznych ťažiskových formách – oblastiach – cestovného ruchu, regionálne združenia cestovného ruchu, mikroregióny s predmetom činnosti cestovného ruchu, miestne akčné skupiny vo vidieckom priestore)

18. MARKETINGOVÉ PROJEKTY V MARKETINGU ÚZEMIA

Mnoho marketingových aktivít, ktoré sú vykonávané v obciach, v regiónoch alebo na národnej, či medzinárodnej úrovni má jedinečný charakter. Sú to väčšinou podujatia, udalosti, ktorým v marketingu hovoríme „event-y“ [iv'ent], z angličtiny udalosť. Okrem toho, že sú jedinečné a neopakovateľné, sú charakteristické tým, že majú svoj presný termín zahájenia, resp. realizácie a termín ukončenia. Prax ukázala, že klasické marketingové plánovanie, o ktorom sme sa zmienili vyššie, nie je dostatočne vhodné na prípravu takýchto marketingových udalostí, pretože nie je dostatočne podrobné, presné a niektoré skutočnosti nepopisuje do potrebných detailov a termínov. Uvedené nedostatky je možné veľmi efektívne riešiť pomocou marketingového projektu. Projektom môže byť stvárnena napr. volebná kampaň politickej strany, ktorej príprava sa začína ďaleko pred voľbami a zahŕňa množstvo vzájomne prepojených a nadväzujúcich činností a aktivít, ktoré je potrebné vykonať. Dňom volebného moratória kampaň končí – a po dotiahnutí nevyhnutných finančných a vecných aspektov končí celý projekt. Ako projekt môže byť tiež pripravovaná návšteva a s ňou spojená konferencia pre potenciálnych zahraničných investorov v rámci VÚC alebo miestnej samosprávy. Aj účasť na výstave alebo veľtrhu, pre ktorý sa obec rozhodne, môže byť veľmi efektívne naplánovaná pomocou projektu. Takýto typ projektu obvykle zahŕňa:

- vymedzenie cieľa, ktorý chceme účasťou na výstave dosiahnuť (napr. dostať sa do povedomia významných domácich a zahraničných investorov alebo touroperátorov v oblasti cestovného ruchu),

- určenie celkového rozpočtu, finančnej čiastky, ktorú sme ochotní vynaložiť na dosiahnutie takéhoto cieľa,
- podrobný rozpis činností, ktoré je potrebné vykonať pri príprave výstavy, jej realizácii a po jej ukončení (návrh a schválenie konceptu komunikácie, návrh propagačných materiálov, ich príprava a tlač, činnosti spojené s komunikáciou a zmluvné vzťahy s organizátorom výstavy a pod.),
- vyhodnotenie efektívnosti a účinnosti, ktorá sa dosiahla účasťou subjektu na výstave.

Základné charakteristiky marketingového projektu sú:

- chceme dosiahnuť určité špecifické ciele a ide o jedinečnú, pravidelne sa neopakujúcu udalosť,
- termíny začiatku, realizácie a ukončenia projektu sú jasne dané,
- cieľový stav, resp. výsledný produkt sa musí dosiahnuť počas stanoveného obdobia a v rámci stanovených zdrojov,
- marketingový projekt je „prototyp,, – jedinečná aktivita, ktorá nemá vzor v minulosti a nebude sa presne opakovať ani v budúcnosti,
- vzhľadom na jedinečnosť a neopakovateľnosť obsahuje prvky neurčitosti a rizika,
- dosiahnutie cieľov projektu vyžaduje úsilie špecialistov z viacerých oblastí a vzájomné väzby medzi čiastkovými činnosťami a pod. Vybraté metódy a nástroje používané pri tvorbe marketingového projektu.

Základné pojmy v logickom rámci

CELKOVÝ CIEĽ – ZÁMER	TU SA UVÁDZAJÚ CIELE ŠIRŠIEHO SEKTOROVÉHO, CELONÁRODNÉHO ALEBO REGIONÁLNEHO PROGRAMU, DO KTORÉHO DANÝ PROJEKT PRISPIEVA (AVŠAK LEN AKO ČASŤ PROGRAMU). NIEKEDY JE TIEŽ NAZÝVANÝ AKO „ROZVOJOVÝ CIEĽ,, ALEBO „ZÁMER PROJEKTU“.
CIELE – ÚČEL PROJEKTU	V TEJTO ČASTI SA POPÍŠU CIELE PROJEKTU, KTORÝCH NAPLNENIE PRINESIE DLHODOBO UDRŽATEĽNÉ VÝHODY ALEBO PRIAME PRÍNOSY CIEĽOVEJ SKUPINE, KTOREJ JE PROJEKT URČENÝ. CIELE NAZNAČUJÚ, ČO BY MALO BYŤ DOSIAHNUTÉ NA KONCI PROJEKTU. MALI BY BYŤ V SÚLADE S POŽIADAVKAMI NA ROZVOJ URČENÝMI PRE CIEĽOVÚ OBLASŤ A MALI BY BYŤ PRECÍZNE FORMULOVANÉ (ŠPECIFICKÉ, MERATEĽNÉ, AKCEPTOVATEĽNÉ, REALISTICKÉ, ČASOVO VYMEDZENÉ), ABY BOLO MOŽNÉ VYHODNOTIŤ, ČI BOLI NAPLNENÉ ALEBO NIE.
VÝSLEDKY	NAZÝVANÉ TIEŽ AKO „VÝSTUPY“ PREDSTAVUJÚ MERATEĽNÉ VÝSLEDKY, KTORÉ PROJEKT VYPRODUKUJE V RÔZNYCH ŠTÁDIÁCH REALIZÁCIE. VÝSTUPY SÚ VYPRODUKOVANÉ USKUTOČNENÍM URČITÉHO POČTU AKTIVÍT. VŠETKY VÝSTUPY BY SA MALI VZŤAHOVAŤ NA VYMEDZENÉ CIELE.
AKTIVITY	AKTIVITY PREDSTAVUJÚ KONKRÉTNE ÚLOHY ALEBO ČINNOSTI, KTORÉ JE POTREBNÉ VYKONAŤ (NASADIŤ ZDROJE), ABY SME DOSIAHLI ŽIADANÉ VÝSTUPY. DOSIAHNUTIE VÝSTUPU JE SPOJENÉ MINIMÁLNE S REALIZÁCIOU JEDNEJ AKTIVITY.
VSTUPY	SÚ ZDROJE, KTORÉ SÚ POTREBNÉ NA USKUTOČŇOVANIE AKTIVÍT MARKETINGOVÉHO PROJEKTU. PRI PLÁNOVANÍ VSTUPOV JE TREBA ODLÍŠIŤ RÔZNE DRUHY ZDROJOV - PERSONÁLNE, MATERIÁLOVÉ, FINANČNÉ, INFORMAČNÉ, ČASOVÉ A POD.
PREDPOKLADY	JE POTREBNÉ MYSLIEŤ NA VONKAJŠIE VPLYVY, KTORÉ MÔŽU OVPLYVNIŤ ÚSPECH PROJEKTU A BRAŤ ICH DO ÚVAHY AKO PREDPOKLADY. TÝM, ŽE IDENTIFIKUJEME PREDPOKLADY ALEBO EXTERNÉ FAKTORY, KTORÉ VÝZNAMNE OVPLYVNIA NÁŠ MARKETINGOVÝ PROJEKT, MALI BY SME TIEŽ VEDIEŤ AJ STANOVÍŤ POSTUP ZOHLADŇUJÚCI MOŽNÉ PROBLÉMY, KTORÉ VZNIKNÚ POKIAĽ SA PREDPOKLADY NENAPLNIA.

Marketingový projekt popísaný pomocou logického rámca pomáha lepšie plánovať a riadiť projekt prostredníctvom:

- jasného analyzovania problému (problémov) riešených v projekte a presného vymedzenia očakávaných cieľov a výstupov projektu

- objasňovania stratégie prijatej na dosiahnutie daných cieľov (jasne popísané výstupy)
- vypracovanie štruktúry projektu (vrátane aktivít a rozpočtov)
- kontroly, či projekt naplní ciele a je realizovateľný a určenia spôsobov merania naplnenia cieľov a úspešnosti projektu

Logický rámec marketingového projektu regiónu – modelový príklad

	Ukazovatele overenia (výsledku)	Prostriedky overovania (informačné zdroje)	Predpoklady a dôležité východiská (predpoklady a riziká)
Zámer Zámerom marketingového projektu je	Meranie dosahovania zámeru Merateľné ukazovatele a indikátory ukazujúce naplnenie zámeru	Zdroje údajov, ktorými overím dosiahnutie zámeru napr. štatistická ročenka, záznam predstaviť a samosprávy a pod.	Významné externé faktory ovplyvňujúce dosiahnutie zámeru napr. zapojenie cieľovej skupiny, získanie finančných prostriedkov z EÚ a pod.
Ciele (2 – 5 cieľov) Určujú stav, resp. zmenu, ktorú chcem dosiahnuť v budúcnosti	Meranie dosahovania cieľov – ako budem vedieť, že som naplnil konkrétny cieľ?	Zdroje údajov, ktorými overím dosiahnutie cieľa	Významné externé faktory vplývajúce na dosiahnutie cieľov
napr.: 1. znížiť počet nezamestnaných v regióne	napr.: 1. počet novovytvorených pracovných miest	napr.: 1. evidencia okresného úradu práce	napr.: 1. ochota NÚP spolu financovať projekt
Výstupy (1-2 výstupy pre každý cieľ) Určujú, ako dosiahneme naplnenie špecifického cieľa	Meranie dosahovania výstupov – ako budem vedieť, že som dosiahol výstup?	Zdroje údajov, ktorými overím dosiahnutie výstupu	Externé faktory vplývajúce na dosiahnutie výstupov
napr.: 1. regionálne centrum pre rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných je vybudované	napr.: 1. centrum poskytuje ďalšiu rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaným	napr.: 1. kolaudačný, resp. preberací protokol, mesačné hlásenia o činnosti centra	napr. 1. dlhodobí nezamestnaní sú ochotní zapojiť sa do rekvalifikácie
Aktivity (činnosti) Činnosti, ktoré je potrebné vykonať na dosiahnutie výstupov a naplnenie cieľov	Zdroje potrebné na realizáciu	Odhad potrebných nákladov	
napr.: 1. príprava dokumentácie potrebnej na založenie centra	3 ľudia á 8 hodín	cca. 100.000,- Sk	

Časový plán implementácie marketingového projektu je vytvoriť reálny plán popisujúci postup prác a činností pre realizáciu marketingového projektu s ohľadom na disponibilné zdroje, kapacity, náklady, riziká a pod. Základným prvkom realizačného plánu sú činnosti (aktivity, ktoré je potrebné vykonať), ktoré je potrebné vzájomne sklbiť a navzájom koordinovať. Ako prioritné sa javí dodržiavať prirodzené a logické nadväznosti a vzťahy medzi jednotlivými činnosťami a určenie optimálnych termínov ich zahájenia a ukončenia.

Mnoho pracovníkov marketingu zlyháva pri plánovaní svojich projektov preto, lebo sa domnievajú, že pri tvorbe marketingového projektu im stačí jednoduchý zoznam činností, ktoré je potrebné vykonať. K týmto činnostiam potom priradia pracovníkov a určia termíny, kedy majú byť čiastkové ciele dosiahnuté. V prípade zložitejších marketingových projektov tento prístup môže viesť k tomu, že nie sú rešpektované niektoré logické väzby a niektoré činnosti nie sú dokončené načas, lebo nie sú hotové predchádzajúce činnosti alebo sa čaká na chýbajúce zdroje.

Časový plán realizácie marketingového projektu (Ganttov graf)

Označ. činnosti	Popis činnosti	Predch. činnosť (logika)	Doba trvania (dni)	Potrebné zdroje	Náklady
A	Zostavenie plánu seminára	-	4	PC, všetci manažéri, riaditeľ	
B	Zaistenie reklamy (návrh konceptu, tlačoviny)	A	5	PC, automobil, telefón, manažér pre komunikáciu	
C	Oslovovanie potenciálnych sponzorov	A	4	PC, email, automobil, tel./fax, 2 zamestnanci	
D	Určenie a zabezpečenie miesta konania seminára	A	8	automobil, telefón,	
E	Oslovenie a zabezpečenie prednášajúcich	A	3	PC, telefón, fax	
F	Zabezpečenie účastníkov seminára	D,B	7	PC, telefón, fax	
G	Príprava a uzatvorenie zmlúv	C	4	PC, riaditeľ, právnik	
H	Spracovanie podkladov	E	8	sekretariát 2 pracovníčky, PC, kopírka	
I	Spracovanie plánu technickej podpory seminára	E	6	PC, všetci manažéri	
J	Zabezpečenie sprievodného programu seminára	F,G	3	PC, automobil, telefón, manažér pre komunikáciu	
K	Oponentúra podkladov	H	3	PC, všetci manažéri, riaditeľ	
L	Úprava a kompletizácia podkladov	K	5	sekretariát 2 pracovníčky, PC, kopírka	
M	Zabezpečenie technickej podpory	I	4	externí technici	
N	Príprava priestorov pre seminár	J	2	2 brigádnic	
O	Zabezpečenie stavovania a ubytovania	J	4	sekretariát 2 pracovníčky,	
R	Realizácia seminára	L,N,O	6	projekčná technika, pracovné materiály	
Q	Vyhodnotenie a vyúčtovanie	E	3	ekonomické oddelenie,	

	seminára			všetky podklady	
--	----------	--	--	-----------------	--

Popis časových plánov a grafov by mal byť zvolený tak, aby im tí, ktorí ich budú používať dobre rozumeli a aby dobre chápali hľadiská, ktoré boli akceptované pri ich zostavovaní. Správny a zrozumiteľný popis časových plánov bráni nežiadúcim nedorozumeniam pri realizácii marketingového projektu.

Odporúčania pre prípravu medzinárodných projektov

Investujte do prípravy návrhu	Potenciálne prínosy sú vysoké, ale konkurencia je veľmi veľká. Na to, aby ste pripravili (vyvinuli) vyzretý a dobre argumentmi podložený návrh projektu, ktorý sa uchádza o financovanie, je potrebné sústrediť úsilie počas niekoľkých mesiacov.
Zistite si, čo vaši zákazníci (cieľové skupiny) chcú	Príslušná európska komisia nie je skutočným zákazníkom pre vašu prácu, ale riadi sa príslušnými prioritami. Preto je veľmi dôležité starostlivo prečítať priority programu (workprogramme), resp. vyhlásenie pre podávanie projektov (call for proposal).
Pôvodnosť a novosť vášho návrhu si overte hneď na začiatku	Mnoho návrhov projektov je popísaných spôsobom ako projekty, ktoré sú už realizované. Malý prieskum vám preto môže ušetriť množstvo času. Lepšie je monitorovať situáciu stále, to vám môže pomôcť preorientovať váš návrh smerom, ktorý prinesie viac ovocia.
O začiatku myslite „európsky“	Problémy, procesy a priority môžu byť odlišné krajina od krajiny. Nepripôsobenie sa európskej dimenzii v projekte poňatom na národnej úrovni je zriedkakedy úspešné.
Zabezpečte, aby projekt podporoval strategické ciele všetkých partnerov	Správni partneri sú tí, ktorí sú angažovaní v projekte a na využívaní jeho výsledkov. Ak vy sami nebudete rozumieť, prečo sú zahrnutí v projekte, nebudú tomu rozumieť ani hodnotitelia.
Identifikujte merateľné ciele	Tieto môžu naznačovať, aká dôležitá je vaša práca a môžu samozrejme pomôcť pri riadení projektu. Ak neviete, ako ďaleko chce dôjsť, ako budete vedieť, že ste tam došli.
Identifikujte pozitívne sociálne dopady vášho návrhu	Všetky návrhy budú hodnotené akou mierou prispievajú k sociálnym cieľom určitej komunity. Preto identifikujte pozitívny dopad, než len ponechať hodnotiteľov predpokladať, že dopad je negatívny.
Zabudujte využívanie od začiatku	Komisie a programy EU majú za cieľ dosiahnuť dopady na európsku spoločnosť a ne jednoducho uspokojovať intelektuálne kuriozity. Partneri, ktorí využívajú projekty musia mať dôležitú rolu pri definovaní projektu. Zabezpečte, aby sa výsledky hodili k trhu (cieľovej skupine)
Demonštrujte porozumenie zásadám projektového manažmentu	V spoločných projektoch, ktoré prekračujú hranice organizácií, regiónov, miest a krajín sú nezhody a nesúlady nevyhnutné. Preukážte pochopenie pre potenciálne problémy a spôsoby, ako ich hodláte riešiť.
Píšte pre hodnotiteľov	Príliš často navrhovatelia píšú svoje dokumenty pre seba a svoje konzorcium, presvedčajúc odporúčajúcich partnerov, že ich prania boli zobrať do úvahy. Jediným účelom návrhu je presvedčiť hodnotiteľov o jeho prínose a výhodnosti.

Spracované podľa: Paul Drath: Successful Proposal – A Guide to Preparing Proposals for European Commission Funded Research and Technological Development Projects, Singleimage Limited, 1999, United Kingdom.

19. AKTÍVNE OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE

19.1. Miestny kultúrno-historický cestovný ruch

Veľmi dobrou príležitosťou ako zviditeľniť mesto alebo obec a zabezpečiť ich rozvoj je prilákať návštevníkov pri spoznávaní kultúrno historického potenciálu. Každé má svoju vlastnú históriu, kde sa v minulosti udiali významné, alebo zaujímavé udalosti, na ktoré sa už možno

zabudlo, avšak bolo by dobré ich pripomenúť priamo na historickom mieste. Nemusí ísť však iba o udalosť, v mestách a obciach sa nachádzajú mnohé iné zaujímavosti, ktoré je možné uplatniť v prospech miestnej samosprávy a rozvoja turizmu. V mnohých sú rodné domy významných osobností, múzeá, historické pamiatky, skanzeny, miesta archeologických vykopávok, pútnické miesta, miesta historických udalostí, stretnutí, bitiek a pod.

V rámci kultúrneho historického cestovného ruchu a národného dedičstva možno uskutočňovať poznávanie pamiatkového fondu, národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území, pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón. V slovenských mestách a obciach sa nachádza vyše 101 hradov a zámkov, pamiatky architektonicky historické, ako sú hrady, zámky, paláce, pevnosti a opevnenia, radnice, jadrá miest a obcí s meštianskymi domami a ľudovou architektúrou alebo sakrálnych, ako sú kostoly, kláštory, kalvárie, synagógy, cintoríny a pod. V hojnom počte sa vyskytujú aj významné archeologické náleziská, historické parky a záhrady, pamiatky vedy, výroby a techniky, banské diela, hámre, mlyny a pod. Pre turistu môže byť zaujímavá aj návšteva kultúrnych zariadení, múzeí, vrátane múzeí v prírode, galérií, knižníc, archívov a pod. s príjemným spojením a účasťou na kultúrno historických a náboženských podujatiach, festivaloch, výstavách, divadelných predstaveniach, koncertoch, ľudových veseliciach a slávnostiach a pod.

Stačí spoznať minulosť príslušnej lokality a uplatniť všetky zaujímavosti na prilákanie návštevníkov či už domácich, alebo aj zahraničných. Obnovenie tradície trhov, jarmokov, tradičných remesiel, ktorými bolo mesto, resp. obec v minulosti preslávené, organizovanie tematických kultúrnych podujatí zameraných, napr. na povesti viažuce sa k danej oblasti, v ktorej sa miestna územná samospráva nachádza, či rekonštrukcie historických bitiek a pod. prinášajú návštevníkovi zážitok, ktorý si odnesie domov a informáciu odovzdá ďalším. Sú to aktivity, ktoré môžu mesto a obec zviditeľniť a zabezpečiť jej rozvoj v cestovnom ruchu. V prípade kultúrnych podujatí je však žiadúce, aby sa nekonali iba raz do roka, ale pravidelnejšie. Z ekonomického hľadiska cestovný ruch zameraný na kultúrno historické podujatia je lukratívnejší, ale aj rizikovejší. Kultúrno historické podujatia, ktoré sa konajú iba v priebehu niekoľkých dní, sú náročnejšie ako ponuky, ktoré sú k dispozícii po celý rok a môžu sa prispôbiť dopytu. Spolupráca viacerých miest a obcí v tejto oblasti je veľmi prospešná a obojstranne užitočná.

Vytvorenie informačného centra, mapy konkrétnej oblasti s vyznačenými atraktivitami a podujatiami konajúcimi sa v území spolu s ich popisom, vyznačenie trás a náučno-poznávacích chodníkov a cyklotrás taktiež prispeje k zatraktívneniu danej oblasti a k prilákaniu väčšieho počtu návštevníkov, čo následne umožní rozvoj obchodu a služieb a k zvýšeniu počtu pracovných príležitostí. Zaujímavou sa môže javiť aj prípadná spolupráca s partnerskou zahraničnou miestnou samosprávou či už s podobným názvom, podobnou históriou alebo kultúrou. Tu sa môže jednať napr. aj o výmenné návštevy, prázdninové pobyty pre študentov, ktorý by počas pobytu pomáhali s rekonštrukciou pamätníka, cintorína či inej historickej stavby v meste alebo obci, resp. ich okolí v spojení s poznávaním našej tradičnej slovenskej kultúry a histórie.

Cestovný ruch ako jeden z významných zdrojov ekonomického a spoločenského rozvoja, vnímajú jednotlivé mestské a obecné sídla prirodzene značne odlišne. Podmieňujú to jednak dané podmienky (napr. historické pamiatky, prírodné podmienky a pod.), ale v nemalej miere aj schopnosť predstaviteľov miest a obcí pôsobiť v tejto oblasti a podporovať jeho rozvoj. Dôsledkom toho má cestovný ruch v jednotlivých mestách, obciach a oblastiach na Slovensku rozličné stupne rozvoja. V niektorých mestách a obciach je už cestovný ruch dôležitou súčasťou hospodárstva a života. Viaceré mestá a obce disponujú veľmi atraktívnou ponukou služieb a atrakcií, ale zatiaľ ich navštevuje málo turistov a zaznamenávajú nízku vyťaženosť ubytovacích zariadení. Veľká skupina miest a obcí disponuje potencionálnymi možnosťami rozvoja cestovného ruchu. Pre skutočné naplnenie tejto možnosti je však nevyhnutné vybudovať alebo obnoviť turistické atrakcie a ubytovacie kapacity a veľmi dobre ich prezentovať laickej, ale najmä odbornej verejnosti.

Cestovný ruch ovplyvňuje priamo alebo nepriamo viacero podnikateľských a podnikateľských aktivít. Priamo súvisí s prevádzkou obytných objektov, reštaurácií, ľudovomeleckých remeselníckych dielní, prepravných firiem, čerpacích staníc, múzeí, historických pamiatok a podobne. Nepriamo ovplyvňuje napríklad výrobu a poskytovanie služieb stavebných firiem, obchodných domov, maloobchodnej siete i dodávateľov poľnohospodárskych

výrobkov. Nie všetky mestá a obce majú rovnakú možnosť priamo profitovať z cestovného ruchu. Závisí to od geografickej polohy, prírodných zdrojov a ekonomickej základne. Ak si mesto alebo obec želá, aby turistika hrala významnejšiu úlohu v jej hospodárstve a zároveň má základné predpoklady pre jej rozvoj, musí začať toto odvetvie rozvíjať. Mesto alebo obec musí aktivizovať obyvateľov a podnikateľské subjekty na jej území za účelom rozvoja miestneho cestovného ruchu – je to nevyhnutná podmienka. Vzhľadom na potrebu širokej ponuky atraktivít za rôzneho počasia, v rôznych ročných obdobiach a pod. je nevyhnutné spájať aktivity viacerých miest a obcí. Spoločným postupom a plánovaným marketingom dosiahnu mestá a obce niekoľkonásobne vyššiu efektívnosť v získavaní turistov než pri izolovaných krokoch každej zo zúčastnených územných samospráv. Spojením finančných prostriedkov možno vytvoriť konkurencieschopnú reklamnú kampaň, ktorá pomôže získať väčšie množstvo návštevníkov aj z väčších vzdialeností.

Veľmi dobrou príležitosťou ako zviditeľniť mesto alebo obec a zabezpečiť ich rozvoj je prilákať návštevníkov pri spoznávaní kultúrno historického potenciálu. Každé má svoju vlastnú históriu, kde sa v minulosti udiali významné, alebo zaujímavé udalosti, na ktoré sa už možno zabudlo, avšak bolo by dobré ich pripomenúť priamo na historickom mieste. Nemusí ísť však iba o udalosť, v mestách a obciach sa nachádzajú mnohé iné zaujímavosti, ktoré je možné uplatniť v prospech miestnej samosprávy a rozvoja turizmu. V mnohých sú rodné domy významných osobností, múzeá, historické pamiatky, skanzeny, miesta archeologických vykopávok, pútnické miesta, miesta historických udalostí, stretnutí, bitiek a pod.

V rámci kultúrneho historického cestovného ruchu a národného dedičstva možno uskutočňovať poznávanie pamiatkového fondu, národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území, pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón. V slovenských mestách a obciach sa nachádza vyše 101 hradov a zámkov, pamiatky architektonicky historické, ako sú hrady, zámky, paláce, pevnosti a opevnenia, radnice, jadrá miest a obcí s meštianskymi domami a ľudovou architektúrou alebo sakrálnych, ako sú kostoly, kláštory, kalvárie, synagógy, cintoríny a pod. V hojnom počte sa vyskytujú aj významné archeologické náleziská, historické parky a záhrady, pamiatky vedy, výroby a techniky, banské diela, hámre, mlyny a pod. Pre turistu môže byť zaujímavá aj návšteva kultúrnych zariadení, múzeí, vrátane múzeí v prírode, galérií, knižníc, archívov a pod. s príjemným spojením a účasťou na kultúrno historických a náboženských podujatiach, festivaloch, výstavách, divadelných predstaveniach, koncertoch, ľudových veseliciach a slávnostiach a pod.

Stačí spoznať minulosť príslušnej lokality a uplatniť všetky zaujímavosti na prilákanie návštevníkov či už domácich, alebo aj zahraničných. Obnovenie tradície trhov, jarmokov, tradičných remesiel, ktorými bolo mesto, resp. obec v minulosti preslávené, organizovanie tematických kultúrnych podujatí zameraných, napr. na povesti viažuce sa k danej oblasti, v ktorej sa miestna územná samospráva nachádza, či rekonštrukcie historických bitiek a pod. prinášajú návštevníkovi zážitok, ktorý si odnesie domov a informáciu odovzdá ďalším. Sú to aktivity, ktoré môžu mesto a obec zviditeľniť a zabezpečiť jej rozvoj v cestovnom ruchu. V prípade kultúrnych podujatí je však žiadúce, aby sa nekonali iba raz do roka, ale pravidelnejšie. Z ekonomického hľadiska cestovný ruch zameraný na kultúrno historické podujatia je lukratívnejší, ale aj rizikovejší. Kultúrno historické podujatia, ktoré sa konajú iba v priebehu niekoľkých dní, sú náročnejšie ako ponuky, ktoré sú k dispozícii po celý rok a môžu sa prispôbiť dopytu. Spolupráca viacerých miest a obcí v tejto oblasti je veľmi prospešná a obojstranne užitočná.

Vytvorenie informačného centra, mapy konkrétnej oblasti s vyznačenými atraktivitami a podujatiami konajúcimi sa v území spolu s ich popisom, vyznačenie trás, náučno-poznávacích chodníkov, cyklotrás a pod. taktiež prispeje k zatraktívneniu danej oblasti a k prilákaní väčšieho počtu návštevníkov, čo následne umožní rozvoj obchodu a služieb, ako aj k zvýšeniu počtu pracovných príležitostí. Zaujímavou je aj spolupráca s partnerskou zahraničnou miestnou samosprávou či už s podobným zameraním, podobnou históriou alebo kultúrou. Tu sa môže jednať napr. aj o výmenné návštevy, prázdninové pobyty pre študentov, ktorý by počas pobytu pomáhali s rekonštrukciou pamätníka, cintorína či inej historickej stavby v meste alebo obci, resp. ich okolí v spojení s poznávaním našej tradičnej slovenskej kultúry a histórie. Takisto aj turista má možnosť objavovať a spoznávať mestské a kultúrne historické pamiatky na území miest a obcí Slovenska.

19.2. Zdravotný a kúpeľný cestovný ruch

Trend rozvoja slovenského cestovného ruchu smerujúci k zdravotnej turistike v kúpeľných miestach tam kde sú liečebné kúpele, termálne kúpaliská a liečebné minerálne vody zaznamenal v posledných rokoch rozsiahlu obnovu a rozvoj zameraný na skvalitnenie a rozšírenie ponúkaných služieb s cieľom uspokojiť aj tú najnáročnejšiu klientelu. V hojnej miere sú ponúkané oddychové, wellness, relaxačné pobyty a pod., čím mesto alebo obec (ďalej len „obec“) sa stáva miestom krásnych dovolenkových zážitkov. Aktívne poskytovanie ozdravovacieho, rekreačného, antistresového, skrášľovacieho a pod. pobytu návštevníka v obci poskytuje ďaleko viac príležitostí pre tuzemskú turistiku, získanie domáceho a zahraničného návštevníka v súčinnosti s prezentáciou regiónov, miest a obcí Slovenska.

Prírodné liečivé vody, liečebné kúpele, kúpeľné miesta a prírodné minerálne vody vymedzuje zákon č. 538/2005 Z.z., pričom umožňuje obciam uchádzať sa o štatút kúpeľného miesta. V kúpeľnom mieste sa musia rešpektovať zákazy zamerané na nakladanie s odpadom okrem zberu a odvozu odpadov, nevykonávať chemický posyp miestnych komunikácií, nepoužívať prostriedky na chemickú ochranu rastlín a trvalých trávnatých porastov okrem prostriedkov zapísaných do zoznamu schválených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín. Na kúpeľnom mieste sa musí dodržiavať aj zákaz intenzívne nechovať zvieratá, nevodiť psov bez náhubku a vôdzky, poľnohospodársku výrobu a lesnú výrobu intenzívne neprevádzkovať okrem nevyhnutných agrotechnických opatrení. Obec dodržiava aj zákaz neumiestňovať a neprevádzkovať predajné pulty a stánky, nepredávať ambulantným spôsobom okrem novinových stánkov, ktorých umiestnenie povolí obec po dohode s prírodnými liečebnými kúpeľmi. Takisto v obci so štatútom kúpeľného miesta je zakázané stavať bytové domy, školiace zariadenia a iné objekty, ktorých funkcia je v rozpore s funkciou kúpeľného miesta a dodržiavať nočný pokoj od 22.00 do 6.00 h. Hranice kúpeľného miesta sú povinné prírodné liečebné kúpele po dohode s obcou označiť na prístupových komunikáciách tabuľami. Obce, na ktorých území je uznané kúpeľné miesto a určené kúpeľné územie, realizujú pravidlá štatútu kúpeľného miesta, ktoré schvaľuje vláda SR a dodržiavajú opatrenia ním určené v rozsahu svojej pôsobnosti, pričom vydávajú aj všeobecne záväzné nariadenia platné v predmetnej obci.

Podrobnosti o prevádzke prírodných a umelých kúpalísk, resp. bazénov a podrobnostiach o požiadavkách na kvalitu vody kúpalísk a bazénov, vody na kúpanie a jej kontrolu ustanovuje zákon č. 252/2006 Z.z., ktorý charakterizuje ukazovatele kvality vody na kúpanie a ich medzné hodnoty, rozsah a početnosť kontroly kvality vody na kúpanie, požiadavky na vybavenie, priestory, dispozičné riešenie na prevádzku kúpalísk, bazénov umelých kúpalísk a bazénov pre dojčatá a batolátá a náležitosti prevádzkového poriadku kúpalísk.

Zákon č. 126/2006 Z.z. o verejnom zdravotníctve ustanovuje podmienky ochrany verejného zdravia a charakteristiky determinantov zdravia, napr. voda určená na ľudskú spotrebu, na kúpanie, prírodné a umelé kúpaliská, byty nižšieho štandardu a ubytovacie zariadenia, telovýchovné zariadenia, zariadenia spoločného stravovania. Žiadúce je dodržiavať opatrenia orgánov štátnej správy v oblasti verejného zdravotníctva pri mimoriadnych udalostiach, podmienky prevencie ochorení u ľudí, práva a povinnosti fyzických a právnických osôb pri ochrane verejného zdravia, výkon štátneho zdravotného dozoru a sankcie za porušenie povinností na úseku verejného zdravotníctva. Orgány verejného zdravotníctva spolupracujú v rámci svojej pôsobnosti pri ochrane a podpore verejného zdravia s obcami a samosprávnymi krajmi, školami. Náhradu nákladov, ktoré vzniknú pri plnení povinností ustanovených citovaným zákonom, znáša ten, kto je povinný tieto povinnosti plniť, pričom príslušný orgán verejného zdravotníctva môže rozhodnúť, že tieto náklady bude znášať štát alebo obec.

Kúpele a kúpeľné podniky sú vo väčšine krajín Európy súčasťou zdravotníckeho systému krajiny, majú vplyv na vytváranie kultúrno-sociálneho zázemia, sú významným ekonomickým faktorom a vytvárajú priame a nepriame pracovné príležitosti. Kúpele sú neoddeliteľnou súčasťou zdravotníckeho systému a zdravotného turizmu. Na vznik a existenciu kúpeľov je nevyhnutné mať:

- miestny prírodný liečivý zdroj (liečivá voda, liečivé peloidy, liečivé plyny, prírodné liečivé podmienky mora, klimatické podmienky vhodné na liečenie, uznaný prírodný systém liečby
- kvalitné životné prostredie

- špecifické a chránené kúpeľné prostredie
- medicínske zázemie pre rehabilitáciu a liečbu (prevenciu primárnu a sekundárnu)

Potenciál zdravotného turizmu a medicínsky orientovaných produktov „kúpeľníctva“ možno orientovať podľa vývoja zdravotného stavu obyvateľstva (nadváha, vysoký krvný tlak, chronická únava, depresie...); stavu zdravotníckeho systému (jeho finančná záťaž, financovanie prevencie); zdravotného uvedomenie obyvateľstva (zdravotné dovolenky, priebežná prevencia, preventívne vyšetrenia počas pobytu v kúpeľoch, kurzy zdravého životného štýlu a pod.). Kvalitatívne kritériá pre medicínsky wellness v kúpeľoch možno charakterizovať nasledovne:

1. medicínske zázemie
2. uznané lokálne prírodné liečebné prostriedky zeme, klímy, alebo mora
3. uznané a chránené kúpeľné prostredie
4. vysoký štandard služieb v mieste (ubytovanie, stravovanie, šport, obchodná sieť, doplnkové služby...)
5. infraštruktúra miesta ako „centra zdravia“
6. kvalitná personálna komunikácia a vzdelanie personálu
7. široká ponuka kultúrnych aktivít
8. pekná krajina a okolie
9. ponuka pre sociálne kontakty (park, výstavné siene, galérie)
10. celý komplex navodzujúci pozitívne myslenie, radosť zo života

Budúcnosť európskych kúpeľov možno smerovať nielen na spotrebiteľov, ale aj na zdravých obyvateľov. Obyvateľstvo Európy zomiera na ochorenia, spojené so zlou výživou (nezdravou), nedostatkom pohybu, tabakizmus a iné drogy (EU komisár pre zdravotnícku problematiku - M. Kyprianou, 2004). Cieľom pre Európu a kúpele by mali byť preventívne programy zamerané na zmenu životného štýlu. Prvý komplexný program v spolupráci s kúpeľmi vypracovala bavorská vláda so zameraním sa na fajčenie, alkoholizmus, nadváhu a pracovné prostredie. Takisto starnutie populácie Európy vyvoláva potrebu tvorby programov na udržanie kvality života v starobe, t.j. klasická kúpeľná starostlivosť a rehabilitácia v kúpeľoch najmä pre ochorenia pohybového aparátu, neurologické ochorenia, kardiovaskulárneho aparátu, onkologické ochorenia, psychiatrické ochorenia. Pre mladších je potrebné pripraviť wellness programy s medicínskym zázemím v kúpeľoch pre zdravých a ohrozených. Bez vedy a výskumu je v budúcnosti existencia viacerých produktov zdravotného a kúpeľného cestovného ruchu ohrozená. V porovnaní s ostatnými medicínskymi odbormi je v tejto oblasti všeobecný nedostatok finančných prostriedkov, nedostatočná koordinácia výskumných projektov a úplná absencia sponzorstva farmaceutických firiem.

19.3. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika

Rozvoj cestovného ruchu na vidieku spôsobuje nielen atraktivnosť krajiny, dobrodružstvo spojené s poznávaním prírody a spôsobu života, ale aj domácosť prostredia, tradičná gastronómia, tradície a remeselná výroba, snaha zotaviť sa, nájsť rovnováhu medzi prírodou a rodinou. Okrem prírody je dôležitá aj ponuka služieb vo vidieckom cestovnom ruchu a agroturistike, osobitne služieb voľného času musí zodpovedať očakávaniam návštevníkov-hostí v závislosti od prostredia (nižinné, horské), sezóny (letná, zimná) a pod. Na slovenskom vidieku je pôsobivá krajina, ktorá láka najmä ľudí z miest. Poľnohospodárska výroba je v živote spoločnosti nenahradiiteľná a má výrazne sezónny charakter, pričom vidiek potrebuje aj iné ekonomické aktivity na zvýšenie príjmov. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika sa stáva nástrojom stretnutia obyvateľov vidieka a miest, spôsobom zmiernenia vzťahu medzi mestom a vidiekom, príležitosťou pre ekonomickú činnosť vidieckeho obyvateľstva, založenou na rešpektovaní potrieb a reálnych možností ponuky vidieka. Účastníci vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky majú nové očakávania, ktoré sa prejavujú v rastúcej citlivosti na kvalitu životného prostredia a poskytovaných služieb.

Vidiecka turistika je formou cestovného ruchu, ktorá zahŕňa súbor činností zameraných na uspokojovanie potrieb spojených s cestovaním a pobytom ľudí vo vidieckom prostredí a vo voľnom čase. Zvyčajne ide o činnosti spojené s návratom k prírode, s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch a rôznych ubytovacích zariadeniach na vidieku, kde súčasťou ponuky je aj

možnosť stravovania sa alebo vlastnej prípravy stravy a vykonávania rozličných činností spojených s pobytom na vidieku. Súčasťou vidieckej turistiky je aj agroturistika, ktorá zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov, fariem a poľnohospodárskych podnikov podľa miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojovanie potrieb návštevníkov. Agroturistiku možno považovať za doplnkovú činnosť poľnohospodárskeho podnikateľského subjektu. Pomáha zachovať kultúrny ráz krajiny, udržať a obnoviť osídlenia a zvýšiť hospodársku úroveň územia produkciou a realizáciou krajových špecialít, remeselno-umeleckých výrobkov a ponukou folklóru.

Vývoj rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky spôsobuje nielen atraktivnosť krajiny, dobrodružstvo spojené s poznávaním prírody a spôsobu života, ale aj domáckosť prostredia, tradičná gastronómia, tradície a remeselná výroba, snaha zotaviť sa, nájsť rovnováhu medzi prírodou a rodinou. Okrem prírody je dôležitá aj ponuka služieb, ktorá musí zodpovedať očakávaniam návštevníkov-hostí v závislosti od prostredia (nížinné, podhorské, horské), sezóny (letná, zimná) a pod. Slovenská krajina pôsobivo láka turistov, vidiecka turistika a agroturistika sa stáva nástrojom stretnutia obyvateľov vidieka a miest, spôsobom zmiernenia vzťahu medzi mestom a vidiekom, príležitosťou pre ekonomickú činnosť vidieckeho obyvateľstva, založenou na rešpektovaní potrieb a reálnych možností ponuky vidieckeho priestoru.

Návrat k prírode, ekologickému cestovnému ruchu, trvalo-udržateľnému vidieckemu cestovnému ruchu majú na Slovensku jednoznačnú podporu a účastníci vidieckeho cestovného ruchu majú nové očakávania, ktoré sa prejavujú v rastúcej citlivosti na kvalitu životného prostredia, ubytovania a poskytovania kvalitných služieb v území Slovenskej republiky.

20. MOŽNOSTI ROZVOJA VIDIECKEJ TURISTIKY A AGROTURISTIKY

Obce z hľadiska rozvoja vidieckej turistiky a agroturistiky zohrávajú zväčša rolu aktivizátora a koordinátora rozvoja. Obce sa môžu na rozvoji vidieckeho cestovného ruchu podieľať svojou priamou účasťou, resp. nasmerovaním, naštartovaním a ponechaním si možnosti koordinácie, pričom ďalšie aktivity ponechávajú podnikateľským subjektom. Nemožno však pripustiť chaotický vývoj agroturistiky alebo vidieckej turistiky, pretože vzniká príčina konfliktov, ktoré vedú k zníženiu dynamiky rozvoja obce a v konečnom dôsledku aj k zníženiu záujmu turistov. Dôležitou úlohou obce je marketing a propagácia vidieckeho cestovného ruchu všetkými dostupnými prostriedkami (informačné centrá, propagačné materiály, výstavy a semináre k cestovnému ruchu na vidieku a pod.).

Základným organizačným predpokladom pre rozvoj podnikateľskej aktivity je spracovanie programu sociálneho a ekonomického rozvoja zo strany obce, resp. združenia obcí. Tento program môže byť spracovaný ako dokument dlhodobej koordinácie verejných a súkromných aktivít, demografického, ekonomického, sociálneho, kultúrneho a ekologického charakteru na území obce, v záujme obce ako celku a v nej žijúcich obyvateľov, miestnych podnikateľov a prichádzajúcich turistov. Hlavným zmyslom programu je organizácia všeobecného rozvoja obce na báze harmonizácie súkromných záujmov obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov a odstraňovanie konkurenčných vzťahov tam, kde konkurencia nie je z hľadiska obce a jej prosperity, ani z hľadiska dlhodobých záujmov samotných podnikateľov produktívna. Hlavným zmyslom i nástrojom realizácie programu je dobrovoľná spolupráca pri dosahovaní spoločných cieľov rozvoja obce. Úlohou sociálno-ekonomického programu by malo byť:

- definovať miestne predpoklady realizácie spoločných záujmov
- optimalizovať územno-vidiecke a sociálne psychologické podmienky pre rozvoj bývania a podnikania v obci
- koordinovať vynakladanie obecných investícií vzhľadom k zámerom a potrebám rozvoja vidieckej turistiky a agroturistiky
- koordinovať účelnú alokáciu bežných verejných výdajov v záujme vytvárania stabilných podmienok pre bývanie a podnikanie aj vo forme zakladania fariem a farmárskych služieb
- definovať dlhodobé zámery hospodárskej a sociálnej politiky obce
- posilňovať vedomie súvislosti k obci a zodpovednosti za jej rozvoj u miestnych obyvateľov a podnikateľov.

Využitie programu možno aplikovať v nasledujúcich oblastiach:

- novelizácia územného plánu obce a príprava územno-technických podmienok pre sústredený rozvoj malého a stredného podnikania
- rozpracovanie konkrétnych podnikateľských zámerov realizovaných obcou so zameraním sa na vidiecku turistiku a agroturistiku a vytváranie fariem i farmárskych služieb
- stratégia marketingovej, informačnej a propagačnej činnosti.

Program by mal definovať v dialógu s miestnym obyvateľstvom a podnikateľmi ciele rozvoja obce a stanoviť projekty verejného a súkromného sektoru. Za týmto účelom je žiadúce vytvoriť vhodné organizačné, materiálne a personálne prostredie pre profesionálnu a permanentnú podpornú činnosť.

20.1. Vízia vývoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky do r. 2020

Výrobná ekologická multifunkčnosť poľnohospodárstva a lesníctva celkový problém trvalej udržateľnosti pôdy – územia (krajiny) nevyriešia, hoci majú na jeho riešení významný podiel. Trvalo udržateľné využívanie pôdy – krajiny a ochrany územia možno definovať ako priestorovú (miestnu alebo regionálnu) a časovú harmonizáciu všetkých hlavných spôsobov využitia pôdy – krajiny s minimalizovaním ireverzibilných efektov. Preto do aktivity treba povolať aj problematiku vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky so zohľadnením hlavných úloh (funkcií) pôdy – územia podľa odporúčania Rady Európy:

1. Výroba biomasy v poľnohospodárstve a lesníctve.
2. Filtrácia, pufrácia a transformačné aktivity medzi atmosférou, podzemnými vodami a rastlinným krytom, ochrana environmentu a osobne ľudí prostredníctvom protektovania potravinového reťazca a zásob pitnej vody.
3. Pôda udržiava ekologický a genetický potenciál živých organizmov (biodiverzita druhov).
4. Pôda poskytuje priestor pre technické, priemyselné a socio-ekonomické štruktúry a ich rozvoj (pre stavebníctvo, budovy, dopravný systém, športové a rekreačné ustanovizne, priemysel a pod.).
5. Pôda je zdrojom surovín a slúži aj ako rezerva vody a energie.
6. Pôda je kultúrnym dedičstvom, formuje základnú časť krajiny (jej vzhľad), v ktorej žijeme, udržujeme paleontologické a archeologické bohatstvo vysokej hodnoty pre poznanie histórie Zeme a ľudstva.

Rozvíjaním vidieckeho priestoru dôjde k značnému rastu záujmu o bývanie v sídlach a územiach s dobrým životným prostredím v menších lokalitách. Priestorové efekty týchto trendov sa prejavujú pozitívne na dedine a v menších mestách. Odrazí sa to v potrebe revitalizovať dedinu, zlepšovať podmienky pre nadsídelnú kooperáciu a začleňovanie dedinských sídiel do regionálnych a nadregionálnych vzťahov, diverzifikovať ekonomickú základňu vidieka. Žiadúce bude klásť dôraz na zavádzanie nových informačných, komunikačných technológií, biotechnológií a pod. na vidiek. Vidiecky cestovný ruch a turizmus na vidieku bude významne prepojený na miestny a regionálny rozvoj.

Vidiecky cestovný ruch na Slovensku sa stáva relatívne novou formou cestovného ruchu hlavne v horských a podhorských oblastiach. Vidiecky cestovný ruch možno definovať ako využívanie voľného času na vidieku rôznymi rekreačnými činnosťami s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch alebo v účelových komerčných ubytovacích zariadeniach postavených v tomto prostredí. Slovensko má mimoriadne dobré podmienky pre vidiecky cestovný ruch, horské a podhorské oblasti zaberajú vyše 2 mil. ha, z čoho poľnohospodársky pôdny fond predstavuje vyše 800 tis. ha. Vidiecky charakter má 80 % slovenského územia a žije na ňom 48 % obyvateľstva, čím sa radíme na 4. miesto spomedzi 25 štátov rozšírenej EÚ (po Grécku, Slovinsku a Rakúsku). Z vyše 2900 slovenských osád, dedín a miest je až 2500 situovaných do atraktívnych prírodných vidieckych priestorov. To znamená, že na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu sa hodí ktorýkoľvek región Slovenska, teda aj taký, ktorý zatiaľ zápasí s vysokou mierou nezamestnanosti. Rodinné podniky môžu v budúcnosti znamenať nepostrádateľné piliere celého odvetvia cestovného ruchu najmä v oblastiach so sezónnou prevádzkou.

Prínos rozvoja vidieckeho cestovného ruchu možno vymedziť z viacerých hľadísk:

- umožňuje využiť a zhodnotiť danosti vidieckeho prostredia, a to pri pomerne nízkej finančnej náročnosti,
- vytvára nové pracovné príležitosti pre podnikateľa a jeho rodinu, prípadne pre zamestnancov družstva pri starostlivosti o návštevníkov,
- stabilizuje obyvateľstvo vo vidieckom sídle, odbúrava zbytočne vysokú každodennú mobilitu za prácou vo väčších sídlach a mestách,
- vytvára podmienky na zachovanie tradičného a typického osídlenia vidieka podľa miestnych zvyklostí, na zachovanie typického prostredia, krajinotvorných a ekologických funkcií obce a regiónu,
- umožňuje po úprave využívať jestvujúcu materiálnu základňu vo vlastníctve súkromných osôb, obcí a poľnohospodárskych družstiev, ktorá by sa inak nevyužívala,
- umožňuje speňaženie vlastných poľnohospodárskych produktov na stravovanie a pohostenie návštevníkov,
- napomáha obnove a rozvoju obce formou získania finančných prostriedkov z príjmu zo služieb cestovného ruchu,
- vytvára zaujímavú možnosť prípravy stravy pre návštevníkov z čerstvo vypestovaných poľnohospodárskych produktov,
- má pozitívny vplyv na regionálny rozvoj,
- má pozitívny vplyv aj na platobnú bilanciu a rozvoj cestovného ruchu na Slovensku.

Potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky predstavujú aj obce so zachovanou tradičnou architektúrou, chránené ako pamiatkové rezervácie (napr. Vlkolinec, Ždiar, Osturňa, Podbiel, Čičmany, Špania Dolina, Štiavnické Bane, Plavecký Peter, Brhlovce).

Na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu budú po fiškálnej decentralizácii vo väčšej miere vplývať miestne samosprávy, obce a mestá. Pretože táto forma cestovného ruchu sa dotýka pôsobnosti viacerých rezortov, bude treba veľmi citlivo koordinovať aj činnosť zainteresovaných orgánov a organizácií (MH SR, MP SR, MŽP SR, MVRR SR, ZMOS, atď.) Na základe kritérií stanovených v zahraničí bude potrebné spracovať kategorizáciu vidieckych sídiel poskytujúcich ubytovacie a stravovacie služby, osobitne služieb v agroturistike, ktorá je súčasťou vidieckej turistiky.

21. ŠPECIFICKÉ CIELE NOVEJ STRATÉGIE ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO ROKU 2013 V KONTEXTE ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY

V Programovom vyhlásení vlády SR na obdobie rokov 2006 –2010 sa vláda SR v oblasti cestovného ruchu zaväzuje, že vytvorí podmienky na naštartovanie turistického a hotelového priemyslu s cieľom zvýšenia podielu tohto ekonomického odvetvia na hrubom domácom produkte SR. Zabezpečí zriadenie satelitného účtu cestovného ruchu, stanoví zásady pre štátnu politiku rozvoja cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu s dôrazom na podporu rozvoja a významu domáceho a aktívneho zahraničného cestovného ruchu. Vláda SR prehodnotí Stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 (schválené vládou SR dňa 09.05.2007) a pripraví komplexnú legislatívu na zabezpečenie realizácie štátnej politiky rozvoja cestovného ruchu s prihliadnutím na inštitucionalizáciu tohto odvetvia. Prostredníctvom motivačných ekonomických a finančných nástrojov podporí investície do cestovného ruchu s cieľom zvyšovať kvalitu a komplexnosť poskytovaných služieb. Vláda SR aj za pomoci štrukturálnych fondov EÚ vytvorí systém finančnej podpory aktivít samospráv, obcí, miest a podnikateľských subjektov pri rozvoji nosných foriem cestovného ruchu. Vláda SR ďalej podporí urýchlenie prác na novej zonácii chránených území tak, aby pri zachovaní cieľov ochrany prírody boli umožnené podnikateľské aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu a boli zachované prírodné a kultúrne hodnoty chránených území pre budúce generácie.

Špecifický cieľ 1: Posilnenie postavenia odvetvia cestovného ruchu v národnom hospodárstve

- **na úrovni samosprávnych krajov, miest a obcí** vypracovať, resp. aktualizovať vlastné stratégie a koncepcie rozvoja cestovného ruchu, doplniť chýbajúce územné plány a programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja

Špecifický cieľ 3: Zvýšenie objemu bytového cestovného ruchu

- vytvoriť podmienky pre pravidelnú systémovú **podporu** tzv. **šetrných foriem cestovného ruchu**, ktoré nemajú negatívny vplyv na prírodu a krajinu - budovanie treckingových cyklistických trás (miestnych, regionálnych a medzinárodných) a základnej cyklistickej infraštruktúry, podporovať rozvoj vidieckej turistiky, ekoturistiky, horských športov, agroturistiky, podporovať rozvoj vodáctva a plachetnicového športu na vodných plochách, podporovať jazdectvo, golfový turizmus, zvyšovať komfort kempov a táborísk, obnovovať značkovanie sieť turistických chodníkov, budovať odpočívadlá a prístrešky a pod.
- dobudovať a skvalitniť informačné strediská a informačný systém v územiach pre návštevníkov národných parkov a iných chránených území, s cieľom usmerňovať návštevnosť chránených území tak, aby táto negatívne neovplyvnila prírodné hodnoty území
- zavedením systému poplatkov za využitie zariadení cestovného ruchu nachádzajúcich sa v chránených územiach prispieť k zlepšeniu stavu prírodného prostredia ako hlavnej atraktivity návštevnosti
- s cieľom **záchranu banských diel a zariadení** na Slovensku ako historicky jedného z najvýznamnejších centier európskeho baníctva, tieto zrekonštruovať tak, aby ich bolo možné prezentovať ako technické a historické pamiatky využiteľné aj v cestovnom ruchu. Vytvoriť, resp. dotvoriť existujúce čiastkové projekty na realizáciu skanzenov, náučných chodníkov, geoparkov a centier poukazujúcich na banícku činnosť v regióne. Práce realizovať aj za podpory štrukturálnych fondov EÚ

Špecifický cieľ 4: Zlepšenie štruktúry zahraničných návštevníkov Slovenska skvalitňovaním poskytovaných služieb

- podporou vhodných veľkých projektov v strediskách a regiónoch cestovného ruchu s najvyšším potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu zvyšovať ich konkurencieschopnosť v európskom priestore
- podporovať zavádzanie systémov kvality v zariadeniach cestovného ruchu prostredníctvom profesijných zväzov, špecializovaných certifikačných firiem, štátnych a samosprávnych inštitúcií s cieľom skvalitniť všetky produkty a služby. Pravidelne hodnotiť kvalitu služieb a ochranu spotrebiteľa vnútornými a vonkajšími kontrolnými mechanizmami
- podnikateľské subjekty podnecovať a motivovať k budovaniu hotelov vyšších tried, vrátane ostatných zariadení poskytujúcich ubytovacie a stravovacie služby, k tvorbe produktov a nových atrakcií, rozvíjať doplnkové služby na vyplnenie voľného času dovolenkárov s cieľom ich využitia počas väčšej časti roka a zvýšenie návštevnosti Slovenska ekonomicky silnejšou, a teda náročnejšou klientelou

Špecifický cieľ 5: Podpora tvorby nových pracovných príležitostí najmä v regiónoch s významným potenciálom pre cestovný ruch

- z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ zriadiť odborné útvary pri VÚC na podporu koordinácie a rozvoja cestovného ruchu s tým, že tieto budú metodicky a odborne usmerňované MH SR a Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch
- **investície** smerovať do obnovy kúpeľných zariadení, do termálnych kúpalísk a aquaparkov, do kompletizácie lyžiarskych stredísk, športových areálov, do výstavby infraštruktúry pre kongresový cestovný ruch a do všetkých ostatných zariadení, ktoré umožňujú predlžovanie pobytov
- **Regionalizáciu cestovného ruchu SR** využívať pri spracovaní územnoplánovacích dokumentov obcí, miest a regiónov, pri príprave generelov, urbanistických štúdií a koncepcií rozvoja na miestnej a regionálnej úrovni, ako aj pri implementácii štrukturálnych fondov. Túto postupne rozpracovať so zameraním na stanovenie maximálnej únosnosti územia z hľadiska návštevnosti
- osvetu a vzdelávacie programy pre obyvateľstvo zamerať na chápanie významu cestovného ruchu pre pracovníka pracujúceho v službách, pre jeho rodinu, pre obec, región i celú krajinu, vysvetľovať dôležitosť správania sa k turistovi, čo následne u neho formuje pozitívny alebo negatívny obraz o Slovensku

Prioritnou úlohou v rámci obnovenj Lisabonskej stratégie je zabezpečenie hospodárskeho rastu a zvyšovanie zamestnanosti so súčasnou podporou sociálnych či environmentálnych cieľov. Doterajší pozitívny vývoj cestovného ruchu u nás za ostatné roky, ako aj jeho vysoký prírodný a kultúrny potenciál dokumentujú, že Slovensko má veľmi dobré predpoklady na jeho ďalší dynamický rozvoj. Osobitne cenný je jeho potenciál tvorby nových pracovných príležitostí i vyrovnávania regionálnych rozdielov vo vidieckych oblastiach, kde je už len veľmi málo iných príležitostí pre hospodárske oživenie a zvýšenie životnej úrovne miestneho obyvateľstva.

Vychádzajúc z vízie rozvoja cestovného ruchu do roku 2013 preto predkladaný dokument ako strategický cieľ pre cestovný ruch v strednodobom časovom horizonte stanovuje **zvyšovanie jeho konkurencieschopnosti pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí**. Ťažiskovými formami cestovného ruchu budú

- letná turistika a pobyt pri vode
- kúpeľný a zdravotný cestovný ruch
- zimný cestovný ruch a zimné športy
- mestský a kultúrny cestovný ruch
- vidiecky cestovný ruch a agroturistika.

Stanovený strategický cieľ cestovného ruchu bude realizovaný úlohami v rámci piatich špecifických cieľov, ktorými sú

- posilnenie postavenia odvetvia cestovného ruchu v národnom hospodárstve
- zvýšenie atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa
- zvýšenie objemu pobytového cestovného ruchu
- zlepšenie štruktúry zahraničných návštevníkov Slovenska skvalitňovaním poskytovaných služieb
- podpora tvorby nových pracovných príležitostí najmä v regiónoch s významným potenciálom pre cestovný ruch.

V kontexte so zámermi novej politiky cestovného ruchu Európskej únie je preto úlohou všetkých riadiacich orgánov v štátnej správe, regionálnej i miestnej samospráve, úlohou podnikateľských subjektov, ich profesijných asociácií, zväzov a združení, zamestnávateľov i zamestnancov pôsobiach v cestovnom ruchu, aby sa navrhované úlohy na dosiahnutie týchto strategických cieľov postupne naplnili v záujme trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja európskeho i slovenského cestovného ruchu.

22. ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIA

Rozvoj cestovného ruchu sa v súčasnosti v malej miere zavádza do praxe a je neblahým dedičstvom pre územnú samosprávu. Je to aj dôvod, prečo orgány územnej samosprávy v čase kreovania kompetencií musia dostať pre oblasť cestovného ruchu jasné pravidlá a zodpovedajúcu finančnú pomoc. Pravidlá právnej normy, ktoré by mali tieto vzťahy upravovať, by mali jasne stanoviť spoluúčasť štátnych orgánov a orgánov územnej samosprávy a presne vymedziť:

- a) Pripraviť a schváliť pravidlá pre činnosť regionálnych združení cestovného ruchu.
- b) Pripraviť a upraviť legislatívu o ochrane prírody a krajiny.
- c) Presadzovať vývoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.
- d) Uplatňovať partnerstvo a spoluprácu subjektov v územnej samospráve zaoberajúcich sa rozvojom cestovného ruchu.
- e) Rozvíjať oblasti spolupráce so subjektami cestovného ruchu z pohľadu miest a obcí Slovenska.
- f) Inštitucionalizovať cestovný ruch v územnej samospráve v súčinnosti s národnou a európskou úrovňou.
- g) Aktívne rozvíjať cestovný ruch v obciach, mestách, mikroregiónoch, regiónoch a euroregiónoch Slovenska.
- h) Uplatňovať cezhraničnú spoluprácu ako faktor rozvoja obcí a regiónov v cestovnom ruchu.
- i) Rozvíjať regionalizáciu cestovného ruchu v Slovenskej republike.

- j) Uplatňovať podporné finančné štrukturálne nástroje EÚ na podporu rozvoja cestovného ruchu v územnej samospráve Slovenska.
- k) Zamerať sa na výchovu obyvateľstva k miestnej identite, atraktívnym danostiam a rozvoju služieb cestovného ruchu so zameraním sa na pozitívny vývoj v území miestnej samosprávy.
- l) Vytvárať regionálny manažment cestovného ruchu.
- m) Definovať motivujúce pravidlá financovania a finančných tokov pre územno-samosprávne orgány a usmerniť zriaďovanie spoločných orgánov cestovného ruchu s dodržaním princípu partnerstva a subsidiarity.
- n) Priebežne aktualizovať regionalizáciu cestovného ruchu Slovenskej republiky.
- o) Implementovať finančnú podporu z fondov EÚ v podmienkach rozvoja vidieckeho a iných oblastí cestovného ruchu Slovenska.
- p) Uplatňovať formy a možnosti rozšírenia účasti miestnej a regionálnej územnej samosprávy na propagačných, výstavných a iných akciách poriadaných partnerskými organizáciami.
- q) Sústrediť pozornosť na kvalitu služieb od ktorej sa odvíja spokojnosť zákazníka – turistu.
- r) Zabezpečovať výchovu a pozitívny prístup obyvateľstva k účasti na cestovnom ruchu prostredníctvom médií a školiacim systémom.
- s) Prijímať účinné opatrenia v rámci svojich kompetencií na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky, cykloturistiky, poznávacej, horskej, vodnej, poľovníckej, kúpeľno-liečebnej, športovej, oddychovej a inej turistiky, ako aj potrebu rozsiahlej súčinnosti medziodvetvovej spolupráce a kooperácie rezortov, regiónov, miest a obcí v oblasti cestovného ruchu a s tým súvisiaceho regionálneho rozvoja v Slovenskej republike.

Medzi hlavné strategické ciele rozvoja cestovného ruchu na Slovensku je možné zaradiť:

- zlepšenie štruktúry návštevníkov skvalitňovaním poskytovaných služieb;
- vytvorenie viac denných poznávacích tematických zájazdov;
- definovanie tzv. fakultatívnych výletov spojených vždy s predajom slovenských výrobkov;
- vytváranie klastrov pre podnikateľov;
- zabezpečenie vzdelávania pre tvorbu inovačných nástrojov,
- vytvorenie informačných centier;
- zvýšenie prezentácie cestovného ruchu na medzinárodných a domácich veľtrhoch a výstavách;
- rozvoj informačných služieb cestovného ruchu a iné.

Dôležitým motivačným materiálom pri rozvoji rekreácie a cestovného ruchu budú spracované programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja, ktoré budú aktualizované a spracovávané na programovacie obdobie 2007 – 2013 v rámci implementácie eurofondov v podmienkach Slovenskej republiky.

Pri formulovaní očakávaných výsledkov zameraných na regionálne aspekty rozvoja cestovného ruchu je možné predpokladať, že:

krátkodobé hodnotenie výsledkov

- a) Obce a samosprávne kraje budú vytvárať miestne, regionálne a medzinárodné združenia cestovného ruchu - merateľné schválením príslušných novelizovaných ustanovení zákona o obecnom zriadení a zákona samosprávnych krajoch.
- b) Štát v snahe zabrániť duplikácii môže preniesť výkon v cestovnom ruchu na územnú samosprávu spolu s odbornými pracovníkmi a s príslušnými finančnými zdrojmi - merateľné zohľadnením schválenia v zákone o združeniach cestovného ruchu.

strednodobé hodnotenie výsledkov

- c) Činnosti euroregiónov sa budú vo väčšej miere zameriavať na rozvoj cestovného ruchu - merateľné rozšírením ich predmetu činnosti v zmluvnej spolupráci.
- d) Pôsobnosti na úseku regionálneho rozvoja cestovného ruchu na úrovni obce a samosprávneho kraja budú zahrnuté do legislatívnych pravidiel o regionálnych združeniach cestovného ruchu - merateľné schválením príslušných ustanovení relevantných zákonov.
- e) Subjekty územnej samosprávy budú vo väčšej miere uplatňovať štrukturálne fondy EÚ - merateľné zvýšením množstvom ich poskytovania a implementovania v územnej samospráve.

- f) Zvýši sa inštitucionalizácia, kvalita a dopyt po cestovnom ruchu na Slovensku - merateľné výškou prijatých obecných daní za lôžko turistu a deň pobytu v obci, resp. zvýšením počtu turistických daní v regióne cestovného ruchu odvedených samosprávnemu kraju.

Rozvoj cestovného ruchu sa v súčasnosti v malej miere zavádza do praxe a je neblahým dedičstvom pre miestnu a regionálnu samosprávu. Je to aj dôvod, prečo orgány územnej samosprávy v čase kreovania kompetencií musia dostať pre oblasť cestovného ruchu jasné pravidlá a zodpovedajúcu finančnú pomoc. Pravidlá právnej normy, ktoré by mali tieto vzťahy upravovať, by mali jasne stanoviť spoluúčasť štátnych orgánov, presne vymedziť pôsobnosť štátnych orgánov pre cestovný ruch, medzinárodnej, regionálnej i miestnej samosprávy vrátane euroregiónov. Definovať pre miestne samosprávne orgány motivujúce pravidlá financovania a finančných tokov a usmerniť zriaďovanie spoločných orgánov s dodržaním princípu partnerstva a subsidiarity. Istou modifikáciou uvedených pravidiel je pripravovaný návrh zákona o združeniach cestovného ruchu. Napriek protichodným názorom naznačuje niektoré cesty, ktorými by sa mala podpora v regiónoch a obciach uberať. Avšak náznak pre územno-samosprávnú prax nestačí, prax vyžaduje kompletný pohľad na štátny, regionálny a lokálny manažment cestovného ruchu, ako aj partnerstvo a dodržiavanie princípov subsidiarity zúčastnených strán na medzinárodnej, národnej, regionálnej i miestnej úrovni.

Cestovný ruch ako najdynamickejšie priemyselné odvetvie a s tým súvisiaci regionálny rozvoj si nenárokuje výlučnosť. Dáva podnety a impulzy na jednotlivých stupňoch inštitucionalizácie cestovného ruchu pre komplexné realizovanie tvorby a predaja produktu cestovného ruchu v našej krásnej slovenskej krajine na úrovni štátnej správy, regionálnej a miestnej územnej samosprávy i nepodnikateľskej, resp. podnikateľskej sfére. Takisto naznačuje šírku problematiky kongresovej turistiky, cykloturistiky, vidieckej turistiky, agroturistiky, cirkevno-sakrálnnej, motivačnej, nostalgickej, poznávacej, horskej, vodnej, poľovníckej, kúpeľno-liečebnej, športovej, oddychovej, jaskyniarskej a inej turistiky, ako aj potrebu rozsiahlej súčinnosti medziodvetvovej spolupráce a kooperácie inštitúcií pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu a s tým súvisiacej stratégie rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike a v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu v krajinách Európskej únie.

23. LITERATÚRA

1. Fontaine P.: Európa v desiatich bodoch, Európske spoločenstvá 1998
2. Huba M., Ira V.: Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch, STUŽ/SR, Bratislava 2000
3. Kárász P., Kárász P. ml., Pala R.: Možnosti vývoja regiónov Slovenska, FRIEDRICH EBERT STIFTUNG, Bratislava, september 1999
4. Kerekeš J.: ZMOS a proces regionálneho rozvoja, Obecné noviny č. 40,41/2000
5. Kerekeš J.: Proces regionálneho rozvoja v obciach a mestách Slovenska v kontexte prístupu do Európskej únie, máj 2001
6. Kerekeš J.: Regionálne aspekty rozvoja cestovného ruchu, záverečná práca SPP Diploma, Bratislava 2002
7. Kerekeš J.: Partnerstvo obcí vo vidieckom cestovnom ruchu, SZVTA, Bratislava 2005
8. Kerekeš J.: Rozvoj slovenského vidieka v kontexte príprav národného strategického plánu rozvoja vidieka pre obdobie 2007-2013, ZMOS, Bratislava 2006
9. Kerekeš J., Doktor S.: Zlepšenie kvality života, trvalá udržateľnosť a stratégia rozvoja vidieckeho priestoru, ZMOS, Bratislava 2006
10. Kerekeš J.: Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu v miestnej samospráve, ZMOS, Bratislava 2007
11. Maier G., Tödtling F.: Regionálna a urbanistická ekonomika – Teória lokalizácie a priestorová štruktúra, Elita, Bratislava 1997
12. Maier G., Tödtling F.: Regionálna a urbanistická ekonomika 2 – Regionálny rozvoj a regionálna politika, Elita, Bratislava 1998
13. Novacká a kol.: Kongresový cestovný ruch v SR, vydavateľstvo EKONÓM, Bratislava 2000
14. Torma P., Derco J.: Marketing v cestovnom ruchu, Fakulta BERG, TU Košice 2007
15. Zálešáková J.: Súčasnosť a budúcnosť liečebných kúpeľov v Európe, Európsky zväz kúpeľov, ITF Slovakia, Bratislava 2007
16. Cestovný ruch v regiónoch a cezhraničná spolupráca, príručka MH SR, Bratislava 2000
17. Európa....Otázky a odpovede, Ako funguje Európska únia?, Delegácia EK v SR, Bratislava 1999
18. Európa... Otázky a odpovede, Ako pomáha európska únia regiónom? Delegácia EK v SR, Bratislava 1998
19. Európa od A po Z, Sprievodca európskou integráciou, Institut für Europäische Politik, 1997
20. Európa pre Slovákov, Prvá reklamná spoločnosť, s.r.o., máj 1999
21. Európske štrukturálne fondy po Agende 2000, študijné a informačné publikácie č. 4-5, Katedra regionálneho rozvoja a geografie, EU Bratislava 2001
22. Infotour - marketingový a informačný spravodajca SACR, r. 2001
23. Koncept decentralizácie a modernizácie verejnej správy, Uznesenie Vlády SR č. 230/2000
24. Manažment, financovanie, peňažné toky a zdroje investícií pre malý podnik cestovného ruchu, príručka MH SR 1995
25. Manažment regiónu a strediska cestovného ruchu, príručka MH SR, Bratislava 1997
26. Marketing územia pre štátnu správu a miestnu samosprávu, ÚVS, MVRR SR Bratislava 2002
27. Nariadenie Rady (ES) č. 1260/1999 zo dňa 21. júna 1999 ustanovujúce všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch
28. Nariadenie (ES) č. 1783/1999 Európskeho parlamentu a Rady z 12. júla 1999 o Európskom fonde regionálneho rozvoja
29. Nariadenie rady (ES) č. 1266/1999 zo dňa 21. júna 1999 o koordinačnej pomoci kandidátskym krajinám v rámci predvstupovej stratégie a zmene nariadenia (EHS) č. 3906/1989
30. Nariadenie rady (ES) č. 1267/1999 z 21. júna 1999 o vytvorení Nástroja štrukturálnych politík pre predvstupové obdobie
31. Nariadenie Rady (ES) č. 1268/1999 z 21. júna 1999 o podpore Spoločenstva v predvstupových opatreniach poľnohospodárskeho a vidieckeho rozvoja kandidátskych krajín strednej a východnej Európy v prístupovom období

32. Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, MVRR SR, ÚVS, Bratislava máj 2001
33. Národný program rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike, MH SR, Bratislava február 2001
34. Regionalizácia cestovného ruchu v SR, MH SR, máj 2007
35. Štátna politika rozvoja cestovného ruchu (jún 2007)
36. Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu SR do r. 2013 (vláda SR 09.05.2007)
37. Negociačná pozícia SR – Kapitola 21: Regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov
38. Od programu Phare k štrukturálnym fondom EÚ, OZP ÚV SR
39. Príprava verejnej správy pre európsky administratívny priestor, študijné a informačné publikácie č. 3, Katedra regionálneho rozvoja a geografie, EU Bratislava 2000
40. Stručný slovník európskej integrácie, CEP Bratislava v spolupráci s Konrad-Adenauer-Stiftung 2000
41. Študijné materiály SPP Diploma, r. 2001
42. Návrhy zákonov a schválené zákony NR SR súvisiace s decentralizáciou a modernizáciou verejnej správy na Slovensku
43. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 z 5. júla 2006 o Európskom fonde regionálneho rozvoja (EFRR), ktorým sa zrušuje nariadenia (ES) č. 1783/1999
44. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 z 5. júla 2006 o Európskom sociálnom fonde (ESF), ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1784/1999
45. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS)
46. Nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. júla 2006, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999
47. Nariadenie Rady (ES) č. 1084/2006 z 11. júla 2006, ktorým sa zriaďuje Kohézny fond a ktorým sa zrušuje nariadenia (ES) č. 1164/1994
48. Nariadenie Európskej Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)
49. Nariadenie rady (ES) č. 1198/2006 z 27. júla 2006 o Európskom fonde pre rybné hospodárstvo (EFRH)
50. Európska charta miestnej samosprávy (prijatá 15/10/1985 v Štrasburgu)
51. Európska charta regionálnej samosprávy (prijatá 05/06/1997 v Štrasburgu)
52. Európsky dohovor o krajine (prijatý 20/10/2000 vo Florencii)
53. Národný strategický referenčný rámec SR na programovacie obdobie 2007-2013 (máj 2007)
54. Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007-2013 (máj 2007)
55. Regionálny operačný program NSRR (jún 2007)
56. Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast NSRR (máj 2007)
57. Program rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007-2013 (máj 2007)

PRÍLOHY

MARKETINGOVÉ ASPEKTY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE

Programové vyhlásenie vlády SR z pohľadu cestovného ruchu

Predkladaný dokument neobišiel problematiku rozvoja cestovného ruchu. V Programovom vyhlásení sa venuje tejto agende z pohľadu cestovného ruchu veľká pozornosť aj v súčinnosti s uplatňovaním štrukturálnych fondov EÚ na programovacie obdobie 2007-2013. Zameranie riešenia problematiky cestovného ruchu na nasledujúce volebné obdobie 2006-2010 možno charakterizovať nasledovne:

- Naštartovanie turistického a hotelového priemyslu
- Zriadenie satelitného účtu turizmu
- Príprava komplexnej legislatívy pre zabezpečenie realizácie štátnej politiky rozvoja cestovného ruchu
- Podpora investícií do turizmu a do hotelového priemyslu s cieľom zvyšovať kvalitu a komplexnosť poskytovaných služieb
- Vytvorenie systému finančnej podpory aktivít samospráv, obcí a miest aj za pomoci štrukturálnych fondov EÚ pri rozvoji nosných foriem turizmu: mestský a kultúrny turizmus, kúpeľníctvo, zimné strediská, celoročné využitie vysokohorských oblastí, letné strediská a vidiecky turizmus
- Postupné zabezpečenie realizácie modernizácie železničných staníc v centrách cestovného ruchu a priemyslu
- Posilnenie presadzovania záujmov štátu a samosprávy pri prevádzkovaní letiskovej infraštruktúry a s cieľom podporiť rozvoj hospodárstva a cestovného ruchu
- Rozvoj environmentálnej osvetý a regulovaného cestovného ruchu budovaním infraštruktúry ochrany prírody a krajiny, najmä náučných chodníkov a lokalít, geoparkov, informačných a školiacich zariadení
- Zabezpečenie prepojenia národného programu rozvoja športu so súvisiacimi programami najmä v oblasti zdravotníctva, mládeže, cestovného ruchu, prevencie negatívnych javov v spoločnosti
- Položenie dôrazu predovšetkým na obnovu a reštaurovanie pamiatok a ich využívanie pre rozvoj cestovného ruchu so zameraním sa na lokality s celoslovenským významom, ako sú súčasné lokalitu svetového dedičstva, hradné múzeá s vysokou návštevnosťou a mestské pamiatkové rezervácie

Výňatok z Komplexného rozpracovania cieľov Programového vyhlásenia vlády SR na ktorých plnení sa vyžaduje účasť Ministerstva hospodárstva SR v rokoch 2006 – 2010

Vláda SR vytvorí podmienky na naštartovanie turistického a hotelového priemyslu s cieľom zvýšenia podielu tohto ekonomického odvetvia na hrubom domácom produkte Slovenskej republiky. V tejto súvislosti zabezpečí zriadenie satelitného účtu turizmu s cieľom kvantifikácie jeho reálnych výsledkov a jeho prínosu k tvorbe hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky.

- a) Vláda SR stanoví zásady pre štátnu politiku rozvoja cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu s dôrazom na podporu rozvoja a významu domáceho a aktívneho zahraničného turizmu. Vláda SR prehodnotí Stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 a pripraví komplexnú legislatívu pre zabezpečenie realizácie štátnej politiky rozvoja cestovného ruchu s prihliadnutím na inštitucionalizáciu tohto odvetvia.
- b) Vláda SR prostredníctvom motivačných ekonomických a finančných nástrojov podporí investície do turizmu, do hotelového priemyslu, ako aj podnikateľské subjekty zamerané na aktívny cestovný ruch s cieľom zvyšovať kvalitu a komplexnosť poskytovaných služieb.
- c) Vláda SR aj za pomoci štrukturálnych fondov EÚ vytvorí systém finančnej podpory aktivít samospráv, obcí, miest a podnikateľských subjektov pri rozvoji nosných foriem turizmu: mestský a kultúrny turizmus, kúpeľníctvo, zimné strediská, celoročné využitie vysokohorských oblastí, letné strediská a vidiecky turizmus.

- d) Vláda SR podporí urýchlenie prác na novej zonácii chránených území tak, aby pri zachovaní cieľov ochrany prírody boli umožnené podnikateľské aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu a boli zachované prírodné a kultúrne hodnoty chránených území pre budúce generácie.

Politika cestovného ruchu SR predstavuje súbor politicko-ekonomických opatrení zameraných na cieľavedomú podporu rozvoja cestovného ruchu/turizmu na v SR. V praxi sa rozvoj turizmu ovplyvňuje viacerými nástrojmi v právnej a v ekonomickej oblasti (napr. dane, poplatky dotácie, subvencie, ceny a pod.), ktoré zásadným spôsobom pôsobia na vývoj ponuky a dopytu na trhu.

Správne a reálne nasmerovania rozvoja cestovného ruchu SR v ďalšom období podmieňuje dosiahnutie konsenzu a názorovej zhody všetkých zainteresovaných, ktorí nesú zodpovednosť za rozvoj tohto odvetvia hospodárstva SR. Ide o to, že pri formulácii rozvoja cestovného ruchu kľúčovým bude správne nastaviť jeho ciele, priority, postupy a realizáciu úloh, ako aj navrhnuť reálny spôsob tvorby zdrojov na jeho prefinancovanie, vrátane zásad a spôsobu ich využívania. Rovnako dôležité bude reálne oceniť prínosy z navrhovaného rozvoja CR/turistického a hotelového priemyslu.

Vo vzťahu ku kompetenciám všetkých účastníkov rozvoja CR, sa zainteresované strany zhodli aj na rozdelení zodpovednosti a kompetencií. Ide o to, že štát (prostredníctvom vlády, ministerstiev atď.) je nositeľom politiky cestovného ruchu a tým aj tvorcom stratégie rozvoja turistického a hotelového priemyslu na Slovensku. Realizátorom politiky cestovného ruchu je podnikateľský sektor vytvárajúci a realizujúci ponuku. V rámci takto rozdelených kompetencií ich spoločným cieľom je, aby rozvoj CR bol prínosom pre všetkých (tzn. pre občana, podnikateľské subjekty, jednotlivé obce, kraje, regióny a štát). Len takýmto spôsobom sa docieli to, že: sa zvýši podiel CR na raste HDP - hrubého domáceho produktu; rozvoj CR prispeje k rastu zamestnanosti; k rastu devízových príjmov; sa zvýši jeho propagácia; sa zvýši skvalitňovanie životného prostredia; sa zvýši kvalita služieb a pod..

Z uvedeného vyplýva, že do formovania politiky cestovného sa zapoja všetci, tzn. vláda, MH SR, regióny, VÚC, obce, profesionálne záujmové a dobrovoľné orgány a organizácie cestovného ruchu, čím sa vytvoria optimálne podmienky pre jej uvedenie do praxe.

MH SR sa v rámci rozpracovania politiky cestovného ruchu SR zameria najmä na:

- spracovanie Aktualizácie Stratégie rozvoja cestovného ruchu v SR do roku 2013 a zásad štátnej politiky cestovného ruchu,
- vypracovanie a realizovanie novej marketingová stratégiu SACR na obdobie rokov 2008 – 2013,
- spoluprácu so ŠÚ SR pri zriaďovaní satelitného účtu cestovného ruchu s využitím poznatkov a skúseností UNWTO a orgánov EÚ,
- dopracovanie druhej etapy „Regionalizácie CR s dôrazom na únosnosť územia a trvalú udržateľnosť jeho rozvoja“,
- zabezpečovanie úloh spojených s realizáciou schválených projektov v rámci priority „Rozvoj cestovného ruchu Sektorového operačného programu Priemysel a služby“ so zámerom efektívne využiť v rokoch 2007 – 2008 vyčlenené finančné prostriedky;
- spracovanie „Schémy podpory rozvoja cestovného ruchu v SR č. 7 s charakterom „de minimis“ pre malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu“ a následne ju predložiť na schválenie vláde SR a v nadväznosti na vyčlenené finančné prostriedky v rámci štátneho rozpočtu na príslušné roky, zabezpečiť jej realizáciu,
- zavedenie dynamizačných produktov na trh CR (napr. cestovné šeky a pod.) podporujúcich domáci turizmus a hotelové služby,
- zavedenie systému usporiadania pravidelných súťaží odbornosti v profesiách kuchár- čašník - cukrár – barman a doriešiť ich financovanie,
- podporovanie investičných i neinvestičných akcií zameraných na zvyšovanie kvality a komplexnosti poskytovaných služieb a zlepšenie prezentácie a propagácie služieb cestovného

ruchu s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti v súlade s novým Národným strategickým referenčným rámcom zo štrukturálnych fondov EÚ, tzn. v súlade so Operačným programom – Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

- aktualizáciu činnosti medzirezortnej komisie na realizáciu systémových opatrení, ktorých súčasťou je aj zonácia chránených území; vypracovanie harmonogramu zonácie a inštitucionalizovanie pracovných tímov na úrovni krajov, ktoré zabezpečia jej realizáciu; vypracovanie štatútu, predmetu činnosti, harmonogramu úloh a spôsobu monitorovania realizácie stanovených úloh.
- spracovanie opatrenia OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, prostredníctvom ktorého sa bude podporovať rozvoj cestovného ruchu investíciami do tých oblastí a projektov, ktoré môžu výrazne prispieť k rozvoju a zvyšovaniu atraktívnosti cestovného ruchu v danom regióne alebo celej krajine.

ŤAŽISKOVÉ FORMY CESTOVNÉHO RUCHU NA SLOVENSKU

Ťažiskovými formami cestovného ruchu, pre ktoré má Slovensko najlepšie predpoklady a ktoré je vhodné v priebehu najbližších rokov prednostne podporovať, rozvíjať a skvalitňovať, sú:

Letná turistika a pobyty pri vode

Využívanie voľného času pri vodných plochách v letnom období sa stalo najmasovejšou formou rekreácie a športu. Príroda, rozmanitá krajina a relatívne neporušené životné prostredie sú silnou stránkou Slovenska, ktorá priťahuje podstatné množstvo návštevníkov. Pri výstavbe stredísk pre letné športy, aquaparkov, termálnych kúpalísk a i. preto bude potrebné zabezpečiť koexistenciu medzi záujmami štátu na úseku ochrany prírody a krajiny a záujmami trvalo udržateľného cestovného ruchu. Výstavbou ďalších takýchto stredísk vhodných na trávenie voľného času prispějeme k zníženiu sezónnosti a k rozšíreniu možností vyplniť čas dovolenkára inými pohybovými a zábavnými aktivitami. Nie je reálne očakávať od podnikateľských subjektov, že prevezmú na seba náročné financovanie prieskumných vrtov na využitie geotermálnej energie na účely cestovného ruchu s neistou zárukou, či navrhovaný prameň bude výdatný. Tu by mal väčšiu úlohu na seba prevziať štát, kým samotné prvotné a druhotné využívanie geotermálnej energie by už malo byť vecou samospráv a podnikateľských subjektov.

Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch

Slovensko svojím kúpeľníctvom patrí k tradične vyspelým krajinám Európy, najmä pre kvalitu liečivých vôd a klímy a vysoký štandard zdravotníckych služieb v kúpeľoch. Na európskom trhu je záujem využívať ponuku najmä tradičnej kúpeľnej liečby. Produkt wellness (trvá 2 až 5 dní), ktorý začínajú ponúkať i slovenské kúpele, je novým prvkom v našej ponuke v súlade s európskymi trendmi. Na zlepšenie uplatnenia sa kúpeľov na medzinárodnom trhu je potrebné skvalitniť najmä mikroštruktúru kúpeľných miest, kúpeľného prostredia, obohatiť ponuku o doplnkové služby, rozšíriť ponuku aktivít pre voľný čas, zatriktívniť iné formy cestovného ruchu. V kúpeľných mestách, kde je vyššia kvalita prostredia, treba do hotelových zariadení umiestňovať kvalitné wellness služby a rôzne športové aktivity. Všetky zariadenia spoločne využívajú prednosti vyššej kvality prostredia.

Zimný cestovný ruch a zimné športy

Zimný cestovný ruch a zimné športy sú pre Slovensko nemenej dôležitými formami, pre ktoré má naša krajina veľmi dobré prírodné podmienky. Pri rozvoji zimného cestovného ruchu a budovaní zimných rekreačných stredísk je potrebné preferovať dobudovanie, rekonštrukciu a zlepšovanie kvality už existujúcich zariadení a stredísk a nimi poskytovaných služieb. Lyžiarske strediská musia garantovať pre pobytovú klientelu dostatok snehu. Preto umelé zasnežovanie bude mať z hľadiska udržania návštevnosti zimných stredísk a predlžovania sezóny rastúci význam. Orientovať sa treba hlavne na hostí z tých krajín, kde nie sú veľké možnosti na lyžiarske vyžitie a ich obyvatelia až na výnimky väčšinou nepatria ani do kategórie náročných lyžiarov (Maďarsko, Poľsko, Česko, Rusko, Ukrajina, Chorvátsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Bulharsko a Rumunsko). Týmto cieľovým skupinám treba pripraviť komplexnú ponuku kapacít, služieb a športovej vybavenosti, aby podporila trvalú a opakovanú návštevnosť. Pritom

musia byť rešpektované záujmy ochrany prírody, krajiny a životného prostredia, vyjadrené v príslušnej legislatíve.

Mestský a kultúrno-poznávací cestovný ruch

Od 70. rokov minulého storočia v Európe neustále narastá záujem o kultúrne dedičstvo.

Na základe rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1622/2006/ES z 24. októbra 2006 na podporu projektu Európske hlavné mesto kultúry na roky 2007 až 2019 jedno mesto v Slovenskej republike bude nositeľom titulu „Európske hlavné mesto kultúry“ spolu s jedným francúzskym mestom v roku 2013.

Slovenské mesto, ktorého projekt v súťaži vyhrá a naplní stanovené podmienky, bude odmenené cenou Európskej komisie na počesť Meliny Mercouriovej vo výške do 1,5 milióna EUR a na základe správ monitorovacej komisie.

Európske hlavné mesto kultúry (ECOC) patrí medzi najrozsiahlejšie a najpopulárnejšie kultúrne podujatia, organizované na úrovni Európskej únie, ale v slovenských podmienkach ide o prvú skúsenosť s podujatím tohto rozsahu v európskom kontexte. V prípade dodržania podmienok na časovú, odbornú a finančnú pripravenosť prinesie prestíž nielen mestu, ale aj celej krajine.

Pre zabezpečenie rozvoja mestského a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu sú výrazným motivačným faktorom návštevnosti daného územia návštevy hradov, kaštieľov a hradnej torzálnej architektúry a atraktivita nehmotného kultúrneho dedičstva (folklór). V súčasnosti sa kultúrno-historický potenciál našich miest využíva nedostatočne. V mnohých mestách sú vo veľmi zanedbanom technickom stave kaštiele, zámky, zemianske kúrie, na ktorých opravu neboli nikdy voľné finančné prostriedky. Na ich rekonštrukcie je možné využívať prostriedky z európskych štrukturálnych fondov. Ďalšou možnosťou je ponúknuť ich investorom na prenájom alebo odkúpenie, následnú rekonštrukciu a ich adaptáciu na kvalitné ubytovanie, reštauračné, kultúrne a spoločenské zariadenia pri súčasnom rešpektovaní záujmov ochrany pamiatok a kultúrneho dedičstva. Zabezpečenie rozvoja mestského cestovného ruchu by malo byť predovšetkým úlohou mestských úradov vychádzajúc pritom z vlastných koncepcií rozvoja.

Vidiecky cestovný ruch a agroturistika

Vidiecky cestovný ruch a agroturistika na Slovensku sa stávajú relatívne novou formou cestovného ruchu hlavne v horských a podhorských oblastiach. Vidiecky cestovný ruch možno definovať ako využívanie voľného času na vidieku rôznymi rekreačnými činnosťami s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch alebo v účelových komerčných ubytovacích zariadeniach postavených v tomto prostredí. V zahraničí neustále narastá záujem o poznávanie života na vidieku, čo Slovensku dáva veľké šance na uplatnenie sa na medzinárodnom trhu vidieckej turistiky.

Vychádzajúc zo strategického cieľa a nosných foriem cestovného ruchu možno definovať nasledovných **päť špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu SR**:

- Posilnenie postavenia odvetvia cestovného ruchu v národnom hospodárstve.
- Zvýšenie atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa.
- Zvýšenie objemu pobytového cestovného ruchu.
- Zlepšenie štruktúry zahraničných návštevníkov Slovenska skvalitňovaním poskytovaných služieb.
- Podpora tvorby nových pracovných príležitostí najmä v regiónoch s významným potenciálom pre cestovný ruch.

POZNATKY Z PÔSOBENIA CESTOVNÉHO RUCHU V ZAHRANIČÍ

Š v a j č i a r s k o

Švajčiarska konfederácia má delegované široké právomoci na nižších územných celkoch - kantonoch, ktoré pristupujú k odvetviu turizmu rozdielne podľa svojich podmienok, tým aj právnymi rámcami regulujú problematiku, ktorá je pre to ktoré územie najdôležitejšia. Pre podmienky slovenského cestovného sú skúsenosti zo Švajčiarska veľmi podnetné, vzhľadom na to, že kantóny majú najpodrobnejšie rozpracovanú problematiku cestovného ruchu.

Systém fungovania turizmu v kantóne Wallis má nasledovné prednosti:

- a) Rieši kompetencie miestnych aj regionálnych organizácií, ktoré sa neprekrývajú, ale vzájomne sa dopĺňajú.
- b) Členstvo v združeníach je dobrovoľné, jediný povinný člen je obec, ktorej povinnosť byť členom určuje zákon o turizme, t.j. podobne ako na Slovensku je zasahovanie do povinnosti obcí možné iba zákonom. Zároveň má obec určené povinné miesto v predstavenstve združenia, t.j. má možnosť rozhodovať a ovplyvňovať činnosť združenia.
- c) Vyberané poplatky sú identické ako na Slovensku. Rozdeľujú sa v určenom kľúči pre činnosť lokálneho a regionálneho združenia. Zákon dáva za určitých podmienok možnosť určenia poplatku hradeného všetkými podnikateľmi.
- d) Zákon rieši komplexne systém financovania organizácií a vertikálne je systém navzájom prepojený, pričom je zabezpečené financovanie zo štátneho zdroja. Jednoznačne je určená minimálna výška štátneho príspevku a jeho účelové použitie na propagáciu regiónu, t.j. na činnosť regionálnych združení. Zabezpečenie financovania propagácie umožňujú systematické a dlhodobé marketingové aktivity.
- e) Tým, že zákon jasne definuje finančné zdroje, toky a ich použitie, je rozhodovanie na oboch úrovniach nezávislé, ale zároveň nútiace na kooperáciu aktivít miestneho a regionálneho cestovného ruchu.

F r a n c ú z s k o

Francúzsky model právnej normy rieši komplexne na celoštátnej úrovni pôsobnosť organizácií turizmu v celej vertikále územno-samosprávnych úrovní. Kompetencie miestnych samospráv vrátane vyhlasovania miestnych daní a poplatkov rieši všeobecne platný zákon. Model riadenia turizmu vychádza z rovnakých princípov ako vo väčšine krajín s rozvinutým turizmom, t.j. pôsobnosť je na jednotlivých stupňoch nezávislá a podporuje spoluprácu subjektov navzájom, pričom finančné zdroje získané z turizmu sa vracajú späť do turizmu.

Francúzsky model organizácií na miestnej úrovni zabezpečuje relatívne veľkú rozhodovaciu právomoc v rámci zvolenej organizačnej štruktúry. Zároveň vyjadruje aj záujem štátu (v tomto prípade regionálnych samospráv) na rozvoji turizmu tým, že na tejto úrovni je turizmus v 100 % miere financovaný z regionálnych zdrojov. Samospráva a samosprávne orgány na všetkých úrovniach majú rozhodujúcu úlohu pri financovaní turistických aktivít.

S l o v i n s k o

Slovinsko ako jedna z transformujúcich sa ekonomík, zákonom o turizme vyriešila celý komplex problematiky turizmu t.j.:

- kompetencie organizácií na jednotlivých úrovniach vrátane ich financovania
- podmienky organizovania zájazdov súvisiacich s ochranou spotrebiteľa (smernica EÚ č. 314/1990)
- podmienky činnosti turistických sprievodcov.

V Slovinsku zákon určil kritériá vzniku združení turizmu na všetkých úrovniach a tým bola daná možnosť pretransformovať sa na združenia pôsobiace v zmysle zákona. Ak sa pretransformujú v zmysle zákona, majú výhodu v účasti na rozhodovaní, tým aj na zdrojoch financií, avšak môžu fungovať aj nezávisle, t.j. bez štátnej podpory, ktorú za určitých podmienok môže získať i miestne združenie turizmu. Veľkú právomoc má v turizme obec.

Pre Slovenské podmienky by bolo možné využiť princípy vzniku miestnych a regionálnych združení nasledovne:

- a) Určenie kritérií - podmienok vzniku združenia, ktorými sú počty lôžok, počty prenocovaní, počty návštevníkov.
- b) Členstvo v združení, ktoré je dobrovoľné.
- c) Financovanie miestnych združení je založené na rozšírenejšom princípe - zo zdrojov vlastných, členských príspevkov a zo zdrojov rekreačného poplatku. Platí tu princíp, že zdroje štátneho rozpočtu nie sú nárokové.

Regionálne združenia vzhľadom na veľkosť krajiny fungujú ako turistické oblasti, t.j. nie ako nami chápané územie s podobnými geomorfologickými podmienkami a tým aj podobnou ponukou turistických produktov.

METODICKÝ POKYN Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky z 30. novembra 2001 číslo 740/2001-710 pre krajské úrady a okresné úrady na zabezpečenie postupov súvisiacich s prechodom činností krajských úradov a okresných úradov na úseku cestovného ruchu do pôsobnosti samosprávnych krajov a obcí

Tento metodický pokyn sa vydáva za účelom ustanovenia postupu krajských úradov a okresných úradov pri usporiadaní činnosti na úseku cestovného ruchu, ktorá bude v pôsobnosti samosprávnych krajov a obcí a pri riešení pracovno-právnych vzťahov zamestnancov krajských úradov a okresných úradov, ktorí ju vykonávajú.

Čl. I
Pôsobnosť

(1) Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 544/1990 Zb. o miestnych poplatkoch vymedzuje okresný úrad miesto sústredeného cestovného ruchu. Táto pôsobnosť neprešla na samosprávny kraj z dôvodu, že uvedený zákon bude zrušený a nový zákon o miestnych daniach neustanoví povinnosť pre samosprávny kraj.

(2) Pôsobnosť vykonávaná krajskými úradmi a okresnými úradmi na úseku cestovného ruchu v oblasti koordinácie jeho rozvoja nie je výkonom štátnej správy a vykonávala sa podľa § 5 a § 6 zákona č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pôsobnosť orgánov miestnej štátnej správy na úseku cestovného ruchu je podľa článku XXI bodu 2 a 3 zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (ďalej len „zákon č. 416/2001 Z.z.“) zrušená.

(3) Samosprávny kraj podľa § 4 písm. k) zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) koordinuje rozvoj cestovného ruchu. Na výkon tejto pôsobnosti a ďalších, ustanovených v § 4 tohto zákona, najmä v písm. a) ako aj v čl. 1 § 3 písm. p) zákona č. 416/2001 Z.z. sa podrobnejšie odporúča nasledovná činnosť samosprávneho kraja na úseku cestovného ruchu:

- a) vypracúva program rozvoja cestovného ruchu za územie samosprávneho kraja,
- b) koordinuje činnosť a spoluprácu fyzických osôb a právnických osôb pri realizácii tohto programu,
- c) spolupracuje s Ministerstvom hospodárstva SR pri vypracúvaní materiálov koncepčného významu pre rozvoj cestovného ruchu, pri realizácii zámerov rozvoja cestovného ruchu SR v konkrétnych podmienkach daného územia a na žiadosť ministerstva mu poskytuje podklady, informácie, číselné údaje, rozbor a vyhodnotenia týkajúce sa cestovného ruchu,
- d) spolupracuje so Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch pri prezentácii územia samosprávneho kraja z hľadiska cestovného ruchu,
- e) spolupracuje s obcami pri plnení úloh súvisiacich s rozvojom cestovného ruchu, koordinuje ich činnosť a na základe ich žiadostí im poskytuje potrebné podklady, údaje a informácie,
- f) zastupuje a podporuje záujmy cestovného ruchu na svojom území,
- g) iniciuje vytvorenie regionálneho združenia cestovného ruchu a podporuje jeho činnosť pri realizácii zámerov rozvoja cestovného ruchu,
- h) iniciuje organizovanie podujatí a predstavení regionálneho významu, ktoré majú vplyv na cestovný ruch,
- a) v spolupráci s obcami zabezpečuje výchovu obyvateľstva pri vytváraní ich kladného vzťahu k cestovnému ruchu.

(4) Na výkon pôsobnosti podľa článku I § 2 písm. l) zákona č. 416/2001 Z.z. obec na úseku cestovného ruchu

- a) vypracúva programy cestovného ruchu a

b) koordinuje spoluprácu právnických osôb vo veciach cestovného ruchu.

Čl. II

Návrh na začlenenie pôsobnosti cestovného ruchu do organizačnej štruktúry úradu samosprávneho kraja

(1) Koordinačná činnosť na úseku cestovného ruchu je doteraz vykonávaná na krajských úradoch a okresných úradoch v odboroch regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov, ktorá sa podľa článku XXI bodu 2 a 3 zákona č. 416/2001 Z. z. zrušuje a problematika regionálneho rozvoja a cestovného ruchu bude podľa čl. I zákona č. 416/2001 Z.z. v pôsobnosti samosprávneho kraja a obcí. Z tohto dôvodu krajské úrady a okresné úrady zrušia odbory regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov.

(2) Krajský úrad odporučí samosprávnemu kraju, aby pôsobnosť na úseku cestovného ruchu bola vykonávaná v rámci organizačného útvaru, ktorý bude vykonávať pôsobnosť na úseku regionálneho rozvoja.

Čl. III

Personálne zabezpečenie činnosti

(1) Pôsobnosť samosprávneho kraja na úseku cestovného ruchu sa odporúča zabezpečiť 3 funkčnými miestami a na obciach podľa miestnych potrieb.

(2) Náplň práce zamestnancov samosprávneho kraja na úseku cestovného ruchu by mala vychádzať z činností podrobne uvedených v článku I ods. 3 a zamestnancov obcí v článku I ods. 4 tohto pokynu.

(3) Na výkon týchto činností by dvaja zamestnanci samosprávneho kraja mali spĺňať kvalifikačné predpoklady vysokoškolského vzdelania v odbore alebo v príbuznom odbore a jeden zamestnanec kvalifikačné predpoklady úplného stredného vzdelania. Vzhľadom na to, že výkon pôsobnosti na úseku cestovného ruchu je odbornou činnosťou, na ktorej zabezpečenie je potrebná i prax v odbore, je žiaduce aby krajský úrad odporučil samosprávnemu kraju v záujme kvalifikovaného výkonu pôsobnosti využiť zamestnancov krajských úradov a okresných úradov, ktorí doteraz vykonávajú koordinačnú činnosť na úseku cestovného ruchu.

Čl. IV

Záverečné ustanovenie

(1) V nadväznosti na bod 2 a 3 Čl. XXI. zákona č. 416/2001 Z.z. práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov zamestnancov krajských úradov a okresných úradov, ktorí vykonávajú pôsobnosť na úseku cestovného ruchu krajských úradov a okresných úradov neprechádzajú na samosprávne kraje a na obce.

(2) Prednostovia krajských úradov a okresných úradov vysporiadajú pracovnoprávne vzťahy dotknutých zamestnancov krajských úradov a okresných úradov podľa príslušných ustanovení Zákonníka práce a vykonajú zmeny vo vnútornej organizácii krajských a okresných úradov k 1. januáru 2002.

Čl. V

Účinnosť

Tento metodický pokyn nadobúda účinnosť dňom jeho uverejnenia.

ZÁKLADNÉ LEGISLATÍVNE PODMIENKY VYTVÁRANIA ZDRUŽENÍ OBCÍ, MIEST A REGIÓNOV S INÝMI SUBJEKTMI (základné charakteristiky z niektorých právnych noriem)

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

- Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt.¹⁾ (¹⁾ Čl. 64a Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z.z.) Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami (§ 1 ods. 1)
- Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. Obci pri výkone samosprávy možno ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy.^{1a)} (^{1a)} Čl. 67 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z.z.) (§ 1 ods. 2)
- Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu. (§ 1 ods. 3)
- Obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov (§7 ods. 1)
- Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami. (§ 7 ods. 5)
- Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel. (§ 7 ods. 6)
- Obce môžu zriaďovať združenia obcí. (§ 20b ods.1)
- Združenie obcí je právnická osoba. (§ 20b ods. 2)
- Združenie obcí nadobúda právnu subjektivitu dňom registrácie registrujúcim orgánom. (§ 20b ods. 3)
- Predmetom činnosti združenia obcí je najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (predovšetkým zhromažďovanie, odvoz a spracúvanie komunálneho odpadu, odvádzanie a čistenie odpadových vôd), miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch; svojou činnosťou združenie obcí napomáha vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí, ako aj úloh vyššieho územného celku. (§ 20b ods. 4)
- Na platnosť zmluvy o zriadení združenia obcí je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov obecného zastupiteľstva každej obce, ktorá je účastníkom zmluvy. Súčasťou zmluvy o zriadení združenia obcí sú jeho statuty. (§ 20b ods. 5)

Zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

- regionálnym rozvojom sa rozumie trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľov; región tak prispieva k hospodárskemu rozvoju a k sociálnemu rozvoju krajiny (§ 2 písm. b))
- Obec na všestranný rozvoj svojho územia a zabezpečenie potrieb jeho obyvateľov pri výkone samosprávy najmä zriaďuje s inými obcami združenie obcí¹¹⁾ (¹¹⁾ § 20b zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení zákona č. 453/2001 Z. z.) s predmetom činnosti, ktorým napomáha hospodársky rozvoj a sociálny rozvoj obce, ako aj samosprávneho kraja (§ 17 písm. e))
- zabezpečuje vzájomnú spoluprácu s ďalšími samosprávnymi krajmi a rozvoj spolupráce s územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov⁹⁾ (⁹⁾ § 5 ods. 1 zákona č. 302/2001 Z. z.) vykonávajúcimi regionálne funkcie pri výkone samosprávy (§ 16 písm. i))

- môže zriaďovať právnické osoby na podporu regionálneho rozvoja územia samosprávneho kraja, najmä územné agentúry na podporu regionálneho rozvoja (§ 16 písm. j))

Zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov

- Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, pričom najmä zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov (§ 4 písm. f))
- Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, pričom najmä sa podieľa na riešení problémov, ktoré sa týkajú viacerých obcí na území samosprávneho kraja (§ 4 písm. n))
- Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, pričom najmä rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov (§ 4 písm. o))
- Obec, ktorá je sídlom samosprávneho kraja, poskytuje súčinnosť pri zabezpečovaní umiestnenia jeho orgánov (§ 7 ods. 9)
- Postavenie rozpočtu samosprávneho kraja, jeho rozsah a obsah, pravidlá rozpočtového hospodárenia, tvorbu a použitie mimorozpočtových zdrojov, spôsob finančného vyrovnávania medzi samosprávnymi, kraji, vzťahy k štátnemu rozpočtu a k rozpočtom obcí ustanovuje osobitný zákon, (t.j. zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov, resp. zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov (§9 ods. 6)

Zákon č. 40/194 Z. – Občiansky zákonník – (úplné znenie č. 47/1992 Zb.) v znení neskorších predpisov

Zmluva o združení (16 Hlava § 829 - § 841)

- Niekoľko osôb sa môže združiť, aby sa spoločne pričínili o dosiahnutie dojednaného účelu (§ 829 ods. 1)
- Združenia nemajú spôsobilosť na práva a povinnosti (§ 829 ods. 2)
- Každý z účastníkov je povinný vyvíjať činnosť na dosiahnutie dojednaného účelu spôsobom určeným v zmluve a zdržať sa akejkolvek činnosti, ktorá by mohla znemožniť alebo sťažiť dosiahnutie tohto účelu (§ 830)
- Popri pracovnej činnosti môžu byť účastníci združenia podľa zmluvy povinní poskytnúť na účely združenia peniaze alebo iné veci. Ak v zmluve nie je určená výška, predpokladá sa, že účastníci sú povinní poskytnúť rovnaké hodnoty (§ 831)

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Obchodné spoločnosti

- Obchodná spoločnosť („ďalej len „spoločnosť““) je právnickou osobou založenou za účelom podnikania. Spoločnosťami sú verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť. Spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť môžu byť založené aj za iným účelom, pokiaľ to osobitný zákon nezakazuje. (§ 56 ods. 1, druhá veta)
- Činnosť uvedenú v § 30 ods. 2 (§ 30 ods. 2 - Ako predmet podnikania obchodnej spoločnosti alebo družstva) sa zapíše činnosť, ktorú podľa osobitných predpisov môžu vykonávať iba fyzické osoby, len ak žiadateľ preukáže, že táto činnosť sa bude vykonávať pomocou osôb, ktoré sú na to oprávnené podľa týchto predpisov) môže spoločnosť vykonávať iba pomocou osôb tam uvedených. Zodpovednosť týchto osôb podľa osobitných predpisov nie je dotknutá. (§ 56 ods. 3)
- Fyzická alebo právnická osoba môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti. (§ 56 ods. 4)

- Po zániku spoločnosti ručia spoločníci za záväzky spoločnosti do výšky svojho podielu na likvidačnom zostatku (§ 61 ods. 4 – Ak je so zrušením spoločnosti spojená likvidácia, má spoločník právo na podiel na majetkovom zostatku, ktorý vyplynul z likvidácie – podiel na likvidačnom zostatku) najmenej však v rozsahu, v ktorom za ne ručili za trvania spoločnosti. Medzi sebou sa spoločníci vyrovnávajú tým istým spôsobom ako pri ručení za trvania spoločnosti. (§ 56 ods. 6)

Zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov

- Rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie môžu vo vlastnom mene nadobúdať práva a zaväzovať sa odo dňa svojho zriadenia. (§ 21 ods. 4)
- Rozpočtové a príspevkové organizácie možno zriadiť na plnenie úloh štátu, obce alebo vyššieho územného celku vyplývajúcich z osobitných predpisov z osobitných predpisov²⁶⁾ (²⁶⁾ napr. zák. č. 575/2001 Z.z., zák. č. 302/2001 Z.z.). Rozpočtové alebo príspevkové organizácie nemožno zriadiť na výkon rozhodovacích právomocí, ktoré pre zriaďovateľa vyplývajú z osobitných predpisov (§ 21 ods. 3)
- Príspevková organizácia je právnická osoba štátu, obce a vyššieho územného celku, ktorej menej ako 50% výrobných nákladov je pokrytých tržbami²⁵⁾ (²⁵⁾ Opatrenie MF SR č. 1407/2003-92 z 25.02.2003 ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek účtovnej závierky, termíny a miesto predkladania účtovnej závierky pre rozpočtové organizácie, obce, vyššie územné celky, príspevkové organizácie a niektoré iné právnické osoby, ktorých hlavným predmetom činnosti je podnikanie (oznámenie č. 88/2003 Z.z.) v znení neskorších predpisov) a ktorá je na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku zapojená príspevkom. Platia pre ňu finančné vzťahy určené zriaďovateľom v rámci jeho rozpočtu. (§ 21 ods. 2)

Zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov

hl. m. SR Bratislava a mesto Košice

- Na obce a vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie ako súčasť sektora verejnej správy sa vzťahuje osobitný predpis⁴⁾ (⁴⁾ zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov) s odchýlkami uvedenými v tomto zákone. (§ 1 ods. 3)
- Ustanovenia tohto zákona sa vzťahujú na mestské časti, ktoré sú právnickými osobami, v rovnakom rozsahu ako na obce; pri určovaní príjmov a výdavkov rozpočtu mestských častí podľa tohto zákona sa prihliada na podmienky vymedzené štatútom podľa osobitného predpisu.³⁾ (³⁾ § 2 ods. 2 zák. č. 377/1990 Zb. o hl. m. SR Bratislave v znení neskorších predpisov; § 2 ods. 2 zák. č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení neskorších predpisov) (§ 1 ods. 2)
- Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce a vyššieho územného celku. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikateľom pôsobiacim na území obce alebo vyššieho územného celku, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území vyplývajúce pre ne zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obcí a všeobecne záväzných nariadení vyššieho územného celku, ako ja zo zmlúv. Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku zahŕňa aj finančné vzťahy podľa § 3 ods. 1 (§ 3 ods. 1 – Finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí a k rozpočtom vyšších územných celkov sú: a) podiely na daniach štátu, b) dotácie na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy, c) ďalšie dotácie v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok). (§ 4 ods. 3)
- Obec, vyšší územný celok a nimi zriadené a založené právnické osoby oznamujú ministerstvu financií začatie verejného obstarávania zákazky podľa osobitného predpisu^{23a)} (^{23a)} zákon č.

523/2003 Z.z. o verejnom obstarávaní) a predkladajú ministerstvu financií návrh zmluvy podľa osobitného predpisu^{23a)} pred jej uzavretím.

ZÁKLADNÉ LEGISLATÍVNE PODMIENKY PODNIKANIA V CESTOVNOM RUCHU

Zákon č. 513/1991 Zb. – Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (vybrané časti)

- Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku (ods. 1, § 2)
- Podnikateľom podľa tohto zákona je (ods. 2, § 2):
 - a) osoba zapísaná v obchodnom registri,
 - b) osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,
 - c) osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov,
 - d) fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.
- Sídлом právnickej osoby a miestom podnikania fyzickej osoby je adresa, ktorá je ako sídlo alebo miesto podnikania zapísaná v obchodnom alebo v živnostenskom registri alebo v inej evidencii (ods. 2, § 2).
- Zahraničné osoby môžu podnikáť na území Slovenskej republiky za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenské osoby, pokiaľ zo zákona nevyplýva niečo iné (ods. 1, § 21). Zahraničnou osobou sa na účely tohto zákona rozumie fyzická osoba s bydliskom alebo právnická osoba so sídlom mimo územia Slovenskej republiky (ods. 2, § 21). Podnikaním zahraničnej osoby na území Slovenskej republiky sa rozumie na účely tohto zákona podnikanie tejto osoby, ak má podnik alebo jeho organizačnú zložku umiestnenú na území Slovenskej republiky (ods. 3, § 21). Oprávnenie zahraničnej osoby podnikáť na území Slovenskej republiky vzniká ku dňu zápisu tejto osoby, prípadne organizačnej zložky jej podniku v rozsahu predmetu podnikania zapísanom do obchodného registra. Návrh na zápis podáva zahraničná osoba (ods. 4, § 21).

Zákon č. 455/1991 o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

- **Živnosťou** je sústavná činnosť prevádzkovaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok ustanovených týmto zákonom (§ 2).
- Živnosť môže prevádzkovať fyzická osoba (živnostník) alebo právnická osoba, ak splní podmienky ustanovené týmto zákonom (podnikateľ); povolenie na prevádzkovanie živnosti (koncesia) sa vyžaduje len v prípadoch vymedzených týmto zákonom (ods. 1, § 5).
- Všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti fyzickými osobami sú (ods. 1, § 6):
 - a) dosiahnutie veku 18 rokov,
 - b) spôsobilosť na právne úkony,
 - c) bezúhonnosť,ak tento zákon neustanovuje inak.
- Osobitnými podmienkami prevádzkovania živnosti sú odborná alebo iná spôsobilosť podľa tohto zákona alebo osobitných predpisov, ak ju tento zákon vyžaduje (ods. 1, § 7).
- Živnosti sú (§ 9):
 - a) ohlasovacie, ktoré pri splnení určených podmienok sa smú prevádzkovať na základe ohlásenia,
 - b) koncesované, ktoré sa smú prevádzkovať na základe koncesie.
- Ohlasovacie živnosti sú (§ 19):

- a) remeselné, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná vyučením v odbore,
 - b) viazané, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná inak,
 - c) voľné, ak nie je ako podmienka prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť ustanovená.
- **Povinnosti podnikateľa (§ 29):**
 - (1) Podnikateľ je povinný pri prevádzkovaní živnosti dodržiavať podmienky ustanovené týmto zákonom a osobitnými predpismi, napríklad Zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov, § 20 až 24 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 79/1997 Z. z. o opatreniach na predchádzanie prenosným ochoreniam v znení vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 54/2000 Z. z.
 - (2) Podnikateľ je povinný prevádzkovať živnosť riadne, poctivo a odborne. Tejto povinnosti sa nemôže zbaviť ani v prípade, ak podnikateľskú činnosť prevádzkuje prostredníctvom zodpovedného zástupcu.
 - (3) Riadne, poctivo a odborne nie sú vykonávané živnosti, pri ktorých prevádzkovaní opakovane dochádza k poskytovaniu nekvalitných tovarov a služieb z dôvodov porušovania osobitných predpisov, najmä technických noriem a profesijných zvyklostí.
 - (4) Riadne a poctivo nevykonáva živnosť podnikateľ, ktorý
 - a) bez závažných dôvodov neplní svoje daňové, poplatkové a odvodové povinnosti podľa osobitných predpisov,
 - b) zabezpečuje činnosť, ktorá je predmetom jeho podnikania, fyzickými osobami bez povinne uzavretého pracovnoprávneho vzťahu.
 - **Pohostinská činnosť (§ 38)** je v zmysle prílohy č. 1 remeselnou živnosťou
 - (1) Pohostinskou činnosťou sa rozumie príprava a predaj jedál a nápojov, ak sa podávajú na priamu konzumáciu na mieste (ďalej len "predaj na priamu konzumáciu"). Súčasťou oprávnenia na pohostinskú činnosť je aj s ňou spojený predaj polotovarov alebo doplnkového tovaru.
 - (2) Pohostinskou činnosťou nie je na účely tohto zákona predaj na priamu konzumáciu
 - a) nealkoholických a priemyselne vyrábaných mliečnych nápojov, koktailov, piva, vína a destilátov,
 - b) zmrzlín, ak sa na jej prípravu použijú priemyselne vyrábané koncentráty a mrazené krémy,
 - c) tepelne rýchlo upravovaných mäsových výrobkov a obvyklých príloh, ako aj bezmäsitých jedál,
 - d) jedál, nápojov a polotovarov ubytovaným hosťom v ubytovacích zariadeniach s kapacitou do 10 lôžok.
 - (3) Pohostinskou činnosťou nie je ani predaj na priamu konzumáciu po domácky vyrobeného vína a s ním spojený predaj sezónnych jedál na priamu konzumáciu, ak sa nevykonáva viac ako 4 mesiace v roku.
 - **Prevádzkovanie cestovnej kancelárie** je v zmysle prílohy č. 2 viazanou živnosťou. Preukazom spôsobilosti je:
 - 1. vysokoškolské vzdelanie ekonomického alebo právnického smeru a 2 roky praxe v odbore alebo
 - 2. vyššie odborné vzdelanie v odbore a 3 roky praxe v odbore, alebo
 - 3. úplné stredné vzdelanie v odbore alebo v ekonomickom odbore a 5 rokov praxe v odbore.
 - **Prevádzkovanie cestovnej agentúry** je v zmysle prílohy č. 2 viazanou živnosťou. Preukazom spôsobilosti je:
 - 1. vysokoškolské vzdelanie ekonomického alebo právnického smeru a 1 rok praxe v odbore alebo
 - 2. vyššie odborné vzdelanie v odbore a 2 roky praxe v odbore, alebo
 - 3. úplné stredné vzdelanie v odbore alebo v ekonomickom odbore a 3 roky praxe v odbore.

- **Sprievodca cestovného ruchu** je v zmysle prílohy č. 2 viazanou živnosťou. Preukazom spôsobilosti je osvedčenie podľa § 8 zák. č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní v znení neskorších predpisov.
- **Ubytovacie služby v ubytovacích zariadeniach s prevádzkovaním pohostinských činností v týchto zariadeniach a v chatovej osade triedy 3, v kempingoch triedy 3 a 4** je v zmysle prílohy č. 2 viazanou živnosťou. Preukazom spôsobilosti je:
 1. vysokoškolské vzdelanie v odbore a 2 roky praxe v odbore alebo
 2. vyššie odborné vzdelanie v odbore a 3 roky praxe v odbore, alebo
 3. úplné stredné vzdelanie v odbore alebo v ekonomickom odbore a 5 rokov praxe v odbore.

Zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov – Občiansky zákonník

- **Zmluva o obstaraní zájazdu** (§ 741a – 741k).
- **Zmluva o ubytovaní** (§ 754 – 759)
 - (1) Zo zmluvy o ubytovaní vznikne objednávateľovi právo, aby mu ubytovateľ poskytol prechodné ubytovanie na dohodnutú dobu alebo na dobu vyplývajúcu z účelu ubytovania v zariadení na to určenom (hotely, nocľahárne, ubytovne a iné zariadenia) (§ 754).
 - (2) Za ubytovanie a služby s ním spojené je objednávateľ povinný zaplatiť ubytovateľovi cenu v lehotách určených ubytovacími poriadkami (§ 754).

Zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov

Cestovná kancelária (§ 3)

1. Cestovná kancelária je podnikateľ, ktorý na základe živnostenského oprávnenia organizuje, ponúka a predáva zájazdy a uzatvára zmluvu o obstaraní zájazdu
2. Cestovná kancelária v rámci živnostenského oprávnenia podľa odseku 1 ďalej
 - a) organizuje kombinácie služieb, ponúka a predáva ich inej cestovnej kancelárii na účel jej ďalšieho podnikania,
 - b) ponúka a predáva na základe individuálnej objednávky jednotlivé služby alebo ich kombinácie,
 - c) sprostredkúva predaj jednotlivých služieb pre inú cestovnú kanceláriu, cestovnú agentúru alebo iné právnické osoby a fyzické osoby (dopravcov, prevádzkovateľov ubytovacích zariadení, usporiadateľov kultúrnych, športových a iných spoločenských podujatí),
 - d) sprostredkúva predaj zájazdov pre inú cestovnú kanceláriu; zmluva o zájazde sa v týchto prípadoch musí uzatvoriť v mene cestovnej kancelárie, pre ktorú sa zájazd sprostredkúva, a táto zodpovedá za plnenie zmluvy o zájazde,
 - e) predáva veci súvisiace s cestovným ruchom, najmä vstupenky, mapy, plány, prospekty, cestovné poriadky, vytlačených sprievodcov a spomienkové predmety.

Cestovná kancelária je povinná okrem povinností podľa osobitného predpisu (§ 7)

- a) po celý čas podnikania mať uzatvorenú zmluvu o poistení zájazdu pre prípad jej úpadku s poisťovňou alebo byť členom fondu, alebo mať uzatvorenú zmluvu o bankovej záruke s bankou plniacou podmienky podľa § 9 až 11 zákona,
- b) označiť prevádzkareň a propagačné a iné materiály určené pre objednávateľa slovami "cestovná kancelária" alebo "CK", ak toto označenie neobsahuje už jej obchodné meno,
- c) poverovať výkonom sprievodcovskej činnosti len osoby, ktoré majú osvedčenie o získanom vzdelaní v akreditovanej vzdelávacej ustanovizni.
- d) Cestovná kancelária nesmie sprostredkovať predaj zájazdu pre osobu, ktorá nie je cestovnou kanceláriou [§ 3 ods. 2 písm. d)].
- e) Oddelená ponuka a predaj služieb alebo samostatné účtovanie položiek toho istého zájazdu nezavádzajú cestovnú kanceláriu povinností vyplývajúcich z tohto zákona.
- f) Prevádzkovateľom, členom štatutárneho orgánu alebo zodpovedným zástupcom cestovnej kancelárie nesmie byť fyzická osoba, ktorej v posledných piatich rokoch bolo

zrušené živnostenské oprávnenie na prevádzkovanie cestovnej kancelárie alebo cestovnej agentúry z dôvodu porušenia povinností uložených zákonom alebo z dôvodu úpadku. /5/

Cestovná agentúra (§ 4)

- (1) Cestovná agentúra je podnikateľ, ktorý na základe živnostenského oprávnenia vykonáva služby uvedené v ods. 2 tak ako cestovná kancelária
- (2) Cestovná agentúra je povinná okrem povinností podľa osobitného predpisu označiť prevádzkareň a propagačné a iné materiály určené pre objednávateľa slovami "cestovná agentúra", ak toto označenie neobsahuje už jej obchodné meno.
- (3) Cestovná agentúra nesmie sprostredkovať predaj zájazdu pre osobu, ktorá nie je cestovnou kanceláriou [§ 3 ods. 2 písm. d)].
- (4) Prevádzkovateľom, členom štatutárneho orgánu alebo zodpovedným zástupcom cestovnej agentúry nesmie byť fyzická osoba, ktorej v posledných piatich rokoch bolo zrušené živnostenské oprávnenie na prevádzkovanie cestovnej kancelárie alebo cestovnej agentúry z dôvodu porušenia povinností uložených zákonom alebo z dôvodu úpadku.

Vyhláška MH SR č. 419/2001 Z. z. ktorou sa upravuje kategorizácia ubytovacích zariadení a klasifikačné znaky na ich zaradovanie do tried

- Táto vyhláška upravuje kategorizáciu ubytovacích zariadení a klasifikačné znaky na ich zaradovanie do tried. Kategorizácia sa vzťahuje na podnikateľov poskytujúcich ubytovanie na základe živnostenského oprávnenia (§ 1).
- Kategorizácia sa vzťahuje na tieto ubytovacie zariadenia (§ 2):
 - hotel (hotel, garní hotel, horský hotel, motel),
 - botel,
 - penzión,
 - turistická ubytovňa,
 - chatová osada,
 - kemping,
 - ubytovanie v súkromí.
- Ubytovacie zariadenia sa zaradujú do kategórií a tried podľa toho, či spĺňajú alebo nespĺňajú kritériá kategorizácie ustanovené v prílohe (§ 3).

Zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov

Registračná a oznamovacia povinnosť daňových subjektov (§ 31)

- (1) Právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá získa povolenie alebo oprávnenie na podnikanie alebo začne vykonávať inú zárobkovú činnosť na území Slovenskej republiky, je povinná registrovať sa do 30 dní u miestne príslušného správcu dane. Táto lehota začne plynúť nasledujúci deň po dni nadobudnutia právoplatnosti povolenia alebo oprávnenia alebo po dni, keď začne vykonávať inú zárobkovú činnosť. Na účely tohto zákona sa za deň právoplatnosti pokladá deň, keď je právnická osoba alebo fyzická osoba podľa príslušných predpisov oprávnená začať vykonávať podnikateľskú činnosť.
- (2) Ak začne daňovník vykonávať činnosť alebo poberať príjmy podliehajúce dani, je povinný oznámiť túto skutočnosť správcovi dane do tridsiatich dní.
- (3) Daňovník je povinný ďalej oznámiť správcovi dane do tridsiatich dní zriadenie stálej prevádzkarne a jej umiestnenie na území Slovenskej republiky. Tridsať dní pred zrušením tejto stálej prevádzkarne oznámi túto skutočnosť správcovi dane.
- (4) Platiteľ dane je povinný registrovať sa u správcu dane najneskôr do pätnástich dní od vzniku povinnosti zrážať daň alebo preddavky na ňu, alebo daň vyberať, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Druhy miestnych daní

- Miestnymi daňami, ktoré môže ukladať obec, sú (§ 2, ods. 1):
 - a) daň z nehnuteľností,
 - b) daň za psa,
 - c) daň za užívanie verejného priestranstva,
 - d) daň za ubytovanie,
 - e) daň za predajné automaty,
 - f) daň za nevýherné hracie prístroje,
 - g) daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
 - h) daň za jadrové zariadenie.
- Miestnou daňou, ktorú môže ukladať vyšší územný celok, je daň z motorových vozidiel (§ 2, ods. 3).
- Predmetom dane za ubytovanie je odplatné prechodné ubytovanie fyzickej osoby v zariadení poskytujúcom služby prechodného ubytovania (§ 37).
- Daňovníkom je fyzická osoba, ktorá sa v zariadení odplatne prechodne ubytuje (§ 38).
- Základom dane je počet prenocovaní (§ 39).
- Sadzbu dane určí obec v slovenských korunách na osobu a prenocovanie (§ 40).
- Platiteľom dane je prevádzkovateľ zariadenia, ktorý odplatné prechodné ubytovanie poskytuje (§ 41).
- Miestne príslušnou obcou je obec, na ktorej území sa zariadenie nachádza (§ 42).
- Obec ustanoví všeobecne záväzným nariadením podrobnosti k § 37 až 41, najmä sadzbu dane, rozsah a spôsob vedenia preukaznej evidencie na účely dane, spôsob vyberania dane, náležitosti potvrdenia o zaplatení dane, lehoty a spôsoby jej odvodu obci, prípadné oslobodenia od tejto dane a podmienky na uplatnenie oslobodenia od tejto dane (§ 43).

Zákon č. 186 zo 16. marca 2006, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/2001 Z. z. (ďalej len zákon) o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 95/2002 Z. z.

- predmet zákona č. 281/2001 Z. z. sa mení nasledovne: „Tento zákon upravuje spôsob organizovania zájazdov a niektoré podmienky podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr“,
- v § 2 zákona sa za odsek 1 vkladá nový odsek 2, ktorý znie: „Za vopred pripravenú kombináciu služieb sa považuje kombinácia služieb pripravená najneskôr v momente uzavretia zmluvy“,
- v § 3 (cestovná kancelária) sa odsek 2 dopĺňa písmenami f) a g), ktoré znejú:
 - f) organizuje, ponúka a predáva jednotlivé služby alebo ich kombinácie, ktoré sa neposkytujú dlhšie ako 24 hodín a nezahŕňajú ubytovanie cez noc,
 - g) poskytuje činnosť sprievodcu v cestovnom ruchu“,
- dopĺňa nový § 5a zákona definujúci činnosť sprievodcu v cestovnom ruchu
 - sprievodca v cestovnom ruchu je fyzická osoba, ktorá sprevádza objednávateľov a podáva v dohodnutom jazyku výklad o kultúrnom a prírodnom dedičstve a má odbornú spôsobilosť, na ktorú má osvedčenie o získanom vzdelaní,
 - sprievodca v cestovnom ruchu vykonáva činnosť podľa predchádzajúceho odseku v pracovnoprávnom vzťahu alebo v inom právnom vzťahu,

- mení znenie § 7 ods. 1 písm. a zákona tak, že cestovná kancelária po celý čas podnikania musí mať uzavretú zmluvu o poistení zájazdu pre prípad jej úpadku alebo bankovú záruku,
- v § 7 zákona sa odsek 1 dopĺňa písmenom d) s tým, že cestovná kancelária je povinná písomne poveriť zástupcu, na ktorého sa môže objednávatel' v ťažkostiach v priebehu celého zájazdu obrátiť so žiadosťou o pomoc a ktorý je oprávnený prijímať a vybavovať reklamácie objednávatel'a počas zájazdu,
- rozširuje pôsobnosť zákona tak, že dopĺňa § 7 odsekom 5 v znení: „Každý, kto organizuje, ponúka a predáva zájazdy a nie je podnikateľom, je povinný dodržiavať ustanovenia tohto zákona, ktoré sa týkajú organizovania, ponuky a predaja zájazdov cestovnou kanceláriou“,
- dopĺňa zákon o § 11a v tom smere, že ak cestovná kancelária nemá dohodnuté poistenie zájazdu, je povinná dohodnúť bankovú záruku, ktorá zabezpečí objednávatel'ovi voči cestovnej kancelárii alebo tretej osobe právo na rovnaké plnenie ako pri poistení zájazdu.

NÁVRH OSNOVY STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA CESTOVNÉHO RUCHU

Kapitola I. Úvod

1. Identifikačné údaje žiadateľa

Názov subjektu – subjektov súkromno-verejného partnerstva (PPP) a spolupráce v cestovnom ruchu

Zloženie členskej základne združenia (PPP) (súhrnné údaje)

Rozloha v km²

Počet obyvateľov (za posledný kalendárny rok)

Hustota osídlenia (obyv/km²)

Počet nepodnikateľských a podnikateľských subjektov

Sídlo subjektu (PPP) – združenia cestovného ruchu

Predstaviteľ združenia (PPP), kontakt (adresa, telefón, email)

Manažér združenia PPP (sekretariát), kontakt (adresa, telefón, email)

Zhotoviteľ stratégie rozvoja územia, kontakt (adresa, telefón, email)

Prehľad stratégie rozvoja územia vhodného pre cestovný ruch

Motivácia združenia cestovného ruchu vo väzbe na činnosť PPP alebo jeho jednotlivých členov.

Zhotoviteľ popíše, ako sa charakter územia a jeho špecifiká premietnu do zamerania stratégie rozvoja cestovného ruchu. Stručne popíše hlavné výstupy rozvoja územia a spôsob implementácie rozvoja cestovného ruchu (max ½ strany).

Kapitola II. Budovanie partnerstva

1. Vznik, história a skúsenosti

- Kroky a míľniky budovania partnerstva

Zhotoviteľ popíše postupnosť krokov vedúcich k vytvoreniu verejno-súkromného partnerstva s dôrazom na preukázanie vyváženosti výberu územia a zostavenie partnerstva (vrátane jeho zložiek – napr. pracovných skupín) z geografického, sektorového, inštitucionálneho, sociálneho a ekonomického hľadiska, uvedie dátum vzniku (PPP) združenia cestovného ruchu.

- stratégie rozvoja územia

Zhotoviteľ uvedie, akým spôsobom bola spracovaná a odsúhlasená integrovaná stratégia a ako sa do jej tvorby zapájali miestni aktéri rozvoja. Ak sa na spracovaní stratégie podieľali externí expertní odborníci, uvedie ich identifikačné údaje a spôsob spolupráce.

- Otvorenosť partnerstva a zapájanie verejnosti (Stretnutia a podujatia združenia)

Zhotoviteľ popíše princíp prijímania nových členov s dôrazom na zabezpečenie otvorenosti inštitucionalizovaného partnerstva a proces tvorby partnerstva - z neho by malo byť zrejmé akým spôsobom boli oslovení potenciálni členovia partnerstva; koľko stretnutí sa uskutočnilo s akým cieľom a výstupmi, aký bol počet a vyváženosť účastníkov týchto stretnutí. Táto časť obsahuje tiež popis spôsobov, metód a časový harmonogram komunikácie s členmi partnerstva a verejnosťou

(napr. vo forme komunikačného akčného plánu). Popíše zapojenie verejnosti do procesu tvorby stratégie rozvoja cestovného ruchu (jej jednotlivých častí).

- Členská základňa a štruktúra partnerstva podľa sektorov (Zoznam členov združenia)

Zhotoviteľ uvedie, v akom pomere sú v členskej základni zastúpené jednotlivé sektory a subjekty sídliace v území (PPP) združenia cestovného ruchu.

- Skúsenosti členov partnerstva s realizáciou projektov (Skúsenosti členov združenia)

Zhotoviteľ popíše skúsenosti členov partnerstva s prípravou a realizáciou projektov rozvoja cestovného ruchu so zameraním sa na tie skúsenosti, ktoré považujú členovia partnerstva za významné (spolufinancované z prostriedkov EÚ a iných zdrojov), vrátane projektov medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce.

- Spolupráca s partnermi v území a mimo územia združenia

Zhotoviteľ popíše úroveň a predmet spolupráce s partnermi, ktorí majú sídlo v území združenia alebo mimo neho, ale nie sú členmi príslušného verejno-súkromného partnerstva (napr. spolupráca s regionálnou samosprávou, spolupráca medzi mestom a vidiekom, spolupráca s podnikateľmi a združeniami a pod.).

2. Organizačná štruktúra a materiálne zdroje združenia

- Právna forma a jej zdôvodnenie, registrácia

Zhotoviteľ popíše dôvod výberu právnej formy a proces registrácie. Priloží doklad o registrácii a pridelení IČO.

- Organizačná štruktúra, orgány a štruktúry a ich úlohy - štatút/stanovy, schéma organizačnej štruktúry, spôsob delegovania do orgánov a štruktúr, vykonávacie smernice a interné predpisy organizácie pre administratívne postupy orgánov pri výbere, implementácii, monitoringu a hodnotení činnosti združenia.

Zhotoviteľ uvedie prehľad vnútorného členenia združenia, orgánov, komisií a podobne, vrátane menného zoznamu členov jednotlivých orgánov, komisií, pracovných skupín spolu s údajom, aký subjekt zastupujú. Orgán pre prípravu stratégie rozvoja územia a orgán pre dozor nad jej realizáciou. Popíše úlohu a zodpovednosť jednotlivých subjektov a organizačných zložiek združenia pri realizácii stratégie rozvoja cestovného ruchu. Spôsob zostavenia výberovej komisie a dôvody výberu jej členov. Popíše spôsob delegovania zástupcov členov združenia do orgánov, komisií a pracovných skupín (voľby, menovanie, prostý záujem, rotácia). Zostaviteľ doloží príslušné prílohy (stanovy/štatút, organizačnú schému štruktúry a orgánov združenia, interné vykonávacie predpisy a smernice)

- Technické prostriedky

Zhotoviteľ popíše prevádzkové podmienky (budovy, kancelárie, dopravné prostriedky a pod), technické vybavenie (kancelárska a audiovizuálna technika), počítačové a programové vybavenie. Spôsoby a možnosti informovania členov združenia (PPP) a verejnosti (možnosť emailovej komunikácie, zriadená web stránka, miestne a regionálne médiá, a pod.).

- Systém financovania

Zhotoviteľ popíše finančné zdroje, ktoré má partnerstvo k dispozícii, alebo je schopné zabezpečiť pre potreby predfinancovania činnosti združenia pri realizácii stratégie rozvoja územia vo väzbe na finančné toky financovania chodu združenia aj z iných ako vlastných finančných prostriedkov a z prostriedkov podpory EÚ. Doloží doklad o zriadení a vedení účtu združenia, prípadne doklad o spôsobe spolufinancovania.

3. Ľudské zdroje

- Súčasné kapacity členov/partnerov, vrátane zamestnancov výkonného orgánu (personálna matica)

Zhotoviteľ popíše predpoklady, zručnosti a schopnosti zamestnancov (výkonný orgán) združenia, členov a partnerov združenia, vrátane schopnosti komunikácie v cudzích jazykoch. Priloží životopisy kľúčových osôb preukazujúce ich schopnosť podieľať sa na implementácii stratégie rozvoja a personálnu maticu.

- Zvyšovanie odbornej kapacity členov/partnerov

Žiadateľ popíše systém vzdelávania a budovania kapacity členov (PPP) združenia cestovného ruchu..

Kapitola III. Analýza súčasného stavu

1. Širšie vzťahy a súvislosti rozvoja územia

- poloha a vymedzenie územia (súhlas obcí, miest a regiónov + mapa územia)

Zhotoviteľ popíše:

- regionálnu a administratívno-správnú príslušnosť
- príslušnosť ku geografickým celkom
- príslušnosť k etnografickým oblastiam
- príslušnosť k typom regiónov podľa stupňa vidieckosti územia podľa

Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013

Zhotoviteľ zhodnotí výhody a nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia združenia a popíše dôvod výberu daného územia, podobné charakteristiky s inými (susediacimi) územiami a zvláštnosti územia oproti iným územiam, ktoré poskytujú komparatívnu výhodu. Doloží doklad o súhlase všetkých orgánov územnej samosprávy so zaradením do územia pôsobnosti združenia a prehľadnú mapu územia pôsobnosti združenia s okolím (musí zobrazovať hranice územia, mestá a obce spadajúce do daného územia, hranice územných obvodov - okresov a ich kategóriu regionálneho typu a hranice samosprávnych krajov, do ktorých dané územie spadá, alebo s nimi susedí).

- širšie súvislosti rozvoja regiónu

Zhotoviteľ uvedie, či existujú iné programovacie dokumenty na území pôsobnosti združenia. Ak áno, napíše ktoré a aké je ich prepojenie s navrhovanou stratégiou rozvoja územia. Aké investičné zámery väčšieho rozsahu sa realizujú, prípadne plánujú v území a v jeho okolí a ako ovplyvnia implementáciu stratégie, resp. ako na ne reaguje stratégia rozvoja. V prípade, že v okolí sa nachádza mesto, ktoré nie je zapojené do územia pôsobnosti združenia, žiadateľ popíše spoluprácu s aktérmi rozvoja z mesta pri príprave a implementácii stratégie rozvoja. Zhotoviteľ popíše súlad navrhovanej stratégie rozvoja územia s programovými dokumentmi na vyššej úrovni, napr. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, mesta, mikroregiónu, resp. VUC, územný plán, prepojenie rozvoja cestovného ruchu s Operačnými programami v rámci NSRR, súlad procesu tvorby verejno-súkromného partnerstva, výberu územia združenia, tvorby princípov partnerstva.

- vyhodnotenie dopadov doterajšej podpory z externých zdrojov

Zhotoviteľ vyhodnotí dopady doterajšej podpory z externých zdrojov (verejné a súkromné zdroje, domáce a zahraničné) vrátane prehľadu prihlásených, podporených a zrealizovaných projektov z pohľadu pracovných príležitostí, dostupnosti územia, kvality životného prostredia, kvality života a pod.

2. Opis zdrojov a charakteristika (audit) územia

- základná charakteristika územia (Sociálno-ekonomická charakteristika územia združenia)

Zhotoviteľ uvedie:

a) Demografické charakteristiky:

- počet obyvateľov: v jednotlivých miestach a obciach a celkový počet obyvateľov v území (za posledný kalendárny rok)
- obyvateľstvo v produktívnom veku: jednotlivé mestá a obce a celkovo za územie (za posledný kalendárny rok)
- miera nezamestnanosti: jednotlivé mestá a obce a celkovo za územie v percentách (tri roky dozadu; zdroj: úrad práce)
- prírastok- úbytok (prirodzený/sťahovaním): jednotlivé mestá a obce celkovo za územie v percentách za obdobie posledných piatich rokov
- súčasný počet pracovných miest v jednotlivých mestách a obciach a celkovo v území

b) Geografická situácia a prírodné prostredie

- počet miest a obcí
- rozloha jednotlivých miest a obcí/rozloha celkom v km² (intravilán + extravilán)
- hustota obyvateľstva v území (obyv./km²)

- mestá a obce v horskej oblasti (nad 540 m.n.m. – stred mesta/obce) v percentách z celkového počtu subjektov územnej samosprávy
- rozloha národných parkov a CHKO v ha
- rozloha lokalít NATURA v ha
- rozloha lesného pôdneho fondu v ha
 - audit zdrojov (mapovanie):
 - a) ľudské zdroje

Popis stupňa a druhu vzdelania, vierovyznanie, sociálne skupiny a ich vzájomné vzťahy, postavenie minorít, národnosti a etnické skupiny a ich vzájomné vzťahy, postoje, názory, potreby a problémy obyvateľov, postavenie rodiny a rozdelenie rolí medzi mužmi a ženami. Sociálne a zdravotné služby, kultúra, šport, voľný čas.

b) prírodné zdroje

Popis typu súčasnej krajiny, ekologickú kvalitu územia, krajinný obraz. Posúdi potenciál a podiel kategórií lesa, intenzitu urbanizácie, vhodnosť geografie a pod.. Uvedie osobitne chránené časti prírody a krajiny, územia zaradené do 2. – 5. stupňa ochrany, existujúce environmentálne záťaže, riziká a hazardy a popíše druhovú rozmanitosť územia.

c) materiálne zdroje

Popis vybavenosti územia infraštruktúrou (dopravná, environmentálna, sociálna), zameria sa na zistenie stavu neobývanosti domov, ich stavebno-technický stav, vekovú štruktúru domov a bytov, identifikuje rekreačné, ubytovacie a stravovacie zariadenia, poľnohospodárske a výrobné objekty, rekreačné areály a areály poskytujúce zázemie pre diverzifikáciu činností na vidieku s dôrazom na cestovný ruch. Sleduje objekty nevyužívané a chátrajúce ako aj rozvojové areály a územia. Popíše otázky vlastníckych vzťahov, ak je to pre stratégiu kľúčové. Majetok miest a obcí a ich hodnota.

d) kultúrne dedičstvo a identita

Popis sa zameria na činnosť spolkov a združení vo väzbe na ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva či už hmotného alebo duchovného. Popíše regionálne špecifiká (tradície, špeciality, folklór, jedlá a pod.), vrátane vzniku nových tradícií. Stav kultúrnych a historických pamätihodností, pamäťových a fondových inštitúcií a ich otvorenosť širokej verejnosti. Popíše neopakovateľné znaky prostredia, ktoré vytvárajú územie v pôsobnosti združenia, vzťah k starým veciam, domom, histórii mesta alebo obce.

e) inštitucionálne zdroje

Popis inštitúcie, ktoré sa dobrovoľne zaoberajú aktivitami prospešnými k trvaloudržateľnému rozvoju územia, monitorovaním stavu prostredia. Uvedie, aké inštitúcie pôsobia v území a zo zákona sa zaoberajú aktivitami súvisiacimi s rozvojom územia v pôsobnosti združenia cestovného ruchu. Popíše vzťahy medzi inštitúciami, spoluprácu, sieťovanie, vytváranie partnerstiev.

f) ekonomické zdroje

Popíše ekonomické sektory, počet subjektov, ich zastúpenie a podiel na hrubom obrate. Žiadateľ popíše ekonomickú výkonnosť odvetví v území, ktoré sú závislé na využívaní prírodných zdrojov a kultúrohistorických daností územia. Popíše existujúce miestne produkty a služby, vrátane odbytových organizácií výrobcov a lokálnych výrobné-spotrebných reťazcov (ak existujú). Podporné inštitúcie, priemyselné parky a zóny, inkubátory, služby pre podnikateľov. Bankový a finančný sektor. Prílev investícií do územia, investičná mapa. Trh s pozemkami.

3. Zhodnotenie súčasného stavu územia a vymedzenie prístupu v rámci stratégie rozvoja

- popis a vyhodnotenie postupov, zdrojov a metód mapovania

Zhotoviteľ popíše postup, zdroje a metódy mapovania zdrojov, úroveň a zapojenie miestnych aktérov, prípadne externých expertov, a pod.

- zhodnotenie výsledkov mapovania – sumarizácia, závery – celkový súčasný obraz územia združenia

Zhotoviteľ zhodnotí výsledky mapovania a popíše celkový súčasný stav územia a jeho potenciál (napr. – intenzívna produkčná krajina s vysokou mierou nezamestnanosti, s prestarnutým obyvateľstvom, nízkou vzdelanostnou úrovňou, s malými sídlami so zachovalou ľudovou architektúrou a dobrou infraštruktúrou, s dobrým dopravným napojením, s veľmi nízkym stupňom

ochrany prírody, so znečistenou pôdou a vodnými tokmi a s nedostatkom kvalitnej pitnej vody, vytváranie odbytových organizácií výrobcov).

- vstupné údaje pre spracovanie stratégie s dôrazom na implementáciu rozvoja cestovného ruchu

Analytická časť poskytuje vstupné údaje do integrovanej stratégie. V tejto časti zhotoviteľ vyhodnotí získané vstupné údaje z pohľadu rozvoja cestovného ruchu.

4. SWOT analýza územia

- SWOT analýzy – tabuľka – silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia

SWOT analýza mapuje súčasný stav na základe auditu zdrojov a načrtáva statický obraz súčasnej situácie v území. Silné a slabé stránky charakterizujú situáciu vo vnútri územia. Analýza silných a slabých stránok berie na vedomie fakt, že to čo je v súčasnosti slabou stránkou, môže byť v budúcnosti silnou a naopak. Príležitosti a ohrozenia, resp. bariéry predstavujú dynamický obraz situácie z pohľadu budúcnosti, navrhujú možnosti a zároveň predstavujú popis vonkajších vplyvov, ktoré územie nemôže ovplyvniť. Niektoré silné stránky môžu byť zároveň vnímané ako slabé.

- zhodnotenie postupov a výsledkov SWOT analýzy
(použitá metóda stanovenia jednotlivých oblastí SWOT analýzy, informačné zdroje a celkový dopad SWOT analýzy pre územie – prepojenie SWOT analýzy na rozvoj cestovného ruchu)

Zhotoviteľ uvedie, aká bola použitá metóda stanovenia jednotlivých zdrojov SWOT analýzy a z akých zdrojov boli čerpané informácie pre SWOT analýzu. Popíše väzbu vybraných bodov SWOT analýzy na rozvoj cestovného ruchu.

Kapitola IV. Návrhová časť

1. Strategické plánovanie (stratégia rozvoja územia)

Je dôležité, aby integrovaná stratégia bola spracovávaná participatívnym spôsobom, teda za účasti rozhodujúcich aktérov z územia (PPP) a verejnosti. Spolupráca vytvára mosty medzi aktérmi rozvoja cestovného ruchu, zabezpečuje výmenu informácií a umožňuje stretávanie nových ľudí, ktorí pracujú na rovnakej téme a vytvára podmienky pre nachádzanie spoločných riešení a odpovedí na problémy.

- Metódy, postupy a harmonogram spracovania integrovanej stratégie

Žiadateľ uvedie metódy, postupy a harmonogram spracovania stratégie rozvoja cestovného ruchu.

- Vízia, prioritné oblasti, strategické ciele stratégie

Vízia by mala vyjadrovať sny a túžby obyvateľov s ohľadom na ich budúcnosť. Je subjektívnym vyjadrením predstavy o budúcej želanej podobe územia. Strategické ciele sú prepojené s víziou a majú byť podporené informáciami a analýzami. Ide o formuláciu spôsobu dosiahnutia želanej zmeny v území. Strategické ciele nadväzujú na strategicky prioritné oblasti, do ktorých sa bude koncentrovať úsilie, čas, peniaze a iné zdroje miestnych obyvateľov a združenia cestovného ruchu. Zhotoviteľ uvedie víziu, strategicky prioritné oblasti a strategické ciele rozvoja územia v pôsobnosti združenia.

- Špecifické ciele a opatrenia integrovaného rozvoja územia

Špecifické ciele majú byť postavené tak, aby ich realizácia viedla k naplneniu strategických cieľov. V rámci každého špecifického cieľa sa zadefinuje súbor konkrétnych opatrení a odôvodní ich výber. Opatrenia popísané v tejto časti sa majú týkať celej stratégie rozvoja územia.

- Zdroje pre implementáciu opatrení

Pre každé opatrenie zhotoviteľ odhadne celkovú výšku potrebnej investície a zadefinuje potenciálne spolufinancujúce finančné prostriedky (fondy EÚ, národné, súkromné a iné zdroje) a vlastné zdroje (zdroje územia a externých investorov) na jednotlivé roky a na celú dobu trvania stratégie rozvoja územia. Zadefinuje demarkačné línie v ktorých opatreniach sa bude združenie uchádzať o podporu na individuálne projekty samostatne, a ktoré opatrenia sa budú realizovať prostredníctvom stratégie rozvoja. Je vhodné zriadiť na úrovni jednotlivých špecifických cieľov projektový zásobník s určením osobnej a inštitucionálnej zodpovednosti za projekty, miesta realizácie jednotlivých

projektov, postupu realizácie projektov s časovým harmonogramom a odhadom finančnej náročnosti projektu a spôsobom monitorovania.

2. Akčné plánovanie

- Tematické oblasti vo väzbe na opatrenia združenia (PPP) a ciele stratégie rozvoja

Zhotoviteľ uvedie väzbu tematických oblastí cestovného ruchu predkladanej stratégie rozvoja s odkazom na príslušné ciele stratégie. Identifikuje aktivity v rámci tematických oblastí, ktoré sa budú spolufinancovať v rámci združenia.

- Logika akčného rámca - popis opatrení vo väzbe na strategické a špecifické ciele

Pre každé opatrenie spolufinancované v združení sa spracuje logika opatrení a v súčinnosti s akčným rádiusom, tzv. logframe. Jedno z opatrení bude venované podpore projektov spolupráce združenia. Logika prepojenia by mala byť zrejmá na celkovú stratégiu a logiku opatrení pre dosiahnutie naplnenia špecifických cieľov. Zhotoviteľ zdôvodní ciele a popíše opatrenia a cieľové skupiny, ako aj typy projektov a podporovaných aktivít.

- Finančný rámec

Pri príprave finančného plánu bude zhotoviteľ vychádzať z podmienok podpory v rámci eurofondov na programovacie obdobie 2007-2013. Finančný plán určuje, aké finančné zdroje (fondy EÚ, národné, vlastné) budú použité na realizáciu projektov podporovaných prostredníctvom stratégie rozvoja. Vo finančnom pláne zhotoviteľ uvedie odhadovaný počet podporených projektov v rámci jednotlivých opatrení, oprávnené náklady, výšku verejných a súkromných finančných zdrojov, a to súhrnne za celé časové obdobie, na ktoré je stratégia rozvoja spracovaná a na jednotlivé roky.

- Hodnotiaci rámec

Zhotoviteľ popíše hodnotiaci rámec na úrovni strategických cieľov (hodnotenie dopadu stratégie) a špecifických cieľov súvisiacich s implementáciou rozvoja územia (hodnotenie výsledkov stratégie). Popíše spôsob zapracovania výsledkov hodnotenia do stratégie a spôsoby zverejňovania výsledkov realizácie stratégie a hodnotenia.

- Monitorovací rámec

Zhotoviteľ popíše monitorovacie postupy vrátane plánu monitoringu a spôsoby overovania monitorovacích kritérií. Na úrovni opatrení zadefinuje sledovanie výstupov na základe stanovených vstupov. Zostaví súbor indikátorov vstupov a indikátorov výstupov.

- Implementačný rámec

Zhotoviteľ popíše implementačné pravidlá (administratívne postupy) pre manažment a realizáciu stratégie rozvoja územia, ktoré budú zahŕňať

- spôsob výberu projektov, vrátane zadefinovania výberových kritérií pre jednotlivé opatrenia, bodového hodnotenia a informovania o zaradení projektu do hodnotenia
- spôsob informovania a kontraktácie
- administrácia vrátane spolupráce v PPP
- metodika plánovania a uskutočňovania kontrol individuálnych projektov
- poradenstvo a expertná pomoc
- vedenie zložiek projektov a administrácia priebehu realizácie projektov, vrátane formy a obsahu monitorovacích správ
- postupy eliminácie konfliktu záujmov

- Zabezpečenie činnosti a chodu združenia (manažérsky rámec)

Zhotoviteľ uvedie plán archivácie dokumentov a technické zázemie pre archiváciu. Kontrola činnosti združenia: zabezpečenie kontroly činnosti pracovníkov združenia; spôsob kontroly účtovníctva (interné alebo externé audity); postupy sebahodnotenia združenia a eliminácia konfliktu záujmu.

- Spôsob zabezpečenia propagácie činnosti združenia (PPP), informovania verejnosti a záujmových skupín.

Zhodnotenie účinnosti propagácie (napr. ako často a akým spôsobom prebieha aktualizácia web stránky). Zhotoviteľ zostaví plán aktivít činnosti PPP a finančný plán financovania zabezpečenia chodu a činnosti združenia na celé obdobie trvania stratégie rozvoja a na jednotlivé roky.

- Zapojenie inovačných prvkov

Zhotoviteľ popíše zmeny oproti doterajšej praxi riešenia miestnych a regionálnych problémov, vymenuje inovačné aktivity a popíše spôsob využitia miestneho a regionálneho potenciálu pre inovácie. Uvedie, akým spôsobom prispievajú inovácie k naplneniu cieľov stratégie rozvoja.

- Zapojenie žien a vekovo nezvýhodnených ľudí

Zhotoviteľ popíše, či dochádza a akým spôsobom k zapojeniu žien ľudí do 25 a nad 50 rokov do stratégie rozvoja, napr. ich zapojenie medzi členov a partnerov združenia, účasť osobne pri činnostiach združeniach a v orgánoch združenia, existencia komisií alebo pracovných skupín zameraných na túto problematiku, popis ich činnosti a navrhovaných spôsobov riešení.

Kapitola V. Záverečná časť

Zhotoviteľ stručným spôsobom popíše predpokladané dosiahnuté výsledky stratégie rozvoja cestovného ruchu. Takisto navrhne víziu ďalších možných smerovaní strategického rozvoja územia v kontexte rozvoja problematiky kongresovej turistiky, cykloturistiky, vidieckej turistiky, agroturistiky, cirkevno-sakrálnej, motivačnej, nostalgickej, poznávacej, horskej, vodnej, poľovníckej, kúpeľno-liečebnej, športovej, oddychovej, jaskyniarskej a inej turistiky, ako aj potrebu rozsiahlej súčinnosti medziodvetvovej spolupráce a kooperácie inštitúcií pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu a s tým súvisiacej stratégie rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu v krajinách Európskej únie.

NÁVRH ZÁKLADNÝCH UKAZOVATEĽOV V ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVE NA SLEDOVANIE ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Ukazovateľ	Cieľ ukazovateľa	Merná jednotka	Stav k požadovanému dátumu
Turistická informačná kancelária (TIK)	propagácia mesta/obce	áno/nie	
Počet zamestnancov v TIK	zamestnanosť	počet	
Členstvo v združení obcí s predmetom činnosti cestovného ruchu	rozvoj partnerstva	áno/nie	
Počet ubytovacích zariadení v meste/obci	možnosti ubytovania	ks	
Celkový počet lôžok pre hostí	prínos pre miestne dane	ks	
Celkový počet lôžok v súkromí	prínos pre miestne dane	ks	
Celkový počet prenocovaní	počet návštevníkov v meste/obci	počet	
Celkový objem zinkasovaného poplatku z dane za ubytovanie	prínos pre rozpočet mesta/obce	Sk (uviesť výšku S za osobu a noc)	
Nové služby či atrakcie, ktoré mesto/obec uviedla na trh	atraktivita obce (bazén, lanovka, vlek – ich hodinová kapacita)	názov novej služby/hod.	
Miera spolupráce mesta/obce s podnikateľským subjektom cestovného ruchu	rozvoj verejno-súkromného partnerstva	%	
Prevažuje cestovný ruch zameraný na letnú turistiku	atraktivita regiónu	%	
Prevažuje cestovný ruch zameraný na zimnú turistiku	atraktivita regiónu	%	
Prevažuje cestovný ruch zameraný na mestskú a kultúrnu turistiku	atraktivita regiónu	%	
Prevažuje cestovný ruch	atraktivita regiónu	%	

zameraný na kúpeľnú a zdravotnú turistiku			
Prevažuje cestovný ruch zameraný na vidiecku turistiku	atraktivita regiónu	%	

Základné ukazovatele pre regionálny rozvoj v meste/obci

Ukazovateľ	Cieľ ukazovateľa	Merná jednotka	Stav k požadovanému dátumu
Spracovaný Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce	Strednodobý programový dokument pre rozvoj v meste/obci	áno/nie	
Rozvoj infraštruktúry	Kvalita života obyvateľa	áno/nie	
Realizácia sociálno-ekonomických programov	Kvalita života obyvateľa	áno/nie	
Podpora mobility pracovnej sily	Rozvoj dopravnej infraštruktúry a zamestnanosti	áno/nie	
Uplatňovanie finančných prostriedkov z fondov EÚ	Implementácia eurofondov v regióne	%	
Výskum a vývoj a rozvoj informačných a telekomunikačných technológií	Vedomostná ekonomika a rozvoj vzdelanosti	áno/nie	
Ekonomická produkčná výkonnosť	Zvyšovanie DPH	áno/nie	
Zamestnanosť a trh práce	Rozvoj zamestnanosti	%	
Krajinno-ekologická situácia	Reliéf, pôda, voda, ovzdušie, lesy, emisie, poľnohospodárstvo	%	
Environmentálna infraštruktúra	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov, podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu a ČOV	%	
Vybavenosť územia infraštruktúrou	Dopravná dostupnosť, infraštruktúra, vybavenie domácností informačnými a komunikačnými prostriedkami, úroveň bytového fondu a parametre sociálnych, školských, zdravotníckych a obchodných služieb	%	
Ľudský potenciál	Populačná situácia; pohyb obyvateľstva; vzdelanostná úroveň	počet	
Sociálna situácia	Priemerná mzda, miera nezamestnanosti	Sk / %	
Urbanizovanosť	Podiel mestského/obecného obyvateľstva na celkový počet obyvateľov územného obvodu	%	
Osídlenie	Priemerná veľkosť obce / počet obcí v mikroregióne	počet	

ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE SLEDOVANIA ROZVOJA VIDIEKA A CESTOVNÉHO RUCHU

Názov poľa	popis	Typ poľa
Dátum získavania údajov	Vypĺňa sa dátum získavania údajov	Date, predvypĺňované
Podiel obyvateľstva regiónu žijúceho v obciach	Vypĺňa sa v akom regióne sa nachádza obec: A „prevažne vidiecky región“ v prípade, že 50-100% obyvateľstva žije vo vidieckych oblastiach B „ostatné vidiecke regióny“ v prípade, že 15-50% obyvateľstva žije vo vidieckych oblastiach C „prevažne mestský región“ v prípade, že 0-15% žije vo vidieckych oblastiach	Vyznačuje sa A alebo B alebo C
potenciál podzemných, termálnych a povrchových vôd	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Potenciál poľnohospodárskeho a lesného fondu	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Existencia chránených území prírody	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Poskytovanie služieb s viazanosťou na poľnohospodársku výrobu	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Poskytovanie služieb bez viazanosti na poľnohospodárstvo	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Možnosť produkcie obnoviteľnej energie	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Rast počtu pracovných príležitostí	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Zvýšenie internetizácie na vidieku	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Zvýšenie rozvoja sektoru služieb	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Rozvoj miestnych akčných skupín	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
tradície trhov, jarmokov	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
možnosti využitia voľného času	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
poskytovanie štandardne primeraného bývania	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Umožňovanie priestoru na rozvoj podnikania vo vidieckom priestore	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Vybavenosť dobrou základnou infraštruktúrou	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Vybavenosť cestnými komunikáciami	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Vybavenosť športoviskami	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N
Vybavenosť kultúrnymi a historickými pamiatkami	Vypĺňa sa áno/nie	Vyznačuje sa A alebo N

NÁVRH KRITÉRIÍ SPÔSOBILOSTI A CHARAKTERISTIKY OPATRENIA NA PODPORU ČINNOSTÍ V OBLASTI VIDIECKEHO CESTOVNÉHO RUCHU KDE SÚ PRIJÍMATEĽOM POMOCI PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

Kritériá spôsobilosti

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie. Spôsob deklarovania splnenia kritérií, ako aj termíny deklarovania budú stanovené v metodologickej príručke pre tvorbu projektov schvaľovanou Riadiacim orgánom, t.j. Ministerstvom pôdohospodárstva SR.

Pre časť A

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ nemá záväzky voči štátu po lehote splatnosti – **stanovené v metodike** (splátkový kalendár potvrdený veriteľom sa akceptuje).
3. Žiadateľ nie je v likvidácii, neprebíha voči nemu konkurzné konanie, resp. reštrukturalizácia a na majetok, ktorý je predmetom projektu, neprebíha exekučné konanie.
4. Investícia sa musí využívať najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
 - a) ovplyvní jej povahu alebo podmienky vykonávania alebo neoprávnene zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
 - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry, alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobných činností.
5. Žiadateľ musí deklarovať, že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
6. Projekt môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v metodike.
7. Žiadateľ musí predložiť poslednú žiadosť o platbu najneskôr do 3 rokov od podpísania zmluvy o nenávratnom finančnom príspevku.
8. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení projektu s výnimkou špecifických prípadov.
9. Zrekonštruované, zmodernizované alebo nové ubytovacie zariadenia môžu mať kapacitu maximálne 10 základných lôžok v piatich izbách (každá so sociálnym zariadením a maximálne dvomi základnými lôžkami) a minimálne spoločnú kuchynku.
10. Zrekonštruované, zmodernizované alebo nové kempingové zariadenia musia mať kapacitu maximálne 5 karavanov.
11. Rekreačné a relaxačné objekty vybudované, zrekonštruované, resp. zmodernizované v rámci tohto opatrenia musia pokrývať len kapacitu ubytovaných osôb.
12. Ubytovacie objekty vybudované v rámci tohto opatrenia musia byť prístupné verejnosti.
13. Rekreačné a relaxačné objekty vystavané, zrekonštruované a zmodernizované v rámci tohto opatrenia, musia byť prístupné ubytovaných osobám.
14. V prípade prestavby a prístavby časti rodinných domov musí mať žiadateľ v týchto domoch trvalé bydlisko 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.
15. V prípade rekonštrukcie a modernizácie nízko kapacitných ubytovacích zariadení žiadateľ musí preukázať zaplatenie dane z príjmu fyzickej osoby za predchádzajúci účtovný rok. – Naformuluje PPA
16. Žiadateľ predloží písomné vyhlásenie o akejkoľvek inej pomoci de minimis (alebo inej štátnej pomoci) v hrubom vyjadrení (pred odpočítaním dane alebo iných výdavkov), ktorá mu bola poskytnutá počas predchádzajúcich dvoch kalendárnych rokov a kalendárneho prebiehajúceho roku.
17. Po ukončení projektu je konečný prijímateľ podpory povinný zaregistrovať podporenú aktivitu do národnej siete rozvoja vidieka do 3 mesiacov od predloženia poslednej žiadosti o platbu, resp. po jej zriadení.

Pre časť B

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.

2. Žiadateľ nemá záväzky voči štátu po lehote splatnosti – **stanovené v metodike** (splátkový kalendár potvrdený veriteľom sa akceptuje).
3. Žiadateľ nie je v likvidácii, neprebíha voči nemu konkurzné konanie, resp. reštrukturalizácia a na majetok, ktorý je predmetom projektu, neprebíha exekučné konanie.
4. Predmet projektu (v prípade budovania informačných a komunikačných technológií) môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v metodike.
5. Žiadateľ musí využívať predmet projektu (v prípade budovania informačných a komunikačných technológií) najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
 - a) ovplyvní jeho povahu alebo podmienky využívania alebo neoprávnene zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
 - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobnnej činnosti.
6. Žiadateľ musí deklarovať, že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
7. Žiadateľ musí predložiť poslednú žiadosť o platbu najneskôr do 3 rokov od podpísania zmluvy o NFP.
8. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení projektu s výnimkou špecifických prípadov.
9. Realizáciou projektov musí byť zabezpečená propagácia aktivít členov zväzu, resp. profesijného združenia.

Oprávnené výdavky pre časť B

1. výdavky súvisiace s prípravou a tlačou propagačných materiálov;
2. výdavky súvisiace s aktívnou účasťou prijímateľa podpory a jeho členov na zahraničných (v rámci EÚ) i domácich veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu;
3. výdavky na vybudovanie informačných a komunikačných technológií;
4. výdavky súvisiace so zabezpečením systému udeľovania Znak kvality.

Neoprávnené výdavky pre časť A

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007;
2. poradenské a konzultačné služby;
3. nákup použitého DHM a DNM (bližšie špecifikované v metodike);
4. nákup budov a stavieb;
5. nákup dlhodobého hmotného majetku neodpisovaného (pozemky);
6. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na údržbu);
7. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
8. nákup karavanov a dopravných prostriedkov;
9. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
10. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
11. nájomné poplatky;
12. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozná prirážka a kurzové straty;
13. bankové poplatky, úroky z dlhu, clá, výdavky na záruku a podobné poplatky;
14. výdavky uhradené v hotovosti;
15. projektová dokumentácia;
16. výdavky v hrubom vyjadrení, ktoré presiahnu v predchádzajúcich dvoch kalendárnych rokoch a prebiehajúcim kalendárnym roku 200 000 €.

Neoprávnené výdavky pre časť B

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007;
2. nákup použitého DHM a DNM (bližšie špecifikované v metodike);
3. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na údržbu);

4. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
5. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
6. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
7. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prirážky a kurzové straty;
8. bankové poplatky, úroky z dlhu, clá, výdavky na záruku a podobné poplatky;
9. výdavky na účasť na zahraničnom veľtrhu, ktorá je v jednom kalendárnom roku tretia a ďalšia;
10. poradenské a konzultačné služby;
11. projektová dokumentácia;
12. výdavky na účasť na zahraničnom veľtrhu a výstave cestovného ruchu štvrtého a ďalšieho účastníka.

Neoprávnené projekty pre časť A

1. projekty zamerané na sociálne služby a bytovú výstavbu;
2. projekty, kde v mieste realizácie projektu je miestna akčná skupina podporovaná z Programu rozvoja vidieka SR a predmetná aktivita je zahrnutá v stratégii miestneho rozvoja MAS;
3. projekty realizované v obciach nad 20 000 obyvateľov (neuplatňuje sa v prípade, ak v danom okrese je nezamestnanosť vyššia ako 20 %).

Neoprávnené projekty pre časť B

1. projekty zamerané na vlastnú komerčnú činnosť.

Intenzita pomoci pre časť A

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **50 %** (37,5 % EÚ, 12,5 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia, pričom minimálne 50 % predstavujú vlastné zdroje;
- **30 %** (15 % z EÚ, 15 % SR) v ostatných oblastiach, pričom minimálne 70 % predstavujú vlastné zdroje.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť A vyčlenených 95 %.

Intenzita pomoci pre časť B

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **100 %** (75 % EÚ, 25 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia;
- **100 %** (50 % EÚ, 50 % SR) v ostatných oblastiach.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť B vyčlenených 5 %.

Bodovacie kritériá pre časť A

P. č.	Kritérium	Body	Poznámka
1.	Žiadateľovi nebol doposiaľ v rámci PRV 2007 – 2013 schválený v danom opatrení žiadny projekt	20	V prípade, že predkladá viacej projektov, body sa pridelia prvému predloženému projektu
2.	Žiadateľ v predchádzajúcom období neobdržal žiadnu podporu zo štrukturálnych fondov na podporu cestovného ruchu	10	Body sa nepriznávajú po schválení prvého projektu žiadateľovi v rámci PRV
3.	Projekt sa realizuje v okrese kde je nezamestnanosť ¹⁾ : – nad 5 % – nad 10 % – nad 15 %	15 20 25	
4.	Projektovaná ubytovacia kapacita do 6 lôžok	5	
5.	Žiadateľ je členom profesného zväzu, resp. združenia pôsobiaceho v oblasti	10	

	vidieckeho cestovného ruchu		
6.	Projekt je umiestnený v okrese s viac ako 50 % obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach ²⁾	10	
7.	Žiadateľ nepožaduje maximálne percento spolufinancovania z verejných zdrojov	+ 1 b za každé zníženie požiadavky na spolufinancovanie z verejných zdrojov o 1 %	Maximálne 20 bodov
	Spolu maximálne	100	

¹⁾ Údaje budú prevzaté z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

²⁾ Údaje budú prevzaté zo ŠÚ SR z Bilancie pohybu obyvateľstva podľa obcí SR za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

USTANOVENIA K OSI 3 A OSI 4 V ZMYSLE NARIADENIA RADY (ES) Č. 1698/2005 O PODPORE ROZVOJA VIDIEKA PROSTREDNÍCTVOM EURÓPSKEHO POĽNOHOSPODÁRSKEHO FONDU PRE ROZVOJ VIDIEKA (EPFRV)

Os 3 Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

L 277/24

SK

Úradný vestník Európskej únie

21.10.2005

ODDIEL 3

Pododdiel 1

Os 3

Podmienky pre opatrenia na diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva

Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Článok 53

Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

Článok 52

Príjemca pomoci uvedenej v článku 52 písm. a) bode i) je členom domácnosti farmy.

Opatrenia

Článok 54

Podpora podľa tohto oddielu zahŕňa:

Podpora pre zriaďovanie a rozvoj podnikania

a) opatrenia na diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva, ktoré zahŕňajú:

Podpora ustanovená v článku 52 písm. a) bode ii) sa vzťahuje výhradne na mikropodniky vymedzené v odporúčaní Komisie 2003/361/ES.

i) diverzifikáciu smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam;

Článok 55

Podpora činností v oblasti cestovného ruchu

ii) podporu pre zriaďovanie a rozvoj mikropodnikov s cieľom podporiť podnikanie a rozvoj hospodárskej štruktúry;

Podpora uvedená v článku 52 písm. a) bode iii) sa vzťahuje na:

iii) podporu činností v oblasti cestovného ruchu;

a) infraštruktúru malého rozsahu, ako napríklad informačné strediská a vyznačenie turistických miest;

b) opatrenia na zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach, ktoré zahŕňajú:

b) rekreačnú infraštruktúru, ako napríklad infraštruktúru, ktorá umožňuje prístup k prírodným oblastiam, a nízkapacitné ubytovanie;

i) základné služby pre hospodárstvo a vidiecke obyvateľstvo;

c) rozvoj a/alebo marketing služieb cestovného ruchu, ktoré súvisia s vidieckym cestovným ruchom.

Pododdiel 2

ii) obnovu a rozvoj dedín;

Podmienky pre opatrenia na zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach

iii) zachovanie a skvalitňovanie vidieckeho dedičstva;

Článok 56

c) opatrenie pre vzdelávanie a informovanie hospodárskych subjektov, ktoré pôsobia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje os 3;

Základné služby pre hospodárstvo a vidiecke obyvateľstvo

d) opatrenie na získavanie zručností a oživovanie s cieľom pripraviť a vykonať stratégiu miestneho rozvoja.

Podpora uvedená v článku 52 písm. b) bode i) sa vzťahuje na zriaďovanie základných služieb vrátane kultúrnych a záujmových činností pre dedinu alebo skupinu dedín a na súvisiacu infraštruktúru malého rozsahu.

VÝŇATOK SÚVISIACI S MIESTNOU SAMOSPRÁVOU SPRACOVANÝ Z NARIADENIA KOMISIE (ES) Č. 1828/2006 Z 8. DECEMBRA 2006, KTORÝM SA STANOVUJÚ VYKONÁVACIE PRAVIDLÁ NARIADENIA RADY (ES) Č. 1083/2006, KTORÝM SA USTANOVUJÚ VŠEOBECNÉ USTANOVENIA O EURÓPSKOM FONDĚ REGIONÁLNEHO ROZVOJA, EURÓPSKOM SOCIÁLNOFONDĚ A KOHÉZNOM FONDĚ, A NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) Č. 1080/2006 O EURÓPSKOM FONDĚ REGIONÁLNEHO ROZVOJA

keďže:

- (2) Skúsenosti ukázali, že občania Európskej únie sú nedostatočne oboznámení s úlohou, ktorú zohráva Spoločenstvo v programoch financovania zameraných na posilnenie hospodárskej konkurencieschopnosti, vytváranie pracovných miest a zlepšovanie vnútornej súdržnosti.
- (4) Na zlepšenie transparentnosti v súvislosti s využívaním fondov by sa mal uverejňovať zoznam prijímateľov, názvy operácií a výška súm z verejných financií pridelených operáciám, a to elektronicky alebo iným spôsobom.
- (5) V snahe zabezpečiť lepšie vykonávanie informatívnych opatrení a umožniť lepšiu výmenu informácií medzi členskými štátmi a Komisiou o informáciách a publikačných stratégiách a výsledkoch mali by sa vymenovať kontaktné osoby zodpovedné za informačné a publikačné opatrenia, ktoré by mali byť účastníkmi sietí Spoločenstva.
- (6) Je potrebné ustanoviť podrobné pravidlá a kategórie, ktoré členským štátom umožnia predkladať komisiám informácie o plánovanom využití fondov, ako aj informácie o súhrnnom pridelovaní financií podľa kategórií počas životnosti programu a umožniť komisii primeraným spôsobom oboznamovať iné inštitúcie a občanov Európskej únie s využívaním fondov.

článok 2 – Príprava komunikačného plánu

Komunikačný plán obsahuje minimálne toto:

- a) ciele a cieľové skupiny;
- b) stratégiu a obsah opatrení v oblasti informovania a publicistiky, ktoré má prijať členský štát alebo riadiaci orgán, určené pre potenciálnych prijímateľov, prijímateľov a verejnosť, v súvislosti s pridanou hodnotou pomoci Spoločenstva na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni;
- c) orientačný rozpočet na vykonanie plánu;
- d) administratívne oddelenia alebo orgány zodpovedné za vykonanie opatrení v oblasti informovania a publicity;
- e) návod na hodnotenie opatrení v oblasti informovania a publicity, pokiaľ ide o zviditeľnenie operačných programov a povedomia o nich a o úlohe, ktorú zohráva Spoločenstvo.

článok 4 – Vykonanie a monitorovanie komunikačného plánu

2. Výročné správy a záverečná správa o vykonaní operačného programu obsahuje:

- a) príklady opatrení v oblasti informovania a publicity pre operačný program, ktoré sa vykonávajú pri realizácii komunikačného plánu;
- b) kroky na vykonanie opatrení v oblasti informovania a publicity, uvedené v článku 7 ods. 2 písm. d), prípadne vrátane elektronickej adresy, na ktorej takéto údaje možno nájsť;
- c) obsah hlavných zmien a doplnení komunikačného plánu.

článok 5 - Informačné opatrenia pre potenciálnych prijímateľov

Riadiaci orgán poskytne potenciálnym prijímateľom jasné a podrobné informácie minimálne o:

- d) kontaktoch na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, ktoré môžu poskytnúť informácie o operačných programoch.
3. V súlade s vnútroštátnymi zákonmi a postupmi riadiaci orgán zapojí do opatrení v oblasti informovania a publicity aspoň jeden z týchto orgánov, ktoré môžu zabezpečiť čo najväčšie rozšírenie informácií uvedených v zozname v odseku 2:
 - a) štátne, regionálne a miestne orgány a rozvojové agentúry;
 - c) hospodárski a sociálni partneri;
 - d) mimovládne organizácie;

článok 7 – Zodpovednosť riadiacich orgánov v súvislosti s opatreniami pre verejnosť v oblasti informovania a publicity

d) zverejnenie, či už elektronickou formou, alebo inak, zoznamu prijímateľov, názvov operácií a výšky súm z verejných financií pridelených na tieto operácie.

článok 8 – Zodpovednosť prijímateľov v súvislosti s opatreniami pre verejnosť v oblasti informovania a publicity

1. Prijímateľ je zodpovedný za informovanie verejnosti o pomoci, ktorú získal z fondov.
2. Prijímateľ vyvesí trvalú vysvetľujúcu tabuľku, ktorá je viditeľná a značnej veľkosti, a to najneskôr šesť mesiacov po ukončení operácie, ktorá spĺňa tieto podmienky:
 - a) celkový štátny príspevok na operáciu presahuje 500 000 EUR;
 - b) operácia spočíva v zakúpení fyzického objektu, alebo vo financovaní infraštruktúry, alebo stavebných činností.

článok 27 – Vymedzenie pojmov

Na účely tohto oddielu sa uplatňujú tieto definície:

- a) „hospodársky subjekt“ označuje akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu alebo iný subjekt, ktorý sa zúčastňuje na realizácii pomoci z fondov, s výnimkou členského štátu, ktorý svoje právomoci vykonáva ako verejný orgán;
- b) „prvý správny alebo súdny nález“ označuje prvý písomný posudok zo strany kompetentného orgánu, či už správneho, alebo súdneho, so závermi na základe určitých skutočností o tom, že tento záver sa možno bude musieť následne prehodnotiť, alebo zrušiť v dôsledku vývoja v priebehu správneho, alebo súdneho postupu;
- c) „podozrenie z podvodu“ označuje nezrovnalosť, ktorá vyvolá začatie správneho, alebo súdneho konania na vnútroštátnej úrovni s cieľom zistiť existenciu úmyselného správania, najmä podvodu, ako sa uvádza v článku 1 ods. 1 písm. a) Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenských navrhnutého na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii;
- d) „bankrot“ označuje konanie v prípade platobnej neschopnosti v zmysle článku 2 písm. a) nariadenia rady (ES) č. 1346/2000.

článok 40 – Obsah počítačového systému na výmenu údajov

1. Počítačový systém na výmenu údajov obsahuje informácie spoločného záujmu pre Komisiu a členské štáty a minimálne tieto údaje potrebné pre finančné transakcie:
 - a) orientačné každoročné pridelenie prostriedkov z každého fondu na každý operačný program, ako je ustanovené v národnom strategickom referenčnom rámci, v súlade so vzorom v prílohe XV;
 - b) finančné plány pre operačné programy v súlade so vzorom v prílohe XV;
 - c) výkazy výdavkov a žiadostí o platby v súlade so vzorom v prílohe X;
 - d) ročné predpoklady pravdepodobných platieb výdavkov v súlade so vzorom v prílohe XVII;
 - e) finančný oddiel výročných správ a záverečných vykonávacích správ v súlade so vzorom v prílohe XVIII bode 2.1.
2. Okrem údajov v odseku 1 počítačový systém na výmenu údajov obsahuje minimálne tieto dokumenty a údaje spoločného záujmu, ktoré umožňujú vykonávanie monitorovania:
 - a) národný strategický referenčný rámec uvedený v článku 27 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1083/2006;
 - b) údaje, ktorými sa zisťuje súlad s doplnkovosťou v súlade so vzorom v prílohe XIX;
 - c) operačné programy, vrátane údajov týkajúcich sa kategorizácie podľa vzoru v časti B prílohy II a v súlade s tabuľkami ustanovenými v časti A prílohy II;
 - d) rozhodnutia Komisie týkajúce sa príspevkov s fondov;
 - e) žiadosti o pomoc pre veľké projekty uvedené v článkoch 39, 40 a 41 nariadenia (ES) č. 1083/2006 v súlade s prílohami XXI a XXII k tomuto nariadeniu, spolu s vybranými údajmi z týchto príloh stanovenými v prílohe XX;
 - f) vykonávacie správy v súlade s prílohou XVIII, vrátane údajov týkajúcich sa kategorizácie podľa vzoru v časti C prílohy II a v súlade s tabuľkami ustanovenými v časti A prílohy II;
 - g) údaje o účastníkoch operácií ESF podľa priority v súlade so vzorom uvedeným v prílohe XII;
 - h) opis riadiacich a kontrolných systémov v súlade so vzorom uvedeným v prílohe XII;
 - i) stratégia auditu v súlade so vzorom uvedenom v prílohe V;

- j) správy a posudky z auditov v súlade so vzormi uvedenými v prílohách VI, VII, VIII, IX a XIII a korešpondencia medzi Komisiou a každým členským štátom;
- k) výkaz výdavkov v súvislosti s čiastočným ukončením v súlade so vzorom uvedeným v prílohe XIV;
- l) ročný výkaz vybratých a vrátených súm a neukončených prípadov vymáhania v súlade s prílohou XI;
- m) komunikačný plán uvedený v článku 2.

článok 42 – Prenos údajov prostredníctvom počítačového systému na výmenu údajov

1. K počítačovému systému na výmenu údajov budú mať členské štáty a Komisia prístup priamo alebo cez rozhranie na automatickú synchronizáciu a registráciu údajov so štátnymi, regionálnymi a miestnymi počítačovými riadiacimi systémami.

článok 43 – Všeobecné ustanovenia na všetky nástroje finančného inžinierstva

1. Články 43 až 46 platia pre nástroje finančného inžinierstva vo forme opatrení pre návratné investície alebo pre poskytovanie záruk za návratné investície alebo pre obidva tieto nástroje v.
 - b) verejno-súkromných partnerstvách alebo v iných projektoch rozvoja miest, začlenených do integrovaných programov trvalo udržateľného rozvoja miest, v prípade fondov rozvoja miest.
2. Keď sa zo štrukturálnych fondov financujú operácie, v ktorých sú zapojené nástroje finančného inžinierstva, vrátane nástrojov organizovaných prostredníctvom holdingových fondov, spolufinancujúci partneri alebo akcionári, alebo ich riadne splnomocnený zástupca predkladajú podnikateľský plán.

V podnikateľskom pláne sa uvedie minimálne:

- h) politika nástroja finančného inžinierstva v súvislosti s vystúpením z investícií do podnikov alebo mestských projektov;

článok 44 – Ďalšie ustanovenia platné pre holdingové fondy

V dohode o financovaní sa prihliada na:

- a) pokiaľ ide o iné nástroje finančného inžinierstva, ako sú fondy rozvoja miest, na závery hodnotenia medzier medzi poskytovaním týchto nástrojov MSP a dopytom po týchto nástrojoch zo strany MSP;
 - b) pokiaľ ide o fondy rozvoja miest, na štúdie rozvoja miest alebo hodnotenia a integrované plány rozvoja miest začlenené do operačných programov.
2. V dohode o financovaní podľa odseku 1 sa ustanovuje najmä:
 - b) výzva na prejavenie záujmu určená finančným sprostredkovateľom alebo fondom rozvoja miest;
 - c) posúdenie, výber a akreditácia finančných sprostredkovateľov alebo fondov rozvoja miest zo strany holdingového fondu;
 - d) zavedenie a monitorovanie investičnej politiky alebo cielených programov a akcií na rozvoj miest;

článok 46 - Ďalšie ustanovenia platné pre fondy rozvoja miest

1. Keď sa zo štrukturálnych fondov financujú fondy rozvoja miest, tieto prostriedky sa investujú do verejno-súkromných partnerstiev alebo iných projektov začlenených do integrovaného programu pre trvalo udržateľný rozvoj miest. Tieto verejno-súkromné partnerstvá alebo iné projekty neobsahujú vytváranie a vývoj finančných nástrojov, ako sú rizikové kapitálové fondy, pôžičkové a záručné fondy.
2. Na účely odseku 1 fondy rozvoja miest investujú prostredníctvom kapitálu, pôžičiek a záruk. mestské projekty, ktoré dostávajú dodatočnú pomoc z operačného programu, môžu mať podporu aj z fondov rozvoja miest.
3. Keď sa fondy miest financujú zo štrukturálnych fondov, príslušné fondy nevykonávajú nové financovanie akvizícií alebo účasti v projektoch, ktoré už skončili.

článok 47 – Zásahy v oblasti bývania

1. Oblasť vybrané pre operácie bývania uvedené v článku 7 ods.2 písm. a) nariadenia (ES)č. 1080/2006 vyhovujú minimálne trom z týchto kritérií, pričom dve z nich musia spadať pod kritériá uvedené v písmenách a) až h):
 - a) vysoká úroveň chudoby a vylúčenia;
 - b) vysoká úroveň dlhodobej nezamestnanosti;

- c) neistý demografický vývoj;
- d) nízka úroveň vzdelania, významné nedostatky v kvalifikácii a vysoká miera neukončeného vzdelania;
- e) vysoká úroveň kriminality a delikvencie;
- f) mimoriadne zanedbané prostredie;
- g) nízka úroveň hospodárskej aktivity;
- h) vysoký počet prisťahovalcov, etnických a menšinových skupín alebo utečencov;
- i) pomerne nízka úroveň hodnoty bývania;
- j) nízka úroveň energetickej hospodárnosti v budovách.

článok 48 – Pravidlá oprávnenosti výdavkov

Bez toho, aby bol dotknutý zoznam neoprávnených výdavkov v článku 7 nariadenia (ES) č. 1080/2006, pravidlá článkov 49 až 53 tohto nariadenia sa uplatňujú v súlade s článkom 13 nariadenia (ES) č. 1080/2006 na určovanie oprávnenosti výdavkov pri operáciách vybratých ako súčasť operačného programu na základe cieľa európskej územnej spolupráce.

článok 49 – Finančné poplatky a náklady na záruky

Ako príspevok z EFRR sú oprávnené nasledujúce poplatky a náklady:

- a) poplatky za cezhraničné finančné transakcie sú oprávnené;
- b) keď vykonanie nejakej operácie vyžaduje otvorenie osobitného účtu alebo účtov v banke, bankové poplatky za otvorenie a vedenie účtu alebo účtov;
- c) poplatky za právne poradenstvo, notárske poplatky, náklady na technických a finančných expertov a náklady na účtovníctvo a audity, ak sú priamo viazané na spolufinancovanú operáciu a sú potrebné na jej prípravu alebo vykonanie, alebo v prípade nákladov na účtovníctvo a audity, ak súvisia s požiadavkami, ktoré ukladá riadiaci orgán;
- d) náklady na záruky, ktoré poskytuje banka, alebo iná finančná inštitúcia, pokiaľ sa tieto záruky vyžadujú v zmysle právnych predpisov štátu alebo Spoločenstva.

KATEGORIZÁCIA POMOCI Z FONDOV EÚ NA ROKY 2007-2013

kód Mobilizácia za reformy v oblasti zamestnanosti a začleňovania

- 81 Mechanizmy na zlepšenie tvorby politiky a programov, monitorovanie a hodnotenie na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni, budovanie kapacít pri predkladaní stratégií a programov

kód Typ územia

- 01 mestské
- 05 vidiecke oblasti (iné ako horské, ostrovné alebo riedko a veľmi riedko osídlené oblasti)
- 08 oblasť cezhraničnej spolupráce

kód Obnova miest a vidieka

- 61 integrované projekty na obnovu miest a vidieka

kód Investície do sociálnej infraštruktúry

- 78 infraštruktúra bývania
- 25 mestská doprava

kód Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám

- 52 podpora čistej mestskej dopravy

kód Cestovný ruch

- 55 podpora prírodného bohatstva
- 56 ochrana a rozvoj prírodného dedičstva

kód Kultúra

- 58 ochrana a zachovanie kultúrneho dedičstva
- 59 rozvoj kultúrnej infraštruktúry

kód Výskum a technický rozvoj (VTR), inovácie a podnikanie

- 13 služby a aplikácie pre občana
- 23 regionálne/miestne cesty

**MATICA VZŤAHOV MEDZI JEDNOTLIVÝMI PLÁNOVACÍMI, HODNOTIACIMI
DOKUMENTMI A PROCESMI V REGIONÁLNOM ROZVOJI A CESTOVNOM RUCHU**

Fáza procesu		Nástroj	Úroveň EÚ	Národná úroveň	Regionálna úroveň	Miestna úroveň (vrátane mikroregiónov)
Mapovanie a analýza zdrojov územia	1	Mapovanie, analýza a hodnotenie zdrojov územia	Ekvivalent a integrácia na úrovni EÚ	Integrácia rozhodujúcich poznatkov z regionálnych úrovní so zohľadnením lokálnych charakteristík	Integrácia poznatkov z miestnej a národnej úrovne, priemet poznatkov do regionálnych poznatkových báz	Kultúrna, historická a spoločenská topografia a analýza zdrojov na území obce a mikroregiónu
Tvorba vízie	2	Tvorba vízie rozvoja územia	Ekvivalent na úrovni EÚ	Vízia rozvoja Slovenska	Vízia rozvoja regiónu/VÚC	Vízia rozvoja obce, mikroregiónu
Posúdenie udržateľnosti	3	Definovanie princípov TUR	Európska stratégia TUR	Národná stratégia TUR	Regionálna Agenda 21	Lokálna Agenda 21
Strategické dokumenty rozvoja územia	4	Dlhodobé plánovanie (10 – 30 rokov)	Ekvivalent na úrovni EÚ	Koncepcia územného rozvoja Slovenska	Územno-plánovacia dokumentácia VÚC	Územno-plánovacia dokumentácia obce
	5	Strednodobé plánovanie (4 až 10 rokov)	Ekvivalent na úrovni EÚ	Rezortné a národné politiky / Národná stratégia rozvoja cestovného ruchu	PHSR VÚC - Regionálna rozvojová stratégia	PHSR obce - mikroregiónu Rozvojová stratégia územia
	6	Krátkodobé plánovanie (s 3 ročným výhľadom)	Rozpočet EÚ	Štátny rozpočet	Rozpočet VÚC	Rozpočet obce
Programové dokumenty rozvoja územia a regiónu	7	Programové dokumenty	Nariadenia a smernice EÚ a zákony SR	NSRR 2007 – 2013 / NSPRV 2007 – 2013	Priority a pravidlá poskytovania podpory zo strany VÚC	Priority a pravidlá poskytovania podpory zo strany obce
Financovanie a podpora zo strany verejnej správy	8	Finančné a nefinančné prostriedky verejnej správy	Štrukturálne fondy a pod.	Finančné prostriedky štátneho rozpočtu / rezortov	Finančné prostriedky VÚC na podporu rozvoja územia a regiónu	Finančné prostriedky obce

Monitorovanie a hodnotenie	9	Monitorovacie nástroje	Ekvivalent na úrovni EÚ	Monitorovacie výbory / správy / hodnotiace procesy	Monitorovacie komisie / správy / hodnotiace procesy	Kontrolné výbory / správy / hodnotiace procesy
----------------------------	---	------------------------	-------------------------	--	---	--

Priebežným napĺňaním a aktualizáciou územného informačného systému (pri rešpektovaní matice vzťahov jednotlivých typov dokumentácie) je umožnené zabezpečovať a mať k dispozícii neustále najaktuálnejšie územné dáta, rozvojovú a strategickú dokumentáciu rozvoja územia tak pre verejnú správu ako aj verejnosť, čo by bolo veľmi prínosné z hľadiska podpory regionálnych aspektov rozvoja cestovného ruchu.

KRITÉRIÁ VÝBERU INOVAČNÝCH A KOHÉZNYCH PÓLOV RASTU PRI UPLATŇOVANÍ EUROFONDŮ 2007-2013

Skupiny obcí

Obce boli zoradené do skupín podľa významu a ich lokalizácie v sídelnom systéme. Vyšpecifikovali sa inovačné póly rastu, záujmové územie inovačných pólov rastu a kohézne póly rastu nasledovne. Pri stanovovaní inovačných pólov rastu sa vychádzalo z celoštátnej územnoplánovacej dokumentácie Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 a správneho členenia SR. Celkový počet hodnotených obcí SR bol 2 891. Celkový počet hodnotených obcí SR mimo Bratislavského kraja bol 2 818.

inovačné póly rastu sa hierarchicky členia na:

- centrum osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (krajské mesto)
 - centrum osídlenia regionálneho významu v rámci jadrového pásma ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho významu v rámci prímestského pásma ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho až nadregionálneho významu ako jadro ťažiska osídlenia 2. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho významu
1. **záujmové územia inovačného pólu rastu** boli vymedzené na základe podkladov Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), kde boli definované a vymedzené ťažiská osídlenia. Záujmové územia inovačných pólov rastu boli vymedzené okolo centier osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (krajské mesto) a okolo centier osídlenia regionálneho až nadregionálneho významu tvoriacich jadro ťažiska osídlenia 2. stupňa. Záujmové územie inovačného pólu rastu pozostáva z katastrálnych území jadrového a prímestského pásma ťažisk osídlenia 1. stupňa a ťažisk osídlenia 2. stupňa
 2. **kohézne póly rastu** sa hierarchicky členia podľa svojej polohy v systéme osídlenia na:
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného jadrovým pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného prímestským pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného ťažiskom osídlenia 2. stupňa
 - mikroregionálne centrum mimo záujmového územia inovačných pólov rastu
 3. **obce mimo inovačných a kohéznych pólov rastu** sa členia podľa ich lokalizácie v systéme osídlenia na:

- obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného jadrovým pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
- obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného prímestským pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
- obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného ťažiskom osídlenia 2. stupňa
- obec v ostatnom území.

Kritériá výberu pólov rastu

Navrhované obce ako inovačné a kohézne póly rastu boli vybraté na základe vstupných údajov a nasledovných kritérií:

Inovačné póly rastu:

- krajské mesto
- mesto so sídlom obvodu
- mesto s bývalým sídlom okresu

V SR sa v prvom návrhu vymedzilo 72 inovačných pólov rastu a bez Bratislavského kraja ich bolo 68. Zoznam inovačných pólov rastu sa na základe požiadaviek samosprávnych krajov doplnil a spolu sa tak vymedzilo 82 inovačných pólov rastu vrátane Bratislavského kraja a 78 inovačných pólov rastu mimo Bratislavského kraja.

Kohézne póly rastu:

- obce v ktorých sa súčasne nachádza matričný úrad, spoločný obecný úrad, ZŠ typu 3, bolo bývalým strediskom osídlenia miestneho významu, je ZMOS zvažované ako sídlo spoločného obecného úradu (spolu 92 obcí)
- obce v ktorých sa nachádza ZŠ typu 3 a má viac ako 100 žiakov (spolu 774 obcí)
- obce v ktorých sa nenachádza ZŠ typu 3 ale majú strednú školu (spolu 9 obcí)
- obce, ktoré nespĺňajú uvedené kritériá a sú väčšie ako 1500 obyvateľov v Prešovskom a Košickom kraji (spolu 17 obcí)

Prienikom uvedených kritérií sa v prvom návrhu vymedzilo v SR spolu 802 kohéznych pólov rastu vrátane Bratislavského kraja. Počet takto vymedzených kohéznych pólov rastu mimo Bratislavského kraja bol 769 obcí. Zoznam kohéznych pólov rastu sa na základe požiadaviek samosprávnych krajov doplnil a spolu sa tak vymedzilo 891 kohéznych pólov rastu vrátane Bratislavského kraja a 858 kohéznych pólov rastu mimo Bratislavského kraja.

Záujmové územie inovačných pólov rastu tvoria:

- obce nachádzajúce sa na území jadrového a prímestského pásma ťažísk osídlenia prvej úrovne
- obce nachádzajúce sa na území ťažísk osídlenia druhej úrovne

Celkovo pôvodný zoznam vymedzil 412 obcí v SR, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólov rastu a ktoré nie sú ani inovačnými ani kohéznymi pólmi rastu. Mimo Bratislavského kraja bolo takýchto obcí spolu 390. Tento zoznam sa po dohode so samosprávnymi kraji spresnil na 415 obcí v SR, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólov rastu. Mimo Bratislavského kraja bolo vymedzených 393 ležiacich v záujmovom území inovačných pólov rastu. Kohéznych pólov rastu ležiacich v záujmovom území inovačných pólov rastu je spolu 207 (mimo Bratislavského kraja).

Spolu tak v záujmových územiach inovačných pólov rastu leží 600 obcí (mimo Bratislavského kraja).

Obce mimo inovačných a kohéznych pólov rastu

Počet obcí, ktoré nie sú ani inovačnými ani kohéznymi pólmi rastu a ani neležia v záujmovom území inovačných pólov rastu je 1503. Mimo Bratislavského kraja je takýchto obcí 1489.

Obcí, ktoré nie sú ani inovačnými ani kohéznymi pólmi rastu bez ohľadu na ich lokalizáciu (aj tie, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólov rastu) je v SR 1918 a takýchto obcí mimo Bratislavského kraja je 1882.

(Poznámka: Počet obcí s počtom obyvateľov menším ako 1 000 je v SR spolu 1 946 a v SR mimo Bratislavského kraja je ich 1 922.)

Súhrnný prehľad

Číselný prehľad počtu a podielu obyvateľov a obcí podľa zaradenia do štruktúry sídiel za Slovenskú republiku uvádzajú nasledujúce tabuľkové prehľady:

Slovenská republika spolu		Počet obyvateľov		Počet obcí
rok		2001	2004	
1	inovačné póly rastu	2 673 296	2 642 677	82
2	kohézne póly rastu	1 794 183	1 819 978	891
	inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2)	4 467 479	4 462 655	973
3	obce v záujmovom území inovačných pólov rastu	257 153	266 413	415
4	obce mimo pólov rastu a záujmových území	654 823	655 754	1 503
	obce podporované z EAFRD (3+4)	911 976	922 167	1 918
	spolu	5 379 455	5 384 822	2 891

Slovenská republika bez Bratislavského kraja		Počet obyvateľov		Počet obcí
rok		2001	2004	
1	inovačné póly rastu	2 191 096	2 163 324	78
2	kohézne póly rastu	1 705 047	1 727 520	858
	inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2)	3 896 143	3 890 844	936
3	obce v záujmovom území inovačných pólov rastu	238 813	246 562	393
4	obce mimo pólov rastu a záujmových území	645 484	646 284	1 489
	obce podporované z EAFRD (3+4)	884 297	892 846	1 882
	spolu	4 780 440	4 783 690	2 818

**ZOZNAM REGIONÁLNYCH ROZVOJOVÝCH AGENTÚR - ČLENOV INTEGROVANEJ
SIETE REGIONÁLNYCH ROZVOJOVÝCH AGENTÚR (IS RRA)**

Adresa agentúry	Kontakt
Krajská rozvojová agentúra v Banskej Bystrici Partizánska cesta 3 974 01 Banská Bystrica	tel.: 048/412 31 04, tel., fax: 048/ 412 31 35 mobil: 0903/664 239, 0907/878 814 e-mail: director@krabb.sk web stránka: www.krabb.sk
SARA – regionálna rozvojová agentúra pre oblasť Šariša Dlhý rad 16 085 01 Bardejov	tel.: 054/488 10 68, fax: 054/488 10 70 mobil: 0915/923 448 e-mail: sara@sara-bj.sk web stránka: www.sara-bj.sk
Regionálna rozvojová agentúra Kysuce Nám. Slobody 30 022 01 Čadca	tel.: 041/433 56 03-5, fax: 041/433 56 79 mobil: 0905/898 280 e-mail: riaditel@rrakysuce.sk web stránka: www.rrakysuce.sk
Agentúra pre regionálny rozvoj SEVER Hviezdoslavovo nám. 1 026 01 Dolný Kubín	tel.: 043/586 63 05, fax: 043/586 63 05 mobil: 0907/806 322 e-mail: agsever@stonline.sk web stránka: www.arr.szm.sk
Regionálna rozvojová agentúra ISTER Galantská cesta č. 4 929 01 Dunajská Streda	tel.: 031/551 53 68, fax: 031/551 53 68 mobil: 0905/227 856 e-mail: borosova_rraister@real-net.sk web stránka: www.rraister.sk
Regionálna rozvojová agentúra Galanta Mierové námestie 941/1 924 01 Galanta	tel.: 031/780 16 61, fax: 031/780 16 62 mobil: 0905/747 041 e-mail: rra_ga@stonline.sk web stránka: www.rraga.sk
Regionálna rozvojová agentúra Humenné Chemlonská 1 066 01 Humenné	tel.: 057/778 34 92, fax: 057/778 34 92 mobil: 0905/544 956 e-mail: rra@rra.sk web stránka: www.rra.sk
Regionálna rozvojová agentúra Tatry – Spiš Dr. Daniela Fischera č. 4 060 01 Kežmarok	tel., fax : 052/468 16 81, 052/468 16 82 mobil: 0908/994 454 e-mail : rozvoj@rozvoj.org web stránka: www.rozvoj.org
Regionálna rozvojová agentúra Komárno Nádvorie Európy č. 50/1-Nórsky dom 945 01 Komárno	tel.: 035/773 31 05, fax: 035/773 31 06 mobil: 0905/335 074, 0910/955 510 e-mail: director@rrakn.sk web stránka: www.rrakn.sk
Regionálna rozvojová agentúra v Kráľovskom Chlmci Ľ. Kossutha 101 077 01 Kráľovský Chlmec	tel.: 056/628 12 10, fax: 056/628 12 11 mobil: 0905/788 572 e-mail: rra@rrakch.sk web stránka: www.rrakch.sk
Združenie pre rozvoj južného Slovenska Regionálna rozvojová agentúra Lučenec Fil'akovská cesta 10/6 984 46 Lučenec	tel.: 047/433 36 03, 433 36 04 fax: 047/451 15 48 mobil: 0905/315 622, 0907/120 728 e-mail: rra@rra-lc.sk web stránka : www.rra-lc.sk
Regionálna rozvojová agentúra Záhorie Sídlo: Martina Rázusa 30 Kancelária: Bernoláková 1/A 901 01 Malacky	tel.: 034/774 30 04, fax: 034/774 30 05 mobil: 0915/726 087 e-mail: rrazahorie@rraz.sk web stránka : www.rraz.sk

Regionálna rozvojová agentúra Turiec Hviezdoslavova 5 036 01 Martin	tel.: 043/430 35 25 fax: 043/430 35 24 mobil: 0908/968 920 e-mail: rrat@stonline.sk web stránka: www.rrat.sk
Regionálna rozvojová agentúra Moldava nad Bodvou Rožňavská 10 045 01 Moldava nad Bodvou	tel.: 0915/833 888, fax: 0915/851 931 mobil: 0915/921 439 e-mail: rra@rramoldava.sk web stránka: www.rramoldava.sk
Regionálna rozvojová agentúra Nitra Štefánikova 69 949 01 Nitra	tel.: 037/657 80 84 ,7 mobil: 0908/771 991 e-mail: rra-nitra@rra-nitra.sk web stránka: www.rra-nitra.sk
Regionálna rozvojová agentúra – Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra Hviezdoslavova 3 971 01 Prievidza	tel.: 046/542 56 96 mobil: 0908/226 163, 0911/522 004 e-mail: zrrhn@zrrhn.sk web stránka: www.zrrhn.sk
KRAPO - Krajská rozvojová agentúra Prešov Levočská 9 080 01 Prešov	tel: 051/772 54 80, fax: 051/772 57 86 mobil: 0905/740 096 e-mail: krapo@kryha.sk web stránka: www.krapo.sk
Regionálna rozvojová agentúra – Združenie pre rozvoj regiónu Gemer – Malohont Ul. SNP 21 979 01 Rimavská Sobota	tel.: 047/581 11 85, fax: 047/563 44 19 mobil: 0905/727 054 e-mail: rrars@mail.t-com.sk web stránka: www.rrars.szm.sk
Regionálna rozvojová agentúra Rožňava Zakarpatská 19 048 01 Rožňava	tel.: 058/733 13 84, fax: 058/788 23 40 mobil: 0905/673 671 e-mail: regag@stonline.sk web stránka: www.regag.sk
Regionálna rozvojová agentúra Liptov Námestie slobody 10 034 01 Ružomberok	tel: 044/432 67 86, fax: 044/432 67 86 mobil: 0908/723 204 , 0905/553 493 e-mail: rral@rral.sk web stránka: www.rral.sk
Regionálna rozvojová agentúra Senec - Pezinok Kancelária: Kysucká 14, 903 01 Senec Kancelária: M. R. Štefánika 1, 902 01 Pezinok	tel.: 033/641 40 26, fax: 033/641 40 28 mobil: 0910/927 151 e-mail: lpavlovova@region-bsk.sk web stránka: www.rrasenec-pezinok.sk
Regionálna rozvojová agentúra Senica Vajanského 19 905 01 Senica	tel.: 034/651 62 59, fax: 034/654 30 06 e-mail: rras@zupa-tt.sk web stránka: www.rras.sk
Spišská regionálna rozvojová agentúra Štefánikovo námestie 5 052 01 Spišská Nová Ves	tel.: 053/441 14 29, fax: 053/441 14 29 mobil: 0907/935 391 e-mail: srra@srra.sk web stránka: www.srra.sk
Regionálna rozvojová agentúra Svidník Ul. MUDr. Pribulu 1 089 01 Svidník	tel.: 054/788 13 92, tel., fax: 054/788 13 90 mobil: 0903/854 855 e-mail: rrask@vl.sk web stránka: www.rrasvidnik.sk
Regionálna rozvojová agentúra Ipel' - Hron Hlavné námestie č. 1 936 01 Šahy	tel.: 036/741 03 21, fax: 036/741 03 21 mobil. 0907/342 301 e-mail: rra_ipel-hron@mail.t-com.sk web stránka: www.rra-ipel-hron.sk

Regionálna rozvojová agentúra Šaľa a okolie Hlavná 2/1 927 01 Šaľa	tel.: 031/770 77 02, fax.: 031/770 77 02 mobil: 0915/706 071 e-mail: info@rra-sala.sk web stránka: www.rra-sala.sk
Regionálna rozvojová agentúra Južný región Sv. Štefana 79 943 01 Štúrovo	tel.: 036/752 30 51, fax: 036/752 30 51 e-mail: attila.toth@rra-juznyregion.sk web stránka: www.rra-juznyregion.sk
Regionálna rozvojová agentúra Topoľčiansko Nám. Ľ. Štúra 2357 955 01 Topoľčany	tel.: 038/530 06 68, fax: 038/530 06 68 e-mail: bielikova@rrato.eu web stránka: www.rrato.eu
Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj Dolného Zemplína Sídlo: Kukučínova 184/1, 075 01 Trebišov Pobočka: Južná trieda 119, 040 01 Košice	tel.: 056/668 81 01, fax: 056/668 81 02 mobil: 0915/914 852 e-mail: rradz@slovanet.sk web stránka: www.rradz.sk
Trenčianska regionálna rozvojová agentúra Opatovská 23 911 01 Trenčín	tel.: 032/744 45 79, fax: 032/744 39 90 mobil: 0905/420 833 e-mail: trra@trra.sk web stránka: www.trra.sk
Združenie - Regionálna rozvojová agentúra Trnavského kraja Jeruzalemská 15 917 01 Trnava	tel.: 033/534 59 91, fax: 033/534 59 91 e-mail: rratk@rratk.sk web stránka: www.rratk.sk
Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj regiónu Stredného Poiplia Námestie A. H. Škultétyho 1 990 01 Veľký Krtíš	tel.: 047/491 17 98, tel., fax.: 047/491 17 97 mobil: 0908/961 477 e-mail: rrapoiplie@rrapoiplie.sk web stránka: www.rrapoiplie.sk
Regionálna rozvojová agentúra Zemplín Sídliisko Lúčna 824/22 093 01 Vranov nad Topľou	tel.: 0905 905 435 e-mail: pavlo_j@stonline.sk
Agentúra pre regionálny rozvoj v Žiline Republiky 1 010 01 Žilina	tel.: 041/700 23 25 mobil: 0905/592 680 e-mail: arrza@stonline.sk web stránka: www.arrza.sk

SUBJEKTY CESTOVNÉHO RUCHU S CELOSLOVENSKOU PÔSOBNOSŤOU

Názov	Adresa	Kontakt
Asociácia informačných centier Slovenska	Nám. Mieru 1 031 01 Liptovský Mikuláš	tel: +421 44 551 45 41 fax: +421 44 551 44 48 info@infoslovak.sk www.infoslovak.sk
Asociácia kúpalísk a bazénov SR	FIT KLUB s.r.o. ZŠ Hurbanova - plaváreň 036 01 Martin	tel: +421 903 546 857 fax: +421 43 42 39 631 chovanakova@fitklub.sk
Asociácia penziónov a malých ubytovacích zariadení	Ul. SNP 79 900 91 Limbach	tel: +421 33 647 72 8 fax: +421 33 647 73 61 riso@hotellimbach.sk www.hotellimbach.sk

Asociácia zamest. zväzov a združení SR	Nobelova 18 831 02 Bratislava	tel: +421 2 492 312 2 fax: +421 2 444 522 17 tel./fax: +421 2 442 582 95 gen_riad.@azzz.sk
Federácia kempingu a karavaningu SR	Junácka 6 832 08 Bratislava	tel: +421 2 492 492 26 fax: +421 2 492 495 68
Klub slovenských turistov	Junácka 6 832 08 Bratislava	tel: +421 2 49249587 fax: +421 2 49 24 92 21 aspv@sztk.sk
LAVEX – Lanovky a vleky ZZ v SR	M. Pišúta 5 031 01 Liptovský Mikuláš	tel: +421 44 55 204 60 fax: +421 44 55 22 017 lavex@mail.viapvt.sk www.lavex.sk
Nezisková organizácia vidieckej turistiky	Štúrova 84 900 01 Modra	tel: +421 33 647 4302 fax: +421 33 640 048,5 tik@post.sk
Odborový zväz KOVO	Miletičova 24 815 70 Bratislava	tel: 00421 2 492 312 2 fax: 00421 2 555 653 87 kovo@ozetkovo.sk
Slovenská asociácia cestovných kancelárií a agentúr	Bajkalská 25 821 01 Bratislava	tel: +421 2 534 190 58 fax: +421 2 582 333 85 sacka@ba.sknet.sk www.sacka.sk
Slovenská obchodná a priemyselná komora	Gorkého 9 816 03 Bratislava	tel: +421 2 544 332 91 fax: +421 2 541 311 59 sopkurad@sopk.sk www.sopk.sk
Slovenské združenie telesnej kultúry	Junácka 6 832 08 Bratislava	tel: +421 2 492 491 08 tel: +421 2 492 491 13 fax: +421 2 492 495 50, 545 sekrtaio@sztk.sk
Slovenský zväz kuchárov a cukrárov	Hviezdoslavovo nám. 20 811 02 Bratislava	tel: +421 2 593 94 230 fax: +421 2 544 34 883 szkc@szm.sk
Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturizmu	Priemyselná 6 821 09 Bratislava	tel: +421 903 54 60 szvta@tatrainfo.sk szvta@land.gov.sk
Slovenský živnostenský zväz	Račianská 71 831 02 Bratislava	tel: +421 2 492 46 234 fax: +421 2 492 46 653 sekretariat@szz.sk
Ústav turizmu s.r.o.	Odborárske nám.3 812 07 Bratislava	tel: +421 2 502 391 60 fax: +421 2 555 773 38 turpw@nexta.sk usttur@nexta.sk
Združenie miest a obcí Slovenska	Bezručova 9 811 09 Bratislava	tel: +421 2 529 259 42 fax: +421 2 529 642 56 centr@zmos.sk www.zmos.sk
Zväz hotelov a reštaurácií SR	Hotel Lux Nám. Slobody 2 974 01 Banská Bystrica	tel: +421 48 414 46 69 fax: +421 48 414 38 55 zhr@isternet.sk zhr@zhr.sk , www.zhr.sk

Slovenská spoločnosť sprievodcov cestovného ruchu	Záružická 23 821 01 Bratislava	tel: +421 2 43 331 292 fax: +421 243 331 292 info@touristguides.sk www.touristguides.sk
--	-----------------------------------	---

SUBJEKTY CESTOVÉHO RUCHU S REGIONÁLNOU PÔSOBNOSŤOU

Názov	Adresa	Kontakt
PBS Kostitras	Baštova 31 080 01 Prešov	tel./fax: +421 51 771 33 44 kostitras@stonline.sk
Agentúra pre rozvoj CR v regióne Tatier	Nám. Sv. Egídia 77 P.O.Box 36 059 06 Poprad	tel: +421 52 772 11 86 fax: +421 52 772 21 70 tatrapb@trynet.sk
Regionálne združenie CR Rajecká dolina		tel: www.zdruzenie-rajeckadolina.sk
Fórum podnikateľov a priateľov Zemplínskej Šíravy	Hotel Merkur Zemplínska Šírava 072 31 Vinné	tel.: +421 56 649 23 79 mobil: +421 907 187 724
Hontianske združenie CR	963 01 Krupina	tel: +421 45 551 17 80
Občianske združenie Medzihorie	Cerová 219 972 48 Radobica	tel: +421 46 5494159
Občianske združenie Podhorie	956 52 Timradza	tel: +421 38 766 91 27 fax: +421 38 711 91 78 podhorie@nextra.sk
Regionálna rozvojová agentúra	Chemlónska 1 066 01 Humenné	tel./fax: 00421 57 778 34 92 rra@rra.sk , www.rra.sk
Regionálne združenie Horná Nitra	Nám. Slobody 4 971 01 Prievidza	tel: +421 46 16 186 tik@prievidza.sk www.prievidza.sk/tik/
Slovenská hutnícka spol. Slovenská hutnícka cesta	Urbankova 2 040 01 Košice	tel./ fax: +421 55 633 19 61 shs@tuke.sk
Slovenská agentúra pre rozvoj CR	Nám. Baníkov 32 048 01 Rožňava	tel./fax: +421 58 732 48 37 tic@roznavas.sk
Slovenský cykloklub	Nám. Slobody 6, P.O.Box B2 921 01 Piešťany	tel./fax: +421 33 774 05 48 sck@nextra.sk
Slovenský Hucul klub	Lom nad Rimavicou 4 976 53 Lom nad Rimavicou	tel: +421 48 618 0100
Spoločenstvo pre CR Horného Turca	Partizánska 413/1 039 01 Turčianska Teplice	tel: +421 43 492 42 51 fax: +421 43 492 26 67 mestott@ya.psg.sk
Spoločenstvo pre CR Vrchárík	Lom nad Rimavicou 4 976 53 Lom nad Rimavicou	tel: +421 48 618 0100
Správa cestovného ruchu Veľká Rača	Dedovka 40 023 01 Ošadnica	tel./fax: +421 41 438 21 20 scr@velkaraca.sk www.velkaraca.sk
Správa CR mestská príspev. organizácia	Mierové nám. 19 903 01 Senec	tel: +421 2 459 233 24 fax: +421 2 459 24 718 scr@senec.sk
Východokarpatské združenie CR	Strojárska 102 069 01 Snina	tel./fax: +421 57 768 22 85 vscr@stonline.sk

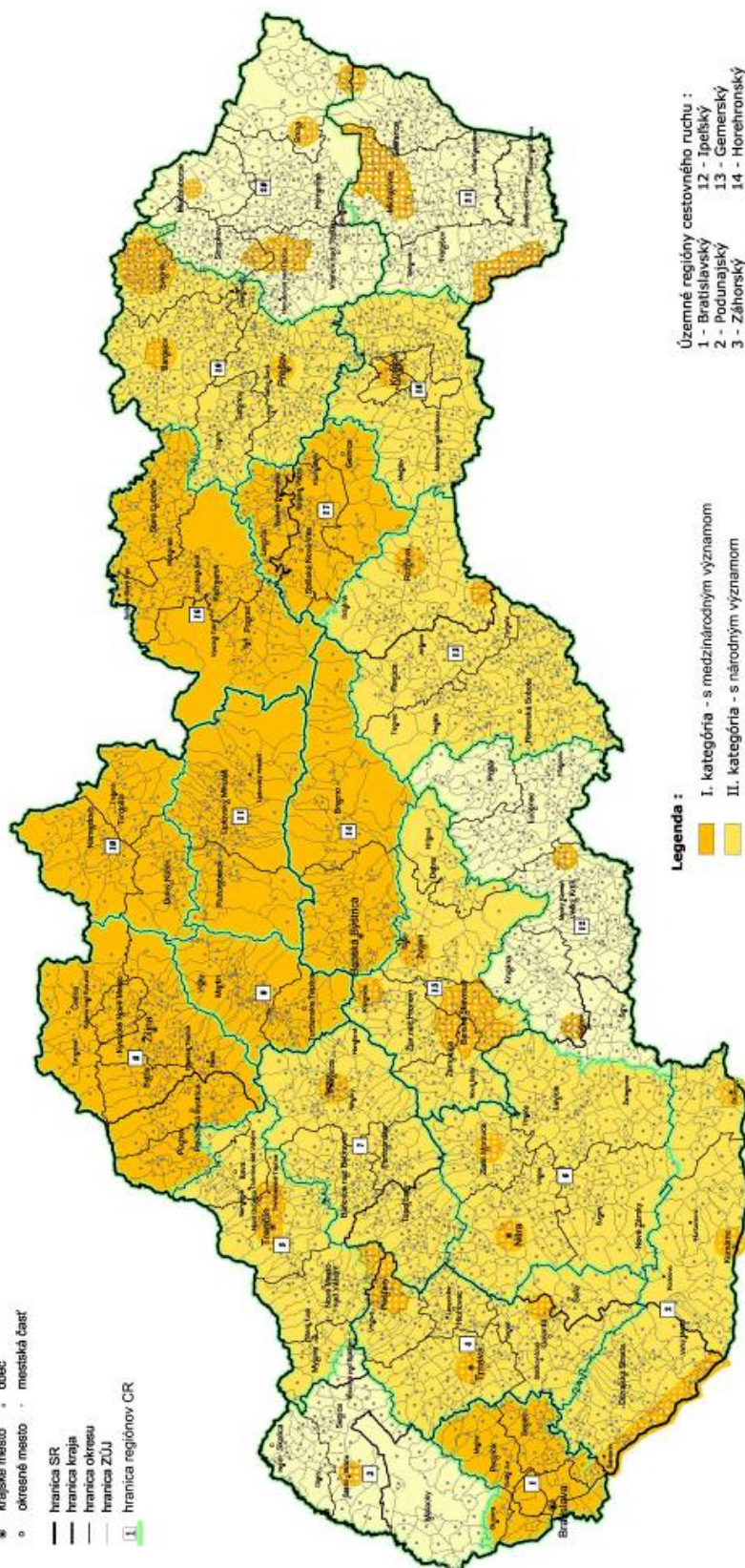
Záujmové združenie Obcí Slovenský raj	Nám. M. Pajdušáka 50 053 11 Smižany	tel: +421 52 44 314 83 fax: +421 52 44 311 32 ocusmizany@stonline.sk
Združenie na rozvoj turizmu v mikroregióne Dobšiná	Ulica SNP 554 049 25 Dobšiná	tel: +421 58 794 13 19 fax: +421 58 794 16 51 mikroregion@dobsina.sk dobsinaregion@stonline.sk www.dobsina.sk
Združenie obcí miniregiónu Hnileckej doliny	Kojšov 3 055 52 Kojšov	tel: +421 53 488 32 21 fax: +421 53 488 32 98 oukojsov@stonline.sk
Združenie vidieckeho turizmu a agroturizmu HONT	991 42 Hrušov 526	tel./fax: +421 47 488 0127 obechrusov@slovanet.sk
Čierno-hronská železnica	Hlavná 56 976 52 Čierny Balog	tel./fax: +421 48 619 15 00 chz@isternet.sk
Združenie CR Malokarpatská vinná cesta	Horná ul. 20 900 01 Modra	tel./fax: +421 33 643 34 89 moska@nexta.sk , www.moska.sk
Združenie CR Opál	094 15 Zamutov 434	tel./fax: +421 57 44 963 01
Združenie CR Orava	OÚ Medvedzie 027 44 Tvrdošín	tel./fax: +421 43 539 43 53 zelendom@za.psg.sk
Združenie CR Vysoké Tatry	Dom Služieb 062 01 Starý Smokovec	tel./fax: +421 52 442 31 27 tel.: +421 52 442 52 30 zcr@sinet.sk
Združenie historických miest a obcí SR	Nám. Sv. Trojice 15 969 01 Banská Štiavnica	tel: +421 45 692 13 42 fax: +421 45 692 21 207
Združenie miest a obcí v regióne Gemer	Mestský úrad Hnúšťa Franciscyho 74 981 01 Hnúšťa	tel: +421 47 542 32 51,52 primator@hnusta.sk
Združenie pre rozvoj kúpeľníctva a CR	T.G.Masaryka 21 Trenčianske Teplice	tel: +421 32 655 29 21 fax: +421 32 655 32 20 sekretariat@slkpn.sk
Združenie turizmu regiónu Kysuce	Nám. Slobody 30 022 01 Čadca	tel.: +421 41 433 26 12 tel.: +421 907 026 715 fax: +421 41 433 26 11 ikcadca@mail.viapvt.sk
Združenie turizmu Slovenský Kras	Nám. Baníkov 32 048 01 Rožňava	tel: +421 58 732 48 37 fax: +421 58 732 48 37 tic@roznavas.sk
Združenie turizmu Terchová	Sv. Cyrila a Metoda 96 013 06 Terchová	tel: +421 41 59 93 100 fax: +421 41 56 95 307_ ztt@terchova.sk , www.ztt.sk
Združenie VIA MAGNA	Akademická 4 949 01 Nitra	tel: +421 87 733 57 09 fax: +421 87 733 57 08 kem@agroinst.sk

Regionalizácia cestovného ruchu v SR - Kategorizácia regiónov CR v dlhodobom horizonte

Legenda :

- hlavné mesto
- mesto
- krajské mesto
- obec
- okresné mesto
- mestská časť
- hranica SR
- hranica kraja
- hranica okresu
- hranica ZÚJ
- 1 hranica regiónov CR

Legenda :

- I. kategória - s medzinárodným významom
- II. kategória - s národným významom
- III. kategória - s nadregionálnym významom
- IV. kategória - s regionálnym významom

územia v regione vyššej kategórie ako príslušný región

Územné regióny cestovného ruchu :

- 1 - Bratislavský
- 2 - Podunajský
- 3 - Záhorský
- 4 - Dolnopovažský
- 5 - Strednopovažský
- 6 - Nitriansky
- 7 - Hornonitriansky
- 8 - Severopovažský
- 9 - Turčiansky
- 10 - Oravský
- 11 - Liptovský
- 12 - Ipel'ský
- 13 - Gemerský
- 14 - Horehronský
- 15 - Pohronský
- 16 - Tatranský
- 17 - Spišský
- 18 - Košický
- 19 - Sarský
- 20 - Hornozemplinský
- 21 - Dolnozemplinský

Spoločnosť: AUREX, s.r.o. Bratislava

NOSNÉ FORMY ROZVOJOVÝCH AKTIVÍT CESTOVNÉHO RUCHU (Zdroj: Regionalizácia CR)

Región	Formy cestovného ruchu	Aktivity s najvyšším dlhodobým potenciálom	Významné lokality
Bratislavský	➤ Poznávací turizmus ➤ Obchodný turizmus ➤ Letný pobyt pri vode	➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Obchodný turizmus ➤ Kongresový/konferenčný turizmus ➤ Návšteva kultúrnych a športových podujatí ➤ Pobyt/rekreácia pri vode ➤ Vodné športy ➤ Vodáctvo a vodná turistika ➤ Cykloturistika	➤ Mestského typu: Bratislava, Pezinok, Modra, Senec, Svätý Jur ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Bratislava, Devín, Rusovce, Svätý Jur, Pezinok, Častá- Červený Kameň, Bernolákovo ➤ Miesta s kultúrno-spoločenskými akciami: Bratislava, Pezinok, Modra, Senec, Devín, Rusovce, Stupava, Svätý Jur ➤ Miesta s prírodnými pozoruhodnosťami: Devínska brána, tok Dunaja ➤ Rekreačné územia: Malé Karpaty, Hrušovská vodná zdrž ➤ Útvary cestovného ruchu: Harmónia - Piesky, Senec – Slnčné jazerá, Čuňovo, Zlaté piesky, Draždiak, Železná Studnička - Kamzík
Podunajský	➤ Letný turizmus pri vode ➤ Vodné športy ➤ Pobytu pri termálne vode ➤ Poznávací turizmus – historické dedičstvo	➤ Pobyt/rekreácia pri vode ➤ Vodné športy ➤ Vodná turistika/vodáctvo ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Cykloturistika ➤ Vidiecky turizmus ➤ Poznávací turizmus	➤ Mestského typu: Šamorín, Dunajská Streda, Veľký Meder, Komárno, Štúrovo ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Komárno, Šamorín, Bítňa, Iža ➤ Kúpeľné miesta ➤ Miesta s kultúrno-spoločenskými akciami: Komárno, Štúrovo, Šamorín ➤ Miesta s prírodnými pozoruhodnosťami: Dunajské luhy, Čičovské mŕtve rameno ➤ Rekreačné územia: tok Dunaja a Malého Dunaja ➤ Útvary cestovného ruchu: Madarás, Jahodná, Kováčov a početné termálne kúpaliská
Záhorský	➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou ➤ Letný pobyt pri vode ➤ Vidiecky turizmus ➤ Chalupárstvo – rekreačné zázemie	➤ Pobyt/rekreácia pri vode ➤ Vodná turistika/vodáctvo ➤ Cykloturistika	➤ Mestského typu: Malacky, Skalica, Holíč, Senica, Brezová pod Bradlom ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Skalica, Holíč, Šaštín, Bradlo, Plavecký Peter, Veľké Leváre, Branč – hrad, Plavecký hrad, Sobotište, Brezová pod Bradlom ➤ Kúpeľné miesta: liečebné kúpele Smrdáky

	Bratislavy s množstvom chát a chalúp		➤ Rekreačné územie: Malé Karpaty, Bory ➤ Útvary cestovného ruchu: Zlatnícka dolina, Šaštín – Gazarka, Kunov, Tomky, Kamenný Mlyn, Košariská
Dolnopovažský	➤ Kúpeľný turizmus s liečebnou funkciou ➤ Letný pobyt pri vode a termálnej vode ➤ Obchodný turizmus ➤ Poznávací turizmus – historické dedičstvo	➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode (kúpele) ➤ Vodné športy ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Trnava, Piešťany, Hlohovec, Galanta, Šaľa, Sereď, Vrbové ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Trnava, Hlohovec, Smolenice, Dolná Krupá, Moravany nad Váhom, Ducové, ➤ Kúpeľné miesta: Piešťany ➤ Miesta s kultúrno-spoločenskými akciami: Trnava, Piešťany, Hlohovec ➤ Miesta s prírodnými pozoruhodnosťami: Smolenice – Driny ➤ Rekreačné územia: Malé Karpaty, Inovecké vrchy, perspektívne Kráľová na Váhu ➤ Útvary cestovného ruchu: Jahodník, Slňava, Bukovec, Bezovec
Strednopovažský	➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou ➤ Poznávací turizmus (poznávanie kultúrneho dedičstva, miestnych tradícií, návšteva významných kultúrnych podujatí, múzeí, kultúrnych zariadení) ➤ Obchodný turizmus (služobné cesty, kongresy, konferencie, veľtrhy a výstavy) ➤ Vidiecky turizmus	➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej, mineralizovanej vode ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pešia turistika ➤ Cykloturistika ➤ Pobyt na vidieku ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Myjava, Dubnica ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Trenčín (mestská pamiatková rezervácia), Beckov, Čachtice, Vršatec, Pruské ➤ Kúpeľné miesta: Trenčianske Teplice ➤ Rekreačné územia: Biele Karpaty, Strážovské vrchy, Inovecké vrchy ➤ Útvary CR: Javorina – Dubník, Zelená Voda, Kálnica, Soblahov, Mojtín
Nitriansky	➤ Poznávací turizmus (poznávanie kultúrneho dedičstva, miestnych tradícií, návšteva významných podujatí) ➤ Náboženský turizmus ➤ Obchodný turizmus	➤ Pobyt/rekreácia pri vode, vodné športy ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Nitra, Levice, Zlaté Moravce ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Topoľčianky (kaštieľ, zubria obora, žrebčín), Želiezovce, Kostol'any pod Trábečom, skalné obydlia Brhlovce ➤ Rekreačné územie: Trábečské vrchy, Inovecké vrchy, Pohronský Inovec, rieka Hron, poľovnícke revíry ➤ Útvary CR: termálne kúpaliská Levice, Santovka a

	➤ Letný pobyt pri vode		Podhájska, Poľný Kesov, Lipovina, Remitáž, Komoča, Uhliská, Obice,
Hornonitriansky	➤ Kúpeľný turizmus s liečebnou funkciou ➤ Poznávací turizmus (poznávanie kultúrneho dedičstva) ➤ Nenáročný pobyt v prírode ➤ Zimné športy – lyžovanie	➤ Pobyt/rekreácia pre termálnej, mineralizovanej vode ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pešia turistika	➤ Mestského typu: Prievidza, Partizánske, Topoľčany ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Bojnice (zámok, zoologická záhrada), Prievidza, Partizánske, Brodzany, Veľké Uherce, Uhrovec, Oponice, Topoľčany, Nitrianske Pravno ➤ Kúpeľné miesta: liečebné kúpele Bojnice ➤ Rekreačné územia: Inovecké vrchy, Strážovské vrchy, Vtáčnik - Útvary CR: termálne kúpaliská Chalmová, Bánovce nad Bebravou, Nitrianske Rudno, Remata, Duchonka, Jankov víšok
Severopovažský	➤ Zimný horský turizmus ➤ Letný pobyt v horách ➤ Pobytu pri termálnej vode ➤ Kúpeľný turizmus s liečebnou funkciou ➤ Poznávací turizmus ➤ Obchodný turizmus	➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pešia turistika ➤ Zjazdové lyžovanie ➤ Pobyt na vidieku ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Pobyt/rekreácia pri vode, vodné športy ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Žilina, Považská Bystrica, Čadca, Bytča ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Žilina, Budatín, Strečno, Čičmany, Rajec, Lietava, Bytča, Súľovský hrad, Strečno, úvratňová železnička (múzeum ľudovej architektúry) Vychylovka ➤ Kúpeľné miesta: Rajecké Teplice, Nimnica ➤ Rekreačné územia: Javorníky, Západné Beskydy, Strážovské vrchy, Malá Fatra, vodná plocha Nosice, Hričov, Žilina ➤ Útvary CR: Manínska úžina, Súľov, Čertov, Podjavorník, Terchová - Vrátna, Pod Jedľovinou, Čičmany, Javorinka, Veľká Rača, Bumbálka, Kasárne, Skalité
Turčiansky	➤ Lyžovanie vrátane lyžiarskej turistiky ➤ Letný pobyt v horách ➤ Pobytu pri termálnej vode ➤ Kúpeľný turizmus s liečebnou funkciou ➤ Poznávací turizmus	➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pešia turistika ➤ Zjazdové lyžovanie ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Lyžiarska turistika ➤ Pobyt na vidieku ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Martin (pamiatky v meste, Múzeum slovenskej dediny v prírode) ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Kláštor pod Znievom, Mošovce, Diviaky, Slovenské Pravno, Necpaly, Sklabinský Podzámok ➤ Kúpeľné miesta: Turčianske Teplice ➤ Rekreačné územia: Malá Fatra, Veľká Fatra ➤ Útvary CR: Trusalová, Martinské Hole, Podstráne, Valčianska dolina, Mošovce – Drienok, Gaderská dolina – vstup, Čremošné, Jasenská dolina

Oravsky	➤ Lyžovanie vrátane lyžiarskej turistiky ➤ Letný pobyt v horách, pešia turistika ➤ Letný pobyt pri vode, vodné športy ➤ Poznávacie turizmus	➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pobyt pri vode, vodné športy ➤ Pešia turistika ➤ Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika ➤ Pobyt pri termálnej vode ➤ Pobyt na vidieku ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Mestského typu: Dolný Kubín, Tvrdošín ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Dolný Kubín, Oravský Podzámok, Leštiny, Dolný Kubín, Tvrdošín, Trstená, Podbieľ, Zuberec (Múzeum oravskej dediny v prírode) ➤ Rekreačné územia: Západné Beskydy, Oravská Magura, Malá Fatra, Západné Tatry – Roháče, Chočské vrchy, Oravská priehrada ➤ Útvary CR: Malá Lučivná, Kubínska Hoľa, obec Zuberec so základňami, Oravice, Oravská priehrada (Ústie, Stará hora, Slanická osada, Vojenské), Slaná voda, Oravská Lesná
Liptovsky	➤ Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika ➤ Letný pobyt pri termálnej vode, vodných plochách, vodné športy ➤ Letný horské pobyty – pešia turistika ➤ Pobyt na vidieku ➤ Poznávanie kultúrneho a dedičstva a prírodných zvláštností ➤ Kúpeľný pobyt s liečebnou funkciou ➤ Obchodný turizmus	➤ Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika ➤ Letné pobyty na horách – pešia turistika ➤ Vodné športy, vodáctvo ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Návšteva jaskýň ➤ Pobyt na vidieku/vidiecky turizmus	➤ Mestského typu: Liptovský Mikuláš, Ružomberok ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Vlkolíne (UNESCO), Liptovský Ján, Hybe, Svätý Kríž, Liptovský Hrádok ➤ Kúpeľné miesta: Lúčky, Korytnica, Liptovský Ján ➤ Rekreačné územia: Chočské pohorie, Západné Tatry, Veľká Fatra, Nízke Tatry, Liptovská Mara ➤ Útvary CR: Ľubochňa, Malinô-Hrabovo, Smrekovica, Trlenská dolina, Bešeňová, Liptovský Trnovec, Liptovský Mikuláš – aquapark, Žiarska dolina, Račkova dolina, Podbanské, Demänovská dolina (Jasná, Záhradky, jaskyne), Opalisko, Vyšná Boca – Čertovica, Jánska dolina
Ipeľský	➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou ➤ Letný pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Letný pobyt v prírode	➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pobyt na vidieku	➤ Mestského typu: Krupina, Lučenec ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: pamiatková rezervácia Sebechleby, Šahy, hrady Modrý Kameň, Filákov, Čabrad, Divín ➤ Kúpeľné miesta: Dudince ➤ Rekreačné územia: Krupinská vrchovina, Javorie, Cerová vrchovina, Slovenské rudohorie ➤ Útvary CR: termálne kúpaliská Dudince, Dolná Strehová, Vinica, Ružiná, Lúča – Háj
Gemersky	➤ Poznávacie turizmus	➤ Pobyt v lesnom/horskom	➤ Mestského typu: Rožňava, Rimavská Sobota, Revúca

	➤ Letný pobyt v lesnom/horskom prostredí a na vidieku ➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou	prostredí ➤ Pešia turistika ➤ Cykloturistika ➤ Návšteva jaskýň a speleológia ➤ Pobyt na vidieku ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva	➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Chyžné, Jelšava, Muráň, Šivetice, Hajnačka, Betliar, Krásna Hôrka, Štítnik, Kocelovce, Plešivec, ➤ Kúpeľné miesta: Číž ➤ Rekreačné územie: Slovenské Rudohorie, Cerová vrchovina, Slovenský kras - Útvary CR: Kurinec, Teplý vrch, Tornaľa – Králik, Bánovo, Muránska Huta, Hrádok
Horehoronský	➤ Zimné lyžiarske pobyty ➤ Letné pobyty na horách –pešia turistika ➤ Poznávací turizmus ➤ Vidiecky turizmus ➤ Obchodný turizmus ➤ Kúpeľný pobyt s liečebnou funkciou	➤ Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí - pešia turistika ➤ Návšteva jaskýň a speleológia ➤ Vidiecky turizmus	➤ Mestského typu: Banská Bystrica, Brezno ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Banská Bystrica, Hronsek, Slovenská Ľupča, Brezno, Heľpa, Čierny Balog, Špania dolina ➤ Kúpeľné miesta: Brusno ➤ Rekreačné územie: Kremnické vrchy, Nízke Tatry, Slovenské rudohorie - Útvary CR: Králiky – Kordíky, Turecká, Donovaly, Šachtičky, Tále – Krpáčová, Chopok – juh, Mýto pod Ďumbierom, Chvatimech, Osrblie
Pohronský	➤ Poznávací turizmus – historické dedičstvo ➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou ➤ Letný pobyt pri vode ➤ Pobyt pri termálnej vode ➤ Letný pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Zimné horské pobyty ➤ Vidiecky turizmus	➤ Poznávanie historického dedičstva ➤ Pobyt/rekreácia pri vode ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej vode ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí – pešia turistika ➤ Lyžiarska pobyty ➤ Pobyt na vidieku	➤ Mestského typu: Banská Štiavnica, Kremnica, Zvolen ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Banská Štiavnica a okolie (UNESCO), , Kremnica a okolie, Svätý Anton, Žarnovica, Nová Baňa, Hronský Beňadik, Víglaš, Detva, Zvolen, Babiná, Dobrá Niva ➤ Kúpeľné miesta: Sliač, Kováčová, Sklené Teplice ➤ Rekreačné územie: Vtáčnik, Kremnické vrchy, Slovenské rudohorie, Štiavnické vrchy - Útvary CR: Skalka – Krahule, Poľana, Hodrušské jazero, Richnavské jazero, Počúvadlianske jazero, Vyhne
Tatranský	➤ Letný pobyt v horách ➤ Zimný pobyt v horách - lyžovanie ➤ Incentívny turizmus/kongresy a konferencie ➤ Kúpeľný turizmus s liečebnou funkciou	➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Pešia turistika ➤ Zjazdové lyžovania ➤ Lyžiarska turistika ➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Pobyt/rekreácia pri termálnej	➤ Mestského typu: Poprad, Kežmarok ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Kežmarok, Poprad, Červený Kláštor, Spišská Belá – Strážky, Veľká Lomnica, Osturňa, Batizovce, Švábovce, Betlanovce Ždiar, Podolíne, Stará Ľubovňa, Hniezdne ➤ Kúpeľné miesta: klimatické kúpele Vysoké Tatry, Vysoké Ružbachy ➤ Rekreačné územia: Západné Tatry, Vysoké Tatry,

	➤ Poznávací turizmus	vode	Spišská Magura, Pieniny, Ľubovnianske vrchy, Kozie chrbty, Levočské vrchy Útvary CR: Podbanské, Tatranská Štrba, Štrbské Pleso, Smokovce, Tatranská Lomnica, Stará Lesná, vysokohorské základne (chaty), Javorina, obec Ždiar, Jezersko, Červený Kláštor, Novolubovnianske kúpele, Vrbov, Lopušná dolina, Vernár
Spišský	➤ Poznávací turizmus ➤ Letný pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Zimný pobyt v prírode ➤ Vidiecky turizmus	➤ Poznávanie kultúrneho potenciálu ➤ Pešia turistika ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí ➤ Cykloturistika ➤ Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika ➤ Pobyt na vidieku	➤ Mestského typu: Spišská Nová Ves, Levoča ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: pamiatky UNESCO (Spišské Podhradie -hrad, Spišská Kapitula, Žehra), Levoča, Bijacovce, Dravce, Markušovce, Spišská Nová Ves, Gelnica, Smolník ➤ Rekreačné územia: Levočské vrchy, Branisko, Slovenský raj, Spišsko – Gemerský kras Útvary CR: Levočské kúpele, Slovenský raj (Podlesok, Čingov), Dedinky – Mlynky, Turzov, Plejsy, záver Ružinskej priehrady
Košický	➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Letné pobyty pri vode a v lesnom prostredí ➤ Obchodný turizmus ➤ Nákupný turizmus	➤ Poznávanie kultúrneho potenciálu ➤ Pobyt/rekreácia pri vode ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí – pešia turistika ➤ Zjazdové lyžovanie (Kojšova hoľa)	➤ Mestského typu: Košice ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: pamiatky v Košiciach, Jasove, Turňa nad Bodvou, Slanec, Svinica, Turnianska Nová Ves, Vyšný a Nižný Medzev, ➤ Rekreačné územia: Slovenské rudohorie, Slánske vrchy, Slovenský kras ➤ Útvary CR: Kojšova hoľa, Jahodná, Kavečany, vodná nádrž Ružín – Košické Hámre, Čaňa, Herľany, Bukovec, Izra
Šarišský	➤ Kúpeľný s liečebnou funkciou ➤ Poznávací turizmus ➤ Letné pobyty v lesnom/horskom prostredí ➤ Zimné lyžiarske pobyty ➤ Nákupný turizmus	➤ Poznávanie kultúrneho dedičstva ➤ Pobyt v kúpeľoch ➤ Pobyt v lesnom/horskom prostredí s pešou turistikou ➤ Zimné pobyty na horách – lyžovanie	➤ Mestského typu: Prešov, Bardejov ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Bardejov (pamiatky UNESCO, múzeum v prírode), súbor drevených kostolíkov, Dukla, Sabinov, Prešov, Kapušany, Veľký Šariš ➤ Kúpeľné miesta: Bardejov ➤ Rekreačné územia: Nízke Beskydy, Ondavská vrchovina, Šarišská vrchovina, Slánske vrchy, Čergovské pohorie Útvary CR: Lipovec – Šindliar, Dubovica – Žliabky, Renčišov – Búče, Drienica – Lysá, Regetovka, Sigord

Hornozemplínsky	➤ Letné pobyty pri vode ➤ Poznávací turizmus ➤ Letné pobyty ➤ v lesnom/horskom prostredí ➤ Nákupný turizmus	➤ Vodné športy ➤ Pobyť v lesnom/horskom prostredí ➤ Poznávacie pobyty, resp. okruhy	➤ Mestského typu: Medzilaborce ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Hanušovce nad Topľou, drevené kostolíky ➤ Rekreačné územia: Nízke Beskydy, Bukovské vrchy – Poloniny, Vihorlat, vodná nádrž Domaša ➤ Útvary CR: Domaša (Poľany, Holčíkovce, Kelča, Valkov, Dobrá), Danová, Sninské rybníky
Donožeplínsky	➤ Letné pobyty pri vode ➤ Poznávací turizmus ➤ Nákupný turizmus	➤ Vodné športy ➤ Pobyť pri vode ➤ Poznávacie pobyty ➤ Vinárstvo a gastronómia ➤ Možno aj kúpeľné pobyty	➤ Mestského typu: Michalovce, Trebišov ➤ Miesta s kultúrnymi pamiatkami: Michalovce, Trebišov, Leles, ➤ Rekreačné útvary: Vihorlat, Slánske vrchy, Zemplínske vrchy, Zemplínska Šírava ➤ Útvary CR: Zemplínska Šírava (Biela hora, Hôrka, Medvedia hora, Kaluža, Paľkov), Vinianske jazero, Morské oko, Byšta

Región Beskydy (Euroregión Beskydy)

Adresa: Námestie obetí komunizmu 1, 011 31 Žilina

Telefón: 041/7235564

Fax: 041/7235564

Web: www.beskydy.sk

E-mail: beskydy@zilina.sk

Región Biele Karpaty (Euroregión Bílé-Biele Karpaty)

Adresa: M. R. Štefánika 10, 911 01 Trenčín

Telefón: 032/7445451

Fax: 032/7445451

Web: www.erbbk.sk

E-mail: liskova@changenet.sk, rajcova@changenet.sk

Ipeľský Euroregión (Ipeľ - Ipoly Euroregion)

Adresa: Cesta Slobody 457, 991 28 Vinica

Telefón: M: 0905/608 777, 0918/649 820

Web: www.sahy.sk

E-mail: ipelregion@changenet.sk, 0918638190@orangemail.sk

Podunajsko-Dolnovážske regionálne združenie (Euroregión Podunajského Trojopolku)

Adresa: Hlavná 50/16, 929 01 Dunajská Streda

Telefón: 031/5903 957

Web: www.euroregio.sk

E-mail: akos@dunstreda.sk

Región Neogradiensis (Euroregión Neogradiensis)

Adresa: Novohradská 1, 984 01 Lučenec

Telefón: 0905/669 486, sekretariát MsÚ: 047/4307 220

Web: www.euroregion-neogradiensis.sk

E-mail: region@euroregion-neogradiensis.sk

E-mail: region@euroregion-neogradiensis.sk

Únia Slanej a Rimavy (Euroregión Slaná-Rimava)

Adresa: ul SNP č. 15, 979 01 Rimavská Sobota

Telefón: 047/5634325

Fax: 047/5634325

Web: www.euroregion-slana-rimava.sk
E-mail: euroregion.slana-rimava@stonline.sk

Karpatský euroregión Slovensko (Karpatský Euroregión)

Adresa: Hlavná 68, 040 01 Košice
Telefón: 055/6233820, 055/6254249
Fax: 055/6254249
Web: www.euroregion-karpaty.sk
E-mail: euroregion.karpaty@mail.t-com.sk

Združenie Región "TATRY" (Euroregión Tatry)

Adresa: Hlavné námestie 46, 060 01 Kežmarok
Telefón: 052/4523913
Fax: 052/4523913
Web: www.euroregion-tatry.sk
E-mail: info@euroregion-tatry.sk

Regionálne združenie Váh - Dunaj - Ipel' (Euroregión Váh - Dunaj - Ipel')

Adresa: Štefánikova 69, 949 01 Nitra
Telefón: 037/6514101
Fax: 037/6514101
Web: www.euregio-vdi.sk
E-mail: vdi@pobox.sk

Euroregión Kras (Euroregión Kras)

Adresa: 049 43 Jablonov nad Turňou 111

Telefón: 058/7884680

Fax: 058/7884682

Web: www.eurokras.sk, www.eurokarst.comE-mail: eurokras@stonline.sk**Združenie obcí – Južný región (Euroregión Ister-Granum)**

Adresa: Námestie Slobody č. 1, 943 01 Štúrovo

Telefón: 036/7523051

Fax: 036/7523051

Web: www.istergranum.sk, www.istergranum.huE-mail: starosta@muzla.sk, attila.toth@rra-juznyregion.sk**PREHĽAD TURISTICKO - INFORMAČNÝCH KANCELÁRIÍ ZDRUŽENÝCH V ASOCIÁCII INFORMAČNÝCH CENTIER SLOVENSKA****(Spracované na základe podkladov AICES)**

Názov	Adresa	Telefónne číslo	Fax	e-mail, web stránka
Kultúrne a informačné stredisko	SNP 14 974 01 Banská Bystrica	048/16 186, 415 50 85 0907 846 555	048/415 22 72	kis@pkobb.sk www.kisbb.sk
Mestská turistická informačná kancelária	Námestie sv. Trojice 3 969 01 Banská Štiavnica	045/694 96 53	045/694 96 53	tikbs@banskastiavnica.sk www.banskastiavnica.sk
Turisticko - informačná kancelária a cestovná agentúra	Radničné námestie 21 085 01 Bardejov	054/474 40 03		tikbardejov@proxisnet.sk www.bardejov.sk www.tikbardejov.sk

Turistické informačné centrum Herkules	Kino Žriedlo 086 31 Bardejovské Kúpele	054/477 44 77 0905 330 834	054/488 1399	info@herkules.sk www.herkules.sk
Informačné centrum JASED	Jasenská dolina, Kašová 038 11 Belá - Dulice 385	043/429 77 17 0905 838 999	043/429 77 17	jased@jasenskadolina.sk www.jasenskadolina.sk
Bratislavské kultúrne a informačné stredisko	Klobučnícká 2 814 28 Bratislava	02/16 186, 544 337 15	02/544 327 08	info@bkis.sk www.bkis.sk
Pobočky:	Hlavná železničná stanica Predstaničné námestie			
	Letisko M. R. Štefánika Ivánska cesta			
	Osobný lodný prístav Fajn orovo nábrežie 2			
Bratislava Tourist Service, s.r.o.	Zichyho palác, Ventúrska 9 811 01 Bratislava	02/546 412 71	02/546 417 96	office@bratislava-info.sk www.bratislava-info.sk
Turisticko - informačná kancelária	Námestie M. R. Štefánika 3 977 01 Brezno	048/611 42 21	048/611 42 21	tik@brezno.sk www.brezno.sk
Informačné centrum mesta Čadca	Námestie slobody 30 022 01 Čadca	041/433 26 11	041/433 26 12	ikcadca@stonline.sk www.mestocadca.sk
Info Donovaly, s.r.o.	Nám.Sv.Antona Paduánskeho 136 976 39 Donovaly	048/419 99 00	048/419 99 09	info@infodonovaly.sk www.parksnow.sk
Turistická informačná kancelária - Komárno	Župná ulica 5 945 01 Komárno	035/773 00 63	035/773 00 63	info@infokomarno.sk www.infokomarno.sk
Mestské informačné centrum Košice	Hlavná 2 (OD Dargov) 040 01 Košice	055/16 186	055/623 09 09	info@mickosice.sk www.mickosice.sk

	Hlavná 111 (OD TESCO) 040 01 Košice	055/16 186	055/623 09 09	info@mickosice.sk www.mickosice.sk
Informačné centrum mesta Košice	Hlavná 59 040 01 Košice	055/625 4502, 625 8888	055/625 45 02	icmk@ke.sanet.sk icmk@kosice.sk
Informačné centrum mesta Kremnica	Štefánikovo námestie 35/44 967 01 Kremnica	045/674 28 56, 674 4388 0911 270 538	045/674 28 56	infocentrum@kremnica.sk www.kremnica.sk
Turistická informačná kancelária DEKAMPO	Sv. Michala 2 934 01 Levice	036/622 2219, 631 7898	036/631 78 98	dekampo@mail.t-com.sk www.dekampo.sk
SÚZ - Informačná kancelária	Námestie Majstra Pavla 58 054 01 Levoča	053/16 188, 451 37 63	053/451 37 63	ikle@levoca.sk http://suz.levoca.sk
Informačné centrum Mesta Liptovský Hrádok	Hotel Smrek SNP 172 033 01 Liptovský Hrádok	044/522 2572	044/522 24 91	recepacia@smrek.sk hotline@liptov-online.com www.liptov-online.com
Informačné centrum Mesta Liptovský Mikuláš	Námestie mieru 1 031 01 Liptovský Mikuláš	044/16 186, 552 24 18	044/551 44 48	info@mikulas.sk www.mikulas.sk
Mestské informačné centrum	Masarykova 14 984 01 Lučenec	047/433 15 13 047/451 20 22 - 23	047/433 15 13	mic@lucenec.sk www.lucenec.sk
Turisticko – informačná kancelária mesta Malacky	Bernolákova 1/A 901 01 Malacky	034/772 20 55	034/772 20 55	info@tikmalacky.sk www.tikmalacky.sk
Turisticko - informačná kancelária	M.R. Štefánika 9A 036 01 Martin	043/16 186, 423 87 76	043/423 87 76	tik@martin.sk www.turiecinfo.sk www.tikmartin.sk www.martin.sk
Turisticko - informačná kancelária	Mierová 325 068 01 Medzilaborce	057/732 11 83	057/732 11 83	tiklm@mail.t-com.sk www.medzilaborce.mesto.sk

Malokarpatská turistická informačná kancelária	900 01 Modra		033/647 43 02	tik@post.sk www.tik.sk
Mestské informačné centrum	Štúrova 59 900 01 Modra	033/647 23 12	033/647 22 13	infomodra@stonline.sk infomodra@centrum.sk www.modra.sk
Infocentrum	Hlavná 58 045 01 Moldava nad Bodvou	055/489 94 21 0905 278 215		info@moldava.sk www.moldava.sk
NISYS Nitriansky informačný systém	949 01 Nitra	037/16 186, 741 09 06		info@nitra.sk www.nitra.sk
Informačné centrum mesta Nová Baňa	968 01 Nová Baňa	045/685 64 86	045/685 64 86	info@novabana.sk www.novabana.sk
Mestské informačné centrum - KC Pezinok	Radničné námestie 9 902 01 Pezinok	033/641 25 50 033/690 11 07	033/641 25 50	informacne.centrum@msupezinok.sk
Informačné centrum Piešťany	Nálepkova 2 921 01 Piešťany	033/774 33 55	033/774 33 55	ivcotravel@ivcotravel.com www.ivcotravel.com
Mestské informačné centrum Poprad	Námestie sv. Egídia 15 058 01 Poprad	052/16 186, 772 17 00	052/772 13 94	infopp@msupoprad.sk www.poprad.sk
PX CENTRUM Turistická informačná kancelária	Štúrova 5/9 017 01 Považská Bystrica	042/16 186, 426 05 98	042/432 65 45	tikpb@stonline.sk www.tikpb.sk
PIS, s.r.o. -Prešovský informačný servis	Hlavná 67 080 01 Prešov	051/16 186, 773 11 13	051/773 11 13	mic@pis.sk www.pis.sk

Turisticko - informačná kancelária Horná Nitra	Námestie slobody 4 971 01 Prievidza	046/16 186		tik@prievidza.sk www.prievidza.sk
	Hurbanovo námestie 19/41 972 01 Bojnice	046/540 32 51, 543 96 73		tik.bojnice@stonline.sk www.bojnice.sk
Turistické informačné centrum – Rajecká Pohoda	Osloboditeľov 90 013 13 Rajecké Teplice	041/5494368, 0908/935321 0903/735321, 0903/735321	041/549 43 66	infocentrum@rajeckapohoda.sk www.rajeckapohoda.sk
Turistické informačné centrum	Hlavné námestie 2 979 01 Rimavská Sobota	047/562 36 45	047/562 36 45	tic@rimavskasobota.sk www.rimavskasobota.sk
Turistické informačné centrum Rožňava	Námestie baníkov 32 048 01 Rožňava	058/732 81 01	058/732 48 37	tic.roznava@stonline.sk www.roznava.sk www.ticroznava.sk
Informačné centrum	A. Bernoláka 1 034 01 Ružomberok	044/432 10 96 044/431 36 11	044/431 36 11	info@ruzomberok.sk www.ruzomberok.sk
Turistická informačná kancelária - Senec	Mierové námestie 19 903 01 Senec	02/459 282 24	02/459 282 24	scr@slnecnejazera.sk www.slnecnejazerasenec.sk
INFOSEN – Informačná kancelária mesta Senica	Námestie oslobodenia 17 (Dom kultúry) 905 01 Senica	034/651 64 59	034/ 651 64 59	infosen@stonline.sk www.rsms.sk

Turistická informačná kancelária mesta Skalica	Námestie slobody 14 909 01 Skalica	034/664 53 41 0915/723216	034/660 02 41	tik@skalica.sk www.skalica.sk
Turisticko-informačné centrum Mikroregiónu Pod Panským dielom	Námestie SNP 13 976 13 Slovenská Ľupča	048/472 32 16	048/472 32 17	tic@slovenskalupca.sk www.slovenskalupca.sk
Turisticko informačné centrum pri CA UNITUR	Strojárska 102 069 01 Snina	057/16 186, 768 57 35	057/768 22 85	unitur@stonline.sk
Turistické informačné centrum a NOVA +Brantner NOVA s.r.o., Cestovné centrum	Letná 49 052 01 Spišská Nová Ves	053/16 186, 429 82 93	053/442 82 92	brantnercc@stonline.sk www.slovenskyraj.sk
Informačné centrum Mesta Stará Ľubovňa	Nám. sv. Mikuláša 12 064 01 Stará Ľubovňa	052/432 17 13	052/432 17 13	ic@staralubovna.sk www.staralubovna.sk
INFOTUR - Informačná kancelária mesta Stará Turá	Husitská cesta 253/3 916 01 Stará Turá	032/776 38 93	032/776 38 93	infotur@stonline.sk www.staratura.sk
Združenie turizmu Terchová	Ul. Sv.Cyrila a Metoda 96 013 06 Terchová	041/599 31 00, 500 23 07	041/569 53 07	ztt@terchova.sk www.ztt.sk
Kultúrno-informačné centrum	Sládkovičova 1 911 01 Trenčín	032/16 186, 743 35 05	032/743 35 05	kic@trecin.sk www.trecin.sk
TINS Trnavský informačný servis	Trojičné námestie 1 911 01 Trnava	033/551 10 22	033/551 10 22	TINS@stonline.sk www.trnava.sk
Turistické informačné centrum v Trstenej	Ul. Železničiarov 253/1 028 01 Trstená	043/532 45 08-10, 0902/038 067		info@oravatic.sk www.oravatic.sk
Turistické informačné centrum	Partizánska 1 039 01 Turčianske Teplice	043/490 12 78	043/492 26 67	tic@turciansketeplice.sk www.turciansketeplice.sk
TIK Snowland	Valčianska dolina 1055 038 35 Valča	0903 11 22 11, 043/430 43 70	043/430 43 71	snowland@stonline.sk www.snowland.sk

Mestské informačné centrum pri CK Prima	Námestie Slobody 969 093 01 Vranov nad Topľou	057/ 446 46 48	057/446 46 48	ckprima@ckprima.sk www.ckprima.sk
Tatranská informačná kancelária	Dom služieb 24 Starý Smokovec 062 01 Vysoké Tatry	052/442 34 40		tikss@tatyinfo.sk www.tatyinfo.sk ; www.tatyinfo.eu www.vysoketatry.eu
	059 60 Tatranská Lomnica	052/446 81 19 0903 548 080		tiktl@tatyinfo.sk
Turistická informačná kancelária Zuberec	Hlavná 289 027 32 Zuberec	043/532 07 77	043/5395197 0903 548 080	tik@zuberec.sk www.zuberec.sk www.rohace.sk
Informačné centrum mesta Zvolen	Trhová 4 960 01 Zvolen	045/542 92 68	045/542 92 68	infocentrum@zv.psg.sk www.zvolen.sk
CK Selinan, v. o. s.	Burianova medzierka 4 010 01 Žilina	041/562 07 89, 562 14 78	041/562 31 71	selinan@selinan.sk www.selinan.sk

